

ΤΟΜΟΣ
ΙΑ'

ΕΚΛΟΓΗ

ΤΕΥΧΟΣ
119

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

'Η ζωή μου στην άπηγορευμένη Λάσα	H. Harrer	17
Albert Einstein	Bertrand Russell	30
10 έντολές του εύτυχισμένου γάμου	Pierre Daninos	39
Οί σκελετοί του λένε ιστορίες	N. Carlisle	45
Τὸ ἑλληνικὸ εὐθυμογράφημα	E. Γ. Βλάχου	48
'Η αποκάλυψις ἑνὸς μυστηρίου	Γ. Δ. Κορομηλά	53
Φωνές (διήγημα)	Aldous Huxley	57
'Η Πρόεσβειρα Λιὸνς	Luigi Barzini	65
Τὸ τρομερὸ δῆλημμα	A. Gordon	71
Γκρέκο (ἀπὸ τὴν «Ισπανία»)	N. Καζαντζάκη	76
'Εσὺ καὶ ὁ προϊστάμενος	Alex Bavelas	80
'Η πόλις ποὺ πέθανε γιὰ νὰ ζήσει	D. & L. Peattie	83
'Η χειρότερη γυναίκα τοῦ κόσμου	Norbert Mahlen	89
Δείξε μου ποῦ μαύρισες	Σκ. τοῦ V. Partch	94
Τὸ πνεῦμα νικητῆς τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χρόνου	J. B. Rhine	96
'Απὸ ποῦ μᾶς ἦρθαν;	O. Heseltine	104

«Ποιὸς θὰ βρῇ τὰ περισσότερα» σ. 108, «Τί ἐννοεῖτε ὅταν λέτε» σ. 102,
«Σταυρόλεξο» σ. 15, «Σκάκι» σ. 124.

«ΤΟ ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ»

Ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα τοῦ Α. Ε. Μαίησον (σελ. 109)

Τὸ ἐξώφυλλό μας: «Ἑλληνοπούλα τῆς Πάφου»
Φωτογραφία τοῦ κ. Ἀπ. Βερβέρη

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις ὁρθῶν καὶ εἰκόνων τῆς «Ἐκλογῆς»
χωρὶς τὴν ἄδεια τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

"Ἐκλογὴ"

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ, Μουρούζη 1

Δι' ἑνὸς Τυπογραφείου: Κ. Ι. ΖΑΓΟΡΙΑΝΙΤΗΣ, Ἀλδου Μανουτίου 18

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57, ΑΘΗΝΑΙ. ΤΗΛ.: 57.081

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ:

Ἐσῶτ. Ἐτησ. 72

Ἐξῶτ. Ἐτησ. \$ 4.40

Ἐσῶτ. Ἐξάμ. 38

Ἐξῶτ. Ἐτησ. £ 1.16.0

ΑΘΗΝΑΪΚΑ

ΘΕΑΤΡΑ

ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

Πανεπιστημίου 48
Τηλ. 614.592
Συνεχίζει το έργο

ΣΑΜΑΡΤΖΗ

Καρόλου 1
Τηλ. 54.755
Συνεχίζει το έργο

«Η Δικηγορίνα»

Κωμωδία του Βερνέιγ.

Παίζουν: Β. Διαμαντόπουλος, Β. Ζουμπούλακη, Τζ. Γαμπή, Σ. 'Αθανασιάδου, 'Αθ. Κεδράκας, Στ. Λινάϊος, Ν. Κουζούλης κ. ά.

ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ

Γ' Σεπτεμβρίου 102
Τηλ. 82.134
Συνεχίζει το έργο

«Το πρώτο ψέμα»

Κωμωδία του Γ. Ρούσσου
Παίζουν: Κατερίνα, Ν. Τζόγιας, Α. Καλλέργης, Δ. Σταρένιος, Τ. Φαρμάκης, Κ. Οικιομίδης, Δ. Κουκής, Μ. Λαλοπούλου, Α. Μιχαήλ, Ε. Εύαγγελίδου, Α. Βλάχου κ.ά.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ

Συνεχίζει το έργο

«Αμλετ»

Του Σαίξπηρ
Παίζουν: Ν. Χατζίκος, 'Αντ. Βαλάκου, Α. 'Αβδής, Τ. Νικηφοράκη, Θ. Μορίδης, Α. Ζησιμάτος, Γ. Βρασιλέα όπουλος, Σ. Ξενίδης, Β. Παγουλάτος, Δ. Παπαγιαννίόπουλος.

«Στραβοτιμονιές»

Κωμωδία του Σ. Φωτιάδη

Παίζουν: Ντίνος 'Ηλιόπουλος, Μίμης Φωτόπουλος, Τζέννη Καρέζη, Νίτσα Τσαγανέα, Μ. 'Εγυπίδου, 'Αγγ. Καπελαρή, 'Αντ. Κουκούλη, Περ. Χριστοφορίδης, 'Ι. 'Αργύρης, 'Ερ. Κονταρίνης, Β. 'Ανδρέοπουλος και Γ. Λουκάκης.
Σκηνοθεσία: Ντ. 'Ηλιοπούλου.
Σκηνογραφίες: Γ. Βακαλό.

ΓΚΛΟΡΙΑ

Πλατ. 'Αμερικής
Συνεχίζει το έργο

«Οί τρεις πετεινοί σ' ένα κοτέτσι»

Κωμωδία του Ν. Τσεκούρα

Παίζουν: Μιράντα, Λάμπρος Κωνσταντάρας, Δ. Μήλας, Γ. Λεφτεριώτης, Γ. Νέζος, Α. Μάτσας, Χρ. 'Αδαμόπουλος, Κυβέλη Θεοχάρη, Ν. Σταρένιος, Μ. Κωνσταντάρα, Β. Χαριλάου, Α. Κασσαδέτη κ. ά.

Σκηνοθεσία: Α. Κωνσταντάρα.

Σκηνογραφίες: Μαρινέλας 'Αραβαντινού.

ΑΛΕΚΤΩΡ.

ΜΗΝ ΑΦΙΝΕΤΕ ΤΗΝ ΚΟΠΩΣΙ ΝΑ ΣΑΣ ΔΕΙΞΗ ΓΗΡΑΣΜΕΝΗ

● Ο καιρός, ή έντονη κοσμική ζωή, ή στενοχώρια, μία προσωρινή κακή λειτουργία του οργανισμού, κάνουν πολύ συχνά το πρόσωπό σας να φαίνεται κουρασμένο και γηρασμένο.

● Εύτυχώς όμως έχετε στην διάθεσή σας την Τονωτική Λοσιόν. "ΝΤΕΡΜΙΝΑ". Τό πρώι μόλις ξυπνήσετε, πριν βγείτε, όταν γυρίσετε, το μεσημέρι, τό απόγευμα, τό βράδυ, πριν από τό μακιγιάζ σας, μία επίλειψις με "Ντερμίνη", φρεσκάρεϊ μέσα σέ λίγα δευτερόλεπτα και την πιο κουρασμένη επιδερμίδα. Και την κάνει λεία, θαμνή, βελούδινη.

● Ειδικώς τώρα τό καλοκαίρι, δέν άφίνει τό πρόσωπο και την μύτη νά γυαλίσουν. 'Η "Ντερμίνη", είναι άδωα σαν νεράκι και έχει εγκριθή από τό Ιατροσυνέδριο.

Dermine

ΕΝΑ ΑΚΟΜΗ ΘΑΥΜΑΣΙΟ ΠΡΟΪΟΝ. ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ Ο ΟΙΚΟΣ
"ΜΕΛΠΑΝ", Ο ΦΥΛΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ ΣΑΣ

«ΑΚΡΟΠΟΛ»

Ίπποκράτους 9
Τηλ. 22.332
Συνεχίζει το έργο

ΠΕΡΟΚΕ

Όδυσσέως 2
Τηλ. 593.730
Συνεχίζει το έργο

«Γυναίκες και λουλούδια»

Επιθεώρησης των Άσημακοπούλου
— Σπυροπούλου — Παπαδούκα
Παίζουν: Β. Αύλωνίτης, Ν. Ρίζος,
Α. Παμέλα, Πόπη Άλβα, Όρέστης Μα-
κρής, Σπεράντσα Βρανά, Κυρ. Μαυ-
ρέας, Γ. Βασιλειάδου, Στέλλα Στρα-
τηγού, Μανώλης Καστρινός, Χρυσ. Ζώ-
κα, Άλ. Νικολαΐδου, Μπελίντα, Ρένα
Στρατηγού, Ν. Πατέτσος κ.ά.
Μουσική: Γ. Μουζάκη.
Σκηνογραφίες: Γ. Άνεμογιάννη.

ΡΙΑΛΤΟ

Κυψέλης 54
Τηλ. 80.111
Συνεχίζει το έργο

«Ό θάνατός σου
ή ζωή μου»

Κωμωδία του Άλ. Σακελλάριου
Παίζουν: Ίλια Λιεύκου, Β. Λογο-
θετίδης, Ε. Πρωτοπαπιάς, Θ. Τζενερά-
λης, Μ. Παπαδάκης, Σμ. Στεφανίδου,
Ν. Χωραφά, Άννα Ρούσσου, Ντίνα
Σταθάτου κ.ά.

«Κόκα - Κόλα»

Επιθεώρησης των
Γιαλαμά — Θισβίου — Πρετεντέρη

Παίζουν: Κ. Ντιριντάουσα, Κ. Στο-
λίγκας, Κ. Χατζηχρήστος, Μ. Μελάγια,
Μάρη Βασιλάκη, Ντόλυ Φλόσκο, Άν-
νυ Μπώλ, Β. Μεσολογγίτης, Κ. Δού-
κας κ.ά.

ΒΕΜΠΟ

Καρόλου 13
Τηλ. 53.453
Συνεχίζει το έργο

«Διπλοπεννιές»

Επιθεώρησης
των Μ. Τραϊφόρου — Δ. Βασιλειάδη

Παίζουν: Σοφία Βέμπο, Άλίκη Βέ-
μπο, Μαρίκα Νέζερ, Νίκος Σταυρί-
δης, Τ. Μηλιάδης, Κριστιάνο κ.ά.
Μουσική: Μ. Θεοφανίδη.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

— Το πλάνο προγράμματος του Φεστι-
βάλ των Άθηνων το οποίο άρχισε πριν
από λίγες ημέρες με πολλή επιτυχία
ώριστηκε τελικά ως έξης:

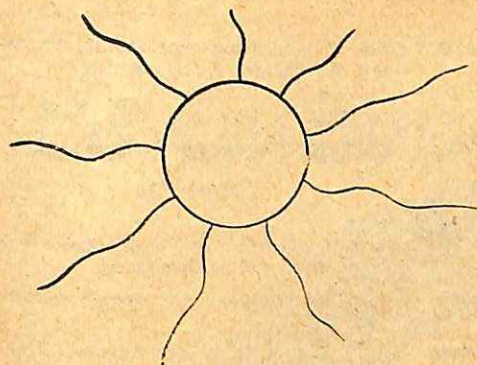
Πέμπτη, 1 Σεπτεμβρίου: Μότσαρτ,
«Ίδομενεύς», Μαέστρος: Γιόζεφ Περ-
λέα. Σκηνοθέτης: Ντ. Γιανιόπουλος.
Σκηνογράφος: Άνδρ. Νομικός. Χορο-
γράφος: Λουκία. Μετέχουν: Έλινor
Στήμπερ, Μαρία Κερεσεντζή, Ντίβιντ
Λόυντ, Ντίος Έγκολφόπουλος, Πέτρος
Χοΐδας, Ντ. Πασχάλης.

Σάββατο, 3: «Όρφεύς και Εύρυ-
δίκη».

Κυριακή, 4: «Ίδομενεύς».

Δευτέρα, 5: Τρίτη συμφωνική Συ-
ναυλία. Κρατική Όρχήστρα Άθηνων.
Μαέστρος: Άλονελ Περέα.

Τρίτη, 6: Έρυστ Κρένικ. Άτρείς μο-
ιόλογοι από τη Μήδεια». Μαέστρος:
Φράνκο Καπουάνα. Σολίστ: Μπράνς
Τήμπο. Καί: Ίγκορ Στραβόσκυ,
«Οιδίπους Τύραννος». Μαέστρος: Φράν-
κο Καπουάνα. Σκηνοθέτης: Ντ. Για-
νιόπουλος. Σκηνογράφος: Κλ. Κλώνης.
Μετέχουν: Λουκία Χέβα, Ντίβιντ Λόυντ,
Ντ. Έγκολφόπουλος, Π. Χοΐδας, Δ.

Λαί Λαύρα του καλοκαιριού.

Δροσίσου, ξεκουράσου με ΦΙΕ

Η ΦΙΕ σβύνει αποτελεσματικά τη
δίψα, γιατί, όπως έχει αποδείξει
ή έπιστήμη, περιέχει όλα τα συ-
στατικά που χρειάζεται ο δίψασμέ-
νος οργανισμός για να ξαναβρή
την κανονική του λειτουργία.

Εύστρατιου, Κωνστ. Τρωαδής και Θ. Κωστόπουλος.

Τετάρτη, 7: «Ίδομενέες».

Πέμπτη, 8: «Μήδεια» και «Οιδίπους Τύραννος».

Κυριακή, 11: Εύριπίδου «Εκάθη». Θίασος Έθνικού Θεάτρου. Σκηνοθέτης: Άλ. Μινωτής. Σκηνογράφος: Κλ. Κλώνης. Μετέχουν: Κατίνα Παξινού, Άλ. Μιωτής, Θ. Κωστόπουλος, Α. Συνοδινού, Άθ. Μουστάκα, Άλ. Άλεξανδράκης, Ι. Άποστολίδης.

Δευτέρα, 12: Τετάρτη Συμφωνική Συναυλία. Κρατική Όρχηστρα Άθηνών. Μάεστρος: Άνδρέας Παρίδης. Σολίστ: Έλινορ Στήμπερ.

Τρίτη, 13: «Εκάθη».

Τετάρτη, 14: Σοφοκλέους, «Οιδίπους Τύραννος». Θίασος Έθνικού Θεάτρου. Σκηνοθέτης: Άλ. Μινωτής. Σκηνογράφος: Κλ. Κλώνης. Μετέχουν: Άλέξης Μινωτής, Κατίνα Παξινού, Θ. Κωστόπουλος, Ν. Παρασκευάς, Ι. Άποστολίδης, Π. Ζερβός.

Πέμπτη, 15: «Οιδίπους Τύραννος».

Παρασκευή, 16: «Οιδίπους Τύραννος».

Σάββατο, 17: «Εκάθη».

Κυριακή, 18: «Εκάθη».

Δευτέρα, 19: Πέμπτη Συμφωνική Συναυλία. Κρατική Όρχηστρα Άθηνών. Μάεστρος: Φλ. Οικονομίδης.

Τρίτη, 20: «Εκάθη».

Τετάρτη, 21: «Εκάθη».

Πέμπτη, 22: «Εκάθη».

Παρασκευή, 23: «Οιδίπους».

Σάββατο, 24: «Οιδίπους».

Κυριακή, 25: «Οιδίπους».

Τρίτη, 27: «Εκάθη».

Τετάρτη, 28: «Εκάθη».

Πέμπτη 29: «Εκάθη».

ΤΙΜΕΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

Για τις μελοδραματικές παραστάσεις: 150, 90, 60, 30.

Για τις συναυλίες της Κρατικής Όρχηστρας Άθηνών: 90, 60, 45, 20.

Για τις Συναυλίες της Φιλαρμονικής Όρχηστρας της Ν. Υόρκης: 240, 180, 120, 45.

Για τις τραγωδίες: 90, 60, 30, 15

για την «πρεμιέρα» και 25, 20, 15, 10 για τις υπόλοιπες παραστάσεις.

ΟΜΙΛΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Όμηρου 30

Συνεχίζονται οι παραστάσεις του Φιλοκτήτου του Σοφοκλέους:

4 Σεπτεμβρίου στο αρχαίο θέατρο Άργους.

11 Σεπτεμβρίου στο αρχαίο θέατρο Άμφιαρσίου

18 Σεπτεμβρίου στον Πόρο.

25 Σεπτεμβρίου στο αρχαίο θέατρο Έρετρίας.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ

Ο Σεπτέμβριος παρουσιάζει ένα εξαιρετικά ε διαφέρον αθλητικό πρόγραμμα, με διαφόρους συ.αντήσεις σε όλα τα αγωνίσματα.

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

Το πλέον ενδιαφέρον γεγονός της νέας ποδοσφαιρικής περιόδου είναι οι διεθνείς συ.αντήσεις μεταξύ των μικτών ομάδων Άθηνών και Βουδαπέστης από 15ης — 18ης τρέχοντος. Ως γνωστών με την μικτή ομάδα της Βουδαπέστης έρχο.ται οι παγκοσμίου φήμης Ούγγροι άσσοι του ποδοσφαίρου (Πύσκακ, κ.λ.π.)

—Μεταξύ 20ης και 30ης τρέχοντος θα γίνουν οι ποδοσφαιρικές συναντήσεις των τριών συνεργαζομένων σωματείων του Π.Ο.Κ. (Παιαθηναϊκού — Όλυμπιακού και Α.Ε.Κ.) κατά τας όποιες θα δοκιμασθούν και οι νέοι παίκτες.

ΜΠΑΣΚΕΤ — ΜΠΟΛΛ

Την 1ην Σεπτεμβρίου αρχίζουν οι άγώνες για το Πανελλήνιο πρωτάθλημα καλαθοσφαίρας, στο όποιον μετέχουν έν.νέα σύλλογοι: «Πανελλήνιος», «Όλυμπιακός», «Α.Ε.Κ.», «Πα.αθηναϊκός», «Χ.Α.Ν.» Θεσ.νίκης, «Ηρακλής» Θεσ.σολονίκης, «Ε.Α. Πατρών», «Α.Ε. Χαλκίδος» και «Διαγόρας» Ρόδου.

—Το τρίτο δεκάημερο του μηνός, αρχίζει ο άγών με το Πρωτάθλημα Πόλεων, καθώς και το διεθνές τουρνουά που διοργανώνει ο «Πανελλήνιος».

“ΑΛΕΚΤΩΡ”

Οι έπιδυμίες

διαβάζονται
στα μάτια

ΣΟΚΟΛΑΤΑ - ΚΑΚΑΟ - ΠΑΓΩΤΑ

ΣΤΙΒΟΣ

Την 13ην και 14ην τρέχοντος θα διεξαχθούν οι αγώνες για το Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Δεκάθλου. Οι αγώνες αυτοί θα είναι οι προκριματικοί για τους μετασχόντας στους τελικούς του Βαλκανικού Δεκάθλου.

— Άλλη διεθής συνάντησις στο στίβο θα διεξαχθῇ τὴν 26ην καὶ 27ην τρέχοντος μεταξύ τῶν ἐφηβικῶν, ὁμάδων Ἑλλάδος, Αἰγύπτου καὶ Τουρκίας.

ΚΟΛΥΜΒΗΣΙΣ — ΚΩΠΗΛΑΣΙΑ
ΙΣΤΙΟΠΛΟΪΑ

Ἀπὸ 14ης — 18ης τρέχοντος θα διεξαχθῶν οἱ ἀγῶνες τοῦ Πανελληνίου Κολυμβητικοῦ Πρωταθλήματος στὸ Ὀλυμπιακὸ Κολυμβητήριον.

— Πισανὴ εἶναι ἐντὸς τοῦ μηνὸς καὶ ἡ συνάντησις μεταξύ τῶν κολυμβητικῶν ὁμάδων Κροατίας καὶ ἐπιλέκτων Ἑλλήνων κολυμβητῶν.

— Τὴν 24ην, 25ην καὶ 26ην τρέχοντος τελοῦνται στὴν Θεσσαλονίκῃ οἱ Πανελληνιοὶ κωπηλατικοὶ ἀγῶνες. Ἐπίσης ἐντὸς τοῦ δευτέρου δεκαήμερου τοῦ μηνὸς γίνονται στὸν Πόρο ἀγῶνες Κωπηλάσις.

— Πολλοὶ καὶ ἐνδιαφέροντες ἀγῶνες Ιστιοπλοίας θα διεξαχθῶν μεταξύ 3ης καὶ 25ης Σεπτεμβρίου μετὰ διαφόρων εἰδῶν σκάφῃ καὶ διάφορα ἀθλοθετηθέντα κύπελλα.

ΠΥΓΜΑΧΙΑ

Τὸ πρῶτο δεκάημερο τοῦ Σεπτεμβρίου ἡ ἰσχυρὰ πυγμαχικὴ ὁμάς τοῦ «Ἀπόλλωνος» μεταβαίνει στὴν Κωνσταντινούπολιν γιὰ σειρά ἀγῶνων.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ
(Λεωφ. Ἀμαλίας 28)

Σαββατοκύριακο 3—4)9: 1) Κιάτο — Καστανιά — Γκούρα. 2) Κύμη, μετὰ πολυτελὴ λεωφορεῖα Πούλμαν.

Κυριακὴ 4)9: 1) Ξυλόκαστρο — Λουτράκι, μετὰ λεωφορεῖα Πούλμαν. 2) Περιστερία — Λαμπρινὸ Σαλαμίνος. 3) Πεταλίοι — Μαρμάρι — Νιμποριό — Ραφίνα, μετὰ εἰδικὰ ναυλωμένο τουριστικὸ β)π. 4) Πάρνηθα. 5) Ὑδρα. 6) Ἀγ. Μερκούριος. 7) Κάλαμος

— Ἀγ. Ἀπόστολοι — Ἀλιβέρι. 8) Μάτι. 9) Αἰάευσσος (ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώσεις). 10) Βάρκιζα (πρωϊνὴ).

Σαββατοκύριακο 10—11)9: 1) Γυρος Παρνασσού, μετὰ λεωφορεῖα Πούλμαν. Ὁμιλήτρια ἡ Ἐφορὸς Ἀρχαιοτήτων Δελφῶν δις Ἱ Κωνσταντινίου. 2) Χαλκίδα — Κιμάσι.

Κυριακὴ 11)9: 1) Μυκῆνες, μετὰ λεωφορεῖα Πούλμαν. Ὁμιλήτρια ἡ Ἐφορὸς Ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς κ. Ἱ. Παπαδημητρίου. 2) Κανάκια. 3) Πάρνηθα. 4) Δήλεσι. 5) Πόρτο Ράφτη. 6) Σχοινιάς. 7) Χαρβάτι — Ντράφι — Πικέριμι. 8) Νιμποριό. 9) Σούνιο — Λεγραινά (ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώσεις). 10) Λούτσα (ἐκδρομὴ μό.ο γιὰ νέους). 11) Καθούρι (πρωϊνὴ).

Τετάρτη 14)9: 1) Λουτράκι. 2) Φάρος Περιστερί. 3) Πάρνηθα. 4) Ἀγ. Μερκούριος. 5) Ζούμπερι. 6) Λούτσα. 7) Φράγμα Μαρσθῶνος (ἀπογευματινὴ). 8) Μάτι (πρωϊνὴ). 9) Βάρκιζα (ἀπογευματινὴ ἐκδρομὴ μόνο γιὰ νέους).

Σαββατοκύριακο 17—18)9: 1) Πάρος — Ἀντίπαρος. 2) Μύκονος — Δήλος, ὁμιλήτρια ἡ ὁ Σύμβουλος τῆς ΕΛΠ, κ. Ν. Κούρης.

Κυριακὴ 18)9: 1) Ξυλόκαστρο, μετὰ λεωφορεῖα Πούλμαν. 2) Χαλκίδα — Μπορτζι, μετὰ λεωφορεῖα Πούλμαν. 3) Πόρτο Γερμενό. 4) Πάρνηθα. 5) Ἀγία Μαρίνα Αἰγίνης. 6) Στύρα Εὐβοίας. 7) Σούνιο. 8) Τύμβος — Ἀγ. Παντελεήμων. 9) Σκάλα Ὠρωποῦ (ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώσεις). 10) Ἀγία Μαρίνα (ἐκδρομὴ νέων). 11) Ραφίνα (πρωϊνὴ).

Σαββατοκύριακο 24—25)9: 1) Λειβαδιά — Δίστομο — Ὁσ. Λουκάς, ὁμιλήτρια ἡ Σύμβουλος τῆς ΕΛΠ, κ. Ν. Κούρης. 2) Λειβαδιά — Μονὴ Ἱερουσαλὴμ Παρνασσού, μετὰ πολυτελὴ λεωφορεῖα Πούλμαν.

Κυριακὴ 25)9: 1) Σκάλα Ὠρωποῦ — Ἐρέτρια, ὁμιλήτρια ἡ Ἐφορὸς Ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Θεοχάρης. 2) Λουτράκι — Λ. Βουλιαγμένης — Ἡραίου, μετὰ λεωφορεῖα Πούλμαν. 3) Κακὴ Θάλασσα. 4) Δασκαλειό. 5) Σχοινιάς. 6) Διδύσσοι — Καταράκτες. 7) Λούτσα. 8) Πάρνηθα. 9) Κινέττα (ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώσεις). 10) Ζούγκλα (ἐκδρομὴ μόνο γιὰ νέους). 11) Βουλιαγμένη (πρωϊνὴ).

Σαββατοκύριακο 1—2)10: 1) Καλάβρυτα — Ἀγ. Λάυρα — Μ. Σπύλιον. Ὁμιλήτρια ἡ Σύμβουλος τῆς Λέσχης κ. Ν. Κούρης. Ἡ ἐκδρομὴ θα γίνῃ

Περιποιεῖτε καὶ ὁμορφύνετε τὸ δέμα σας μετὰ κρέμα Τοκαλόν

Σὲ κάθε ἡλικίᾳ τὸ δέμα ἀνανεώνεται. Χωρὶς καθόλου νὰ τὸ αἰσθάνεσθε, μικρὰ κτάρτα ξεκολλοῦν καὶ καινούρια τὰ ἀντικαθιστοῦν. Σ' αὐτὴ τῇ φυσικῇ ἀνανέωσιν τοῦ δέρματος ἡ κρέμα Τοκαλόν δίνει ὁμορφιά. Βάζοντας κανονικὰ τὴν κρέμα τὸ δέμα μένει τόσο φρέσκο, τόσο ἐλκυστικὸ πού ποτὲ δὲν προδίδει τὴν ἡλικίαν σας.

Νὰ λοιπὸν μιὰ συμβουλὴ ὁμορφιάς, πού χιλιάδες γυναῖκες στὸν κόσμον χρωστοῦν τὴν τελειότητά τοῦ προσώπου τους:

Κάθε βράδυ, βάλετε στὸ πρόσωπο καὶ στὸ λαιμό σας τὴν ῥοζ κρέμα Τοκαλόν τῆς νύχτας.

Αὕτῃ ἡ κρέμα πού περιέχει Μπισσέλ, φρεσκάει καὶ σφίγγει τὸ δέμα σας, τὴν ὥρα πού κοιμώσαστε.

Τὸ πρωῒ, μεταχειριστετὴ τὴν λευκὴν κρέμα τῆς ἡμέρας Τοκαλόν, ὅχι λιπαρὴ. Τὸ δέμα σας δὲν γίνῃ ἀμέσως μάτ, καθαρὸ καὶ ἀπαλὸ.

Καὶ σεις μπορεῖτε νὰ ὁμορφύνετε τὸ δέμα σας, χωρὶς στὴν κρέμα Τοκαλόν, δὰ σας κατακτήσῃ μόλις ἀρχίσετε νὰ τὴν μεταχειρίζεσθε κάθε μέρα.

με ειδικά ναυλωμένη αυτοκινητάμαξα.
2) Τρίπολις — Σπάρτη — Μυστράς,
με λεωφορεία Πούλμαν. Όμιλητής ο
Έφορος Αρχαιοτήτων κ. Ν. Δρασιδά-
κης.

Κυριακή 2)10: 1) Έπιδaurus, με
λεωφ. Πούλμαν. Όμιλητρια, ή αρχαι-
ολόγος Κα Άγγ. Άγγελοπούλου. 2)
Γύρος Σαλαμίνος. 3) Πόρτο Γερμενό.
4) Λίμνη Μαραθώνος. 5) Πόρος. 6)
Τατόι — Άγ. Μερκούριος. 7) Πάρνη-
θα. 8) Γεράνεια (όρειοδατική). 9) Κά-
λαμος — Άγ. Απόστολοι (έκδρομη
χωρίς δηλώσεις). 10) Καλύβια — Κα-
τσουλιέρη (έκδρομη νόνο για ιέους).
11) Βάρκιζα (πρωί.ή).

ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ (Φ.Ο.Σ.)

Άκαδημίας 58 (τηλ. 614.330)
1—15)9: Στην Δυτική — Βόρειο
και Κεντρική Ελλάδα. (Έκδρομη «Ζή-
νωνος» — Συμμετοχή «Φ.Ο.Σ.»).
4)9: Πάρνηθα.

11)9: α) Άλιθέρι. β) Κακή Θάλασσα.

18)9: Άγκιστρι (Άγινα).

25)9: Έορτη έπ' ευκαιρία της λή-
ξεως της κατασκη.ωτικής περιόδου στο
Ζούμπερι.

25)9: Πεντέλη.

ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΕΣ

Ίπποδρομιακές ήμέρες Σεπτ)ρίου 1955
(Ώρα έναρξεως 3.30 μ.μ.)

ΚΥΡΙΑΚΗ	4	Σεπτεμβρίου
ΤΕΤΑΡΤΗ	7	»
ΚΥΡΙΑΚΗ	11	»
ΤΕΤΑΡΤΗ	14	»
ΚΥΡΙΑΚΗ	18	»
ΤΕΤΑΡΤΗ	21	»
ΚΥΡΙΑΚΗ	25	»
ΤΕΤΑΡΤΗ	28	»

«Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΕΧΑΣΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ»

ΤΟΥ Α. ΜΠΛΑΚΠΟΥΛΑ

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ "ΕΚΛΟΓΗΣ"

ΣΤΗΝ «ΕΚΛΟΓΗ» ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

«Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΕΧΑΣΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ»

Μόνο τó:

ΑΔΕΛ

SPECIAL ENERGOL

'VISCO-STATIC'

Περιορίζει την φθορά
του κινητήρος σας κατά

80%
ώστούτο τó μόνον όρυυτεδαιον, τδόν!
υαδύωτει **4** τώιδους **SAE 10W/40!**

Η πράξις έβεβαίωσεν όσα απέδειξαν τó ραδιενεργά πειρά-
ματα τών έπιστημονικών μας έργαστηρίων. Αυτό τούλάχι-
στον όμολογούν, όσοι έπιθεώρησαν τόν κινητήρα τού ατό-
κινήτου των, ύστερα από διαδρομή πολλών δεκάδων χιλιά-
δων χιλιομέτρων μέ 'VISCO-STATIC'.

vi/9

ΤΟ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΟ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΟ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΟ

Τò δεξι χέρι τής νοικοκυρᾶς...

Ύγραέριον

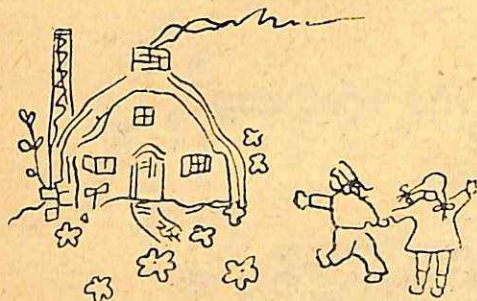
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

Σ. & Ε. ΜΑΚΡΥΜΙΧΑΛΟΣ & ΣΙΑ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ 21 - ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 52-705

ΑΔΕΛ

sa/5

ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΝ ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΜΠΩΝΤΕΝ

Διπλ. 'Αριστούχου Νηπιαγωγού
ΘΗΣΕΩΣ 10 — ΧΑΛΑΝΔΡΙ

*

Εἰς τὴν ὠραιότεραν καὶ ὑγιεινότεραν θέσιν τοῦ Χαλανδρίου.
Μεγάλος παιδικὸς κήπος. Ἀγωγή κατὰ τὸ τελειότερον παιδαγωγικὸν σύστημα MONTESSORI. Ἑλθευτικὸν παιδαγωγικὸν ὑλικόν.
Ἐπίβλεψις ἀριωιάτη.

Ἀριθμὸς παιδιῶν περιορισμένους. Ἐγγραφαὶ ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου.

Πληροφορίαι: Τηλ. 610-061

Οἱ μαθηταὶ μεταφέρονται δι' αὐτοκινήτου τοῦ Νηπιαγωγείου.

Ραδιοφωνικοὶ Σταθμοὶ Ἑλλάδος

	Μῆκ. κύμ. Μέτρα
Ἀθηνῶν (μεσαίων)	412
» (Β' Πρόγραμμα)	451
» (Γ' »)	211
» (θραχέων)	31,23—48,56—49,38—42,01
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, μεσαίων)	230,7
» (» » θραχέων)	40,43
Βόλου (μεσαίων)	202
Θεσσαλονίκης (μεσαίων)	288
» (Φωνὴ Ἀμερικῆς, μεσαίων)	379
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, μεσαίων)	298,21
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, θραχέων)	42,86
Ἰωαννίνων (» » »)	42,1
Καβάλας (» » »)	39,3
Κοζάνης (» » »)	37,74
Κομοτινῆς (Ε.Ι.Ρ.)	213
Λαρίσης ('Ενόπλων Δυνάμεων, θραχέων)	44,43
Πατρῶν (μεσαίων)	198,5
Ρόδου (Ε.Ι.Ρ.)	211,52
Τριπόλεως ('Ενόπλων Δυνάμεων, θραχέων)	47,85
Χανίων (Ε.Ι.Ρ.)	198

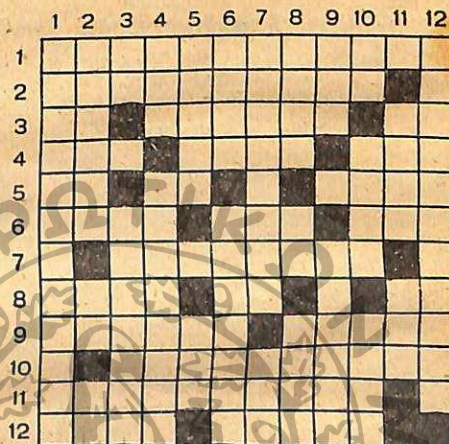
ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Τέτοια στίπια υπάρχουν ἀκόμη στὴν Ἀθήνα.
2. Λέγονται καὶ περικνήμια.
3. Τοῦ Ἰριδίου χημικὸν σύμβολον. — Ὑπονοεῖ καὶ τὸ φέρσιμο. — Παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως.
4. Δύο ἔχει ἡ τετράς... — Γένος μεγαλοσώμων μυρμηκῶν τῶν θερμῶν χωρῶν (διαβάζεται καὶ ἀντιστρόφως). — Ἡ φωνὴ ἐνὸς πουλιοῦ.
5. Μία μεγάλη πόλις, ἡ-χητικῶς. — Ἡ γραφὴ τοῦ 230. — Ὅρος τοῦ Μπριτζ.
6. Ὄνομα γνωστοῦ Πασᾶ εἰς τὴν Κρήτην. — Ὅρος τοῦ σκακιῦ. — Μονὰς βάρους.
7. Διδάσκαλος τοῦ Σωκράτους.
8. Ταπεινώνει τὸν μαχόμενον. — Πεντακόσια ἑβδομήντα. — Χειλοφών.
9. Μουσικὸς ὅρος (ἰταλ.). Λιμὴν τῆς Βουλγαρίας.
10. Διάνα τὸ λένε οἱ στρατιωτικοί.
11. Διετέλεσε κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν σερασκέρης τῆς Ρούμελης (ἐν-ἀρθρως).
12. Καράβια τῶν προγόνων (αἰτ.). — Μία ἀγενὴς προστακτικὴ γιά...σιωπῇ.

Κωλέττη. — Κλειδί...ἐγγλέζικο.

6. Γνωστὸς Ἀμερικανὸς πολιτικὸς (ἀντιστρ.). — Γυρίσματα, βόλτες (ἀντιστρόφως).
7. Κάτοικος μιᾶς ἡπείρου (αἰτ. δημ.). — Ἐξασφαλίζει τὰ γηρατειὰ μιᾶς τάξεως ὠρισμένων ἀνθρώπων (ἀρχικά).
8. «Ὅπου... κακό, κ' ὅπου γέρος σκάνδαλο» (παροιμ.). — Ἐπαναλαμβανόμενον πολλὰς φορές γίνεται πολὺ φαιδρόν. — Τὸν ἔχουν πολλοὶ καπνισταί.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Τὸ φορεῖ ἱερουργῶν ἱερεὺς.
2. Τοποθεσία τῆς Στερεᾶς πλοῖον τοῦ ἐγγυτέρου πρὸς τὴν Σαλαμίνα σημείου. — Ἀρθρον. — Ἐνα ψήφισμα...
3. Σκληροῦ μετάλλου χημ. σύμβολον. — Μεγάλη ἀγάπη.
4. Ἀδρ. ἀντωνυμία. — Φυσικὴ ὑπόγειος διόδος (γεν.).
5. Γάλλος δημοσιολόγος, δπαδὸς τοῦ Σαιν Σιμωνισμού, φίλος τοῦ

9. Γυναικεὸς τίτλος. — Ἑλλην πολιτικὸς ἐκ Κρήτης, διατελέσας τὸ 1928 ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν (ἐνάρθρως).
10. Ναυτικὸν κέλευσμα. — Γαλλικὸς κώδων ἢ ὅρος τῶν ραπτριῶν. — Γάλλος φυσιολόγος, ἐπινοήσας τὴν δροθεραπείαν.
11. Φωτιστικὸν εἶδος, ἀντιστρόφως (καθομιλ.). — Ἀρχικά Ὁμοσπονδίας ποῦ ἐνδιαφέρει θαλασσινούς.
12. Τὸ ὀνοματεπώνυμον μιᾶς γνωστοτάτης Ἰταλίδος ἡθοποιῶ τοῦ κινηματογράφου.

Ι. Χ.

(Λύσις στὴ σελίδα 127)

Μ' ένα τραγούδι έφηβικό

Στη μνήμη την άπύθμενη άνησε άπόψε ένα φίλι.
κι' ένα τραγούδι άπ' τον παλιν άστειρένιο έρωτά μου
τη νύχτα πρόφτασε προτού ν' άνέβει σιήν καρδιά μου
και πριν να οθύσει ή θύμηση σιου νοῦ μου τ' άδειανό κελί.

Ντύθηκε ή πένθιμη καρδιά χρυσό ένα θρόλο παιδικό
παρθένα ρίγη έσμίξανε και κολυμπάνε έντός μου,
σιά δυό μου χέρια τη σιοργή κρατάω αύτιού του κόσμου
άπόψε πού όλα μέθυσαν μ' ένα τραγούδι έφηβικό.

(Άπό τη συλλογή «Άποχωρισμός»)

Άπό τὰ καλύτερα δημοσιεύματα τοῦ κόσμου

Άπό την καρδιά του Θιβέτ

Η ΖΩΗ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΠΗΓΟΡΕΥΜΕΝΗ ΛΑΣΑ

Του

HEINRICH HARRER

Τὸ βραχώδες μονοπάτι ὠδηγοῦσε
στὴν μεγάλη κοιλάδα τοῦ ποτα-
μοῦ Κὺι. Ἐξαντλημένοι, με κουρελια-
σμένα παπούτσια καὶ πόδια ματωμέ-
να, φθάσαμε στὴν κορυφὴ ἐνὸς μικροῦ
λόφου. Τότε πρόβαλε μπροστά μας ἡ
Ποτάλα, τὸ χειμερινὸ ἀνάκτορο τοῦ
Θιβητιανοῦ Δαλαί Λάμα, με τὴ χρυ-
σὴ του στέγη, φλογισμένη κάτω ἀπὸ
τὸν ἥλιο τοῦ Γενάρη.

Βρισκόμαστε μόνο ὀκτῶ μίλλια μα-
κριὰ ἀπὸ τὴ Λάσα!

Ἐνοιῶσα μιὰ ξαφνικὴ ἐπιθυμία νὰ
γονατίσω καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὸ Θεό,
ὅπως ἔκαναν οἱ Βουδδιστὰι προσκυ-
νῆται σύντροφοί μας. Μὰς φαινόταν
ἀπίστευτο ὅτι εἴχαμε φθάσει σὲ μέ-
ρος ἀσφαλές, ὅτι εἴχαμε ἀφήσει πί-
σω μας τὴν ἀγωνία τοῦ κρύου, τῆς
πείνας καὶ τοῦ κινδύνου. Εἴχαμε περ-
πατήσει περισσότερον ἀπὸ 1.500 μίλ-
λια μέσα ἀπὸ τὴν πιὸ τρομερὴ γῆ
τοῦ κόσμου καὶ εἴχαμε περάσει ἀπὸ
62 ὀρεινὲς διαβάσεις, σὲ ὕψος πολ-
λὲς φορὲς μεγαλύτερον ἀπὸ 20.000 πό-
δια.

Άπό τότε κατάλαβα μιὰ γιὰ πάν-
τα ὅτι κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ προβλέ-
ψῃ τὸ μέλλον. Μήπως μπορούσαμε νὰ
φαντασθοῦμε ὁ Πέτερ Ἀουφονάιτερ
καὶ ἐγὼ τὸ 1939 πού φύγαμε ἀπὸ τὴν

πατρίδα μας τὴν Αὐστρία ὡς μέλη
τῆς Γερμανικῆς Ἀποστολῆς τοῦ Νάν-
γκα Πάρμπας, ὅτι θὰ φυλακίζομασταν
τόσο καιρὸ καὶ ὅτι θὰ δραπετεύαμε
στὸ Θιβέτ, ὅπου θὰ τριγυρίζαμε κά-
θε γωνιά τῆς μυθικῆς Λάσα με μιὰ
φωτογραφικὴ μηχανὴ με ἑγχρωμες
πλάκες;

Μὲ τὸν πόλεμο ἡ ἀποστολὴ μας πα-
γιδεύτηκε στὸ Καράτσι. Καὶ ἐπειδὴ
εἴμαστε ἐχθροί, μὰς ἔκλεισαν σὲ ἓνα
βρετανικὸ στρατόπεδο αἰχμαλώτων
πολέμου στὴς Ἰνδίες. Ἐμεῖς, οἱ ὀ-
ρειβάτες, πήραμε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀ-
ποδράσωμε περνώντας τὰ μεγαλοπρε-
πῆ ἱμαλάια.

Ἐσχεδιάσα χάρτες, ἔμαθα τὴ γλῶσ-
σα τοῦ Θιβέτ καὶ συγκέντρωσα χρή-
ματα, γιαιτρικὰ καὶ ἄλλα ἀπαραίτητα
ἐφόδια. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰς ἀκαρπες
προσπάθειες κατωρθώσαμε νὰ ἐλευθε-
ρωθοῦμε. Οἱ σύντροφοί μας δειλίασαν
ἀπὸ τὴς κακουχίας καὶ γύρισαν πίσω·
ὁ Ἀουφονάιτερ ὁμως καὶ ἐγὼ ἀγωνι-
στήκαμε καὶ καταφέραμε νὰ διασχί-
σωμε τὴν ἔρημο Τσάνγκ Τάνγκ τοῦ
Θιβέτ, πού ἀκόμη καὶ οἱ Ἰθαγενεῖς τὴν
ἀποφεύγουν τὸν χειμῶνα. Τρεφόμασταν
με βοῦτυρο, ὠμὸ κρέας ἀγριοβουβάλου
καὶ τσάι.

Καὶ τώρα, πού εἴχαμε πιὰ χάσει

κάθε έλπίδα ύστερα από περιπλάνησι 21 μηνών, αντικρύσαμε τις χρυσές στέγες της Ποτάλα...

Ακόμη και τώρα όμως τα βάσανά μας δεν είχαν τελειώσει. Βρισκόμασταν παράνομα στο Θιβέτ, ανεπιθύμητοι ξένοι σε μία χώρα που απαγορεύεται να βοηθήσει κανείς ταξιδιώτη, ό οποίος δεν έχει γραπτή άδεια εισόδου. Τα ρούχα μας ήταν κουρελιασμένα, και η εμφάνισή μας ύποπτη. Δεν είχαμε υποζύγια, ούτε χρήματα για να νοικιάσουμε. Δεν υπήρχε αμφιβολία ότι οι πύλες της ιερής πόλεως δεν θα άνοιγαν για μας.

Αποφασίσαμε να παίξουμε ένα τελευταίο απελπισμένο παιχνίδι. Στη Σίνγκτονγκ Κά, στο τελευταίο χωριό πριν από τη Λάσα, πήγαμε και κερθήκαμε τον «μπρόσ», δηλαδή την τοπική αρχή, και με όση έπισημότητα μπορεί κανείς να έχει όταν φορή βρώμικες προδιές του είπαμε ότι είμαστε ή προφυλακή μιας σπουδαίας ξένης αποστολής και του ζητήσαμε να μας δώσει υποζύγια και άνδρες για να μας οδηγήσουν στην Λάσα.

Ήταν θαύμα ότι ο «μπρόσ» μας πίστεψε και μας έδωσε ένα γαϊδάρο και ένα αγωγιάτη. Σαν σε όνειρο, περπατήσαμε τα τελευταία λίγα μίλια που έμεναν ως την πρωτεύουσα του Θιβέτ.

Η κοιλάδα του Κύι άπλωνόταν μπροστά μας σαν ένα μεγάλο χαλί. Η κοκκινόλευκη πόδοσφι της Ποτάλα δλοένα και μεγάλωνε. Το άνακτορο αυτό, που είναι 300 χρόνων, στεφανώνει μια από τις δύο δαντελωτές όδοσειρες που υψώνονται σαν φουροί από το βάθος της κοιλάδας. Είχε μια υπερφυσική όμορφιά: Ένας πέτρινος δγκος που έμοιαζε να ξεπηδάει μέσα από την ίδια τη γή.

Η ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Στεκόμασταν μπροστά στις τρείς γιγαντιαίες τσόρτενς, ή στούπας, που γεφυρώνουν το χάσμα ανάμεσα στην Ποτάλα και την γειτονική Τσαγκτόρι. Ένας μοναχός με κόκκινο ράσο πρόβαλε από την άψίδα της κεντρικής τσόρτεν. Μπροστά μας βρισκόταν ή είσοδος στη Λάσα. το τέλος και ό σκοπός των μόχθων μας.

Ο μοναχός παραμέρισε και ό Άουφανάιτε και έγω κυταχθήκαμε με αγωνία. Πού ήταν οι φουροί;

Με κατάπληξε ή ελπίδα ότι οι μόνοι φουροί της πόλης της Λάσα ήταν ζητιάνοι. Όπως μάθαμε άνοότερα, οι φουροί θεωρούνται περιττοί γιατί κανένας ξένος δεν μπορεί να πε-

ράσει χωρίς άδεια τις ιερές πύλες.

Χαμηλά στίτια, με έπιπέδες τεγες από πέτρες και λάσπη πλασιώναν τους δρόμους. Σε κάθε στέγη κυμάτιζαν ιερατικές σημαίες. Ήταν σούρουπο και ή θαλπωρή του άπογευματινού ήλιου παραχωρούσε τη θέσι της στο τσουχτερό κρύο του θιβετιανού χειμώνα. Έπρεπε να δρούμε κατάλυμα, αλλά το Θιβέτ δεν έχει ούτε έστιατόρια, ούτε πανδοχεία.

Με δισταγμό πλησιάσαμε σ' ένα σπίτι. Το πρόσωπο της μικρής υπηρέτριας πάγωσε από φόκη. Ξαναγυρίσαμε στο δρόμο, ντροπιασμένοι για τα άγρια γένεια μας, που δεν συνήθιζονται στο Θιβέτ, και τα κουρελιασμένα μας ρούχα. Στο έπόμενο σπίτι μια άλλη υπηρέτρια άρχισε να μας βρίζει ώσπου γήγαμε από την αυλή.

Ο άγωγιάτης μας είχε μείνει κατάπληκτος. Δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί οι άπεσταλμένοι μιας σπουδαίας ξένης προσωπικότητας δεν έπηγαιναν στον προορισμό τους και δεν έπαυαν να τριγυρίζουν εδώ και εκεί.

Στην άκρη της πόλης φθάσαμε σε μια μοντέρνα γειτονιά και σταματήσαμε μπροστά σε ένα ώραίο μέγαρο.

Δεν μπορούσαμε πιά να προχωρήσουμε τα κουρασμένα μας πόδια δεν μας σήκωναν. Μπήκαμε στην αυλή του μεγάρου, πληρώσαμε τον άγωγιάτη και καθήσαμε καταγής εξαντλημένοι.

Μια κοπέλλα έτρεξε να φύγει μόλις μας είδε, στοιγγιζοντας σαν να την κυνηγούσαν δαίμονες. Πλήθος άνθρωποι γέμισαν την αυλή. Σκυλιά άρχισαν να γαυγίζουν και υπηρέτες και κύριοι μας φώναζαν όλοι μαζί:

—Μήν πλησιάζετε! Μήν πλησιάζετε!

Είχαμε μείνει ευδοκνήτοι. Με κόπο έβγαλα τα ύπολείμματα των παπουτσιών που είχα φτιάξει μόνος μου λαπό δέρμα άγριοβουβάλου. Τα πόδια μου ήταν καταματωμένα, γεμάτα πληγές.

Το πλήθος τα έβλεπε με δυσπιστία. Είχαν ξεχάσει τον φόβο της τιμωρίας για όσους βοηθούσαν ένα άπαγορευμένο ξένο.

—Από πού έρχεσθε; ρώτησε κάποιος.

—Από την Τσένγκ Τάνγκ.

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΑΣ ΕΚΠΛΗΣΣΕΙ
ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΛΑΣΑ

Τα λόγια μας διαδόθηκαν στην αυλή και στο δρόμο. Το πλήθος είχε μείνει κατάπληκτο που μιλούσαμε

θιβετιανά και που είχαμε διασχίσει την Τσάνγκ Τάγκ.

Άνοιξαν για να περάσει ένας έπιδηλητικός θιβετιανός με κόκκινο μάλλινο μανδύα και μώβ μεταξωτό ράσο.

—Πέστε μου, παρακαλώ, ποιοί είστε, είπε σε άπαιστη άγγλική γλώσσα. Στην αρχή δεν πίστεψε πως είμασταν μόνο δύο. Η εμφάνισις ξένων στους δρόμους της πόλεως είχε δημιουργήσει την εντύπωση ότι είχε άρχισει, κάποια έχθρική εισβολή.

Ο ευγενής μας είπε ότι θα μας έπαιρνε στο σπίτι του, αν ή κυβέρνηση το επέτρεπε. Έπήγε στον άστυνόμο για να ζητήσει την άδεια. Μια γυναίκα μας είπε ότι ο ευγενής μας ήταν ό Τανγκμέ, ό άρχων του Ήλεκτρισμού.

Μας χορηγήθηκε άδεια για την προσωρινή μας διαμονή, και Ένας υπηρέτης μας ώδήγησε στο σπίτι του άρχοντα. Ο Τανγκμέ και ή νεαρή του σύζυγος μας ύποδέχθηκαν εγκάρδια. Τα πέντε παχουλά τους παιδάκια μας κύταζαν με έκπληξη.

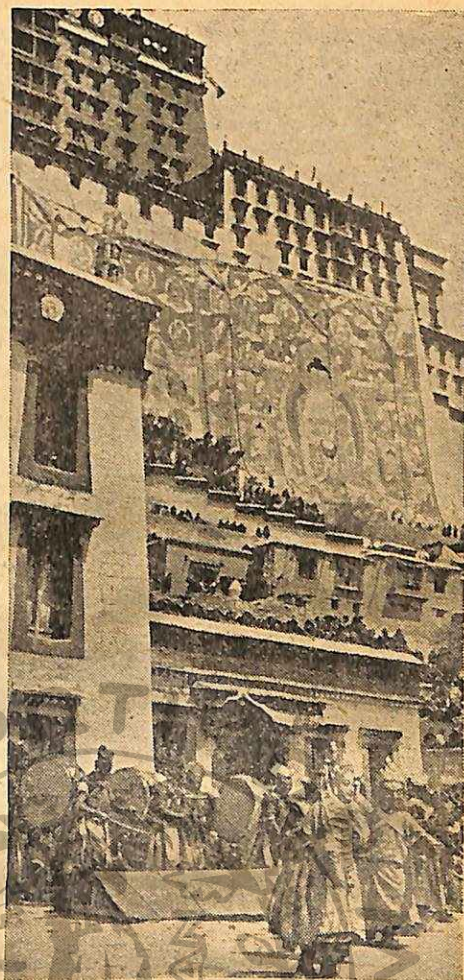
Την άλλη μέρα το ύπουργείο έξωτερικών μας είδοποίησε ότι μπορούσαμε να μείνουμε στον Τανγκμέ, υπό περιορισμό, ώσπου να γυρίση ό Άντιβασιλεύς του Θιβέτ. Ο Άντιβασιλεύς, βασιλιάς του έθνους μέχρις ότου ενηλικιωθή ό 11ετής Δαλάι Λάμα, θα αποφάσιζε για το μέλλον μας.

Οι θιβετιανοί είναι, εκ φύσεως, γενναίοι και θεοφοί άνθρωποι. Τώρα που μπορούσαν να μας φιλοξενήσουν νόμιμα, μας φέρτασαν με κάθε πολυτέλεια. Η κυβέρνηση μας έστειλε έτοιμα ρούχα και παπούτσια.

ΓΙΝΟΜΑΣΤΕ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ

Ίναμε το περίεργο φαινόμενο της Λάσα. Στο σπίτι του Τανγκμέ κατέβησαν άριστοί κρατές με βαρεία μεταξωτά ρούχα, κουβαλώντας δώρα. Όλοι άκουγαν με άπόλαυσι την ιστορία μας για το πως ξεγυλάσαμε τον ύπάλληλο της Σίνγκτονγκ.

Η έπίσκεψι του Τζώρτζ Τσαρούγκ, άνωτέρου κρατικού ύπαλλήλου και γιού ενός πρώην ύπουργού, άναστάτωσε το σπίτι. Ο Τσαρούγκ άνήκε σε τάξι άνωτερη από τον Τανγκμέ, και σύμφω-

Η Ποτάλα υψώνεται σαν ούρανοξύστης πάνω από τη Λάσα. Μεταμφιεσμένοι ιερείς εκτελούν θρησκευτικούς χορούς για να έροτάσουν την έναοξί του Νέου Έτους. Πενηντα μοναχοί κρατούν τα σχολια που στηρίζουν τις πελώριες εικόνες του Βούδδα στην νότια πόδοσφι της Ποτάλα

να με το άυστηρό πρωτόκολλο της Λάσα δεν μπορούσε κανονικά να πάη στο σπίτι του. Ωστόσο, ό νεαρός άριστοκράτης φάνηκε πολύ ευχάριστος έπισκέπτης. Είχε μάθει άγγλικά σ' ένα άγγλικό σχολείο στις Ίνδιες, όπως και ό Τανγκμέ, και άπ' αυτόν,

πού παρακολουθούσε καθημέρα τις ειδήσεις μ' ένα ραδιόφωνο, μάθαμε τα γεγονότα που ακολούθησαν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μολονότι οι εχθροπραξίες είχαν τελειώσει δεν άδημονούσαμε καθόλου να γυρίσωμε στην πατρίδα.

Ώστόσο η δόξα που μάς περιέβαλε δεν λιγόστευε την ανησυχία μας για τὸ μέλλον.

Ὅκτὼ ἡμέρες μετὰ τὴν ἀφίξί μας μάς εἰδοποίησαν νὰ πάμε στὸ σπίτι τῆς οικογενείας τοῦ Δαλαί Λάμα. Καταλαβαίναμε πὼς ἡ ἐντύπωσι πού θὰ κάναμε ἴσως νὰ ἐπηρεάζε τὴν ἀπόφασί τοῦ Ἀντιβασιλέως. Παρακολουθήσαμε μὲ προσοχή τὶς ὁδηγίες τοῦ ζεύγους Τανγκμέ γιὰ τὸ πὼς ἔπρεπε νὰ φερθοῦμε. Μὲ εὐγένεια μάς ἐφωδίασαν μὲ ἄσπρες μεταξωτὲς σάρπες γιὰ τὸν «Μεγάλου Πατέρα» καὶ τὴν «Μεγάλῃ Μητέρα». Τὶς σάρπες αὐτὲς ἀνταλλάσσουν ὅλοι οἱ Θιβετιανοὶ κάθε τάξεως· τὶς ὀνομάζουν «χάτας», καὶ παίζουν τὸ ρόλο τῶν δικῶν μας ἐπισκεπτηρίων.

Ἡ Γκυαγιούμ Τσέμο, ἡ μητέρα τοῦ Δαλαί Λάμα, καθόταν μὲ βασιλικὴ χάρι σὲ ἓνα ἀπλὸ θρόνο μέσα σὲ ἓνα δωμάτιο πού τὸ ζωντάνευαν νυπογραφίες καὶ σκαλιστοὶ κίονες. Ἀπλώνοντας ὅσο μπορούσαμε τὰ χέρια μας, προσφέραμε τὶς μεταξωτὲς σάρπες. Μάς χαμογέλασε. «Υστερα, χωρὶς νὰ τὸ περιμένωμε, μάς ἔδωσε τὸ χέρι, πράγμα πού δὲν συνηθίζουν οἱ Θιβετιανοί.

ΜΗΤΕΡΑ ΤΡΙΩΝ ΖΩΝΤΩΝ ΘΕΩΝ

Η Πρώτη Οικογένεια τοῦ τόπου ἄκουσε μὲ τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον, ὅπως καὶ οἱ Τανγκμέ, πὼς περάσαμε τὴν Τσάνγκ Τάνγκ. Ὁ πατέρας τοῦ Δαλαί Λάμα, ἓνας ψηλὸς ἄνδρας μὲ κοτσίδα καὶ ἀραιὰ μαλλιά, ἤπιε μαζί μας τσάι. Ὁ γιὸς τους, ὁ Λομπσάνγκ Σαμπέν, 14 χρόνων καὶ μοναχός, μάς ἔκανε πολλὰς καὶ διάφορες ἐρωτήσεις, ἐξηγώντας μας συγχρόνως ὅτι ὁ Δαλαί Λάμα περίμενε νὰ τοῦ δώσῃ λεπτομερὴ ἀναφορά τῆς ἐπισκέψεώς μας. Ἀργότερα ὁ Λομπσάνγκ ἔγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους φίλους μας.

Ἡ Μεγάλῃ Μητέρα εἶχε ζήσει μιὰ ἀξιόλογη ζωή. Ὡς τὴν ἡμέρα πού ὁ γιὸς τῆς ἀναγνωρίσθηκε ὡς ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Τσενρεζί, τοῦ προστάτη Θεοῦ τοῦ Θιβέτ, ἦταν ἀπλόι γεωργοὶ καὶ ζούσαν σὲ μιὰ ὀρεινὴ συνοριακὴ περιοχὴ πού γειτονεῖ μὲ τὴν Ἑσπασία Τσιγγαχάι τῆς Κίνας, καὶ ἔχει πολλοὺς Θιβετιανούς. «Ἐγινε Βασι-

λισσα σχεδὸν σὲ μιὰ νύχτα. Ὡστόσο φερόταν μὲ τόσο ἀξιοπρέπεια καὶ τόση αὐτοπεποίθησι ὅταν νὰ εἶχε γεννηθῇ σὲ ἀνάκτορο.

«Εἶχαμε τὴν εὐτυχία, εἶπε χαμογελώντας, νὰ δώσωμε τρεῖς γιούς στὴν Ἐκκλησία. Ὁ πρῶτος μας γιός, ὁ Ταγκτσάλ Ριμπτός, ἀναγνωρίσθηκε ἀπὸ καιρὸ ὡς ἐνσάρκωσις ἐνὸς Θεοῦ. Ὁ Λομπσάνγκ, πού εἶναι μοναχός, προορίζεται νὰ μείνῃ ἄγαμος καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ κράτος ὡς ὑπάλληλος. Ἐνας ἄλλος μας γιὸς βρίσκεται στὸ σχολεῖο στὴν Κίνα. Ὅταν ὁ τέταρτος γιὸς μας ἦταν δυὸ χρόνων, ἀναγνωρίσθηκε ὅτι ἦταν ὁ Σεπτὸς Βασιλιάς».

Λίγους μῆνες ἀργότερα ἡ Γκυαγιούμ Τσέμο γέννησε ἓνα πέμπτο γιό. Κι' αὐτὸς ἀναγνωρίσθηκε ὡς ἐνσάρκωσις ἐνὸς Θεοῦ.

Τελείως ἀσυνείδητα ἡ Μεγάλῃ Μητέρα ὑποτιμοῦσε τὴν ὑπαρξίαν τῶν δύο θυγατέρων τῆς, πού ζούσαν κι' αὐτὲς μαζί τῆς. Παρ' ὅλο πού οἱ γυναῖκες εἶναι κυρίες τοῦ σπιτιοῦ τους, δὲν ἔχουν καμμιά θέσι στὴ δημόσια ζωὴ τοῦ Θιβέτ.

Ο ΜΟΝΑΡΧΗΣ ΕΧΕΙ ΠΟΛΛΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Ο Ἱ Θιβετιανοί, ὅπως μάς ἐξηγήσαν οἱ Τανγκμέ, δὲν χρησιμοποιοῦν ποτὲ τὴν ἑκφρασί «Δαλαί Λάμα», πού μογγολικὰ σημαίνει «Λευκὸς Ὁκεανός». Οἱ ὑπήκοοί του τὸν ὀνομάζουν Γκυάλπο Ριμπτός, «Σεπτὸ Βασιλιά», καὶ ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του ὀνομάζεται Κουντοῦν, δηλαδὴ «Παρουσία». Ἀργότερα μοῦ ἐπετράπη καὶ μένα νὰ τὸν ἀποκαλῶ ἔτσι.

Ἡ οἰκοδέσποινα μάς ἐδήλωσε ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς εἶχε τελειώσει καὶ ἔδωσε στὸν καθένα μας ἓνα χαρτονόμισμα τῶν 100 σάνγκ, δηλαδὴ περίπου 5 δολλάρια.

«Ἐχὼ ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Κουντοῦν νὰ σὰς βοηθήσω μὲ κάθε τρόπο, εἶπε χαμογελώντας. Ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ μὲ πληροφορήτε γιὰ ὅ,τιδήποτε χρειάζεσθε».

Γυρίσαμε στὸ σπίτι καταχαρούμενοι. Ἀπὸ πίσω μας ἔρχονταν σκυφοτὶ ὑπέρβτες φορτωμένοι δῶρα.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπίσκεψί μας αὐτὴ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν μάς εἰδοποίησε ὅτι μπορούσαμε νὰ κυκλοφοροῦμε ἐλεύθερα στὴ Λάσα.

Τὸ σύρουπο ὅλοι ἔκαναν τὸν περὶ τὸν τοῦ Μπαρχόρ, ἓνα μεγάλο δρόμο πού περιτρέχει τὸν σεπτότερο καθεδρικό ναὸ τοῦ Θιβέτ, Τσοῦγκ Λάγκ Χάνγκ. Δίπλα μου περνοῦσαν

Στὸν κεντρικὸ δρόμο τῆς Λάσα, πού βροῖται ἀπὸ ζωὴ, βοσκοὶς ὅ,τι ζητήσης: ἀπὸ ἀμερικανικὰ καλλυντικὰ μέχρι κινέζικα μεταξωτὰ, ἑλβετικὰ ρολόγια, ἀλουμίνια ἀπὸ τὶς Ἰνδίες καὶ βιβλία θιβετιανὰ.

ἀνάλαφρες γυναῖκες καὶ προσκυνητές. Μυρίζανε λιβάνι καὶ μπύρα. Τὸ γέλιο ἀνακατενόταν μὲ τὸν συνεχὴ ἦχο τῶν ἐκκλησιαστικῶν τυμπάνων, τὰ ὅμοια καὶ τὶς βραχνὲς προσευχές.

ΕΝΑΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΜΑΣ ΔΙΝΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ

Η μαγεία τῶν καθημερινῶν μας ἐξερευνήσεων δὲν βελτιώνει τὴν ἀβέβαιη θέσι μας. Πρῶτα ἀπ' ὅλα χρειαζόμαστε ἄδεια γιὰ νὰ μείνωμε στὴ Λάσα. Ἄν μάς τὴν ἔδιναν ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ ἐργασθοῦμε γιὰ νὰ ζήσουμε. Μιὰ ἡμέρα, μάς σταμάτησε στὸ δρόμο ἓνας ὑπηρετὴς μὲ κόκκινο καπέλλο μὲ κρόσσια. Ἐβγαλε τὴ γλώσσα του ἔξω καὶ σφύριζε δυνατὰ. Ἡ καταπληκτικὴ αὐτὴ πράξις εἶναι

στὸ Θιβέτ ἐκδήλωσις μεγάλου σεβασμοῦ— καὶ μάς εἶπε ὅτι ὁ κύριός του ἤθελε νὰ μάς δῇ.

Ὁ Τρίνγι Τσέμο, ἓνας ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς γραμματεῖς πού ἐποπτεύουν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θιβέτ, μάς ρώτησε τί μὸρφωσι εἶχαμε. Τοῦ ἔκανε ἐντύπωσι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀουφονάιτερ ἦταν γαπῶνος-μηχανικός.

«Θὰ εὐχαριστήθω νὰ μείνετε», εἶπε. «Στὸ Θιβέτ θὰ μπορούσαμε νὰ χρησιμοποιήσωμε ἀνθρώπους ὅταν καὶ σὰς. Δυστυχῶς, δὲν συμμερίζονται ὅλοι τὴν γνώμη μου. Θὰ φροντίσω γιὰ σὰς, ἀλλὰ μὴν ἔχετε πολλὰς ἐλπίδες.»

Περιμένοντας τὸν ἀντιβασιλέα μάς βρῆκε στὴν Λάσα ἡ ἄνοιξις. Ἡ κόρη τοῦ Βουδδα, μιὰ ἱερὴ κλαίουσα ἱτιά πού βρισκόταν στὴν πύλῃ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ, ἔγινε χρυσοπράσινη. Τὰ τρυ-

φερά βλαστώρια των θάμνων κατά μήκος του ποταμού. Κύρι σκόρπιζαν παντού την όμορφη τους.

Με την άνοιξη ήρθαν και οι άνεμο-στροβίλοι της σκόνης. Όλοι έτρεχαν να κλειστούν στα σπίτια τους. Όταν το σύννεφο της σκόνης σηκωνόταν και ανέβαινε από την κοιλάδα και η Ποτάλα χανόταν μέσα σ' αυτό. Τότε, μόλις που είχαμε έγκυρια σταθερή στο νέο μας σπίτι λάβαμε ένα έπαιγμα μήνυμα: «Οι Αυστριακοί πρέπει να εγκαταλείψουν άμέσως τη χώρα. Αυτή είναι η απόφαση του αντιβασιλέως.»

Αυτό ήταν πραγματική καταστροφή. Καταδικάζομασαν σε νέες περιπλανήσεις και η Ισχυαλγία που είχα πάρει κατά τις μακρινές μας πορείες σε θερμοκρασία 30 υπό το μηδέν είχε χειροτερεύσει. Πολλές φορές σχεδόν δεν μπορούσα να κινηθώ.

Συντάξαμε μία μακριά έκθεση στην οποία ζητούσαμε άναστροφή της απόφασης. Η απάντησή μας ήρθε άμεσως με ένα λοχαγό και τρεις στρατιώτες. Ο αξιωματικός είχε έντολη να μάς συνοδεύσει στις Ινδίες και μάς είπε να ετοιμασθούμε για να φύγουμε την άλλη μέρα.

Ο Άουφσνάιτερ, απελπισμένος, ζήτησε επίμονα από την Κυβέρνηση να με εξετάσει ο γιατρός της Βρεταννικής Προσβολής. Αυτό έγινε δεκτό με αποθυμία από τις αρχές.

Ο Βρεταννός γιατρός έθεσε ως ό-μέσως ότι δεν ήμουν σε θέση να ταξιδέψω. Μου έκανε ενέσεις, περισσότερο όμως άνακουφίσθηκα από μία έσκληση που μου σύστησε ένας λάμα: να κυλάω ένα μπαστούνι κάτω από τα γυμνά μου πόδια.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΜΑ ΣΤΗ ΛΑΣΑ

Για άκοκτο καιρό ζήσαμε ήσυχoi στη Λάσα. Ειρηνικές για μάς, οι αρχές είχαν να άσχοληθούν με σοβαρότερα ζητήματα από το δικό μας.

Είχε έρθει ο Μάρτης, και μ' αυτόν η έποχή της μεγαλύτερης θιβετιανής γιορτής, του Πρωτοχρονιάτικου Φεστιβάλ.

Το Νέο Έτος του Θιβέτ άρχισε με τρομακτική φασαρία. Είκοσι χιλιάδες μοναχοί με κόκκινα άσος έισβάλλουν στην Ιερή πόλη, διπλοσιάζοντας έτσι τον πληθυσμό της. Ημέρα και νύχτα άκούγονται οι άκοφωνίες των προσευχών, των τυμπάνων και των κυμβάλων.

Σύρθηκε ως την στέγη του μεγάρου του Τσαρούγκ και παρακολούθησα την πόλη να ρίχνεται σε ένα ξέφρενο

θρησκευτικό παραλήρημα. Κάθε δουλειά σταμάτησε. Τα γραφεία έκλεισαν. Γυναίκες και άνδρες κυκλοφορούσαν με τα πιο καλά μεταξωτά τους ρούχα. Υπουργοί και έμποροι, εύγε-νείς και χωρικοί, προσεύχονταν, χόρευαν και τραγουδούσαν. Πλήθη κόσμου έκαναν τον περίπατο τους στους Ιερούς δρόμους που περιβάλλουν την Ποτάλα, τον καθεδρικό ναό και την πόλη.

ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑΤΑ ΑΠΟ ΒΟΥΤΥΡΟ

Ο έορτασμός έφθασε στο κορύφωμά του, στο Φεστιβάλ του Βουτύρου που γίνεται την 15η ημέρα του Νέου Έτους. Ο Τσαρούγκ μάς συμβούλευσε να μην άνακατευθούμε με το έ-ξαλλο, συνωθούμενο πλήθος. Μας έ-στειλε με την γυναίκα του σε ένα άπο τα σπίτια του στο Μπαρχόρ.

Μετά την όδση του ήλιου, μοναχοί έσερναν προς το Μπαρχόρ τεράστια άγάλματα από βούτυρο άγριοδούβ-λων, χρωματισμένα με σκούρα και ζω-ηρά χρώματα. Πλήθη κόσμου συγκε-τρώνονταν για να θαυμάσουν τις μορ-φάζουσες αυτές γελοιογραφίες των θεών, τα περίτεχνα λουλούδια και τα χρυσά και άσημα κεντήματα, που ή-ταν τοποθετημένα σε ξύλινες βάσεις ύψους 30 ποδιών.

Η κ. Τσαρούγκ μάς είπε ότι η προετοιμασία διαρκεί πολλούς μήνες. Κάθε μοναστήρι έχει το έργαστήρι του όπου οι καλλιτέχνες του δουλεύουν το βούτυρο που έχει σκληρύνει άπο το κρύο. Η κυβέρνησις θραβώνει την καλύτερη σύνθεση. Άφηνικά άκού-σαμε σαλπίσματα και τον ύπόκωφο κρότο των τυμπάνων.

Ο Δαλαΐ Λάμα βγήκε από τον κα-θεδρικό ναό. Κύτταγε κατ' ευθείαν μπροστά του. Το πρόσωπό του είχε μία άνεξιχνίαστη έκφραση, και στο κεφάλι φορούσε ένα κίτρινο τριγωνικό σκούφο. Για πρώτη φορά αντίκρυζα τον θεο-βασιλιά, την 14η ένσάρκωσι του προστάτη θεού του Θιβέτ, Τσενρέ-ζι. Το ένδεκάχρονο άγόρι έστρεψε το βλέμμα προς χιλιάδες ανθρώπους που στέκονταν με σκυμμένο κεφάλι. Γι' αυτούς ήταν ζωντανός ο Θεός.

Ο μικρός, σοβαρός Βασιλιάς πέ-ρασε με άργο βήμα άνάμεσα άπο τα χονδροφτιαγμένα άγάλματα. Τον ύ-ποστήριζαν ήγούμενοι, κρατώντας τον άπο τις μασχάλες. Άκολουθούσαν οι άνώτεροι ύπάλληλοι του Κράτους. Ή-ταν μία έπιθλητική σκηνή. Ύστερα, ο Δαλαΐ Λάμα ξαναμπήκε στο ναό. Ά-μέσως ένα θρησκευτικό παραλήρημα

κατέλαβε το πλήθος. Όλη τη νύχτα άκούγαμε φωνές, κλάματα και γέλια.

Το άλλο πρωί τα βουτυρένια άγάλ-ματα είχαν εξαφανισθή άπο το Μπαρ-χόρ: τα είχαν λιώσει για να τα χρη-σιμοποιήσουν σε λυχναρία ή μαγικά πο-τά. Το μεγαλείο τους ήταν μόνο για μία νύχτα, για να θυμίζει στον κόσμο πως η όμορφή είναι έφήμερη.

Η ΚΡΗΝΗ ΜΟΥ ΜΑΓΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΘΙΒΕΤΙΑΝΟΥΣ

Όπως τριγύριζα χωρίς να κάνω τίποτα στον ήλιόλυστο κήπο του Τσαρούγκ, μου ήρθε μια ιδέα. Σχεδι-ασα και έπεβλεψα την κατασκευή μι-άς κρήνης. Ο Τσαρούγκ ένθουσιαστη-κε. Κανένας ώς τότε δεν είχε φτιά-ξει κρήνη στην Λάσα, και οι καλε-σμένοι του δεν χόρταιναν να βλέπουν το λαμπρό της συντριβάνι.

Βρήκα κι' άλλο τρόπο για να ά-πασχολούμαι. Πολλοί εύγενείς μου ά-νέθεσαν να κάνω μαθηματικά και άγ-γλικά στους γιούς τους. Στη Λάσα ύπήρχε μόνο ένα σχολείο για τους εύ-γενείς: ένα κρατικό 'Ινστιτούτο, ό-που τα άγόρια διδάσκονταν άριθμητι-κή και καλούς τρόπους.

Μία μέρα ο Αύλαρχης με κάλεσε στην Ποτάλα και μου άνέθεσε να δι-αρρυθμίσω τους κήπους του Τσεν-τρούγκ, ένός μοναστηριού, άπο το όποιο προέρχονται οι μοναχοί του πε-ριβάλλοντος του Δαλαΐ Λάμα. Άν ή δουλειά μου είχε έπιτυχία, μου έ-ίπες να μου άνέθεταν να φτιάξω και τον ιδιωτικό κήπο του Δαλαΐ Λάμα.

Το καλοκαίρι ήρθε, όπως συνήθως, την όγδόη ημέρα του τρίτου θ.β.ε.τι-ανού μήνα. Οι πολιτικοί αξιωματικοί συγκεντρώθηκαν στην Ποτάλα, έβγα-λαν τα γαρνιρισμένα με γούνες ρού-χα τους, και τα έδωσαν στους ήπι-χάρες. Ύστερα φόρεσαν έλαφρά θερι-νά ρούχα και καπέλλα, ήπιαν το σάϊ και τους με έπισσημότητα και γύρισαν στα σπίτια τους. Η τελετή αυτή θα γι-νόταν έστω και άν έπεφτε άκόμη χι-όνισμο. Στο Θιβέτ, οι έποχές αλά-ζουν σύμφωνα με το κινητό σεληνιακό ημερολόγιο. Το ίδιο συμβαίνει και με τα ρούχα.

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΛΑΣΑ ΑΓΑΠΟΥΝ ΤΑ ΠΙΚΝΙΚ

Ηταν ο καιρός των πικνίκ, η έποχή του έτους που άγαπούν περισσό-τερο οι κάτοικοι της Λάσα. Όλόκλη-ρες οικογένειες ξεκινούσαν κάθε μέ-ρα άπο την πόλη για να περάσουν την ημέρα τους με διάφορες μικροα-

σχολίες στις όχθες του ποταμού. Τα παιχνίδια με τα ζάρια διασκέδαζαν πολύ τους άνδρες. Το δειλινό, οι έκ-δρομείς έκαιγαν θυμιάματα στις όχ-θες του ποταμού. Το πολύμπι και οι βουτιές μου τους ένθουσίαζαν. Λίγοι άπο τους κατοίκους της Λάσα ξε-ρουν κολύμπι, γιατί τα νερά του πο-ταμού κύει είναι πολύ κρύα και έπι-κίνδυνα. Είχα την ύποψια πως με κα-λούσαν σε πολλές έκδρομες μόνο και μόνο για να κάνω το 'ενούμερό' μου. Ωστόσο, η ικανότης μου στο κολύμπι άποδείχθηκε πολύ εύρηγική. Έσως α-τρία άτομα άπο δέκαio πνιγμό, και μεταξυ αυτών και τον γιό του ύπουρ-γού των Έξωτερικών Σουρχάνγκ, έ-να άγόρι 14 χρόνων. Ύστερα άπ' αυ-τό έγιναν φίλος με την οικογένεια.

Οι Θιβετιανοί μάς θεωρούσαν πι-α πολίτες της Λάσα. Ρωτούσαν την γνώμη μας για κάθε πρόβλημα.

Ο Άουφσνάιτερ, που του είχε ά-νατεθή να φτιάξει ένα άρδευτικό κανάλι, το τελείωσε και η Κυβέρνησις του άνέθεσε να έπιδιορθώσει το σαθρό έργοστάσιο παραγωγής ήλεκτρισμού που έφωδίαζε με ρεύμα το νομισματο-κοπείο, κοντά στη Λάσα.

Εγώ είχα γίνει ο έπί των πληρο-φοριών ύπάλληλος της Κυβέρνησεως. Ένας ύπάλληλος του ύπουργείου Έ-ξωτερικών με έστειλε ένα άσύρματο. Κάθε μέρα έπιανα τις άγγλόφωνες έκ-

Ο Θιβετιανός σέβεται έξαιρετικά τους άνωτέρους του. Και τους χαί-ρετά βγάζοντας την γλώσσα του και κρατώντας την άναπνοή του.

πομπές από διάφορες ξένες πρωτεύουσες και κατέγραφα κάθε πολιτική είδησι που νόμιζα ότι θα ενδιέφερε τους Θιβητιανούς αξιωματούχους.

Τα Χριστούγεννα έδωσα το πρώτο μου πάρτυ για να ξεπληρώσω την άμετρη φιλοξενία των φίλων μου. Δεν θα ξεχάσω ποτέ την αδελφική τους συμπεριφορά. Τα Χριστούγεννα, βέβαια, δεν έχουν καμιά αξία στην Ιερώτερη πόλη του Λαμαϊσμού, ωστόσο οι Θιβητιανοί σύντροφοί μου στάθηκαν γενναίακάρδα γύρω από ένα σύτοσχέδιο χριστουγεννιάτικο δένδρο και προσπάθησαν να ψάλλουν το «Άγια Νύχτα».

Βρισκόμασταν πιά στα 1947. Το όνομα του Άουφονάιτερ και το δικό μου είχαν γραφή στον κατάλογο των προσώπων που θα δεχόταν ο Δαλαί Λάμα το Νέο Έτος. Είχαμε μάθει ότι ο νεαρός Θεός - Βασιλιάς έδειχνε ενδιαφέρον για τα έργα μας και συχνά μάς παρακολουθούσε με τα κυάλια.

Αγοράσαμε τις ακριβότερες ασπρες σάρπες που υπήρχαν στη Λάσα. Την ημέρα της υποδοχής άνεβήκαμε την πλατεία σκάλα που είναι στην κρήνη εισοδού της Ποτάλα, μαζί με μελαφούς νομάδες, μοναχούς και πλούσια ντυμένους άριστοκράτες.

Ο ΔΑΛΑΙ ΛΑΜΑ ΕΥΛΟΓΕΙ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΘΙΒΗΤΙΑΝΟΥΣ

Περνώντας την κυρία στοά, που την διακοσμούσαν παραστάσεις διαφόρων θεών, μπήκαμε σε σκοτεινούς, έλικοειδείς διαδρόμους. Τελικά φθάσαμε σε μία μικρή αυλή. Απότομες σκάλες οδηγούσαν σε μία στέγη που βρισκόταν πολλά πατώματα ψηλότερα. Ήδη είχε συγκεντρωθεί πολλός κόσμος, γιατί κάθε πολίτης του Θιβέτ έχει δικαίωμα να εύλογη από την Αγιότητα του το Νέο Έτος.

Σιγά - σιγά προχωρήσαμε στην είσοδο και φθάσαμε στον προορισμό μας. Τέντωσα το λαιμό μου όσο μπορούσα για να δω το αντικείμενο του σεβασμού όλου του Θιβέτ, και τότε είδα πώς ο Δαλαί Λάμα είχε κάνει το ίδιο για να δει εμάς!

Ο νεαρός Βασιλιάς καθόταν σ' ένα θρόνο ντυμένο με σπάνιο μεταξωτό. Γύρω στο θρόνο ήταν σωριασμένες σακκούλες με χρήματα, κουβάρια γυαλιστερό μεταξί, και εκατοντάδες σάρπες. Με σοβαρότητα έσκυβε και εύλογούσε τους προσκυνητές. Και εκείνοι περνούσαν άδερυδα, με σκυμένο κεφάλι και βγαλμένη έξω τη γλώσσα.

Όταν επί τέλους έφθασα μπροστά στο θρόνο, δεν μπόρεσα να κρατηθώ και σηκώνοντας λίγο το κεφάλι του έρριξα μία ματιά στα κλεψύδρες. Τα μάτια μας συναντήθηκαν, και ένα έξυπνο μειδίαμα φώτισε το χαριτωμένο λεπτό πρόσωπο του Δαλαί Λάμα. «Εσκυψα για να δεχθώ την εύλογία του — ένα ελαφρό παιχνιδιάρικο κτύπημα που ήταν σαν να έλεγε: «Γεια σου! Όστε εσύ είσαι ο Δυτικός!»

Ένας ήγγυμένος μάς ωδήγησε σε μία σκοτεινή γωνιά απ' όπου μπορούσαμε να παρακολουθήσουμε την τελετή. Πολλοί προσκυνητές είχαν ταξιδέψει εκατοντάδες μίλια, μερικοί μάλιστα απ' αυτούς κάνοντας μία μετάνοια σε κάθε τους βήμα.

Ο ΔΑΛΑΙ ΛΑΜΑ ΑΓΓΙΖΕΙ ΜΕ ΤΟ ΧΕΡΙ ΜΟΝΟ ΤΟΥΣ ΕΥΓΕΝΕΙΣ

Ο Δαλαί Λάμα άκουμπά τα χέρια του μόνο στους μοναχούς, τους αξιωματούχους του κράτους και στους αξιοσεβάστους επισκέπτες. Τους πολίτες τους εύλογεί κουνώντας μία μετάξινη φούντα. Μόνο μία γυναίκα που δεν ανήκει στην οικογένειά του τιμάται με το άγγιγμα του χεριού του, ο «Σπόρος του Κεραυνού», η μόνη γυναίκα που είναι ενσάρκωση Θεού, η Ιερώτερη γυναίκα του Θιβέτ.

Όταν τελείωσε η τελετή, ένας μοναχός έδωσε στον καθένα μας ένα χαρτονόμισμα των 100 σάνγκ, λέγοντάς μας σχεδόν ψιθυριστά: «Δώρο από τον Λατρευτό μας Βασιλιά». Ακόμη φυλάω αυτό το χαρτονόμισμα.

Οι προσκυνητές επιτρέπεται να επισκεφθούν ώρισμα τμήματα της Ποτάλα. Το εξωτερικό της Ποτάλα είναι επιβλητικό, το εσωτερικό σε απογοητεύει. Σκοτάδι και σκόνη αιώων σκεπάζει τους έλικοειδείς διαδρόμους και τα κελλιά της και παντού είναι διάχυτη η αποπνικτική μυρωδιά του πολυκαυτηριζμένου λίπους.

Σε αντίθεση με τη ρυπαρότητα τα σώματα επτά Δαλαί Λάμα αναπαύονται μέσα σε χρυσές «στούπες» με ένθετα μαργαριτάρια, ρουμπίνια, διαμάντια, τουρκουάζ, κοράλλια και ζαφείρια. Μπροστά σε κάθε μαυωλείο άγρυνά ένας μοναχός, ο οποίος προσεύχεται και κτυπά ένα τύμπανο.

Ρώτησα κάποτε ένα κτίστη γιατί οι Θιβητιανοί δεν κτίζουν πιά κτίρια μεγάλα σαν την Ποτάλα. Μου άποκρίθηκε με σοβαρότητα ότι η Ποτάλα κτίστηκε πριν από πολλά - πολλά νοόνια μέσα σε μία νύχτα από τους Θεούς.

Η ΠΟΤΑΛΑ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΚΤΙΖΕΤΑΙ ΣΤΑ 1641

Η Ποτάλα, στην πραγματικότητα έγινε με τον ιδρώτα πολλών Θιβητιανών. Άρχισε να την κτίζει ο 5ος Δαλαί Λάμα στα 1641, στη θεία ενόχ παλαιού θιβητιανού κάστρου. Κάθε υπήκοος ήταν υποχρεωμένος να συμβάλει ένα άγκωναί από ένα μακρινό νταμάρι.

Όλοι οι Δαλαί Λάμα θεωρούνται σαν ένα πνεύμα που ενσαρκώνεται σε διάφορα σώματα. Πώς όμως άνακαλύπτεται η νέα αυτή ενσάρκωση;

Ο Κουνσινγκτσέ Ντάζα, που ήταν τότε αρχηγός του θιβητιανού στρατού, ήταν ένας από τους λίγους ανθρώπους που παρέστησαν στην άναγνώριση του 14ου Δαλαί Λάμα. Ένα βράδυ μου διηγήθηκε την ιστορία:

«Όταν άρρώστησε σοβαρά ο 13ος Δαλαί Λάμα, στα 1933, έκανε ώριμους άδριστες υπαινιγμούς για τον τόπο της επανενσάρκωσής του. Όταν οι θεοί πήραν το σώμα του, ο Μάντις του Κράτους έκσφενδόνισε ένα χάτα προς άνατολάς.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

Ο Άντιβασιλεύς πήγε σε μία ιερή λίμνη, που τα νερά της καθρεπτίζουν το μέλλον. Στην γαλήνια επιφάνειά της είδε να διαγράφεται μία άλλη λίμνη. Εκεί κοντά ήταν το σπίτι ενός χωρικού και ένα μοναστήρι με χρυσές στέγες. Ο Άντιβασιλεύς γύρισε βιαστικά στη Λάσα.

Οι πρώτες ομάδες έρευνας ξεκίνησαν στα 1937, παίρνοντας μαζί τους αντικείμενα που ο 13ος Μεγάλος χρησιμοποίησε καθημερινώς. Έψαχναν πολλούς μήνες.

Η ομάδα μου πήγε στην Κινεζική Έπαρχία Τσιγκκάι. Μπορείτε να φαντασθείτε την ταραχή μας όταν φτάσαμε σ' ένα μοναστήρι, που τα χρυσά του κωδωνοστάσια έμοιαζαν με κείνα που είχε δη στη λίμνη ο Άντιβασιλεύς. Πλάι στο μοναστήρι υπήρχε ένα φτωχικό σπίτι. Είμαστε βέβαιοι ότι βρισκόμαστε στο τέλος της αποστολής μας.

Για να μην αποκαλύψω τον σκοπό μας, αλλάξαμε ρούχα με τους υπηρέτες μας και μπήκαμε στο σπίτι. Ένα αγοράκι δύο περίπου χρόνων σηκώθηκε και έτρεξε να μάς προυπνητήσει. Πιάστηκε από το σκονισμένο ρούχο ενός μεταμφιεσμένου ιερέως και φώναξε: «Σέρα Λάμα, Σέρα Λάμα!» Δεν πιστεύαμε τα μάτια μας, γιατί

πραγματικά ο ιερέας προερχόταν από τη Μονή Σέρα.

Βαλαμέ μπροστά στο παιδάκι διάφορα παλιά και καινούργια αντικείμενα. Εκείνο χωρίς να διατάξει καθόλου διάλεξε το μπιστούνι και το άγαπημένο τύμπανο του Μεγάλου 13ου.

Στο σώμα του παιδιού δρῆκαμε τα σημάδια που έπρεπε να έχει η ενσάρκωση του Τσενρέζι — πεταχτά αυτιά, και κρατοειδής στο επάνω μέρος του σώματός του.

Το καλοκαίρι του 1939 γυρίσαμε στη Λάσα με τον Σεπτό Βασιλιά και την οικογένειά του.

Το επόμενο Πρωτοχρονιάτικο Φεστιβάλ έγινε η ενθρόνισή του Σεπτό Βασιλιά και του δόθηκαν οι τίτλοι του: Ο Άγιος, ο Ένδοξος, η Δύναμις του Λόγου, η Φωτισμένη Διάνοια, η Απόλυτη Σοφία, ο Πλατύς Όκεανός».

ΙΕΡΟΙ ΧΟΡΟΙ ΣΤΑΜΑΤΟΥΝ ΤΗ ΒΡΟΧΗ

Το δεύτερο καλοκαίρι μας στη Λάσα η σύντομη περίοδος των μουσώνων ήταν δριμύτερη από άλλοτε. Οι ραχδαίες βροχές έκαναν τους δρόμους της Λάσα δάλτους και τον Κίβ ένα λυσσασμένο χείμαρρο. Ένα βράδυ ήρθαν και με ζήτησαν κάτω στρατιώτες.

Κύριε, ο μεγάλος Κίβ άπειλει το θεικό ανάκτορο του Άγαπητού μας Βασιλιά. Πρέπει να έρθετε άμέσως και να ένισχυσετε τα φράγματα.

Ένα αλλογο με περίμενε. Με δυσκολία φθάσαμε στα προσχώματα. Δεν μπορούσαμε να κάνω τίποτε άλλο παρά να ελπίζαμε ότι τα φράγματα θα κρατήσουν ως το πρωί.

Έψαξα σε όλες τις αγορές για να δω σακκία από γούτα. Τα γαμίσαμε με άμμο και πός. Ρίχθηκαν στη δουλειά μαζί με 500 κοιλῆδες και στρατιώτες.

Συγχρόνως ο Μάντις του Καιρού ήρθε από τη Μονή Γκαντούγκ για να έκτελεση περίτεχνους χορούς στις δώδεκα του ποταμού. Και οι δύο εργαζόμαστε πυρετωδώς για τον ίδιο σκοπό. Τα φράγματα κράτησαν. Οι βροχές σταμάτησαν. Η πλημμύρα υποχώρησε και ο Δαλαί Λάμα έπαινεσε τις προσπάθειες και των δύο μας.

Μας ανέθεσε να μελετήσουμε αν υπήρχε δυνατότητα να κατασκευασθεί ένα σύγχρονο αποχετευτικό και ηλεκτρικό δίκτυο στην ιερή πόλη. Ούτε εγώ ούτε ο Άουφονάιτερ ξέραμε απ' αυτές τις δουλειές, ωστόσο στη Λάσα μάς θεωρούσαν παντογνώστες. Και έπειδή οι κρατικοί υπάλληλοι συμμο-

φώνονται συνήθως με το πρωτόκολλο, σκέφθηκα πώς θα έπρεπε να αποκτήσω δικό μου σπίτι. 'Ο υπουργός των Εξωτερικών Σουρχάνγκ μου πρόσφερε σ' ένα πρόστιο μία έπαυλή του με ένα χαριτωμένο κήπο. Ήταν ένα περιέργο σπίτι που έθεωρείτο πολύ μοντέρνο για τα τζαματά παράθυρα που είχε στην πρόσωψή του.

Πήρα και υπηρέτη, τον Νυίμα. Ήταν ένας μεγαλόσωμος πρώην στρατιώτης που έπέμενε να με συνοδεύει στα σπίτια των φίλων μου το βράδυ και να με περιμένει κρατώντας πιστόλι και σπαθί για να με προστατεύσει στο γυρισμό.

'Ο Νυίμα έβαζε στο δωμάτιό του λίβινγκ - ρούμ κάθε μέρα έπτά δοχεία με νερό για τους θεούς. Ύπνηχαν επίσης πολύχρωμα ιερατικά λάβαρα και ένα θυμιατό. 'Ανάμεσα σε δυο λάβαρα έβαλε την κεραία ενός ραδιοφώνου.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ

Η Κυβέρνησις πολλές φορές με «δάνειζε» σε ευγενείς που ήθελαν τεχνικές συμβουλές. Τα ταξίδια που έκανα με άλογο ή μέσα σε άρκες από δέρμα άγριοδουβάλου σε άραιοκατοικημένες, απομακρυσμένες επαρχίες, άνοιξαν για μένα καινούργιους ορίζοντες στην όρεινη, μακρινή αυτή χώρα.

'Ο εύφυς νεαρός Βασιλιάς, που είχε γίνει ένθυσια δώδεκα φωτογράφοι, μου έστειλε με τον Λομπσένγκ μια κινηματογραφική μηχανή με την έντολη να φωτογραφίσω όλες τις εορτές και τα φεστιβάλ που αυτός δεν μπορούσε να δει. Με το φακό της κινηματογραφικής μηχανής είδα όλο το μεσαιωνικό μεγαλείο και την καθημερινή ζωή της πόλεως.

'Ο Λομπσένγκ ήθελε και με βοήκε μία μέρα για να μου πει ότι ο Κουντουν είχε εκφράσει την επιθυμία να κτίσω ένα κινηματογράφο στον Κήπο Κόσμημα, γιατί ήθελε να δει τις ταινίες και στο θείο ανάκτορο δεν υπήρχε αίθουσα προβολής.

Με τη διαταγή αυτή άνοιξαν οι πύλες του άκτρο του Δαλαί Λάμα, του ιδιωτικού του Κήπου.

Επιστρατεύοντας τους καλύτερους τεχνίτες και στρατιώτες της Λάσα, μετέτρεψα ένα κενό κτίριο σε κινηματογράφο. Σε μία συνεχόμενη αίθουσα εγκατέστησα το μηχάνημα προβολής.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

Αφού τελείωσε η δουλειά μου στον κινηματογράφο, πήρα το άλογο

να γυρίσω στη Λάσα. Ένας λαχανιασμένος σωματοφύλακας με πρόλαβε, ένω τα κόκκινα ράσα του ανέμιζαν σαν μεγάλα φτερά.

«Κούσο, Χένριγκ - λά! Σε γυρεύαμε παντού. Σε θέλουν στο θείο παλάτι. Μου είπαν να πιάς γρήγορα».

Στην πόρτα του θαλάμου προβολής δρέθηκε πρόσωπο με πρόσωπο με τον Ζωντανό Βούδδα. 'Ο Δαλαί Λάμα πήρε με το άριστερό του χέρι την σάρπα που του πρόσφερε και με το δεξί του με εύλογησε με μία αθόρμητη φιλική κίνηση:

«Ξέρεις πώς δουλεύει αυτή η συσκευή; με ρώτησε για το μηχάνημα προβολής».

Οι προστάτες ηγούμενοι του Δαλαί Λάμα με χαιρέτησαν απόρρημα. Μόνο το αγόρι δεν έδειχνε σημεία ταραχής. Φλυαρούσε σαν μαθητούδι και έκανε ένα σωρό ερωτήσεις, τις οποίες θα είχε μαζέψει από χρόνια. Χωρίς να περιμένη απάντησι, προχώρησε γρήγορα προς τον προβολέα και είπε:

«Έμπρός, άς δούμε την συνθηκολόγησι της 'Ιαπωνίας».

Ήταν ένα φιλμ ντοκυμανταίρ, που είχε αγοράσει στις 'Ινδίες. 'Αρχισα να τυλίγω αδέξια την ταινία σ' ένα κύλινδρο. Σκετόταν πίσω μου και παρακολουθούσε κάθε μου κίνηση. Στο τέλος με παραμέρισε και έβαλε μόνος του την ταινία στη μηχανή.

ΑΥΤΟΔΙΔΑΚΤΟΣ ΤΕΧΝΙΤΗΣ

Ο Δαλαί Λάμα μου εξήγησε ότι πέρασε πολλά βράδια μελετώντας τον προβολέα. Είχε λύσει και συναρμολογήσει ξανά τη μηχανή μόνος του.

Έν τώ μεταξύ οι ηγούμενοι είχαν καθίσει μπροστά στην όθνη επάνω σε χαλιά. 'Ο Δαλαί Λάμα φώναζε μέσα από την πόρτα: «'Αρχίζει!»

Το παιδί ήταν καταγυρισμένο. Είχα εγκαταστήσει μεγάφωνο για να υπάρχει επικοινωνία μεταξύ θαλάμου προβολής και θεατών. 'Αφού ο Δαλαί Λάμα έβαλε ένα άλλο φιλμ ντοκυμανταίρ στη μηχανή, με φώναζε κοντά στο μικρόφωνο και έπαινε να μιλήσω. Οι γέροι ηγούμενοι θα ξαφνιαστικάν που ξέσπασε σε δυνατά γέλια.

Ύστερα έπρόβαλε μία ταινία που είχα πάρει σ' ένα φεστιβάλ της Λάσα. Οι μοναχοί έχασαν σιγά - σιγά την άκαμψία τους όταν αναγνώρισαν τους εαυτούς τους στο πανί. Και στο τέλος γέλασαν με την καρδιά τους όταν είδαν ένα γέρο υπουργό να κοιμάται κατά τη διάρκεια μίας πολυώρης τελετής.

Όταν τελείωσε η ταινία, οι ηγού-

μενοι αποχώρησαν. 'Ο Βασιλιάς προχώρησε προς την άδεια αίθουσα, κάθισε σταυροπόδι πάνω στο χαλί, και ίσιωσε την κοκκίνη κουκούλα του. Ύστερα άρχισε πάλι ένα χείμαρρο έρωτήσεων.

«Πόσο χρόνων είσαι; Μόνο 37; Γιατί έχεις κιτρινα μαλλιά αφού είσαι τόσο νεός; Πώς γράφεις το όνομά σου; Σου άρεσει η ιερή πολιτεία; Ξέρεις να οδηγήεις ένα άρμα μάχης; Ένα αεροπλάνο; Πώς πετούν τα αεροπλάνα; Γιατί έχεις στα χέρια σου τριχές όπως οι μαϊμούδες;»

Με την τελευταία ερώτησι πιθανόν να είχε την πρόθεσι να με κολακεύσει. Οι Θιβητιανοί πιστεύουν ότι ο προστάτης θεός τους, ο Τσενρέι, πήρε τη μορφή μαϊμού, ενώθηκε με ένα θηλυκό δαίμονα και έτσι έγινε ο Ιδρυτής της φυλής.

'Ο Δαλαί Λάμα φάνηκε ότι γνώριζε καταπληκτικά πολλά πράγματα, που τα είχε μάθει μελετώντας τις εικόνες περιοδικών που δεν μπορούσε να διαβάσει. Μπορούσε να διακρίνει τους διαφόρους τύπους των μοντέρνων αεροπλάνων και των αυτοκινήτων. Είχε μια άγγλική ιστορία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και είχε κατορθώσει να του μεταφράσουν σε θιβητιανή γλώσσα μερικές λεζάντες φωτογραφιών. Γνώριζε τα όνοματά αμερικανών, Βρετανών και Ρώσων πολιτικών. Έπειθε ωστόσο του έλειπαν οι βάσεις δεν μπορούσε να συνδέει πρόσωπα και χώρες. Ήταν σαν να είχε μαζέψει τα κομμάτια της μαγικής εικόνας και δεν μπορούσε να τα συναρμολογήσει.

ΜΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΠΟΥ ΠΕΡΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΚΑΙΡΟ

Διέσχισα τον σιωπηλό κήπο θυσιάζοντας σκέψεις. Τι θαύμασιο πράγμα, συλλογιζόμουν, να βρή κανείς ευθυμία, πνεύμα και καταπληκτική δίψα για μάθησι σε ένα παιδί που μέσα γάλανε μόνο του χωρίς άλλα παιδιά, υποχρεωμένο να μελετά ώρες ατέλειωτες ιερά κείμενα περιτριγυρισμένο από μοναχούς και κλεισμένο μέσα σ' ένα σκοτεινό παλάτι! Παρ' όλο που ήταν βασιλιάς - θεός το είχαν προσέξει λιγώτερο και από το πτωχότερο χωριάτοπουλο.

Μία μέρα ο Λομπσένγκ μ' άρεσε πώς περνά την ημέρα του ο Δαλαί Λάμα:

Σηκώνεται την αύγη. Κοιμάται σ' ένα κοινό θιβητιανό κρεβάτι σκληρό και με μαξιλάρια γεμισμένα με μαλλί. Οι υπηρέτες του πηγαίνουν βούτυρο,

τσάι, σαπούνι, ένα μικρό μπάλλ για να πλύνει τα χέρια του και μία όδοντοβούρτσα αμερικανικής προελεύσεως.

Προσεύχεται ως τις 10 που γίνεται η σύγκλησις του Τσεντρούνγκ, ενός ειδικού ταγμάτων από 175 μοναχούς που κατέχουν όλες τις ιερατικές θέσεις στην κρατική ιεραρχία. Το Τσεντρούνγκ όλόκληρο κάνει αναφορά στον Δαλαί Λάμα κάθε ημέρα.

Στις 11 ο Δαλαί Λάμα γευματίζει μόνος του. Καμμία φορά τον επισκέπτεται η μητέρα του ή ο Λομπσένγκ. 'Ως τις 3 που αρχίζουν τα μαθήματα είναι ελεύθερος. Μελετά ως τη δύσι του ήλιου, δειπνά μόνος του κι' ύστερα ανεβαίνει στην στέγη της Ποτάλα. Η μόνη του διασκέδασις είναι να ξερευνά τους κήπους και τους δρόμους με τα κυάλια του.

Τη νύχτα απόλυτη σιωπή τυλίγει την Ποτάλα. 'Ο αρχιεραυτοφύλαξ κλείνει και σιγανά τις πόρτες. Ένας φρουρός περπατά σαν φάντασμα πάνω - κάτω στους διαδρόμους. Και πάλι μόνος του ο Δαλαί Λάμα περνά το βράδυ με διάβασμα ή με προσευχές.

Ωστόσο με δική του πρωτοβουλία επεχείρησε να μάθει μία ξένη γλώσσα!

Οι ώρες εκείνες του πέρασα μέσα στο νέο κινηματογράφο του Κήπου Κόσμημα, άλλαξαν την πορεία της ζωής μου στη Λάσα. Βρισκόμουν στη διαθήκη του Δαλαί Λάμα, και ήταν δύσκολη δουλειά να διοχετεύω τις γνώσεις και τα συστήματα του δικού μου κόσμου στον βασιλιά - θεό μίας χώρας που ήταν μεγαλύτερη απ' ό,τι η 'Αγγλία, η Γαλλία και η Γερμανία μαζί. Δούλευα σκληρά για να ετοιμάζω τα καθημερινά μαθήματα. Έκτος από τα άγγλικά, τη γεωγραφία και τα μαθηματικά, μου έκανε ερωτήσεις πάσης φύσεως, για την ώρα του Γκρήνουιτς, την σύνθεσι της ατομικής δόμβας κ. ά.

ΚΑΚΟΙ ΟΙΩΝΟΙ ΤΑΡΑΖΟΥΝ ΤΟ ΘΙΒΕΤ

Το κινέζικο κομμουνιστικό ρεύμα μεγάλωνε κατά μήκος της Καδαί, και η 'Εθνικιστική Κυβέρνησις απασύρθηκε στη Φορμόζα. 'Ο κίνδυνος εισβολής απειλούσε το Θιβέτ.

Οι ζοφερές ειδήσεις ταραχούν τους κατοίκους της Λάσα. Οι Θιβητιανοί έλεγαν ότι ποτέ άλλοτε δεν είχαν γεννηθεί τόσα τέρατα από ανθρώπους ή ζωα, σημαίνει ότι οι θεοί είχαν όργισθ. Μία ζεστή καλοκαιριάτικη μέρα, νερό άρχισε να στάζει ανεξήγητα από μία ύδρρορη του καθεδρικού να-

ού της Λάσα. Η έρμηνεία που δόθηκε ήταν ότι οι θεοί έκλαιγαν για την τύχη τους. Μιά πέτρινη σφαίρα έπεσε από την κορυφή ενός όβελίσκου που είχε στηθεί σε ανάμνησι μιάς ιστορικής νίκης. Οι Θιβετιανοί έλεγαν ότι δεν χρειάζονταν σαφέστερη προειδοποίηση από τους θεούς.

Προσκυνητές συγκεντρώνονταν στην Ιερή πόλη από μακρινές επαρχίες. Στις 15 Αυγούστου πήγα το δρόμο στο σπίτι ενός φίλου μου. Ξαφνικά, το σπίτι σειόθηκε από ένα σεισμό. Πέρασαν πολλές εβδομάδες πριν μαθευτεί στην Λάσα η καταστροφή που είχε γίνει στο ανατολικό Θιβέτ.

Η ΧΩΡΑ ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΑΜΥΝΘΗ

Οι κάτοικοι της Λάσα ήταν έξαλλοι από τον τρόμο. Από στόμα σε στόμα κυκλοφορούσε η είδησις ότι οι προφητείες του Μάντι του Κράτους ήταν δυσάρεστες. Η χώρα των λάμα για να αντιμετωπίσει τον πιθανό πόλεμο όπλιζόταν με όπλα και φυλακτά. Το Θιβέτ είναι εξαιρετικά εθνικιστική χώρα, και ένα κύμα ένθουςιασμού είχε καταλάβει όλους. Ένας μουσικός συνέθεσε νέο έθνικό ύμνο σε αντικατάστασι του «Ο Θεός σώζει την Βασίλισσα», που η μουσική του είχε εισαχθεί πριν πολλές δεκαετίες από τις Ίνδιες, επειδή οι Θιβετιανοί νόμιζαν ότι παιζόταν παντού σε επίσημες περιστάσεις.

Να πάρη την εξουσία ο Δαλαί Λάμα! φώναζαν πολλοί στη Λάσα. Η κίνηση αυτή που απέβλεπε στο να αφαιρεθεί η εξουσία από τον γέρο αντιβασιλέα και να δοθεί στον δεκαπεντάχρονο Δαλαί Λάμα του έφερε εκνευρισμό. Δεν είχε φαντασθεί ότι μπορούσε να πάρη την εξουσία πριν συμπληρώσει τα 17 του χρόνια, ούτε θεωρούσε τον εαυτό του Ικανό για να εκπληρώσει τον προορισμό του ως άπολυτος μονάρχης του Θιβέτ.

Η τύχη του κοίθηκε στις 7 Οκτωβρίου του 1950. Κινέζοι κομμουνιστές πέρασαν τα σύνορα.

Οι καθηφείς ηγούμενοι και οι πιο ηλικιωμένοι πολιτικοί κάλεσαν τους μεγαλύτερους μάντεις. Ο Δαλαί Λάμα παρακολούθησε τρομερές σκηνές στο ειρηνικό Πάρκο Κόσμημα, που είχε πάρει το φθινοπωρινό του χρώμα.

Ξαφνικά, το πρόσωπο του επίσημου Μάντι του Κράτους — ενός δρακίου και νέου άνδρα — κέρωσε και αυτός τινάχθηκε, άρχισε να τρέμη και δυνατοί ήχοι, όμοιοι με σφυρίγματα, ξέφυγαν από το στόμα του. Ύστερα από λίγο πετάχθηκε επάνω, πραγμα-

τικά αγνώριστος από την παραμόρφωσι των χαρακτηριστικών του. Το πρόσωπό του έγινε πορφύρο και κάθιδρο. Και ενώ η παράφωνη μουσική είχε φθάσει σε ξέφρενο παραλήρημα, ο μάντι άρχισε να γυρίζει με το ένα πόδι όλόένα γρηγορότερα ώσπου τελικά έπεσε έξαντλημένος στα πόδια του Δαλαί Λάμα λέγοντας:

—Κάντε τον Βασιλιά!

Το ίδιο φώναζαν και άλλοι μάντεις. Ο Δαλαί Λάμα έπέμενε να συνεχίσει τα μαθήματά του. Επειδή ωστόσο πλησίαζε η ημέρα που θα γινόταν βασιλιάς έπρεπε να πάψει να είναι μαθητής. Στην τελευταία μας συνάντηση έδειξε ενδιαφέρον για την τύχη μας.

«Είναι καλύτερα για σάς να φύγετε από την Λάσα, είπε. Άλλωστε δουλέψατε σκληρά και δικαιούσθε να πάρετε άδεια. Φύγε Χένριγκ. Μιά μέρα θα ξανασυναντηθούμε.»

Ποτέ δεν ξαναείδα τον Δαλαί Λάμα στην Ιερή πολιτεία. Γύρισε στην Ποτάλα όπου τον φρουρούσαν οι μοναχοί Τσέρνουγκ. Το πρόβλημα ήταν αν έπρεπε να μείνη ή να φύγη από τη Λάσα. Ο Μάντις είπε να φύγη.

Με λύπη μου αποχαιρέτησα τη Λάσα το Νοέμβριο του 1950. Ο Άουφσνάιτερ αποφάσισε να μείνη όσο μπορούσε περισσότερο. Με μία βάρκα από δέρμα αγριοβουβάλου διέσχισα τον Κίι και πήγα στο μέρος όπου με περίμενε το καραβάνι μου. Έστρεψα τα μάτια μου προς την μεγαλοπρεπή Ποτάλα, που στεκόταν μελαγχολική κάτω από τον γκριζό χειμωνιάτικο ουρανό. Όσο προχωρούσαμε, την έχανα από τα μάτια ώσπου σε μία στιγμή δεν την διέκρινα πιά.

Καθυστέρησα άκοκτο καιρό στο νότιο Θιβέτ, αναβάλλοντας διαρκώς την αναχώρησή μου, από την χώρα που μου είχε προσφέρει άσυλο.

Ο ΜΟΝΑΡΧΗΣ ΦΕΥΓΕΙ ΤΗΝ ΝΥΧΤΑ

Εν τώ μεταξύ ο Δαλαί Λάμα είχε γίνει βασιλιάς. Και μία νύχτα έφυγε από την Λάσα με τους εύγενείς, τους υπηρέτες και τους στρατιώτες του.

Οι εύσεβείς Θιβετιανοί έτρεχαν από μακρινά μέρη για να τον δουν και να πάρουν την ευλογία του. Εγώ συνάντησα το καραβάνι μου και πήγα στο Τσάμπι, μία ηλιόλουστη καταπράσινη δασί που βρίσκεται μεταξύ Μπουτάν και Σικκίμ. Εκεί περίμενα να ξεκαθαρίση η κατάσταση. Τον Μάρτιο του 1951 πείσθηκα ότι δεν μπορούσα να γυρίσω στη Λάσα και ξεκίνησα για τις Ίνδιες.

Είχα επισκεφθεί πολλές φορές τον Δαλαί Λάμα στο μοναστήρι — στην έρμηκή του διαμονή — μπορούσα όμως τώρα να τον αποχαιρέτησω. Ήμουν βέβαιος ότι ο Δαλαί Λάμα θα γύριζε στην Ιερή πολιτεία σε λίγους μήνες. Έτσι και έγινε, αλλά μόνον βασιλιάς κατ' όνομα και θεός που δεν είχε κοσμική δύναμη. Ήλπιζα ότι ο Θεός του έλεους που είχε ένσαρκωθεί στον νεαρό αυτό άνδρα του οποίου είχα γίνει δάσκαλος θα προστατεύει τη χώρα των λάμα.

Στα σύνορα του Θιβέτ δεν υπήρχαν φράγματα, φρουροί ή τελωνιακοί

ελεγκταί. Μπαίνοντας στο Σικκίμ μου ήρθε στο νου μία παλιά προφητεία που έλεγε ότι ο 13ος Δαλαί Λάμα θα ήταν ο τελευταίος της σειράς. Και αληθινά ο δεκαπεντάχρονος φίλος μου, ο 14ος Δαλαί Λάμα, δεν είχε γνωρίσει ούτε μία ημέρα ανεξαρτησίας και ήρεμίας από τον καιρό που έγινε βασιλιάς.

Μου ήρθαν ωστόσο στο νου και τα έλπιδοφόρα λόγια που μου είπε στο τελευταίο μας μάθημα:

—Φύγε, Χένριγκ. Μιά μέρα θα ξανασυναντηθούμε.

Στο έντευκτήριο της φυλακής ο δικηγόρος καθόταν απέναντι στον κατηγορούμενο.

—Θέλετε, είπατε, ν' αναλάβω την υπεράσπισί σας. Έχετε χρήματα όμως για την αμοιβή μου;

—Όχι, αλλά έχω μία Πακάρ, μοντέλλο 1954.

—Καλά, κάτι θα μπορέσωμε να δανειστούμε έτσι. Τώρα, ως μιλήσωμε για την περίπτωσή σας. Γιατί πράγμα κατηγορείσθε;

—Για την κλοπή μιάς Πακάρ, μοντέλλο 1954...

☆

Tatler

Ηταν η πιο ζεστή ημέρα του καλοκαιριού. Οι καλεσμένοι κάθισαν στο τραπέζι και η οικοδέσποινα είπε στην κορούλα της να πη την προσειχή.

Εκείνη διαμαρτυρήθηκε, λέγοντας πως δεν την θυμάται.

—Πές, αυτό που έχεις ακούσει έμένα να λέω, της είπε η μητέρα της.

Υπάκουα ή μικρή άρχισε: Ω, Θεέ μου, τί μου ήρθε και τους κάλεσα όλους αυτούς με τέτοια ζέση!

☆

Up.

Σε μία κομμουνιστική χώρα, μπορεί την μία μέρα να ονομάσουν ένα δρόμο προς τιμήν σου και την άλλη να σε κυνηγάνε στον ίδιο δρόμο ως προδότη.

A. M.

Α Λ Μ Π Ε Ρ Τ

Ένας Γάλλος φυσικός, ο ALBERT DUCROCQ δίνει σε περίληψη την θεωρία της σχετικότητας και με τρόπο όσο γίνεται πιο απλό δείχνει τις μεταβολές που επέφερε ο Αϊνστάιν στις επικρατούσες θεωρίες περί χώρου, χρόνου, μάζας, βαρύτητας και ηλεκτρισμού.

ΠΡΟ ΤΟΥ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

Εννοια παραδεκτή έκ των προτέρων: διαπιστώνεται ότι τα σώματα περιέχουν ώρισμένην «ποσότητα ύλης» και σύμφωνα με τη συνήθεια, ή ύλη αυτή υπολογίζεται σε γραμμάρια σε αβθαίρετη σύγκρισι με την ποσότητα ύλης που περιέχεται μέσα σε ένα κυβικό εκατοστό νερό (1cm³).

Η μάζα είναι προικισμένη με αδράνεια: ή πείρα διδάσκει ότι για να μεταδώσουμε σε ένα σώμα μια δοσμένη ταχύτητα, πρέπει να δαπανήσουμε ενέργεια τόσο μεγαλύτερη όσο μεγαλύτερος είναι ο όγκος της μάζας.

Η μάζα δεν καταστρέφεται: ο περίφημος νόμος του Λαβουαζιέ λέει ότι μέσα σε μια χημική αντίδρασι ή μάζα ενός συνθέτου σώματος είναι ίση προς το άθροισμα των συνθέτων μερών που την αποτελούν. Τίποτε δεν χάνεται, τί-

Μ Α Ζ Α

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

Η μάζα δεν έχει απόλυτην ύπαρξι. Σύμφωνα με τις άλλες πρώτες έννοιες, ή ιδέα της μάζας δεν μπορεί να εχί νόημα, εκτός από εκείνο που θγαίνει από τη σχέσι ανάμεσσι στη μάζα και τις άλλες φυσικές οντότητες.

Έτσι ο Αϊνστάιν διατύπωσε, από τα 1905 κιόλας, τον περίφημό του νόμο της Ισορροπίας ανάμεσσι στη μάζα και στην ενέργεια, $E=mc^2$ νόμο που δεσπόζει σε όλη τη σύγχρονη φυσική: "Όταν μια χημική αντίδρασις (καύσις άνθρακος) ή μια πυρηνική αντίδρασις (ατομική στήλη, βόμβα) αποδίδει κυρίως θερμότητα παρατηρείται εξαφάνισις τοῦ αντίστοιχου τμήματος της μάζας, μια μεταμόρφωσις που πηγάζει από μια ενέργεια τόσο μεγαλύτερη, όσο ύψηλότε-

* Ενέργεια = μάζα επί το τετράγωνον της ταχύτητος του φωτός.

Α Ϊ Ν Σ Τ Α Ϊ Ν

Του

BERTRAND RUSSELL

Ο Αϊνστάιν υπήρξε, κατά τη γνώμη μου, ο γνησιώτερος «μέγας άνήρ» που συνάντησα ποτέ μου. Γνώρισα εξέχουσες προσωπικότητες διαφόρων κατηγοριών, πολιτικούς, από τον Γλάδστωνα έως τον Λένιν και τον Σέρ Ουίνστον Τσώρτσιλ, ποιητές, από τον Μπρόουνινγκ και τον Τέννυσον έως τον Μαλλαρμέ και τον Τ. Σ. Έλλιοτ και τους περισσότερους φιλοσόφους των τελευταίων εξήντα έτών. Έν τούτοις, κανείς δεν μου έδωσε τόσο ισχυρή την εντύπωσι της σταθερότητος και της φωτεινής διάνοας μαζί όπως ο Αϊνστάιν. Μου δόθηκε ή ευκαιρία να τον γνωρίσω από κοντά και, όπως όλοι, έμεινα κατάπληκτος από την απλότητα και την καλωσύνη του. Από προσωπική άποψι ήταν γοητευτικός, σχεδόν άπλοικός. Σε άλλο πεδίο έκδηλωνόταν ή εξαιρετική του ευφυία. Είμαι προσωπικά πεπεισμένος ότι θα μπορούσε να αναδειχθί εξ ίσου σοφός με οποιονδήποτε πολιτικό αν είχε αισθανθί αυτή την κλίσι. Αλλά ζητήματα τέτοιου φύσεως δεν απασχόλησαν ποτέ, παρά σε περιορισμένο βαθμό, τα μύχια της σκέψεώς του.

Ελευθερος στοχαστης
Η νεότητα του Αϊνστάιν πέρασε μέσα σ' ένα ριζοσπαστικό,

ειρηνιστικό περιβάλλον ελευθέρου στοχασμού. Ένώ σπούδαζε στη Νότια Γερμανία, μισούσε κάθε τι που του θύμιζε τη στρατιωτική πειθαρχία. Απεδοκίμαζε τον πόλεμο. Διέκοψε τις σχέσεις του με την θρησκευτική Ισραηλιτική κοινότητα έπειδή θεωρούσε τον εαυτό του ελεύθερο στοχαστή, μ' όλο που αναγκάστηκε αργότερα να ξανασυνδεθί με την κοινότητα αυτή, από αντίδρασι προς τον αντισημιτισμό. Πέρασε πολλά χρόνια στην Έλβετία, όπου πήρε την έλβετική υπηκοότητα. (Ο Κάρλ Σέελινγκ, στο βιβλίο του «Ο Αλμπερτ Αϊνστάιν και ή Έλβετία», περιέγραψε πολύ καλά τα νεανικά του εκείνα χρόνια). Από την Έλβετία, ο Αϊνστάιν πήγε στην Πράγα και κατόπιν στο Βερολίνο. Ο αντισημιτισμός τον απήλασε από την Γερμανία και ο Αϊνστάιν θρήκε άσυλο στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου απέκτησε στα 1941 την αμερικανική υπηκοότητα.

Ο Αϊνστάιν ενδιαφέρθηκε πάντα ζωηρά για τα δημόσια πράγματα και από την άποψι αυτή τόν συμπαθούσα σ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του. Αισθανθήκαμε και οι δύο μας έχθρότητα απέναντι στον Πρώτο

ΠΡΟ ΤΟΥ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

ποτε δὲν δημιουργεῖται, ὅλα μεταμορφώνονται.

ΜΑΖΑ

Ὁ ὥρος θεωρήθηκε ὡς ἓνα ἀπέραντο πλάσιο, χωρίς τέλος πρὸς ὅλες του τὶς κατευθύνσεις, προϋπήρχε ὅλη τὴν αἰωνιότητα καὶ στὸ ἐσωτερικὸ του ἐξελλίσσονται γαλαξίες, ἄστρα καὶ πλανῆτες. Θεωρητικὰ κάθε σῶμα μπορεῖ νὰ γίνῃ σημεῖο σὲ σχέσι μὲ τὸν «αἰθέρα» μὲ τὴν ἴδια λογικὴ πού καθορίζει τὴ θέσι ἐνὸς πλοίου μέσα στὴ θάλασσα, ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸ μῆκος καὶ πλάτος. Ὅσο γιὰ τὴν κατανομή τῆς ὕλης μέσα ὁ αὐτὸν τὸ ὥρος, ἀντιπαράτασσονταν δύο θέσεις: ἄλλοι ἔβλεπαν μιὰ μάζα περικυκλωμένη, ολοκληρωμένη, συγκεντρωμένη μέσα σὲ μιὰ ὀρισμένη περιοχὴ πού ἀντιπροσώπευε τὸ Σύμπαν, ἐνῶ ἄλλοι φυσικοὶ υποστήριζαν πὼς ἡ μάζα εἶναι ἀπέραντη, ὅτι δηλαδή ἓνας ταξιδιώτης πού θὰ πῆγαινε καθάλλικεύοντας μιὰ ἀκτῖνα φωτὸς ἔπρεπε νὰ συναντᾷ ὁλοένα καινούργιες δυνάμεις ἀπὸ ἄστρα...

ΧΩΡΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

ρη εἶναι ἡ σχετικὴ ἀπώλεια μάζας. Ἡ ἀπώλεια αὕτῃ ὑπολογίζεται σὲ δισεκατομμυριοστὰ στίς χημικὲς ἀντιδράσεις. Φθάνει στὸ ἓνα δεκάκις χιλιοστὸ στὴ θόμβα τοῦ Ἀτόμου καὶ στὸ ἓνα δεκάκις χιλιοστὸ στὴ θόμβα τοῦ Ὑδρογόνου.

Εἶναι ἀνόητο νὰ μιλοῦμε γιὰ ἀπόστασι μέσα ὁ ἓνα σύμπαν ὅπου δὲν θὰ ὑπῆρχε τίποτε, ἀφοῦ οἱ ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ἀπόστασι καὶ τὴν κίνησι ἐξυπνοοῦν ὅτι τὰ ἀντικείμενα παίρνονται ὡς σημεῖα μετρήσεως. Δὲν ὑπάρχει ἔτσι κανένα «σταθερὸ σημεῖο» μέσα στὸ Σύμπαν, ἐνῶ ἡ φύσις τοῦ χώρου εἶναι λειτουργία τῶν μαζῶν πού ὁ ὥρος περικλείνει. Ἄν θέλουμε νὰ ὀρίσουμε τὸ Σύμπαν μὲ τρεῖς κάθετες φωτεινὲς ἀκτῖνες ξεκινημένες ἀπὸ ὁποιοδήποτε σημεῖο, οἱ ἀκτῖνες αὐτὲς δὲν θὰ συμπίπτουν μὲ τὶς εὐθεῖες γραμμὲς τῆς φαντασίας μας: ἡ παρουσία τῆς ὕλης ἔχει πραγματικὰ ὡς ἀποτέλεσμα νὰ «καμπυλώνῃ» τὴ φωτεινὴ ἀκτῖνα. Ἄν δηλαδή ἓνας ταξιδιώτης ἱππεύῃ μιὰ φωτεινὴ ἀκτῖνα ξεκινημένη ἀπὸ τὸν ἥλιο... κι' ὁ καθαλάρης αὐτὸς νομίζῃ πὼς προχωρεῖ πάντα ὁ εὐθεῖα γραμμὴ, θὰ ἐπιστρέψῃ

Ὁ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟΣ

Παγκόσμιον Πόλεμον, ἀλλὰ ὁ Χίτλερ μᾶς μετέστρεψε καὶ τοὺς δύο σὲ φιλοπόλεμους. Ὁ Ἀϊνστάιν δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ συνηγορῇ ὑπὲρ τοῦ Φιλελευθερισμοῦ καὶ ἰδιαίτερα στὸ τέλος τῆς ζωῆς του θὰ μπορούσε νὰ καταταχθῇ ἀνάμεσα στοὺς πρὸ συνειδητοῦς ἀντιπάλους τοῦ «κυνηγιῶ τῶν μαγισσῶν» τοῦ γερούσιαστοῦ Μάκ Κάρθου.

Μιὰ τελεσίδικη κρίσις

Ὁ Ἀϊνστάιν δὲν ἦταν καθολικὴ μεγαλοφυΐα. Ὅταν φοιτοῦσε στὸ κολλέγιο, ὁ καθηγητὴς του στὸ μάθημα τῶν λατινικῶν ἔβγαλε γι' αὐτὸν τὴν ἀκόλουθη τελεσίδικη ἀπόφασι: «Ὁ Ἀϊνστάιν δὲν θὰ κἀν ποτὲ τίποτα σωστό»!...

Ὅταν ἦταν δεκαοκτὼ ἐτῶν, στὴ Ζυρίχη, ἀπέτυχε στίς ἐξετάσεις βοτανικῆς καὶ συγχρόνως γλωσσῶν. Δὲν μπόρεσα ποτὲ νὰ μάθω ἂν ἡ ἀδυναμία του αὕτῃ στὴ βοτανικὴ ὑπῆρξε ἐμπόδιο στίς ἐπιστημονικὲς του ἐργασίες...

Ὁ εἰκοστὸς αἰώνας, καταστροφικὸς ἀπὸ πολιτικὴς ἀπόψεως, στάθηκε θριαμβευτὴς στὸ διανοητικὸ τομέα καὶ πάνω ἀπ' ὅλα στὸν ἐπιστημονικόν. Οἱ ἀκτῖνες Χ, ἡ ραδιενέργεια, ἡ θεωρία τῶν κβάντα, ἡ (ἀπεριόριστα λυπηρὴ) ἀνακάλυψι τῆς δομῆς τοῦ ἀτόμου, ἔφεραν ἐπανάστασι στίς ἀντιλήψεις μας γιὰ τὴ φύσι τῶν ἐξελλίξεων τοῦ φυσικοῦ κόσμου.

Ὁ Ἀϊνστάιν συνεισέφερε σημαντικὰ στὴ γνῶσι τῶν διαφορῶν αὐτῶν πεδίων, μὰ, ὅπως ὅλοι ξέρουν, ὁ μεγαλύτερος τίτλος δόξας πού τοῦ ἀνήκει εἶναι ἡ ἐπεξεργασία τῶν δύο θεωριῶν του γιὰ τὴν σχετικότητα, ἡ εἰδικὴ θεωρία τοῦ 1905 καὶ ἡ γενικὴ θεωρία τοῦ 1916.

Διαφορετικὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες προόδους πού ἔχει ἐπιτελέσει ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη, οἱ δύο παραπάνω θεωρίες ὀφείλουν τὴν οὐσιαστικὴ τους σημασίαν ὅχι στὴν ἀνακάλυψι νέων φαινομένων, ἀλλὰ στὴν οἰκοδόμησι μιᾶς νέας λογικῆς διαρθρώσεως. Τὸ σημαντικώτερον ἀπὸ ἐπιστημονικὴ ἀποψὶ εἶναι ἡ ἐπεξεργασία ἐνὸς σκελετοῦ, μιᾶς δομῆς. Ἀπὸ τότε πού ὑπάρχουν ἄνθρωποι, καὶ ἄνθρωποι πού σκέπτονται, ἔθεωρεῖτο βέβαιον ὅτι ὁ φυσικὸς κόσμος εἶχε μιὰν συγκρότησι μέσα στὸ ὥρος καὶ μέσα στὸ χρόνο. Ἡ πρώτη θεωρία τῆς σχετικότητος τοῦ Ἀϊνστάιν ἐπιβεβαίωσε τὴν ἀποψὶ αὕτῃ, ὑποκαθιστώντας στίς δύο κατηγορίες τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου μιὰν ἐνιαίαν κατηγορίαν, τὸν κοντίνουουμ, τὸν συνεχῆ χωροχρόνον. Κάθε παρατηρητὴς μπορεῖ νὰ χωρίσῃ αὕτῃ τὴν ἐνιαίαν κατηγορίαν σὲ δύο συστατικὰ τῆς στοιχείαν, ὁ καθένας ὅμως θὰ κἀν τὴ διάκρισι αὕτῃ μὲ διαφορετικὸ τρόπο καὶ θὰ ἀποδώσῃ, ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, στὸν ψυχικόν κόσμον χαρακτηριστικὰ πού ἐκπορεύονται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴ δική του ἰδιάτερη ἀποψιν.

Ὁ Ἀϊνστάιν δὲν ὑπεστήριξε τὴ θέσι πού προβάλλουν ἐνίοτε, ὅτι ἡ γνῶσι μας γιὰ τὸν φυσικόν κόσμον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἴδια μας τὴν ἐμπειρίαν. Ἀντίθετα, εἶχε τὴν κατηγορηματικὴ πεποίθησι πὼς ὁ φυσικὸς κόσμος μπορεῖ νὰ μᾶς προσφέρῃ μ' ἃ γνῶσι γιὰ γεγονότα καὶ νόμους γενικώτερους, πού ἐνδιαφέρουν ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν. Αὕτῃ στάθηκε πραγματικὰ ἡ ἀφετηρία τῆς εἰδικῆς του θεωρίας. Κάθε ἄξια τοῦ ὀνόματος τῆς γνῶσι τῶν φυσικῶν νόμων πρέπει, σὲ δικὰ του μάτια, νὰ εἶναι ἡ ἴδια γιὰ κάθε παρα-

ΧΩΡΟΣ

Α κόμη περισσότερο από την έννοια του χώρου, ή έννοια του χρόνου εύρσκει χθές την τοποθέτησή της πάνω από όλα τα φαινόμενα που άφορούν το Σύμπαν μας. Μ' εύχαρίστησι φανταζόμαστε ένα ρολόι κουρδισμένο από άνέκαθεν, από πάντα: άναφερόμενοι σέ τοῦτο τὸ ρολόι τοῦ χρόνου θά μπορούσαμε νά σημειώσουμε ἔτσι χρονολογίες γιά ὅλα τὰ γεγονότα τοῦ Σύμπαντος. Θά μπορούσαμε ιδιαίτερα νά τοποθετήσουμε σέ μία δοσμένη στιγμή τή γέννησι αὐτοῦ τοῦ Σύμπαντος καί θά παραδεχόμαστε σιωπηρά πῶς ἀκόμα καί στόν καιρὸ πού δέν ὑπῆρχε τίποτε, ἓνα μεγάλο ρολόι μετροῦσε ἀναπόφευκτα τὰ δευτερόλεπτα τοῦ μηδενός, ἐνῶ ὁ χρόνος θά μπορούσε σήμερα νά μετρηθῇ αὐστηρά μέ τὸν ἴδιο τρόπο σ' ὅλα τὰ συστήματα τοῦ Σύμπαντος.

ΧΡΟΝΟΣ

μιά μέρα — ὕστερα ἀπὸ μερικὰ δισεκατομμύρια χρόνια — στόν ἴδιο αὐτόν ἥλιο. Ἀπὸ δὴ θγαίνει ἡ ἀντίληψις γ' ἓνα Σύμπαν ἀπεριόριστο, ἀφοῦ πούθενά δέν θά συναντήσουμε «τοίχο» κ' ὥστος ἓνα Σύμπαν τελειωμένο πού ἔχει μιά ἀκτίνα καί μιά μάζα πού μποροῦν νά μετρηθοῦν.

Τὴν ἐξελεκτικὴ πορεία τοῦ χρόνου τὴ μαθαίνομε ὅπως καί τὴν ἐξελεκτικὴ πορεία, τὸ προτσές, τοῦ χώρου, Σημαδεύομε τὸν καιρὸ μέ τὰ γεγονότα πού τὸν χαρακτηρίζουν. Σ τὸ κάτω - κάτω καί μονάχα ἡ σκέψις γιά ἓνα παγκόσμιο ρολόι εἶναι ἀνόητη, ἀφοῦ τὰ σημεία μεταδίδονται μέ καθυστέρησι ἀπὸ τὴ μιά στιγμή στὴν ἄλλη. Μ' ἅματιὰ στόν ἀστροφῶτιστο οὐρανὸ μᾶς δίνει μιά ἐντελῶς σχετικὴ εἰκόνα: ἂν παρατηρήσουμε τὴ Σελήνη μέ ἓνα δευτερόλεπτο καθυστέρησι, βλέπομε τὸν Σείριο, τέτοιον ὅπως ἦταν πρὶν ἀπὸ ἐννέα χρόνια, ἐνῶ ἄλλα ἄστρα μᾶς δείχνουν τὸ πρόσωπο πού εἶχαν πρὶν ἀπὸ αἰῶνες ἢ χιλιετηρίδες!

Ἔτσι, ὁ Ἀϊνστάιν τοποθέτησε τὰ γεγονότα μέσα στὸ πλαίσιο ἐνός «χωροχρόνου», μέ τέσσερες διαστάσεις, ὅλοφάνερα σύμφωνα μέ τὴν

τηρητή. Ἔτσι, μέ τὴν εἰδικὴ του θεωρία, βάλθηκε νά προσδιορίσῃ αὐτόν τὸν «κοινὸ παρονομαστή» πού ἀνέχεται τὴν ἐξίσωσι τῶν ἰδιαίτερων διαφορῶν παρατηρητοῦ. Αὐτὸ ὅμως ἦταν πραγματικὰ ἡ φυσικὴ κατάληξις ἐνός ξεκινήματος, πού βασίσθηκε, ἀρχικά, πάνω στὴν ἀπλὴ κοινὴ λογικὴ.

Ὅλα εἶναι σχετικὰ

Ὁ ἄνθρωπος πού στέκεται κοντά σας πιάνει, μέσα στὸ ὀπτικό σας πεδίο, μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ κεῖνο πού πιάνει ἓνας ἄνθρωπος πού βρίσκεται μακριά, — ἀλλὰ ἡ κοινὴ λογικὴ τὴν λογαριάζει αὐτὴ τὴ διαφορά. Ἐκεῖνο πού παρακίνησε τὸν Ἀϊνστάιν νά προωθήσῃ τὴν ἀνάλυσι τέτοιων γεγονότων ὑπῆρξε ἡ ἀνακάλυψις τῶν διαφορῶν πού προκαλεῖ ἡ ταχύτης τῆς σχετικῆς κινήσεως. Οἱ διαφορὲς αὐτὲς ἔχουν μερικὲς φορὲς διασκεδαστικὲς ἢ ἐκπληκτικὲς ὅψεις: τὰ ρολόγια πηγαίνουν περισσότερο ἢ λιγώτερο γρηγόρα, τὰ μήκη αὐξάνονται ἢ ἐλαττώνονται, οἱ μᾶζες μεγαλώνουν. Ὁ Ἀϊνστάιν ἀπέδειξε πῶς τέτοια φαινόμενα δέν εἶναι καθόλου ἀσυνήθιστα.

Εἶναι ὀλοφάνερο, εἶπε, πῶς ἂν εἶχαμε συνηθίσει νά μελετοῦμε τὰ σώματα στὴν κίνησί τους μέ ταχύτητα πού νά προσεγγίζῃ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός, ἡ κοινὴ λογικὴ θά μᾶς εἶχε διδάξει νά ἐκτελοῦμε τίς Ἀϊνσταϊνικὲς «βελτιώσεις» μέ τὸν ἴδιο τρόπο πού μᾶς μαθαίνει πῶς νά ἐκτιμοῦμε τὸ «πραγματικὸ» ἀνάστημα ἐνός ἀνθρώπου σέ ἀπόστασι. Ἀλλὰ ἡ καθημερινὴ ζωὴ δέν μᾶς παρέχει τὴν εὐκαιρίαν νά ἐρχώμαστε σ' ἐπαφὴ μέ τέτοια σώματα πού ἔχουν ὑπερταχεῖς κινήσεις καί ἡ πάντα οἰκονόμα φύσι περιορίζεται νά μορφώῃ τὴν κοινὴ λογί-

κὴ σέ σχέσι μέ τὰ δεδομένα τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἀϊνστάιν διαμόρφωσε τὴν κοινὴ λογικὴ μέ τὸ συμπληρωματικὸ στάδιο πού ἔκανε ἀπαραίτητη τὴ μελέτη ὁρισμένων φαινομένων ὅπως π.χ. τὴν ἐκπομπὴ ἀπὸ τὸ ράδιο ἡλεκτρονίων, πού ἡ ταχύτητά τους φθάνει ἐννέα δέκατα τῆς ταχύτητας τοῦ φωτός. Μποροῦμε νά ποῦμε ὥστόσο πῶς ἡ κεφαλαιώδης σημασία τῆς εἰδικῆς θεωρίας τῆς σχετικότητος εἶναι φιλοσοφικῆς φύσεως. Κ' αὐτὸ, ἐπειδὴ τροποποίησε τίς θεμελιακὲς καί δομικὲς ἀντιλήψεις πού ὅλοι οἱ φιλόσοφοι καί ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες τίς θεωροῦσαν ἐπιβεβαιωμένες.

Ὅσο γιά τὴν γενικὴ θεωρία τῆς σχετικότητος πού διατυπώθηκε στὰ μέσα τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, ἡ σημασία της εἶναι διαφορετικὴ. Ἡ θεωρία αὐτὴ ἀντιπροσάπευε τὸ πρῶτο βήμα πού ἔγινε στὴ γνῶσι τῶν νόμων τῆς βαρύτητος ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Νεύτωνος. Σύμφωνα μέ τὴ θεωρία τοῦ Νεύτωνος, ἡ βαρύτης εἶναι δύναμις πού δρᾷ ἐξ ἀποστάσεως. Ἡ δύναμις αὐτὴ διατηροῦσε πάντα κάτι τὸ μυστηριώδες κ' ὁ ἴδιος ὁ Νεύτων δέν ἦταν πέρα ὡς πέρα ἱκανοποιημένος ἀπὸ τίς ἰδιες του τίς ἐξηγήσεις. Μέ τὴν εἰδικὴ του θεωρία γιά τὴν σχετικότητα ὁ Ἀϊνστάιν ἀποδείκνυε κιόλας πῶς οἱ ἀπάψεις τοῦ Νεύτωνος μπορούσαν νά μὴν εἶναι πέρα ὡς πέρα ἀκριβεῖς, πῶς ἡ ἀπόστασις δέν εἶναι πραγματικὰ ἓνα φυσικὸ γεγονός, ἀλλὰ μιά ἐκτίμησις πού ἐνδέχεται νά τροποποιηθῇ σέ σχέσι μέ κεῖνον πού τὴν διατυπώνει.

Ὁ ἥλιος καί ἡ Γῆ

Σύμφωνα μέ τὴν θεωρία τοῦ Ἀϊνστάιν γιά τὴν βαρύτητα τὴν τροχιά τῆς Γῆς δέν τὴν προσδιορίζει ὁ ἥλιος, ἀλλὰ οἱ συντε-

ΠΡΟ ΤΟΥ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

ΧΡΟΝΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

ἀρχή ὅτι γιὰ κάθε σύστημα ὑπάρχει καὶ ἓνα κατάλληλο ρολοῖ, ἐνῶ τὰ ρολόγια δυὸ σωμάτων σὲ σχετική κίνησι δὲν δείχνουν τὸν ἴδιον χρόνο. Καὶ ἡ πραγματικότητα ἐνίσχυσε αὐτὲς τὲς ἀπόψεις: ἔτσι, ἓνα «μεσόνιο» πού ἡ ἴδια του ἡ ζωὴ δὲν κρατᾷ παρὰ μονάχα δυὸ ἑκατομμυριοστὰ τοῦ δευτερολέπτου, ἀλλὰ πού ἡ ταχύτητά του εἶναι πολὺ μεγάλη, μπορεῖ νὰ περάσῃ μπροστά μας ἓνα χρονικὸ δᾶστημα, πού μετρούμενο μὲ τὰ γήινα ρολόγια μας εἶναι τριάντα ἑκατομμυριοστὰ τοῦ δευτερολέπτου. Καὶ τότε ὁ χρόνος «ἐξαρτᾶται» ἀπὸ ἓνα σύστημα πού ἀπομακρύνεται ἀπὸ μᾶς μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός.

Οὐλές οἱ μᾶζες τοῦ Σύμπαντος ἔλκονται... Ἡ μυστηριώδης αὐτὴ ἰδιότητα, πού ἀποτελεῖ τὴ «δύναμι τῆς βαρύτητας» ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τὸν Νεύτωνα. Ὁ Ἀγγλος φυσικὸς διατύπωσε τὸν περίφημό του νόμο γιὰ τὴν παγκόσμια ἑλξη καὶ χάρις σ' αὐτὸν μπόρεσε νὰ ἐξηγηθῇ ὁλόκληρη ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ Σύμπαντος. Ἰδιαιτέρως, ἂν ἡ Γῆ περιστρέφεται κανονικὰ γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο, αὐτὸ γίνεται ἐπειδὴ ἀνάμεσα στὰ δυὸ ἀστρα ὑπάρχει μιὰ δύ-

ΒΑΡΥΤΗΣ

Ἡ ἑλξη αὐτὴ εἶναι μιὰ αὐταπάτη. Πῶς καὶ γιὰ ποῖό λόγο νὰ ἔλκωνται δυὸ μᾶζες; Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ παρουσία τοῦ ἥλιου μέσα στὸ Σύμπαν ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα νὰ «καμπυλώνῃ» νὰ «κάμπτη» τὸ χωρὸ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο πού μιὰ μπάλλα μπιλιάρδου ἀφηρημένη πάνω σ' ἓνα πούπουλο τὸ παραμορφώνει, τοῦ ἀλλάζει τὸ σχῆμα. Καὶ ἡ κίνησις τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο συγκρίνεται μὲ τὴν κίνησι ἐνὸς μικροῦ θώλου πού ἐκτοξεύεται πλατὶ σὲ κεί-

ταγμένες τοῦ χωρὸ-χρόνου, τέτοιες ὅπως παρουσιάζονται στὸ μέρος ὅπου θρίσκεται ἡ Γῆ. Μὲ μιὰν ἔννοια, μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς ἡ θεωρία τοῦ Ἀϊνστάιν ἀντικαθιστᾷ τὴ φυσικὴ μὲ τὴν γεωμετρία. Καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ εἰκονίσουμε τοῦτο ἴσα ἴσα τὸ σημεῖο, μὲ γραφικὸ ἂν καὶ ἀρκετὰ συνοπτικὸ τρόπο, φανταζόμεν· τὸν χωρὸ-χρόνο γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο σὰν ἓνα ἀνώμαλο χωράφι καὶ τὴ Γῆ σὰν ἓναν τεμπέλη περπατητὴ, πού βρίσκει εὐκολώτερο νὰ μετατοπισθῇ ἀκολουθώντας μιὰ καμπύλη παρὰ νὰ διασχίσῃ μιὰν ἀπότομη πλαγιά.

Οἱ ἄμεσες συνέπειες τοῦ νόμου τῆς βαρύτητας τοῦ Ἀϊνστάιν διαφέρουν ἐλάχιστα ἀπὸ τὲς ἄμεσες συνέπειες τῆς θεωρίας τοῦ Νεύτωνος. Ὅπου διαφέρουν πραγματικά, ἡ παρατήρησις ἐπαληθεύει τὲς ἀπόψεις τοῦ Ἀϊνστάιν. Αὐτὸς ὅμως φανέρωσε πάντα μιὰν ἀρκετὰ ἐκπληκτικὴ ἀδιαφορία γιὰ τέτοιες ἐπαληθεύσεις τῆς ἐμπειρίας. Ὅπως λέει ὁ Φίλιπ Φράγκ στὴ βιογραφία τοῦ Ἀϊνστάιν, σύμφωνα μὲ τὲς ἀπόψεις τοῦ τελευταίου, οἱ γενικοὶ νόμοι τῆς φυσικῆς δὲν προσδιορίζονται ἀπὸ τὴν πείρα, ἀλλὰ ἐλέγχονται ἀπλῶς ἀπὸ αὐτὴν: γιὰ τὸν Ἀϊνστάιν, ἔχουν τὴν προέλευσί τους

ΠΡΟ ΤΟΥ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

ναμι ἑλξεως, (ὁ Νεύτων εἶπε πῶς ἡ δύναμι πού γι' αὐτὴ μιλοῦμε εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος πρὸς τὸ τετράγωνον τῆς ἀποστάσεως πού χωρίζει τὰ δυὸ σώματα), πού ἰσορροπεῖ τὴν κεντροφύγα δύναμι, τὴ δημιουργημένη ἀπὸ τὴν κίνησι τῆς Γῆς πάνω σὲ μιὰ

στὲς ἐπινοητικὲς ἱκανότητες τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Μιὰ αἰώνια δόξα

Στὰ τέλη τῆς ζωῆς τοῦ ὁ Ἀϊνστάιν θρέθηκε σ' ἀντιθεσὶ μὲ τὲς ἀπόψεις ἄλλων φυσικῶν πού θύγουν ἓνα βασικὸ ζήτημα: τὴν αἰτιότητα. Ἡ θεωρία τῶν κβάντα ὠδήγησε πολλοὺς φυσικοὺς στὴν πεποίθησι πῶς ἡ «ἀτομικὴ» συμπεριφορὰ τῶν ἀτόμων δὲν προσδιορίζεται ἀπὸ ἓναν αἰτιοκρατικὸ νόμο καὶ ὅτι οἱ σταθερὲς πού παρατηροῦνται στὴ συμπεριφορὰ αὐτὴ ἔχουν φύσι οὐσιαστικὰ στατιστικὴ. Ὁ Ἀϊνστάιν δὲν παραδέχθηκε ποτὲ αὐτὴ τὴν ἀποψι. Δὲν θὰ ριψοκινδυνεύσῃ νὰ πῇ ἐκ τῶν προτέρων ποιὰν ἀπὸ τὲς δυὸ ἀπόψεις θὰ δικαιολογήσῃ τὸ μέλλον.

Τὸ ἔργο τοῦ Ἀϊνστάιν, ὅπως καὶ κάθε ἐπιστημονικὸ ἔργο, θὰ ὑποστῇ μὲ τὸν καιρὸ τροποποιήσεις. Ἀλλὰ σκέπτομαι πῶς θὰ προβάλῃ πάντα σὰν μιὰ πρόδοος τεραστίας σημασίας πού θὰ χρησιμεύσῃ σὰν πλαίσιο γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ παρατήρησι. Καὶ νομίζω πῶς μποροῦμε δικαιολογημένα νὰ εἰμαστε θέσβαιοι ὅτι ἡ δόξα τοῦ Ἀϊνστάιν θὰ ὑπάρχῃ πάντα ὅπως ἡ δόξα τοῦ Νεύτωνος.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

νὴ τὴ μπάλλα: ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ κούφωμα πού δημιουργεῖ, ἡ τροχίτ τοῦ θώλου θὰ πάρῃ ὅψιν ἐντελῶς ὁ ἀφορετικὴ ἀπὸ κείνη πού θὰ ἔπαιρνε ἂν ἀπουσίαζε ἡ μπάλλα, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ προκαλέσῃ μιὰ δύναμι ἑλξεως ἀνάμεσα στὲς δυὸ

ΒΑΡΥΤΗΣ

ΠΡΟ ΤΟΥ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

οχεδόν κυκλική τροχιά. Ο ίδιος συλλογισμός: σχύει και για τους άλλους πλανήτες και διέπει έξ' ἴσου καλά τις σχετικές κινήσεις δυο άστρων που περνούν το ένα κοντά στο άλλο.

ΒΑΡΥΤΗΣ

Η έννοια του ηλεκτρισμού έξυπνοει όπως και ή έννοια τής βαρύτητας μιὰ ενέργεια έξ' αποστάσεως, πάντα ωστόσο με την περιπλοκή ότι γνωρίζομε δυο ήλεκτρισμούς που τους δίνομε συμβατικά τὸ όνομα θετικός και άρνητικός ηλεκτρισμός. Καί είναι γνωστό πώς δυο ήλεκτρισμοί όμοιοι άπωθούνται ενώ δυο ήλεκτρισμοί αντίθετοι έλκονται. Ο ποσοτικός όμωσ νόμος είναι ταυτόσημος με τὸ νόμο του Νεύτωνος. Κατά σύμπτωση παραδέχονται και πώς ό ήλεκτρισμός είναι στην κλίμακα του άτόμου ό,τι είναι ή βαρύτης στην άστρονομία: μέσα στο άτομο πραγματικά τὰ ηλεκτρόνια (άρνητικά σωματίδια) περιστρέφονται γύρω από ένα πυρήνα (ήλεκτρισμένον θετικά) κάτω από την επίδραση μιὰς ηλεκτρικής δυνάμεως που αναπτύσσεται από τὰ παρόντα φορτία και που για κάθε ήλεκτρόνιο ίσορροπεί την κεντρόφυγα δύναμη που όφείλεται στην περιστροφή του.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν

μάζες! Έτσι συμβαίνει μέσα στο χώρο των τριών διαστάσεων και ό ύπολογισμός που έκανε ό Αϊνστάιν ύπολογίζει καλύτερα την πραγματικότητα από τὸν νόμο του Νεύτωνος.

Αφού σημείωσε ολοκληρωτική έπιτυχία στη βαρύτητα, ό Αϊνστάιν, άρχισε από τὸ 1920 νά κάνει όμοιαν εργασία και πάνω στον ήλεκτρισμό. Κάθε έπίδραση έξ' αποστάσεως δέν έπρεπε νά επιδέχεται μιὰ ανάλογη έρμηνεία, ότι δηλαδή θά έπρεπε νά καμπυλώνουν τὸ χώρο και τὰ ηλεκτρικά έπίσης φορτία με τὸ δικό τους τρόπο; Αυτό στάθηκε τὸ νόημα τής έπιβλητικής «Ένιαίας Θεωρίας» που αποτελεί τή διαθήκη του μεγάλου σοφού. Αφού έβαλε την τελεία στη θεωρία του αυτή ό Αϊνστάιν στα 1952, πέθανε χωρίς νά μπορέσει νά θρή τὸ «τέστ» εκείνο που θά του επέτρεπε νά την έπαληθεύσει άδιαφιλονέκητα.

«Αν αύριο οί άνθρωποι άνακαλύψουν τὸ «τέστ» αυτό και τὰ άποτελέσματα άποδειχθούν θετικά, ό Αϊνστάιν θά έχη οίκοδομήσει μιὰ έπιστήμη, που θ' άποτελή τὸ έπιβλητικώτερο οίκοδόμημα που προσφέρθηκε ποτέ στην ανθρώπινη σκέψη.

Οι 10 έντολές για έναν εύτυχημένο γάμο

Του

PIERRE DANINOS

Ο συγγραφέας του «Σημειωματαρίου του Ταγματάρχου Τόμψον» συνοψίζει την... σύζυγιά του πείρα σε 10 πολύτιμες έντολές. Μπορούν νά βοηθήσουν κι' έσείς;

ΕΝΤΟΛΗ 1.

Ού κατεβάζης μούτρα

Υπάρχουν πολλά δυσάρεστα στον συζυγικό θίο, αλλά ή υπέρτατη τιμωρία, κατά τή γνώμη μου, είναι όταν ή γυναίκα μου κάθεται σε μιὰ γωνιά χωρίς νά μιλά, με τὸ στόμα σουφρωμένο και ύφος... μούλαριου. Είναι φανερό ότι κάτι συμβαίνει. Και όμως όταν την ρωτώ: «Τί έχεις;» ή συνηθισμένη της άπάντησις είναι: «Τίποτε, άπολύτως τίποτε!»

Αυτό είναι τὸ πιό έκνευριστικό, γιατί ή σκηνή τις περισσότερες φορές έξελίσσεται ως έξης:

—Λοιπόν, αφού δέν έχεις τίποτε, τότε γιατί κάνεις αυτά τὰ μούτρα;

—Θά μπορούσες τουλάχιστον νά έκφράζεσαι πιό ευγενικά! «Ωστε, δέν σ' άρέσουν τὰ μούτρα μου; Και τί μούτρα σ' άρέσουν, παρακαλώ; Καμμιὰς άλλης γυναίκας, υποθέτω. Έλα, πές το!

—Δέν είπα τίποτε τέτοιο.

—Τότε θά μπορούσες τουλάχιστον νά με ρωτήσης τί έκανα σήμερα.

—Τί έκανες, λοιπόν;

—“Αμ, όχι δά! ”Οχι τόσο εύκολα! ”Επρεπε νά με είχες ρωτήσει πρίν.

Καί επί δυο ώρες, δυο μέρες

ΕΝΤΟΛΗ 2.

Οὐ μὲ ἐμποδίσῃς νὰ κυττάζω ἄλλοι

Συμβαίνει μερικές φορές, όταν ἡ γυναίκα μου αἰσθάνεται πολύ γενναίωσχη, νά μου πῇ:

—Γιὰ κύτταξε ἐκεῖνη ἐκεῖ στή γωνία. Δέν εἶναι νόστιμη; πῶς σοῦ φαίνεται;

Συνήθως δέν μου φαίνεται. Τά μάτια μου ὅμως ἐρευνοῦν τὰ γύρω καί σταματοῦν σέ μιὰ ἄλλη γυναίκα πού ἡ δική μου δέν ἔχει δῆ... Σέ τέτοιες περιπτώσεις δέν καταλαβαίνει:

—Μά τί τῆς θρίσκεῖς σέ παρακαλῶ; Τίποτε δέν ἔχει... ”Ἡ

ἡ καί ὁλόκληρη ἑβδομάδα, κανεῖς δέν ξέρεῖ γιατί κάνει μούτρα, γιατί πιθανόν καί ἡ ἴδια νά ἔχει ξεχάσει τήν ἀφορμή.

μᾶλλον αὐτό πού ἔχει εἶναι κάτι τό... δεύτερο, τὸ χυδαῖο!

Περίεργο πρᾶγμα. ”Οποτε μοῦ δειξὲ κανέναν ἄνδρα καί μοῦ πεῖ:

—Νά, αὐτός μάλιστα! εἶναι καταπληκτικός!

”Εγὼ κουνῶ τὸ κεφάλι ὑπομονητικά. Ξέρω πῶς ἐννοεῖ ὅτι ἐγὼ ποτὲ δέν θά κατορθώσω νά τοῦ μοιάσω. ”Αν ὅμως τύχη νά πῶ ἐγὼ γιὰ μιὰ γυναίκα πῶς εἶναι καταπληκτική, ἡ γυναίκα μου μένει μὲ ἀνοιχτὸ στόμα ἐμπρὸς στοῦ κακοῦ μου γοῦστο...

ΕΝΤΟΛΗ 3.

Οὐκ ἐκλέξῃς τὴν ὥρα πού ξυρίζομαι

Δοκίμασα ὅλες τὶς ὥρες τῆς ἡμέρας καί τῆς νύχτας γιὰ νά θρῶ τὴν καταλλήλοτερη γιὰ νά μπαίνω στοῦ μπάνιο, ἀλλά —καί θά ὑπάρχῃ κάποιος μυστηριώδης λόγος γι’ αὐτό— δέν καταφέρνω νά μείνω μόνος μου περισσότερο ἀπὸ πέντε λεπτά. Μὲ τὴν διαίσθησι πού διακρίνει τὸ φύλο τῆς, ἡ γυναίκα μου καταλαβαίνει ἀμέσως πότε εἶμαι μέσα καί ἀμέσως αἰσθάνεται τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νά χρησιμοποιήσῃ καί αὐτὴ τὸ μπάνιο. Συνήθως ἀνοίγει τὴν πόρτα τὴν ὥρα πού ξυρίζομαι.

—Δέν σέ ἐνοχλῶ...

Διότι, ἂν μὲ ἐνοχλῇ —λέει— μπορεῖ νά ἔρθῃ καί ἀργότερα... Μόνον κάτι θέλει νά πάρῃ ἀπὸ τὸ ντουλαπάκι. Καθὼς ὅμως φεύγει, ρίχνει μιὰ ἄθελη ματιά στὸν καθρέφτη καί βλέπει κάτι στοῦ πρό-

σωπὸ τῆς πού δέν τὴν ἱκανοποιεῖ ἀπολύτως. Δέν μπορεῖ νά θυγῇ ἔτσι. Καί ὕστερα θέβαια συνεχίζει:

—”Ενα λεπτὸ, νά πλύνω καί τὰ χέρια μου κι’ ἔφυγα.

Αὐτὸ σημαίνει πῶς πέφτει κρύο νερὸ στοῦ νιπτήρα καί μοῦ χαλάει τὸ νερὸ τοῦ ξυρίσματος. Ἐκεῖνη ἐν τῷ μεταξύ δέν παραλείπει νά παρατηρήσῃ ὅτι δέν καταλαβαίνει πῶς καταφέρνω καί πλημμυρίζω πάντα τὸ μπάνιο μὲ νερά. ”Ὡσπου νά τῆς ἀπαντήσω μὲ μεγάλη ὑπομονή, τὸ ξύρισμα ἔχει πάει περίπατο. Τὸ δέρμα μου τσιτώνει κάτω ἀπὸ τὴν κροῦστα τῆς τέως σαπουνάδας, ἡ λεπίδα μὲ ξεφλουδίζει καί ἡ γυναίκα μου ἀρχίζει ν’ ἀναρωτιέται τί κάνω ἐπὶ τέλους τόσες ὥρες μέσα στοῦ μπάνιο.

ΕΝΤΟΛΗ 4.

Οὐκ ἐπιμένῃς νὰ δμῖλῶ

Εμένα δέν μοῦ ἀρέσει νὰ μιλῶ τὸ πρῶτ. Δέν εἶναι ἐπειδὴ ἔχω κακὸ χαρακτήρα· εἶναι ἀπλῶς ἐπειδὴ ἡ φωνή μου δέν ἔχει ζεσταθῇ ἀκόμη.

Πάντως, δέν καταλαβαίνω τί νέα ἔχω νά ἀνακοινώσω στὴ γυναίκα μου ἀπὸ τὴν παραμονὴ τὸ θράδυ πού πέσαμε νὰ κοιμηθοῦμε, ἐκτὸς θέβαια ἂν δέν κοιμήθηκα στοῦ σπίτι, πρᾶγμα πού θά ἔκανε τὴν πρωινή μας συζήτησι. Ὀχι μόνον ἀπαραίτητη, ἀλλὰ καί δυσάρεστη. Οἱ γυναῖκες ὅμως γενικά καί ἡ δική μου εἰδικώτερα πιστεύουν πῶς πρέπει νά τοὺς μιλάς γιὰ χίλια-δυὸ πράγματα πρῶτ-πρῶτ, πίνοντας τὸν καφέ σου.

Οἱ Ἀμερικανίδες μάλιστα ἔχουν τελειοποιήσῃ ἕνα διαβολικὸ σύστημα ἐναντίον τῶν συζύγων πού ἔχουν τὴν τάσι νά ἐξαφανίζονται πίσω ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τοὺς ἐνῶ πίνουν καφέ: φο-

ροῦν ρόμπες τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ τὸ ἴδιο ὕφασμα τοῦ τραπεζομάντηλου, πρᾶγμα πού ὑποχρεώνει τοὺς συζύγους νά ἔχουν ἀρκῶς τὸ νοῦ τοὺς γιὰ τὸ πού τελειώνει τὸ τραπεζομάντηλο καί πού ἀρχίζει ἡ γυναίκα τοὺς.

”Εγὼ προσωπικῶς δέν ἔχω καταδικασθῇ ἀκόμη σὲ τίποτε τέτοιο, ἀλλὰ μοῦ ἔχει τύχει νά ἀκολουθήσω τὸν κανόνα ὑπ’ ἀρ. 9 τοῦ κ. Ντέηλ Κάρνεγκι, στὸν ὁποῖον παρατηρεῖται ὅτι οἱ σύζυγοι, ὕστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἐγγάμου θίου, ἐξενοῦν νά χαμογελοῦν τὸ πρῶτ στὶς γυναῖκες τοὺς. «Χαμογελάστε λοιπόν!» συνιστᾷ ὁ μέγας εἰδικός.

Τὸ περίεργο εἶναι πῶς τὸ χαμόγελό μου αὐτὸ, κάθε φορὰ πού τὸ δοκίμασα, ἐκνευρίζει τρομερὰ τὴν γυναίκα μου.

—Τί ἔπαθες σήμερα καί γελάς σάν ἡλίθιος πρῶτ-πρῶτ;

ΕΝΤΟΛΗ 5.

Συγχώρησον τὸ κακὸ μου μνημονικὸ

Τὸ πιὸ τρομερὸ πρᾶγμα στοῦ ζήτημα τῶν ἐπετελιῶν εἶναι ἡ ἡμερομηνία. Πῶς εἶναι δυνατό νά θυμᾶται κανεῖς ὅλες αὐτὲς τὶς ἡμερομηνίες; Ξέρω πῶς ὑπάρχουν ἄνδρες πού ἔχουν σημειωμάτρια καί ἄλλοι πού ἔχουν γραμμένα τὰ πάντα στοῦ μυαλοῦ τους. Δέν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιο μὲ μένα. Ὑπάρχουν ἡμερομηνίες πού, ξαφνικά, μοῦ θυμίζουν κάτι: 20 τοῦ μηνός, τί εἶναι στὶς 20; Μήπως ὅμως εἶναι στὶς 21; Πῶς νά μάθῃ κανεῖς; Βέβαια ὑπάρχουν τὰ πιστοποιητικὰ γεννήσεως καί ἄλλα παρόμοια ἐπίσημα ἔγγραφα, αὐτὰ ὅμως ποτὲ δέν τὰ θρίσκεῖ κανεῖς τὴν ὥρα

πού τὰ χρειάζεται. Παίρνω λοιπόν τὸ πιὸ ἀδιάφορο ὕφος, προσπαθῶ μάλιστα νά σφυρίξω καί κανένα τραγουδάκι καί πλησιάζω τὴν γυναίκα μου:

—Ποῦ εἶναι τὸ διαβατήριό σου, ξέρεις;

—Τὸ διαβατήριό μου; Καί τί τὸ θέλεις τὸ διαβατήριό μου;

—Νά σοῦ πῶ, ἂν εἶναι νά πᾶμε στὴν Ἑλβετία θά τὸ χρειαστοῦμε γιὰ νά μᾶς δώσουν συνάλλαγμα...

Τὸ διαβατήριό ὅμως δέν θρίσκεται ἀποθνήσκον καί πρέπει νά συνεχίσω ἄλλες ἐρευνες.

Κι’ ἂν ἦταν μόνον αὐτό... Ὑπάρχει πάντα κάποια ἄλλη ἐπέ-

ΤΕΙΟΣ: ή μέρα που την πρωτο-
γνώρισα, ή μέρα που γεννήθη-
κε, ή μέρα που παντρευτήκαμε,
ή τὰ γενέθλιά της με τὸ Γρηγο-

ριανὸ ἡμερολόγιο... Κάθε τόσο
θυμᾶμαι καὶ μιὰ ἐπέτειο, ποτε
ὅμως δὲν ξέρω γιὰ ποιά ἀκρι-
βῶς πρόκειται...

ΕΝΤΟΛΗ 6.

Οὐκ ἐγγίσης τὰ βιβλία μου

Απὸ καιρὸ ἀναρωτιόμουν τί
ἔκανε τὴν γυναῖκα μου νὰ θέ-
λῃ νὰ διαβάσῃ ἓνα ὠρισμένο βι-
βλίο. Τώρα τὸ ξέρω: θέλει τὸ
βιβλίο που τυχάνει νὰ διαβάζω
ἐγώ. Ὑπάρχουν ἄφθονα βιβλία
στὸ σπίτι μας καὶ κάθε μέρα ἔρ-
χονται καινούργια. Δὲν ξέρω ὅ-
μως γιατί, τὸ βιβλίο που τυχάνει
νὰ διαβάζω, ἔξασκεῖ μιὰ τρομε-
ρὴ γοητεία στὴ γυναῖκα μου. Τὸ
βράδυ, τὴν ὥρα που θέλω νὰ
συνεχίσω τὸ διάβασμά μου, πα-
ρατηρῶ ὅτι τὸ ἔχει στὰ χέρια της

καί, γιὰ νὰ μὴν φανῶ ἀνυπόφο-
ρα ἀγενής, τῆς τὸ ἀφίνω. Δυὸ
τρεῖς ἡμέρες ἀργότερα, μόλις
δῶ ὅτι ἔχει ἐπιστρέψει στὶς ἐφη-
μερίδες που διαβάζει συνήθως,
τῆς τὸ ζητῶ.

—Καὶ ποῦ ξέρω ἐγὼ ποῦ εἶναι
τὸ βιβλίο σου; Ψάξε νὰ τὸ θρῆς.
Φασαρία ὅμως που κάνεις γιὰ ἐ-
να παλιοβιβλίο!...

Οἱ γυναῖκες ἔχουν τὴν τρομε-
ρὴ ἱκανότητα νὰ σοῦ δημιουργοῦν
συμπλέγματα ἐνοχῆς γιὰ δικὰ
τους σφάλματα!

ΕΝΤΟΛΗ 7.

Οὐ μὲ διακόψης ὅταν ὁμιλῶ

Μετὰ τὸ δεῖπνο, ὅταν εἶναι κό-
σμος στὸ τραπέζι καὶ δημι-
ουργεῖται ἓνα φρικτὸ κενὸν σιω-
πῆς, ἡ γυναῖκα μου προτείνει:

—Δὲν τοὺς διηγείσαι ἐκείνη τὴν
ἱστορία τοῦ Κινέζου;

Κατὰ κανόνα ὅμως, δὲν προ-
φθαίνω νὰ προχωρήσω λιγάκι
καὶ μὲ διακόπτει:

—Ὅχι, ὄχι, δὲν εἶναι ἀκριβῶς
ἔτσι. Μὰ τί ἔπαθες σήμερα ἀ-
γάπη μου;

ΕΝΤΟΛΗ 8.

Ταξίδευσον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μέν,

οὐκ ἀγοράσης ὑποδήματα ἐκεῖ δὲ

Γιὰ ὅλον τὸν κόσμον, ἡ Ἰταλία
ἔχει τὸ σχῆμα μιᾶς μπότας.
Γιὰ μένα ἡ Ἰσπανία ἔχει πάντα
τὸ σχῆμα παπουτσιοῦ. Γιατὶ ὅ-
ποτε πάω στὴν Ἰσπανία με τὴν
γυναῖκα μου, ἔχω τὸ συναίσθη-
μα ὅτι περνοῦμε τὶς διακοπές
μας κυριολεκτικῶς στὸ πόδι.

Ἄν τὴν ρωτήσω: «Ἐρχεσαι
νὰ πᾶμε στὸ μουσεῖο τοῦ Πράν-
το;» μοῦ ἀπαντᾷ: «Εἶδες ἐκεῖνα
τὰ μοκασίνια ἀπὸ σουέντ στὸ τά-
δε μαγαζί; Στὸ Παρίσι κοστίζουν
τὰ διπλὰ χρήματα καὶ δὲν εἶναι:

καὶ ἡ ἴδια ποιότης!» Καὶ ξεκι-
νᾶμε. Ὅχι θέβαινα γιὰ τὸ Πράντο,
ἀλλὰ γιὰ τὰ παπούτσια... Κι' ἂν
ἦταν μόνον τὰ παπούτσια! Τὰ
πάντα θέλει ν' ἀγοράσῃ μόλις
περάσωμε τὰ σύνορα. Ἄν δῆτε
τὴν γυναῖκα μου ἢ καμμιά ἀπὸ
τὶς φίλες τῆς νὰ πέφτουν σάν
στούκας ἐπάνω στὴν ἀπλούστε-
ρη τσάντα καὶ στὸ κοινότερο
πουλόθερ, θὰ λέγατε πὼς δὲν ὑ-
πάρχει τίποτε σ' ὁλόκληρο τὸ
Παρίσι που ν' ἀξίζει νὰ τὸ ἀγο-
ράσῃ κανεὶς.

Τρέμω ὅλες αὐτὲς τὶς χῶρες,
ὅπου, κατὰ τὴ γνώμη τῆς γυ-
ναίκας μου, τὰ πάντα εἶναι πάμ-

φθίνα. Μὲ τὸ πρόσχημα πὼς κο-
στίζουν τὰ μισὰ ἀγοράζεις τὰ
τριπλάσια.

ΕΝΤΟΛΗ 9.

Οὐ σταματήσης τὸν ἀναχωροῦντα ἐπισκέπτην

Ακριβῶς μετὰ τὶς ἐνδεκάμιση
τῇ νύχτα δημιουργεῖται συ-
νήθως μιᾶς στιγμῆς σιωπῆ. Καὶ
τὸ ἀποτέλεσμα τῆς σιωπῆς θὰ ἀ-
ποφασίῃ πὼς θὰ ἐξελιχθῇ ἡ
βραδυά. Καμμιά φορά, κανένας
προσκεκλημένος σηκώνεται καὶ
λέει:

—Σὰν νὰ πέρασε ἡ ὥρα. Πρέ-
πει νὰ πηγαίνωμε.

Συνήθως ὁ πρῶτος παρασύρει
καὶ τοὺς ἄλλους καὶ σὲ λιγώτε-
ρο ἀπὸ ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας
ἔχεις ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοὺς πάν-
τας. Αὐτὴν τὴν ὥρα διαλέγει ἡ
γυναῖκα μου γιὰ νὰ πῇ:

—Μὰ δὲν πιστεύω νὰ φύγετε
καὶ νὰ μᾶς ἀφήσετε ἀπὸ τώρα.
Πάρτε λίγη πορτοκαλάδα!

ΕΝΤΟΛΗ 10.

Οὐκ ἀγοράσης γραβάτας δι' ἐμὲ

Θὰ ὑπάρχουν οἰγούρα ἄνθρω-
ποι που λαθαίνουν τὰ Χρι-
στούγεννα ἀκριβῶς τὸ δῶρο που
ἠθέλουν καὶ μποροῦν νὰ ἀναφω-
νοῦν μὲ εἰλικρίνεια:

—Εἶναι θαῦμα, ἀγάπη μου!

Κι' ἐγὼ ὀνειρεύομαι πὼς μοῦ
συμβαίνει κάτι τέτοιο καμμιά
φορά, ἀλλὰ κάθε Χριστούγεννα
μπαίνει ἡ γυναῖκα μου με ἓνα
ὁμορφο πακετάκι που περιέχει
μιά γραβάτα, μιὰ γραβάτα ἀκρι-
βῶς τόσο φρικτὴ, ὅσο καὶ οἱ
ἄλλες 25 που μοῦ ἔχει ἀγοράσει
στὰ 25 χρόνια τοῦ γάμου μας.

—Εἶναι θαῦμα, λέω ἀπελπι-
σμένος.

—Τὸ ἥξερα πὼς σοῦ ἀρέσει τὸ

Αἰσθάνομαι σάν νὰ πέφτῃ ἡ
λαιμητόμος στὸν ὕπνο μου. καὶ
μοῦ τὸν κόβῃ κομματάκια.

—Μὰ δὲν σὲ καταλαβαίνω κα-
θόλου! (ἔτσι ἀρχίζει ἡ γυναῖκα
μου μόλις βρεθοῦμε μόνοι). Δὲν
λὲς οὔτε λέξι ὅλο τὸ βράδυ καὶ
κάθεσαι στὴ γωνιά με ὕφος ἀ-
πηδησμένο. Τώρα εἶναι ἡ ὥρα
δύο καὶ ἔχεις ὄρεξι γιὰ διάθα-
σμα! Σὲ εἰδοποιῶ ὅμως: Δὲν
μπορῶ νὰ κοιμηθῶ με τὸ φῶς ἔ-
ναμμένο. Πήγαινε λοιπὸν σὲ ἄλ-
λο δωμάτιο καὶ διάβασε καὶ μπο-
ρεῖς νὰ κοιμηθῇς καὶ στὶς 7 τὸ
πρωῖ, ἂν σοῦ κἀνὴ κέφι. Μὴν ξε-
χνᾶς ὅμως ὅτι θὰ ἔρθῃ ὁ Γκρήν
με τὴν γυναῖκα του αὔριο βρά-
δυ!

χρῶμα, ἀλλὰ δὲν ἤμουν οἰγούρη
γιὰ τὴ ρίγα.

Τί ἰδέα! Νὰ πάῃ κανεὶς ἔξω
γιὰ ν' ἀγοράσῃ...αὐτό! Τὸ ζή-
τημα εἶναι πὼς πρέπει νὰ τὴν
βάλω τὴν ἐπομένη...

Καὶ μόνον ἀπὸ πλευρᾶς γρα-
βάτας βρίσκω τὸν γάμο ἐπικίν-
δυνο πράγμα. Γιατὶ, χρόνια τώ-
ρα, γιὰ ν' ἀποφύγω τὴ γκρίνια,
εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ φορῶ
γραβάτες που σιχαίνομαι. Καὶ
δὲν ὑπάρχει τίποτε πιὸ τρομερὸ
ἀπὸ τὸ νὰ ὑποχρεῶνεται νὰ φο-
ρῇς κάτι που δὲν σοῦ ἀρέσει, ἐ-
νῶ κάθε στιγμὴ ὀρκίζεσαι ὅτι
εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ που ἠθελᾶς
σὲ ὅλη σου τὴ ζωὴ.

Ο 'Αγὰ Χὰν μιλούσε σὲ κάτι φίλους του γιὰ τὴν δεξιότητά του στὸ τένις.

—Μόλις ἔρχεται ἡ μπάλλα πρὸς τὸ μέρος μου, ἐξηγεῖ, τὸ μυαλό μου μεταβιβάζει στὸ σῶμα μου μιὰ σειρὰ διαταγῶν συντόμων καὶ ἀκριβῶν: «Σκύψε! πῆδα! Τρέχα δεξιά! Τρέχα ἀριστερά! Πιὸ γρήγορα! Σκύψε σὰν ἀστραπή πρὸς τὸ φιλλέ!»

—Καὶ λοιπόν; ρωτᾷ κάποιος, τί γίνεται τότε;

—Τότε, λέει μελαγχολικὰ ὁ 'Αγὰ Χὰν, τὸ σῶμα μου ἀπαντᾷ:

«Ποῖος; Ἐγώ;»

Up.

☆

Μιὰ μικρούλα ὡς 7 ἐτῶν μπαίνει στὴν Τράπεζα καὶ ζητάει νὰ δῇ τὸν διευθυντή. Ὁ κλητῆρας τὴν ὀδηγεῖ στὸ γραφεῖο του, καὶ ἐκείνη μὲ ὕφος πολὺ ἐπίσημο τοῦ ἐξηγεῖ πῶς στὸ σχολεῖο της κάνουν ἔρανο καὶ —μήπως θὰ ἤθελε νὰ συνεισφέρει κι' αὐτὸς κάτι;

Ὁ Τραπεζίτης βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα δολλάριο καὶ μία δεκάρα καὶ τὰ βάζει στὸ τραπέζι.

—Διάλεξε, τῆς λέει, ὅποιο θέλεις.

Ἡ μικρὴ παίρνει τὴ δεκάρα καὶ λέει στὸν ἐκπληκτο Τραπεζίτη: «Ἡ μαμά μου μὲ ἔμαθε νὰ παίρνω πάντα τὸ μικρότερο.» Μαζεύοντας ὁμως καὶ τὸ δολλάριο, συνεχίζει: 'Αλλὰ ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ τὸ χάσω, θὰ τὸ τυλίξω σ' αὐτὸ τὸ χαρτάκι!

Tatler

☆

Φοβάμαι ὅτι δὲν θὰ μπορέσω νὰ σᾶς βοηθήσω, λέει ἓνας κύριος στὸν πληγωμένο ὁδηγὸ ἐνὸς ιδιωτικοῦ αὐτοκινήτου. Εἶμαι κτηνίατρος.

—Ὅτι μοῦ χρειάζεται, μουγκρίζει ὁ πληγωμένος. Μὲ τέτοια λάστιχα μόνον ἓνα κτῆνος μποροῦσε νὰ τρέχη τόσο γρήγορα!

A. M.

ΦΛΥΑΡΙΕΣ

Τὸ τσέκ σας εἶναι ἐντάξει, λέει ὁ ὑπάλληλος τῆς Τραπεζῆς στὴν Μαίρη πού μόλις εἶχε φθάσει στὸ Μπρούκλιν. 'Αλλὰ γιὰ νὰ τὸ ἐξαργυρώσετε πρέπει νὰ τὸ ὀπισθογραφήσετε.

—Δὲν καταλαβαίνω, ἀπαντᾷ ἡ Μαίρη.

—Ἐδῶ, στὸ πίσω μέρος, θὰ γράψετε τὸ ὄνομά σας, ὅπως κάνετε δταν γράφετε ἓνα γράμμα· καταλάβετε;

—'Α, μάλιστὰ! λέει ἡ Μαίρη καὶ κόκκινη σὰν παπαρούνα παίρνει τὸ τσέκ, τὸ γυρίζει ἀπὸ τὸ πίσω μέρος καὶ γράφει: Σὰς φιλῶ, Μαίρη.

R. D.

☆

Σὲ μιὰ συζήτησι στὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων, ὁ σὲρ Οὐίνστον Τσώρτσιλ ἀποστόμωσε ὅλα τὰ ἀξιότιμα μέλη μὲ τοὺς ἀκριβεῖς ἀριθμοὺς πού εἶχε στὴν διάθεσί του.

—Σέρ, τὸν ἐρώτησε ἓνας ἀπὸ τοὺς γραμματεῖς του μετὰ ἀπὸ τὴν συνεδρίασι. Πῶς κατωρθώσατε νὰ βρῆτε τόσο γρήγορα ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀριθμούς; Κανονικά, θὰ θέλαμε τοὐλάχιστον ἑξὶ μῆνες γιὰ νὰ τοὺς συγκεντρώσωμε!

—Ναί, ναί, ἀπάντησε χαμογελώντας ὁ Τσώρτσιλ. Τόσος καιρὸς ὑπολόγισα κι' ἐγὼ ὅτι θὰ χρειαστῇ στὴν 'Αντιπολίτευσι γιὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶναι σωστοί.

Constellation

ΟΙ ΣΚΕΛΕΤΟΙ ΤΟΥ ΛΕΝΕ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Τοῦ

NORMAN CARLISLE

Ἡ ἔκβασις μιᾶς δίκης μὲ ἀντικείμενο ἓνα ἑκατομμύριο δολλάρια ἐξηρτάτο ἀπὸ τὴν ἐξακριβῶσι τῆς ταυτότητος τῶν ὁστών πού εἶχαν ἐκταφῇ κοντὰ σὲ μιὰ ἀπόμερη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Μήπως ἦταν τοῦ Ραίημοντ Τζάκσον, ἐνὸς νέου μισο-Ἰνδιάνου, μισο-Νέγρου, πού πρὶν ἀπὸ ὀκτῶ χρόν' αὖτε φύγει ἀπὸ τὸ σπίτι του στὴν Ὀκλαχόμα καὶ κανεὶς πιά δὲν εἶχε ξανακούσει τίποτε γι' αὐτόν; Ἡ ἀπάντησις εἶχε μεγάλῃ σημασία γιὰ τὴν γῆ πού ἀνήκε στὸν Ραίημοντ εἶχε ὄρεθῃ πετρέλαιο.

Τρεῖς ἑβδομάδες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ὁ Ραίημοντ εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ σπίτι του, ἓνας νεαρὸς Ἰνδιάνος εἶχε σκοτωθῇ στὸ Μπλιού Μάουνταιν πέφτοντας ἀπὸ ἓνα ἐμπορικὸ τραῖνο. Τὸν εἶχαν θάψει κοντὰ στὴν γραμμὴ καὶ τώρα εἶχε γίνῃ ἐκταφῇ τῶν ὁστών του. Στὸ δικαστήριον οἱ ἐνδιαφερόμενοι πού ἤθελαν νὰ ἀποδείξουν πῶς ὁ Ραίημοντ δὲν εἶχε πεθάνει ὑποστήριζαν τὴν ἀποψὶ πῶς τὰ ὁστὰ δὲν μποροῦσαν νὰ εἶναι τοῦ νεαροῦ Τζάκσον, ἀλλὰ ἴσως κάποιου λευκοῦ, τοῦλάχιστον 30 ἐτῶν.

Στὴν περίπτωσι αὕτῃ ζήτησαν ἀπὸ τὸν Δρα Οὐίλτον Κρόγκμαν, εἰδικὸ ἀνθρωπολόγο τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πανσουλθανίας, νὰ πᾶν στὸ Μπλιού Μάουνταιν νὰ κάνῃ

τὴν σχετικὴ ἔρευνα. Ὁ Δρ. Κρόγκμαν, ὁ ἄνθρωπος στὸν ὁποῖο «μιλοῦνε» οἱ σκελετοί, βοηθεῖ ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια τὶς ἀσφαλιστικὲς ἐταρίεις, τὴν ἀστυνομία καὶ τὶς ὑπηρεσίαις ἀντικατασκοπείας, στὴν διαλεύκανσι μυστηριωδῶν ὑποθέσεων. Ἐὰν τοῦ δώσετε ἓνα σκελετό, ἓνα κρανίον ἢ ἔστω καὶ ἓνα ὀστοῦν, θὰ μπορέσῃ ἴσως νὰ σᾶς πῇ τὴν ἡλικία, τὸ φύλο, τὴν ράτσα, τὸ θάρος, τὸ ὕψος καὶ τὴν κατάστασι τῆς υγείας τοῦ ἀνθρώπου στὸν ὁποῖον ἀνήκε. «Ἡ μελέτῃ τοῦ σκελετοῦ εἶναι μιὰ θετικὴ καὶ ἀκριβὴς ἐπιστήμη», λέει ὁ Δρ. Κρόγκμαν.

Στὴν ὑπόθεσι Ραίημοντ Τζάκσον ὁ Δρ. Κρόγκμαν μετὰ τὴν ἐξέτασι τῶν ὁστών ἔφθασε στὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα: Φύλο: ἄνδρας. Φυλὴ: κατὰ τὸ ἥμισυ Ἰνδιάνος καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Νέγρος. Ὑψος: πέντε πόδα καὶ μιάμιση Ἴντσ. Ἡλικία: 18½ ἐτῶν.

Στὸ διάλειμμα τῆς δίκης οἱ δικηγόροι καὶ οἱ εἰδικοὶ συναντήθηκαν στὸ τραπέζι.

—'Ασφαλῶς ἐσεῖς οἱ σκελετολόγοι δὲν εἴστε τόσο θαυματουργοί, ὅσο λέτε πῶς εἴστε, εἶπε ἓνας δικηγόρος στὸν Δρ. Κρόγκμαν.

Ἀντὶ νὰ δώσῃ ἄλλη ἀπάντησι ὁ ἀνθρωπολόγος ἄρπαξε ἓνα κόκκαλο κότας ἀπὸ τὸ πιάτο του.

—Στοιχηματίζω, δέκα στα πέντε, πώς μπορώ να πω την ηλικία του πουλιού αυτού, χωρίς να πέσω έξω περισσότερο από μια εβδομάδα.

—Τό δέχομαι, απάντησε ο δικηγόρος.

Ο Κρόγκμαν μελέτησε για λίγο το κόκκαλο και ύστερα ανέφερε την ημερομηνία που πίστευε πως θα είχαν σφάξει την κόττα. Ο έστιάτορας τούς πληροφορήσε από που είχαν αγοράσει την κόττα, ένας από τους δικηγόρους πήγε ως εκεί και ξμαθε πως ο Κρόγκμαν είχε πέσει έξω μόνο έξι ημέρες.

Τό δικαστήριο στην απόφασί του παραδέχθηκε πως τα όσα πού είχαν έκταφη ήταν του Ραίμοντ Τζάκσον.

Η δουλειά του ανθρωπολόγου απαιτεί συχνά αφάνταστα ακριβείς μετρήσεις και παρατηρήσεις. Ο Δρ. Κρόγκμαν δεν είναι γιατρός —είναι μάλιστα διδάκτωρ της φιλοσοφίας— αλλά και εκείνος και οι συνεργάτες του ξέρουν ανατομία, βιολογία, γενετική, παλαιοντολογία και στατιστική.

Παρ' όλο που κάθε ανθρωπολόγος έχει δικαίωμα να εξετάση τα όσα, από τους 200 που υπάρχουν στις 'Ηνωμένες Πολιτείες μόνο 5 έχουν ειδικευθή σ' αυτό τον κλάδο. Τό κάθε ξύλινο κουτί που φτάνει στο έργαστήριό του Κρόγκμαν στην Πενσυλβανία μπορεί να κλείνη την πιο παράξενη περίπτωση. Ένα τέτοιο δέμα είχε σταλή από την αστυνομία του Μίτσιγκαν με όσα καθώς και ένα κρανίο που είχε θρεθί σέ διαφορετικό σημείο. Επρόκειτο για ένα ή για δυο εγκλήματα; Ένα, είπε ο Δρ. Κρόγκμαν, το κρανίο και ο σκελετός αντιστοιχούσαν.

Σ' ένα άλλο κουτί ήταν κάτι μισοκαμμένα όσα που είχαν

βγάλει από ένα καμμένο αυτόκινητο. Ήταν πράγματι του ανθρώπου που είχε κάμει την ασφάλεια ζωής; ρωτούσε μια ασφαλιστική εταιρία. Οι γιατροί της εταιρίας έλεγαν όχι, γιατί ο σκελετός έδειχνε άνθρωπο που θα είχε ένα πόδι. Τα όσα της μιας κνήμης έλειπαν, είπε ο Δρ. Κρόγκμαν, αλλά από την κατάσταση των οστών της άλλης φαινόταν καθαρά πως ο σκελετός ήταν ανθρώπου που περπατούσε πάντα κανονικά και με τα δυο του πόδια. Άλλωστε το μέγεθος, το βάρος και η ηλικία αντιστοιχούσαν ακριβώς με την περιγραφή του ασφαλισμένου.

Τα όσα μπορούν καμιά φορά να διηγηθούν την ιστορία κάποιου φόνου όπως έγινε σέ μια περίπτωση στο Μέντορ του Όχάιο. Όταν η αστυνομία άρχισε να κάνη έρευνες για έναν αγρότη που είχε εξαφανισθή, ανέκρινε πρώτα τον αδελφό του και αυτός στο τέλος παραδέχτηκε πως τον είχε σκοτώσει με ένα κυνηγετικό όπλο πριν από ένιά μήνες και πως τον είχε θάψει στή φάρμα. Ετόνισε όμως πως τό έκανε για να άμυνθι. Η αστυνομία ρώτησε τον Κρόγκμαν αν θα μπορούσε να αναπαραστήση τό εγκλημα αφού μελετήση τον σκελετό του θύματος. Ο Κρόγκμαν τά εξέτασε πολλές ώρες και ύστερα έδωσε την περιγραφή του εγκλήματος. Υπολογίζοντας την πορεία εισόδου των σφαιρών έφθασε στο συμπέρασμα πως ο άνθρωπος που είχε πυροβολήσει έπρεπε να τό έκαμε αυτό σκυμμένος και πως τό θύμα τή στιγμή εκείνη είχε τό χέρι του σηκωμένο. Η πληροφορία αυτή συνδυάστηκε με την αφήγησι του αδελφού του θύματος ότι είχε αναγκαστή να άμυνθι έναντιον του ά-

αδελφού του που ήταν όπλισμένος με μαχαίρι.

Τελευταίως, ο Κρόγκμαν έλαβε μια πρόσκλησι από τό Τσέστερ της Πενσυλβανίας: «Βρήκαμε ένα σκελετό στο δάσος και θά θέλαμε να τον εξετάσετε», του είπε ο άνακριτής.

Όταν έλαβε τό κουτί με τά όσα ο Κρόγκμαν τά άπλωσε πάνω στο τραπέζι του και προσπάθησε να συναρμολογήση ένα σκελετό. Από τον αριθμό τους έκρινε πως τά περισσότερα από τά 250 όσα του ανθρώπινου σώματος βρίσκονταν εκεί. Ύστερα έτοιμάστηκε να άπαντήση στα τρία μεγάλα έρωτήματα:

Κλειδώσεις: μεγάλες. Κρανίο: μεγάλο με προεξέχον τό σημείο των φρυδιών. Πίσω μέρος τοῦ κρανίου: μεγάλες άπολήξεις που έδειχναν ίσχυρους μύς του αυχένος. Αυτά ήταν άρκετά για να τον πείσουν πως ο σκελετός ανήκε σέ άνδρα.

«Από την γέννησι ως τον θάνατο ο σκελετός κτυπάει τις ώρες της ζωής», μουρμουρίζει ο Δρ. Κρόγκμαν αρχίζοντας την έρευνα για να βρη την ηλικία του ανθρώπου στον οποίο ανήκε ο σκελετός που είχε μπροστά του. Όσα μακριά, έντελώς άνεπτυγμένα. Οι φρονιμίτες στή θέσι τους, άρα ο άνθρωπος πρέπει να ήταν πάνω από 20 έτών. Τα όσα του κρανίου χωρίζονται με ώρισμένες γραμμές που τις λένε ραφές. Όταν ο άνθρωπος πλησιάζη τά 30, οι ραφές αρχίζουν να όστεοποοῦνται. Οι ραφές του κρανίου αυτό ήταν κατά τά ¼ κλειστές, άρα ο άνθρωπος θά ήταν γύρω στα 40. Την ίδια ένδειξι είχε και από άλλα όσα που μεταβάλλονται με την ηλικία, γύρω στα σαράντα. Η άπάντησι στο δεύτερο έρώτημα δόθηκε.

Τώρα ή ράτσα. Η άπάντησι

εδώ δεν είναι εύκολη, γιατί οι σκελετοί όλων των φυλών είναι σχεδόν ίδιοι. Τό κρανίο ήταν σχετικά επίμηκες και στενό. Τό ύψος του θόλου — ή απόστασι από τον άκουστικό πόρο ως την κορυφή του κρανίου κανονική. Τό άνοιγμα της μύτης μεγάλο σχετικά με τό ύψος της μύτης. Οι κόγχες των ματιών άρκετά πλατειές. Τό πρόσωπο είχε μια κίνησι προς τά εμπρός και κάτω. Με την βοήθεια διαφόρων όργάνων ο Δρ. Κρόγκμαν μέτρησε λεπτομερώς τό κρανίο και συνέκρινε τις αναλογίες. Και συμπέρανε πως ήταν κρανίο Άμερικανού Νέγρου.

Ο Δρ. Κρόγκμαν μελετά ακόμη και τις δυνατότητες μεταβολής του ανθρώπου στο μέλλον. Οι σωματικές μεταβολές που παρατηρήθηκαν τά τελευταία 100.000 χρόνια ήταν άρκετά σημαντικές, ώστε να προαναγγέλλου και άλλες. Ύστερα από πέντε έκατομμύρια χρόνια ο άνθρωπος θά έχη ένα καινούργιο όνομα. Ο Δρ. Κρόγκμαν τον όνόμασε Homo cerebroidenticatus, δηλαδή άνθρωπο με υπερεγκέφαλο. «Σήμερα μιλούμε για μηχανικούς έγκεφάλους, λέει ο Δρ. Κρόγκμαν, που μπορούν να συγκρατήσουν χιλιάδες συνδυασμούς αριθμών. Ο άνθρωπος έγκέφαλος του μέλλοντος θά έκμηδενίση κι αυτό τό κατόρθωμα.»

Μπορεί τό κάτω μέρος των ποδιών του ανθρώπου να μην είναι όπως σήμερα, αλλά να έχη τη μορφή δυο επιπέδων κυκλικών βάσεων που επάνω τους θά στήρίζονται οι κνήμες. Και όταν θά τρώη τρόφιμα σέ χαπάκια επί χιλιάδες χρόνια θά πιάη να έχη πιά και στομάχι και έντερα. Ο Δρ. Κρόγκμαν λέει πως θά ήθελε να ζούσε για να άξιωθι να δη τά όσα αυτού του ανθρώπου.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ

Στὸ τεῦχος αὐτὸ ἡ «Ἐκλογὴ» δημοσιεύει 3 χρονογραφήματα τῆς Ἑλένης Γ. Βλάχου. Τὰ δύο πρῶτα, «Χαρακτῆρες» καὶ «Τὸ Ἀνέκδοτο», περιέχονται στὴ Συλλογὴ «Ἐπίκαιρα» ποὺ περ ἔλαβε χρονογραφήματα δημοσιευμένα στὴν «Καθημερινή» καὶ κυκλοφόρησε τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1948. Τὸ τρίτο, μὲ τὸν τίτλο «Ἀπάτη» δημοσιεύτηκε στὴν «Καθημερινή» τῆς 19ης Ἰουνίου 1954.

ΕΛΕΝΗΣ Γ. ΒΛΑΧΟΥ

I

Χαρακτῆρες

Υπάρχει ἕνας χαρακτήρας ποὺ μοῦ εἶναι ἰδιαίτερα ἀνυπόφορος. Τὸν ξέρετε ὅλοι σας. «Ὅλοι ἔχετε ἀπὸ ἕναν τέτοιον κοντὰ σας, συγγενή, γνωστό, φίλο.

Θὰ σὰς τὸν περιγράψω καὶ θὰ τὸν ἀναγνωρίσετε. Εἶναι γκρινιάρης. Εἶναι δύσκολος, ἐγωϊστής, ἀπαιτητικός. Κατακρίνει τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας. «Ὅλα τοῦ φταῖνε, δὲν εἶναι ποτέ εὐχαριστήμενος, εἶναι νευρικός, θυμώδης, κακότροπος. Καὶ ὅμως τὸν ἀνέχονται. Τὸν ἀνέχονται; Τί λέω... τὸν ἀγαποῦν, τὸν περιποιοῦνται, τοῦ τὰ συγχωροῦν ὅλα. Ἀς κάνη τὴ ζωὴ ἀνυπόφορη γύρω του. Δὲν πειράζει. Ἀς χαλάη τὸ κέφι στὶς παρέες, ἄς δημιουργῇ μία καταθλιπτικὴ ἀτμόσφαιρα γκρινίας καὶ μελαγχολίας.

—Ὁ καὶμένος ὁ Νίκος... θ' ἀκούσετε νὰ σὰς λένε, μ' ἕνα τρυφερὸ μείδισμα. Μὴν τὸν βλέπετε ἔτσι. Κατὰ βάθος εἶναι καλός...

Κατὰ βάθος... Αὐτὸ τὸ «κατὰ βάθος» εἶναι τὸ μυστικὸ τοῦ Νίκου. Σὰν τὸν πλούσιο, ποὺ ἐπειδὴ ἔχει βγάλει τὸ ὄνομα τοῦ πλου-

σίου μπορεῖ νὰ κυκλοφορῇ παντοῦ. Χωρὶς νὰ πληρώνη. (Κάπου εἶχα διαβάσει ἕνα ὀρισμὸ: «πλούσιος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ντρέπεται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ὑπάλληλο ἑνὸς μαγαζιοῦ νὰ τοῦ δείξῃ τὰ πιὸ φθηνὰ πράγματα»).

Ὁ «καλὸς κατὰ βάθος», ποὺ ἔχει ἐξασφαλίσει τὸν τίτλο, μοιράζει ἐλεύθερα κακίες. Τριακόσιες ἐξήντα τέσσαρες ἡμέρες τὸ χρόνο εἶναι ἀνυπόφορος. Καὶ γιὰ μιά, ξεπετάει ξαφνικὰ ἀπὸ πάνω του τὸ μανδύα καὶ τὶς φλόγες τοῦ διαβόλου καὶ γίνεται ἄγγελος πονόψυχος, ὑπομονητικός, γενναϊδωρὸς, ἀγνωρίστος.

Αὐτὴ ἡ μιά, ἡ μοναδικὴ ἡμέρα, ποὺ θὰ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὸ λήθαργον τῆς θρυλικῆς αὐτῆς καλωσύνης, εἶναι σχεδὸν πάντοτε μιά μαύρη μέρα γιὰ κάποιον γύρω του. Ἡ δυστυχία τοῦ ἄλλου εἶναι τὸ θαυματουργὸ ἀγκίστρι ποὺ τραβάει τὴν ἀγαθότητά του στὴν ἐπιφάνεια.

Πρέπει νὰ σπάσετε τὸ πόδι σας, ν' ἀρρωστήσετε βαρειά, νὰ χάσετε τὴν περιουσία σας, τὸν ἄν-

θρωπὸ σας γιὰ ν' ἀνακαλύψετε ὅτι πραγματικὰ αὐτὸς ὁ Νίκος εἶναι καλός... κατὰ βάθος. Θὰ μοῦ πῆτε ἴσως ὅτι αὐτὸ εἶναι δαίγμα μεγαλοψυχίας. Οἱ φτηνοὶ ἄνθρωποι σὲ πλησιάζουν στὶς ᾄρες τὶς καλές, γιὰ νὰ σὲ ἐκμεταλλεθοῦν καὶ σὲ ἀποφεύγουν σὰ χολεριασμένο μόλις γυρίσῃ ὁ τροχός. Μπορεῖ. Μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνώτερος ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ συγκαταλεγμένος καλός. Ἴσως. Ἀλλὰ θὰ κρατήσω κι' ἐγὼ —κατὰ βάθος— τὴν μικρὴ ὑπόνοια ὅτι εἶναι ἀπατεών. Εἶναι μιά πολὺ ἐπιτυχημένη μπλόφα. Ἐχει ἀνακαλύψει τὸ μυστικόν, χάρις στοῦ ὁποῖο εἰσπράττει τὸ «μάξιμου» τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς ἐπικρείας, δίδοντας αὐτὸς ἕνα ἐλάχιστο ἀκριβοθώρητο ποσοστὸ καλωσύνης. Σὰν νὰ ἦταν αὐτὴ ἡ καλωσύνη ἕνα ὀρισμένο διαθέσιμο πο-

σόν, καὶ ὄχι μιά ἀνεξάντλητη, πλουσία, εὐλογημένη πηγὴ.

Ἐνῶ σκεφθῆτε τὸ ἀντίθετο. Τὸν ἄνθρωπο τὸν κεφάτο, τὸν εὐγενικό, τὸν πρόθυμο, αὐτὸν μὲ τοὺς καλοὺς τρόπους, μὲ τὸ χαμόγελο.

—Στρυφνός... Θὰ σὰς ψιθυρῇ σου στ' αὐτὴ οἱ πιὸ στενοὶ τοῦ φίλοι. Ὑποκριτής, νὰ τὸν προσέχῃς. Μὴν τὸν βλέπετε ἔτσι. Κατὰ βάθος εἶναι τέρας κακίας.

Λοιπὸν, σὰς τὸ λέω εἰλικρινά: Τὸν προτιμῶ. Μέσα στὴ γενικὴ ἐπιπολαιότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς δὲν βλέπω γιὰτί πρέπει νὰ κρίνωμε κάθε ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ αἰσθήματα ποὺ κρύβει στὰ τρία-βάθα τῆς ψυχῆς του... Ἀς εἶναι καλός, εὐχάριςτος, εὐθυμὸς στὴν ἐπιφάνεια καὶ φθάνει. Καὶ ἄς ξεσπάσῃ κι' αὐτὸς μιά φορὰ τὸ χρόνο, μὲ λίγη κακία.

Χαλάλι του...

II

Τὸ ἀνέκδοτο

Γιὰτί δὲν γράφεις ἐκεῖνη τὴν ἑκτακτὴ ἱστορία τοῦ τρελλοῦ πασᾶ; μὲ ρώτησε κάποιος.

—Γιατί τὴν ξέρουν ὅλοι... τοῦ εἶπα.

—Τὴν ξέρουν ὅλοι! Τί ἀνοησίες εἶν' αὐτές! Ἐπειδὴ τὴν ξέρουν ἑκατὸν πεντακάσιοι ἄνθρωποι στὴν παρέα σου, νομίζεις ὅτι τὴν ἔμαθε ὁλος ὁ τόπος;

Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ κράτους ἄρκετὴ ὥρα καὶ μὲ ἔπεισε τελικῶς νὰ διηγηθῶ —γραπτῶς αὐτὴ τὴ φορὰ— τὸ «ἀνέκδοτο» ποὺ κυκλοφορεῖ αὐτὲς τὶς ἡμέρες στὰς Ἀθήνας.

Λέω τὸ «ἀνέκδοτο», διότι ἐγὼ τουλάχιστον δὲν ἔχω ποτὲ πρό-

χειρο στὴ μνήμη μου παρὰ ἕνα ἀνέκδοτο, τὸ τελευταῖο ποὺ ἔχω ἀκούσει. «Ὅλα τὰ ἄλλα χάνονται, σβύνουν καὶ ἐξαφανίζονται μόλις θελήσω νὰ τὰ διηγηθῶ. Καὶ ἐπαίρουνται ζωηρότατα μόλις κάποιος ἄλλος ἀνοίξῃ τὸ στόμα του καὶ πῇ τὴν πρώτη του λέξη.

Ἀλλὰ ἄς προχωρήσω στὴν ἱστορία τοῦ πασᾶ...

Ἐφέντημ —εἶπε μιά μέρα ὁ γιατρός τοῦ τουρκικοῦ τρελλοκομείου στὸν διευθυντὴ του— ὁ πασᾶς εἶναι πολὺ ἥσυχος καὶ λογικός. Δὲν τὸν ἐξετάζετε καὶ σεῖς; Ἀμαρτία εἶναι νὰ τὸν κρατᾶμε ἐδῶ μέσα...

—Ντύσε τὸν πασᾶ καὶ στείλε μου τον, διέταξε ὁ διευθυντής.

Καὶ ἔτσι ἔγινε. Πήρανε τὸν πασᾶ ἀπὸ τὸν θάλαμο, πὺ καθόταν ἡσυχος-ἡσυχος, τὸν στείλανε στὸ λουτρό καὶ στὸν μπαρμπέρη, τοῦ βάλανε τὰ καλὰ του, τὴν θράκα τὴ μεταξωτὴ καὶ τὸ κεντητὸ καφτάνι, τὰ παπούτσια του καὶ τὸ φέσι του καὶ τὸν παρουσίασαν στὸν μεγάλο διευθυντή.

—Λοιπόν; Εἴμαστε καλὰ, πασᾶ μου; τοῦ εἶπε φιλικὰ ὁ διευθυντής.

—Καλὰ εἶμαι, ἀπάντησε ἀπλᾶ ὁ πασᾶς.

—Γιὰ ἔλα δῶ στὸ μπαλκόνι νὰ μοῦ πῆς τί βλέπεις.

—Βλέπω, εἶπε πειθαρχικὰ ὁ πασᾶς, μιὰ ἀγελάδα πὺ βοσκάει.

—Καὶ ἂν σοῦ κόψω τώρα τὸ ἔνα αὐτί, τοῦ λέει ξαφνικὰ ὁ διευθυντής, θὰ τὴν βλέπεις;

—Θὰ τὴν βλέπω.

—Καὶ ἂν σοῦ κόψω καὶ τὰ δύο;

—Τότε δὲν θὰ τὴ βλέπω, λέει ἀπρόοπτα ὁ πασᾶς.

Δὲν πρόφτασε νὰ τὸ πῇ καὶ ὁ διευθυντής τὸν εἶχε πετάξει ἔξω καὶ αὐτὸν καὶ τὸν γιατρό πὺ τὸν προστάτεψε καὶ εἶχε δώσει διαταγὰς νὰ δέσουν τὸν πασᾶ.

Ἄλλὰ πέρασαν μῆνες, χρόνια καὶ ἄλλος γιατρός ἔρχεται πάλι νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν πασᾶ.

—Δὲν εἶναι τρελλός, εἶπε καὶ αὐτός. Καὶ εἶναι καλὸς ἄνθρω-

πος. Ἄδικα τὸν ἔχουμε κλεισμένο.

Καὶ ὁ πασᾶς, ντυμένος καὶ μὲ τὸ μπογαλάκι του θρίσκεται πάλι στὸ γραφεῖο τοῦ διευθυντοῦ.

—Ἔ, τώρα εἶσαι πὺ λογικός; τὸν ρωτᾷ αὐστηρὰ ὁ διευθυντής.

—Λογικός εἶμαι ἐφέντημ, λέει ὁ πασᾶς!

—Γιὰ ἔλα δῶ στὸ παράθυρο... Βλέπεις αὐτὸν τὸν ζητιάνο πὺ κάθεται στὴ γωνία;

—Πῶς, τὸν βλέπω.

—Καὶ ἂν σοῦ κόψω τὸ ἔνα αὐτί, θὰ τὸν βλέπεις;

—Θὰ τὸν βλέπω.

—Καὶ ἂν σοῦ κόψω καὶ τὰ δύο αὐτιά, θὰ τὸν βλέπεις;

—Ὅχι...

Τότε ἄρχισαν νέα θάσανα καὶ μαρτύρια γιὰ τὸν πασᾶ. Ξύλο καὶ κρύα νερά, καὶ ζουρλομανδύες, καὶ κλειδωμά σὲ σκοτεινὰ μπουντρούμια.

Καὶ ὅταν πέρασαν χρόνια καὶ ἐπανέληφθη, ἴδια καὶ ἀπαράλλακτη, ἡ ὁμοία σκηνή, τότε ὁ διευθυντής τὸν ρώτησε, σκασμένος:

—Μὰ γιατί, πασᾶ μου; Γιατί; Γιατί ἂν σοῦ κόψουν καὶ τὰ δύο αὐτιά δὲν θὰ τὸ βλέπεις πιά τὸ δένδρο; Γιατί;

—Γιατί, ἐφέντημ — εἶπε ἡσυχὰ ὁ ὑπομονητικὸς πασᾶς — ἂν μοῦ κόψουν καὶ τὰ δύο αὐτιά, θὰ μοῦ πέσῃ τὸ φέσι ὡς τὴ μύτη καὶ δὲν θὰ βλέπω τίποτα.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία. Τὴν εἰχατε βέβαια ἀκούσει...

III

Ἄσάλν

Θὰ ἤθελα πολὺ νὰ ξέρω ποῖος εἶναι ὁ ὑπαίτιος τοῦ μύθου

τῶν «ρετιρέ». Τοῦ μύθου ἡ πιὸ σωστά τοῦ θρύλου, πὺ τὰ πε-

ριθᾶλλει καὶ τὰ κάνει νὰ κυττάζουν ἀφ' ὕψηλοῦ, οὐσιαστικά καὶ θεωρητικά, ὅλα τὰ ἄλλα πατώματα κάθε πολυκατοικίας. Ἡ λέξις «ρετιρέ» ἔχει ἀποκτήσῃ σημαντικὴ κοινωνικὴ θέσι, προκαλεῖ τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον, πληρώνεται μὲ ἠδονισμὸν χρυσάφι καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ χαρακτηριστικὰ τῆς πλουτοκρατικῆς καλοζωίας, συνδυασμένο μὲ κότερα, λιμουζίνες, πολυτελεῖς ἀμφιέσεις, ταξιδάκια εἰς τὸ ἔξωτερικό, γεύματα ποτισμένα μὲ καμπανίτη, μπριλλάντια, οὐίσκου, χαβιάρια, ποῦρα.

Καὶ ὅλα αὐτά, διότι οἱ ἰδιοκτῆται τῶν περισσοτέρων «ρετιρέ», ἐπειδὴ τὴν ἔπαθαν, δὲν ἀποκαλύπτουν τὴν ἀλήθεια καὶ κρατοῦν σὺν τελευταίᾳ παρηγοριά, σὺν μιᾷ ἀπὸ τὶς ἐλάχιστες ἀρετῆς τῆς τοποθεσίας, αὐτὴ τὴν κοινωνικὴ αἴγλη: «Ποῦ κάθασθε; Σὲ ρετιρέ; Μὲ ὠραία θέα; Σὰς ζηλεύω». Καὶ ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ ποθητοῦ αὐτοῦ θησαυροῦ χαμογελάει μὲ μετριοφροσύνη καὶ γιὰ λίγο ξεχνᾷ τὰ θάσανα τῆς μπουγαδοταράτσας, πὺ κατοικεῖ. Ξεχνᾷ τὸν ἀέρα, πὺ ἔρχεται καὶ σαρώνει μὲ ἀπόλαυσι τέντες, τραπεζομάνδηλα, γλαστράκια, φέρνοντας ἓνα παχὺ στρώμα ἀπὸ μακρινὴ σκόνη σὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια. Ξεχνᾷ τὰ παράθυρα πὺ χτυποῦν, τὶς καρέκλες πὺ ἀναποδογυρίζουν, τὰ τυχόν καπέλα πὺ ξεκαρφώνονται ἀπὸ τὰ κοντὰ μαλλιά τῆς ἐποχῆς, καὶ τό: «Πᾶμε καλύτερα μέσα, διότι φυσάει», πὺ ἀκολουθεῖ ἀναπόφευκτα. Δὲν φυσάει πάντοτε, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, πέφτει ὁ ἀνεμος, γλυκαίνει ὁ καιρὸς καὶ ἔρχονται θραδιές τυλιγμένες σὲ ἀπαλὴ γαλήνη. Τότε τὸ «ρετιρέ» εἶναι ἀπολαυστικό, καὶ ἡ σκοτεινιά σὰς χαϊδεύει μὲ μυρωμένη δροσιά. Ἡ λέξις σκοτεινιά δὲν ἀνεφέρθη τυχαῖα, γιὰ νὰ ζωγρα-

φισθῇ ἡ εἰκόνα τῆς μαγικῆς ἀθηναϊκῆς θραδιᾶς. Ἡ σκοτεινιά εἶναι ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ σὲ σώσῃ ἀπὸ τὰ ἔντομα, τὰ μυγάκια, τὰ κουνούπια, τὶς σκνίπες, τὶς πεταλοῦδες, τοὺς ταξιδιώτες, τὶς φτερωτὲς κατσαρίδες. Μόλις ἀνάψῃς φῶς, σὲ μιᾷ ἀπὸ αὐτὲς τὶς εἰδυλλιακὰς καλοκαιριάτικες νύχτες, θρίσκεσαι περιστοιχισμένος ἀπὸ ἔχθρους. Καὶ τί ἔχθρους; Ἀποφασισμένους σὺν τοῦς ἰάπωνες Καμικα-ζέ, νὰ ἀποθάνουν στὴν μάχη, νὰ πνιγοῦν μέσα στὸ κρασί σου, νὰ πάθουν ἀσφυξία μέσα στὴ σάλτσα, νὰ καοῦν στὴν πυρὰ τῆς λάμπας, νὰ σοῦ μποῦν μέσα στὸ μάτι καὶ, ἂν μποροῦν φυσικά πρὶν ἀπὸ τὴν ὑστάτη θυσία, νὰ σὲ δαγκώσουν, νὰ σὲ τρυπήσουν, νὰ σὲ τοιμήσουν, νὰ σὲ φάνε. Φυσικά, αὐτὰ συμβαίνουν θράδῃ, γιὰτὶ ἐκεῖνες τὶς ὄρες ὑποτίθεται ὅτι ἀρχίζει ὁ κάτοχος τοῦ ρετιρέ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν εὐτυχία του. Γιατὶ τὴν ἡμέρα, πὺ τὸ μπομπουνίζει ὁ ἥλιος, οὐτε σκέπτεται κανεὶς νὰ πλησιάσῃ τὶς πυρωμένες του γειτονίες. Καίνε τὰ μωσαϊκά, ἀστράφτουν τὰ μάρμαρα, καὶ τὸ φῶς καὶ ἡ ἀντηλιά ἀσχολοῦνται μὲ τὸ νὰ ξεράνουν ὅσο τὸ δυνατόν ταχύτερα ὅλα τὰ φυτὰ, πὺ ἔχει μεταφέρει ὁ νοικοκύρης. Ἄλλο μαρτύριο, αὐτὸ τὸ κεφάλαιο, τοῦ «ἀνθόκηπου», πὺ ὀφείλει νὰ παρουσιάσῃ κατὰ παράδοσι καὶ τὸ μικρότερο ρετιρέ. Ἐξοδὸ, δουλειά, ταλαιπωρία καὶ ἀπάτη. «Τί ὠραίες αὐτὲς οἱ γλάστρες! Θαῦμα τὴν ἔχετε τὴν ταρατά σας!» Καὶ ἐκτὸς ἀπὸ σπάνιες μετρημένες περιπτώσεις, ὅπου συνδυάζεται ὁ προσανατολισμὸς τῆς ταρατάς καὶ ἡ ἱκανότης τῶν κατοίκων, αὐτὲς οἱ ὠραίες γλάστρες καὶ τὰ θαυμάσιά τους λουλούδια ἔχουν ἐπιστρατευθῇ τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὴν Ἀγία Εἰρήνη καὶ περνοῦν τὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς

άνθισμένης ζωής τους. Αυτά δέ, μαζί με το σπίτι που θράζει, διότι καμμία μόνωσις δέν αποθαρρύνει το άθηναικό καλοκαίρι, είναι τὰ τωρινά ευχάριστα του ρετιρέ. Τὰ χειμωνιάτικα είναι πολλά καί ένδιαφέροντα. Είναι το κρύο που μπάζει από παντού, ό άέρας που σφυρίζει καί θογγάει καί περνάει όλες τις χαραματιές, ή βροχή που μπαίνει από την ταράτσα μέσα στα δωμάτια καί άς ύποτίθεται ότι κάποια κλίσις πρέπει νά την έμποδίζη, καί ή γενική απομάκρυνσις άπ' όλες τις πολύτιμες έστίες θερμότητος. Ζεστά νερά καί καλοριφέρ φθάνουν ήδη χλιαρά καί κουρασμένα καί δέν μπορούν νά άντεπεξέλθουν με το δριμύ κλίμα που τὰ περιμένει. Καί φυσικά χειμώνα, καλοκαίρι, αυτό το άρχοντικό «ρετιρέ» ζή ύπό τόν έφιάλτη της τυχόν λιποθυμίας του άσανσέρ. «Σταμάτησε το ήλεκτρικό,

χάλασε το μηχανήμα, καθήκαμε!» Χαθήκανε; Ίσως, ρωτάει κανείς με ειρωνεία, διότι θά άναγκασθούν αυτοί οι κύριοι κάτοικοι νά κατεβούν ή νά άνεβούν με τὰ πόδια. Άλλά δέν είναι εκεί το θέμα, άν καί τὰ ξέι καί τὰ έπτά πατώματα δέν είναι στην δυνατότητα όλων τών ήλικιών. Ύπάρχει καί άλλο σπουδαιότατο, για την τάξη του σπιτιού. Το σκουπίδι. «Κατεβάστε τὰ σκουπίδια! γρυλίζει ό θυρωρός. Περνάει το αυτοκίνητο!» Καί από τόν άνθισμένο παράδεισο τών έκλεκτών της κοινωνίας άρχίζει νά κατεβαίνει κούτσα-κούτσα ό ξεχειλισμένος ντενεκές.

Τώρα, ύπάρχει θεά. Σύμφωνοι. Κανείς δέν την κυττάζει, αλλά ύπάρχει. Καί όπως όλο το «ρετιρέ», έχει την τιμητική της μόλις πλησιάζει ό ποθητός ξένος καί άρχίζει νά εκφράζη τόν θαυμασμό του...

Αν μία γυναίκα καί δύο άνδρες έξώκελλαν σ' ένα έρημο νησί, τί θά γινόταν;

—Αν ήταν Ίσπανοί, ό ένας άνδρας θά σκότωνε τόν άλλο.

—Αν ήταν Ίταλοί, ή γυναίκα θά σκότωνε τόν ένα από τους δύο άνδρες.

—Αν ήταν Άγγλοι δέν θά γινόταν άπολύτως τίποτε, γιατί δέν θά είχαν συστηθή.

—Αν ήταν Άμερικανοί, δέν θά γινόταν τίποτε, γιατί καί οι δύο άρσενικοί θά ήταν τόσο πολύ άπασχολημένοι με την συζήτησι γύρω από τις «μπίζνες», ώστε δέν θά τους έμενε καιρός νά άσχοληθούν με την κυρία.

—Αν ήταν Γάλλοι — έ, τότε δέν ύπάρχει πρόβλημα!

Up.

☆

Μπαμπά, γιατί οι νεόπαντροι δίνουν τὰ χέρια έμπρός στον παπά;

—Είναι έθιμο, παιδί μου. Το ίδιο κάνουν καί οι μποξέρ πριν από το μάτς.

Tatler

Η αποκάλυψις ένός μυστηρίου

Τού

Γ. Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ

Η ιστορία της Ρόδου έχει πολλά τὰ περιεργα σέ κάθε ένα από τους πολλούς σταθμούς που την έχαρακτήρισαν στην διαδρομή των τόσων αιώων. Νομίζω όμως ότι το περιεργότερο από όλα είναι το μυστήριο που περιέβαλε την ήρωική της πτώσι τὰ Χριστούγεννα του 1522, όταν οι περίφημοι Ίππότες της άναγκάσθηκαν, ύστερα

από μια καταπληκτική αντίστασι, νά την παραδώσουν με συνθήκη στον Σουλτάνο Σουλεϊμάν, τόν άργότερα έπονομασθέντα Μεγαλοπρεπή.

Έπτακόσια καράβια καί διακόσιες χιλιάδες άνδρες πολιορκούσαν την πόλι που τόν καιρόν εκείνο περιωριζόταν στην περιτειχισμένη καί σήμερα περιοχή της όρο, δηλαδή σ' ένα χώρο άπειροελάχιστο σέ σύγκρισι με την έκτασι που είχαν οι πολιορκηταί. Καί πόσοι την υπεράσπιζαν; Έξακόσιοι Ίππότες όλοι όλοι, τσεσερισήμιου χιλιάδες Ροδίτες ώπισμένοι καί χίλιοι πεντακόσιοι σκαφτιάδες. Δυό χρόνια πρωτέρα ό Σουλεϊμάν είχε άνέβει

στον θρόνο, έχοντας ευχή καί κατάρα από τόν πατέρα του Σελήμ νά κυριεύση τη Ρόδο, «φωλιά κουροάρων» όπως την έλεγγε, γιατί του έμποδίζε την ελεύθερη επικοινωνία με την άγαπημένη του κατάκτησι, την Αίγυπτο. Τόν ίδιο καιρό, οι Ίππότες της Ρόδου εξέλεξαν Μάγιστρό τους τόν Βιλλιέ ντε λ' Ίλ Άντάν, ένα σεβάσμιο γέροντα, αλλά καί γενναϊότατον άνδρα, γιατί ήξεραν καλά τόν θανάσιμο κίνδυνο που τους άπειλούσε. Δέν έπρόσεξαν όμως ότι, άν ό Άγγλος αντίπαλος του Γάλλου Μάγιστρου τόν συνεχάρη για την έκλογή του, ό Ίσπανός, Άνδρέας Δαμαράλ, έλύσσαζε από το κακό του. Όταν μάλιστα διαδόθηκε ότι μουρμούρίζοντας πάνω στο πιστό ό Ίσπανός είχε πη ότι ό Βιλλιέ θά ήταν ό τελευταίος Μάγιστρος στη Ρόδο, ό φρόνιμος γέρος, για νά έξευμενισή τόν θηριώδη Ίδαλγό, του έδωσε το μεγαλύτερο άξίωμα του Τάγματος καί τόν έταξε Μεγάλο Σφραγδοφύλακα, δηλαδή σαν νά ποίμε ύπουργό της Δικαιοσύνης καί τών Οικονομικών.

Δυό χρόνια, οι δυό αυτοί άνθρωποι προσπάθησαν με πάθος νά συνάξουν μπαρούτι καί τροφές, ιδίως όσπρια, ώστε ν' άνθέξουν όσο μπορούσαν περισσότερο καιρό στην άπειλούμενη πο-

λιορκία. Ἐπίσης δὲν ἔπαψαν τὶς ἀγωνιώδεις ἐπικλήσεις πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανοὺς νὰ στείλουν βοήθεια. Τὸν καιρὸν ὅμως ἐκείνο ὁ Κάρολος ὁ Ε΄ μετὰ τὴν αὐτοκρατορία ὅπου «ὁ ἥλιος δὲν ἐβασίλευε ποτέ», πολέμουσε τὸν Φραγκίσκο τὸν Α΄ τῆς Γαλλίας ποὺ ἔγραφε μετὰ τὸ διαμάντι του στὰ τζάμια τὴν ἀπιστία τῆς γυναίκας, καὶ ὁ Πάπας ἀγωνιζόταν νὰ συντρίψῃ τὸν Λούθηρο. Ποιοὶ λοιπὸν εἶχαν τὸν καιρὸ, τὴν δύναμι ἢ καὶ τὴν ὀρεξὶ νὰ συντρέξουν τοὺς Ἱππότες τῆς Ρόδου; Δεκαπέντε μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς, «ἐκ τοῦ οἴκου καὶ τῆς γλώσσης τῆς Ἰταλίας», ἐλιποτάκτησαν στὴν Κρήτη. Τόσο ὅμως τοὺς συγκίνησε ἡ κατάρρα τοῦ Μαγίστρου ποὺ τοὺς ἀκολούθησε, ὥστε, ὅχι μόνο μεταμελήθηκαν καὶ γονατιστοὶ τοῦ ζήτησαν συγχώρεσι ὅταν ἀναγύρισαν στὶς ἐπάλξεις τους, ἀλλὰ καὶ κατάρθωσαν νὰ τοῦ φέρουν δέκα ἑπτὰ καράβια μετὰ ὄπρια, καὶ τὸν περὶφημο μηχανικὸ Μαρτινέγκο, θαυματουργὸ «λαγουμιτζή» ὅπως ἀπεδείχθη στὴν πεντάμηνη πολιορκία.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Σουλεϊμάν εἶχε στείλει ἕνα εὐγενέστατο γράμμα στὸν Βιλλιέ, ὅπου τὸν συνέχαιρε γιὰ τὴν ἐκλογὴν του. Ὁ Μάγιστρος φαντάσθηκε ὅτι μετὰ τὸ γράμμα αὐτὸ τὸν ἐπερίπαιζε, καὶ ἀπάντησε σκαϊά. Αὐτὸ ἐβαρυστάθηκε στὸν Σουλτάνο κι' ἐστειλε δευτέρω γράμμα μετὰ παράπονα καὶ ἀπειλές. Κι' οἱ δύο, μιά σκέψη εἶχαν: ὅτι πληρίαζε ὁ πόλεμος, μὰ ὅτι, σὰν πόλεμος, θὰ εἶχε ἄδηλο τὸ τέλος.

Στὶς 6 Ἰουνίου 1522 λοιπὸν, ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Πόλιν τὰ 700 καράβια μετὰ τὶς περίχρυσες σημαίες καὶ μετὰ Καπουτάν πασὰ τὸν Κούρτογλου Μουσλοῦχ-Οὐντίν, καὶ σὲ λίγες μέρες ἄραξαν στὸν

Μαρμαρᾶ, ἀντίκρου σχεδὸν ἀπὸ τὴ Ρόδο. Ὁ Σουλτάνος Σουλεϊμάν ὅμως χρειάσθηκε ἕνα μῆνα γιὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ καὶ ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀρχιστρατηγία. Τόσο μάλιστα τοῦ ἄρσεε ἡ Ρόδος, ὥστε στὶς 28 Ἰουλίου τὴν πρωτοεῖδε καὶ στὶς 29 ἄρχισε τὴν ἐπίθεσιν. Τῆς τρομερῆς αὐτῆς πολιορκίας τὴν ἐξιστόρησι τὴν ἔχομε λεπτομερέστερα γραμμένη καὶ ἀπὸ τὰ δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα. Τὸ ἡμερολόγιό ὅμως τοῦ Τούρκου ἱστορικοῦ Ἀχμέτ Χαφὺζ εἶναι ἕνα ἀληθινὸ ποίημα ὅταν διηγῆται τὰ τρομερὰ παθήματα τῶν «πιστῶν» — μουσουλμάνων φυσικὰ — καὶ μάλιστα ὅταν ἐξάιρη τὴν τελικὴ νίκη τοῦ «πολυχρονίου αὐθεντός του» Σουλεϊμάν. Τὰ εὐστοχα πυρὰ τῆς ἀμυνας ἐξαπόστελναν «εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν Οὐρὶ θουνά ἀπὸ ἀνθρώπινες σάρκες», τὶς ὁποῖες μετὰ τοὺς ἀρμαπλάδες μετέφεραν παράμετρα γιὰ νὰ τὶς θάψουν, ἐκεῖ ὅπου τώρα τὰ ἐξωτερίγια περιβόλια ὀργιάζουν χάρι στὸ ἄφθονον ἐκείνο λίπασμα. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπελπίσθηκαν ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ κυριεύσουν μετὰ ὀρόδους τὴν πόλιν, οἱ Τούρκοι ἄρχισαν ἄλλη μεθοδό. Ἄνοιξαν «λαγούμια», ἔξῃντα χιλιάδες σκαφτιάδες δούλεψαν γι' αὐτά. Κάθε ὅμως τέτοιο «λαγούμι» κατέληγε σ' ἕνα παταγῶδες «πούφ», γιὰτὶ ὁ Μαρτινέγκος μετὰ τοὺς 1.500 Ροδίτες ἄνοιγε στὸ κατάλληλο μέρος τὴν «ἀνθυπόνομο» καὶ ἐματαίωνα τὴν ἐνέργεια τῶν 60.000 σκαφτιάδων τοῦ Σουλεϊμάν. Φυσικὰ οἱ ἐφοδοὶ δὲν ἔπαυαν. Πολλὰ μέρη τῶν τειχῶν εἶχαν γκρεμισθῇ. Καταπληκτικὲς σελίδες δόξας γράφθηκαν κι' ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Πότε ἔπαιρναν ἕνα ὀχύρωμα οἱ Τούρκοι, πότε τὸ ξανάπαρναν οἱ Ἱππότες. Πολλὲς Ροδίτισσες ἀγωνίσθηκαν κοντὰ τοὺς ἄντρες των. Μιά μάλιστα,

μιὰ Ἀναστασία, ὅταν εἶδε τὸν ἄντρα τῆς νὰ πέφτῃ νεκρὸς στὸ πλάϊ τῆς τὴν ὥρα ποὺ κυρίευαν τὸν «Οἶκο τῆς Καστίλλης» οἱ πολιορκηταί, τόσο ἀπελπίστηκε ποὺ ἔσφαξε τὰ δύο παιδιὰ τῆς καὶ μ' ἕνα μπαλὰ ὥρμησε στοὺς ἔκθρους καὶ φυσικὰ σκοτώθηκε. Τὸ παράδειγμά τῆς ἀναπτέρωσε τὸ θάρρος τῶν κουρασμένων Ἱπποτῶν. Μετὰ τοὺς τρεῖς ἀντεπιθέσεις ἐπέταξαν τοὺς νικητὰς στὴν τάφρο. Ἡγούμενος ὅμως στὸν «Οἶκο τῆς Καστίλλης» ἦταν ὁ Μέγας Σφραγιδοφύλαξ. Τότε ὁ Μάγιστρος ἄρχισε νὰ ὑποψιάζεται τὸν Δαμαράλ. Ἐβαλε λοιπὸν νὰ τὸν κατασκοπεύουν, ἰδίως ἐπειδὴ δὲν καταλάβαινε, γιὰτὶ τάχα οἱ τροφὲς ἄρχισαν νὰ σπανίζουν καὶ γιὰτὶ τὰ κανόνια ἔμεναν πολλὰς φορὲς χωρὶς μπαρούτι. Μιά μέρα τοῦ Σεπτεμβρίου, ὁ Ἕλληνας ἐφημέριος μὴς μικρῆς ἐκκλησίας εἶδε τὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ Δαμαράλ νὰ συνειννοῖται μετὰ ἕνα Τούρκο ἀπὸ κάποια παράμερη ἑπαλξί. Τὸν ἔπιασαν. Τὸν βασάνισαν. Τὸν σκότωσαν. Ἀλλὰ δὲν ἔμαθαν τίποτε. Ὁ Δαμαράλ θύγηκε λάδι. Κι' ἔξαφνα, τὴν ὥρα ποὺ ἀπὸ τὸ Κάστρο μετὰ χαρὰ παρακολουθοῦσαν τὶς προετοιμασίαις ποὺ ἔκαναν οἱ Τούρκοι γιὰ νὰ λύσουν τὴν πολιορκία, γιὰτὶ ἀνυπόμονοι τότε οἱ Γεννίτσαροι εἶχαν ἀπειλήσει νὰ ἐπαναστατήσουν, κάποιος Φρουρὸς εἶδε ἕνα Ἑβραῖο γιατρό νὰ ρίχνῃ κάποιο χαρτί, μετὰ μιά σαΐτα, στοὺς πολιορκητάς. Τὸν ἔπιασαν, τὸν βασάνισαν, κι' αὐτὴ τὴν φορὰ ἔμαθαν ὅτι ἔρριξε μετὰ τὴν σαΐτα ἕνα γράμμα τοῦ Δαμαράλ στὸν Σουλτάνο Σουλεϊμάν.

Τὴν ἐπομένη ἀνεκρίθη ὁ Σφραγιδοφύλαξ. Μετὰ ὑπερηφάνεια ἀρνήθηκε κάθε ἐνοχλή. Τὸν βασάνισαν. Τίποτε. Τὸν ἐρώτησαν γιὰτὶ δὲν βρίσκουν πιά μπαρούτι στὶς ἀπαθήκες καὶ κινδυνεύουν νὰ πο-

λεμὸν μόνο μετὰ τὶς σαΐτες καὶ τὰ σπαθιά. Μιλὰ ὁ Δαμαράλ. Τὸν ρώτησαν τί ἔγιναν τόσα ὄπρια ποὺ ἔπρεπε νὰ τοὺς φθάσουν γιὰ πολλοὺς μῆνες ἀκόμη. Καὶ πάλι ταίμουδ' ἄ.

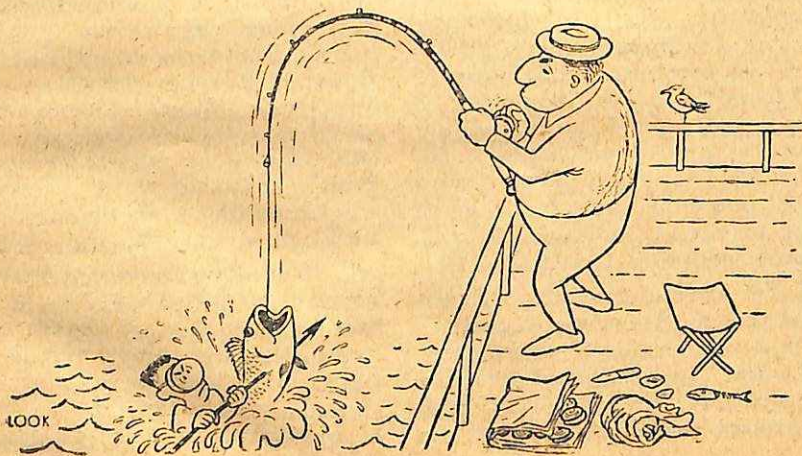
Τέλος, τὸν ἔφεραν στὸ Δικαστήριό τοῦ Τάγματος. Αὐτὸς, ὁ Ἀρχιδικαστής, δικαζόταν τώρα γιὰ προδοσία. Μάταια τὸν ἐξώρκιζε ὁ Μάγιστρος νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἐνοχλή του, πρὶν καλέσῃ μάρτυρες καὶ τὸν ἐξευτελίουν. Τοῦ ὑποσχέθηκε νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, γιὰτὶ ἐπίστευε στὴν ἀθωότητά του. Ἀπαθὴς ὁ Δαμαράλ ξανάλεγε ὅλη τὴν ὥρα: «Δὲν εἶμαι ἐνοχος. Μπορεῖτε νὰ μοῦ πᾶρετε τὸ κεφάλι, ἀλλὰ δὲν ἐπιорκῶ.» Τὸ κεφάλι τοῦ τὸ πήραν. Μέρα μετὰ τὴν ὁμοῦ ὅμως ἡ πείνα ἄρχισε νὰ δουλεύῃ τὴν ἡττοπάθεια καὶ τὰ κανόνια δὲν εἶχαν πιά μπαρούτι γιὰ νὰ ρίξουν, οἷτε μιά βολή. Ἐτοί, ἀναγκάστηκαν νὰ συνθηκολογήσουν τὰ Χριστούγεννα. Θὰ ἔφευγαν ὅλοι οἱ Ἱππότες μετὰ ὅλα τοὺς τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη. Ὁ «ἰλιὸς λαός», οἱ Ροδίτες, δὲν θὰ πάθαιναν τίποτε. Καὶ ὁ Σουλτάν Σουλεϊμάν, στὴν περὶφημη νίκη τοῦ Βελιγραδίου ἐπρόσθεσε κι' ἄλλο ἕνα διαμάντι, τὴ Ρόδο. Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ περάσουν τριακόσια τριάντα τρεῖς χρόνια, γιὰ νὰ διαπιστωθῇ ἂν ὁ Δαμαράλ πράγματι ἐπρόδωσε τὸ Τάγμα τῆς Ρόδου ἐκδικούμενος τὴν ἡττὰ του στὴν ἐκλογὴ τοῦ Μαγίστρου ἢ ἂν ἀδίκως τὸν κατέτρεχε ὁ Βιλλιέ ντὲ Λ' Ἰλ Ἀντάν ὥσπου ἄδικα τὸν σκότωσε.

Πράγματι. Στὶς 6 Νοεμβρίου τοῦ 1856, ἕνας κεραυνὸς ἔπεσε πάνω στὸν μιναρέ τοῦ Τζαμιού, ποὺ ὑπῆρξε κάποτε ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, κοντὰ στὸ Παλάτι τοῦ Μαγίστρου, μέσα στὴν τειχισμένη πόλιν. Καὶ ξαφνικά, ἔλο τὸ Τζαμί, ὅλα τὰ γύρω σπιτία,

τό Παλάτι και τὰ τείχη ἐσείσθη-
καν ἀπὸ μιὰ τρομερὴ ἔκρηξι. Ἐ-
κατοντάδες ἄνθρωποι σκοτώθη-
καν. Οἱ ἔρευνες ἀπέδειξαν ὅτι,
κάτω ἀπὸ τὸ Τζαμί, τειχισμένη
καλὰ μιὰ ἀπόκρυφη πυριτιδαπο-
θήκη εἶχε τιναχθῇ. Κανείς δὲν ἤ-
ξερε τὴν ὑπαρξί της. Ποιός, πότε
τὴν ἔχτισε; καὶ γιατί εἶχε μείνει
ἐκεῖ τὸ κρυφὸ αὐτὸ ἡφαίστειο;
Καὶ ἴσως θὰ ἔμενε κι' αὐτὸ τὸ μυ-
στήριο ἀξεδιάλυτο, ἂν τυχαῖα δὲν
ἀνακαλύπτονταν μιὰ ἄλλη ἀπο-
θήκη γεμάτη σάπια ὄσπρια, πού
τὴν εἶχαν τειχίσει μὲ ἐπιμέλεια,
ὥστε νὰ μὴν φαίνεται.

ΜΑΧΗ ΨΑΡΑΔΩΝ

Ἔτσι, ἐξακριβώθηκε ὕστερα
ἀπὸ τρεῖς αἰῶνες τὸ ἔγκλημα τοῦ
Δαμαράλ. Γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν
Μάγιστρο καί, περισσότερο, τὸ
ἴδιο τὸ Τάγμα πού δὲν τὸν ἔκανε
Μάγιστρό του, ὁ Ἰδαλγὸς γονά-
τισε τὰ οἰκονομικὰ τῆς Ρόδου
σωρεύοντας ὄσπρια καὶ μπαρούτι
καὶ ἔπειτα παρέλυσε τὴν ἄμυνα,
δεσμεύοντάς τα σὲ κρυφὲς ἀπο-
θήκες πού εἶχε ἐπιτήδεια τειχίσει,
ὥστε νὰ μὴν ἀνακαλυφθοῦν ποτέ.
Ὁ κεραυνὸς ὅμως ἦρθε νὰ ἐπα-
ληθεύσῃ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ὅ-
τι ὅλα μιὰ μέρα φανερώνονται.

ΘΩΝΕΣ

Τοῦ

ALDOUS HUXLEY

(Διήγημα σὲ τρεῖς συνέχειες)

Ντυμένη στὰ γκρίζα καὶ στο-
λισμένη μὲ μαργαριτάρια,
ἡ Ἐλνγορ Μάρσντεν ἔπινε σι-
γὰ τὸ σέρρυ της καί, μὲ τὴν
ἄψογη τεχνικὴ παλιᾶς οἰκο-

Ἄλντους Χάξλεϋ, μυθιστο-
ριογράφος, κοινωνιολόγος καὶ
φιλόσοφος, εἶναι γνωστὸς στοὺς
ἀναγνώστες τῆς «Ἐκλογῆς».
Τὸ σημερινό μας διήγημα εἶναι
ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα του καὶ σ'
αὐτὸ διακρίνεται καθαρὰ ὅλος ὁ
ἀγώνας του γιὰ μιὰ καλύτερη
κατανόησι μετὰ τῶν ἀνθρώ-
πων, γιὰ μιὰ κοινωνία πού θὰ
στηρίζεται στὴν ἀγάπην καὶ ὄχι
μόνον στὴν δικαιοσύνη. Πράγμα-
τι, τὸ μῖσος πού ἔχει συσσωρευθῇ
στὴν ψυχὴ τῆς νεαρῆς ἡρωίδας,
μῖσος πού μόνον πολλὴ ἀγάπη θὰ
μποροῦσε νὰ μαλακώσῃ καὶ, σι-
γά-σιγά, ἴσως νὰ σβύσῃ τελείως,
προκαλεῖ ἓνα ἀνατοχιστικὸ
δράμα, ὡς ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν
φύσιν τοῦ Μεσαίωνα νὰ εἶχε με-
ταφερθῇ στὴν καρδιὰ τῆς μοντέρ-
νας Καλλιφόρνιας. Ὅσον ἀφορᾷ
τὰ φαινόμενα τῶν «φωγῶν» στα
ὅποια ἀναφέρεται ὁ συγγραφεὺς,
προκειται γιὰ ἐξακριβωμένα γε-
γονότα, γνωστὰ στοὺς ψυχολό-
γους καὶ ἄσχετα πρὸς ὅτιδήποτε
τὸ ὑπερφυσικὸ, ἂν καί, γιὰ τὸν
Χάξλεϋ, ἡ γραμμὴ πού χωρίζει
τὸ φυσικὸ ἀπὸ τὸ ὑπερφυσικὸ καὶ
τις ἐκουσίες ἀπὸ τις ἀκούσιες
πράξεις μας δὲν εἶναι δυνατόν
νὰ καθορισθῇ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς
ἐπιστήμης καὶ μόνον.

δέσποινας κρατοῦσε τὴ συζή-
τησι σὲ θαυμαστὰ πολιτισμέ-
νο ἐπίπεδο. Πόσο τῆς θύμιζε ἐ-
κεῖνα τὰ ἐξαισία θράδνα, εἰκοσι-
πέντε χρόνια πίσω, τότε πού ὁ-
λος ὁ καλὸς κόσμος ἔρχόταν κά-
θε Τετάρτη στὸ διαμέρισμα τῆς
Rue de Babylone! Ἀλλοίμονο, οἱ
καιροὶ εἶχαν ἀλλάξει καὶ ἡ Σάν-
τα Μπάρμπαρα τῆς Καλιφόρνιας
δὲν ἦταν Παρίσι. Ἀλλὰ οὔτε καὶ
τὸ Παρίσι ἦταν Παρίσι. Γιατὶ στὸ
Παρίσι σήμερα κατοικοῦσαν βιο-
στικοί, φλύαροι, ἐγωῖσται νέοι.
πού οὔτε ἤξεραν οὔτε ἤθελαν νὰ
ξέρουν ποιὸς εἶσαι. Ὅλοι οἱ ἄλ-
λοι εἶχαν πεθάνει ἢ χρεωκοπήσει
ἢ ἦσαν πιά ἀνάπηροι.

Ἀπόψε ἦσαν τέσσερις ἐν ὄλῳ
στὸ σαλόνι της. Μόνον τέσσερις.
Ὁ Ντάντλεϋ ὅμως σκέφθηκε κα-
θὼς κύτταζε, μὲ μητρικὸ σχεδὸν
καμάρι, τὸ σαιξπηρικὸ μέτωπο
τοῦ κ. Μπούλλ καὶ τὸν ἀφράτο
φωτοστέφανο τῶν ἄσπρων μαλ-
λιῶν γύρω ἀπὸ τὸν κεντρικὸ θά-
λο, Ὁ Ντάντλεϋ λοιπόν, (ὅς εἶναι
καλὰ!) ἔκανε γιὰ ὀλόκληρο
στράτευμα. Καί, τόσο θαυμαστικὴ
ἀκόμη παρὰ τὴν ἡλικία καὶ τὴς
ἀρρώστειες καὶ τὴς ἀτυχίες της,
τόσο μεγάλῃ ἠθοποιὸς ἀκόμη,
τόσο (καὶ αὐτὸ ἦταν τὸ πιὸ ση-

μαντικό για την κ. Μάρσντεν) καλό μέντιουμ, ή γρηά Μόρις Ντιλλόν εξακολουθούσε να είναι ο χρυσός, γλυκύτατος άνθρωπος που ήταν σε όλη της τη ζωή. Κι' αν θέλατε νειάτα και ευρωπαϊκή γοητεία, είχε τον "Αλεκ Πόζνα. Τα μάτια της στάθηκαν για μία στιγμή στο καλοχτενισμένο κεφάλι του Κοσμικού Γραμματέως της και ύστερα γύρισαν ικανοποιημένα στον καθρέφτη επάνω από το τζάκι, στο τελευταίο, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό πρόσωπο της τετράδος, στην Ταπεινή Σας Δούλη με το αλάνθαστο ένστικτο να κρατά πάντα ζωηρή την συζήτηση και να διαλέγει την ακριβή ψυχολογική στιγμή για να πετάξει μία από τις επιγραμματικές εκείνες φράσεις για τις οποίες ήταν περίφημη, ξανα από τα εξαισία ανέκδοτά της για τον Ζίντ (είχε ειδικότητα) ή τον Άγαν Χάν.

"Εξω, στο σκοτάδι που άρχιζε πιά να κατεβαίνει, ή Πάμελα Φίλντ γύριζε από τον κήπο. Στην τεχνητή λίμνη με τα κρύνα, ένα κόρο άόρατων θατράχων έφώναζε.

—Σκασμός! ξεφώνισε καθώς πλησίασε.

"Επαψαν ξαφνικά. Μπορούσε ν' άκουση κανείς τ' αυτοκίνητα στη Λεωφόρο Ροδζβελτ, τα τζιτζικια στα μακρυνά πεύκα. "Υστερα, δειλά, ένα θατράχι έκόασε:

—Σκασμός! ξαναείπε.

Αυτή τη φορά ή σιωπή δεν έσπασε. "Η Πάμελα χαμογέλασε θριαμβευτικά. "Ήταν άστειό θέβαινα με χάρεται γιατί κάθε ένόχλησι τα θούβανε τα θατράχια. "Ήταν άστειό, μα τόσο, τόσο ικανοποιητικό να φωνάζεις «Σκασμός» και να σε υπακούνε. "Αθόρυβα, άνέθηκε στη βεράντα

και σταμάτησε έξω από την μπαλκονόπορτα.

Οι κουρτίνες ήταν ανοιχτές και στο φωτισμένο δωμάτιο οι τέσσερις φαίνονταν σαν θωβή παράσταση τηλεόρασεως. Πίσω από το κρύσταλλο της πόρτας, τα στόματα ανοιγόκλειναν σε απόλυτη σιωπή, τα χέρια κουνιόνταν, τα πρόσωπα έκαναν γκρμάτσες χωρίς νόημα. "Η Πάμελα τους κύτταζε με θαθεία ικανοποίηση όλο χαίρεκακία, έτσι καθώς ήταν άόρατη, να χαμογελούν στο κενόν και να χειρονομούν χωρίς αίτια. Αισθάνθηκε πως έπαιρνε το αίμα της πίσω, πως ήταν σαν έκδίκησι δική της αυτό. "Έκδίκησι γιατί ήταν μόλις είκοσι χρονών και, όπως έλεγαν, «άπροσάρμοστη» (να προσάρμοστη σ' αυτούς; δόξα σοι ο Θεός που δεν μπορούσε), έκδίκησι γιατί ήταν ή φτωχή συγγενής στην όποια έπρεπε να φέρνονται με ιδιαίτερη καλωσύνη λόγω της μητέρας της και εκείνου του δεύτερου γάμου — και κείνο όλο το πιστό και οι καυγάδες όταν ο πατριός της γύριζε σπίτι με κοκκινάδια στα μάγουλα... "Η έκδίκησις είναι δική μου, έλεπε ο Κύριος. Πίσω από το κρύσταλλο ή τρελλή τηλεόρασις πήρε κανούργια μορφή κι' έγινε ακόμη πιο γελοία. "Ο γέρος κ. Μπούλλ είχε χάσει την αναπνοή του από την πολλή φωνή και τώρα, ή θεία "Ελννορ έκανε τις άπίθανες κινήσεις που συνοδεύουν την διήγησι άνεκδότην. Δεν είχε αλλάξει ή πόζα της που πρόδιδε τον σφιχτό κορσέ που την στηρίζει, αλλά ή θλιβερά καλοδιατηρημένη όμορφία του προσώπου της είχε ξαφνικά ζωντανέψει. Τα ψεύτικα δόντια της έλαμπαν, τα μάτια της, γαλάζια σαν κομμάτια πορσελάνης, είχαν ζωηρέψει, ακόμη και δύο

λακάκια είχαν έμφανιστή, με καθυστέρησι σαράντα έτών, στα ταριχευμένα της μάγουλα. Σαν να ακολουθούσε τις διαταγές ενός άόρατου σκηνοθέτη, άνασήκωνε το κεφάλι και έπαιρνε μια έκφρασι συνειδητά πα'χνιδιάρικη.

Το ανέκδοτο έφθασε στο κρίσιμο σημείο του και τελείωσε. "Η θεία "Ελννορ έκλεισε το στόμα της θριαμβευτικά και δια μιάς οι άλλοι άρχισαν να γελούν, να γελούν τόσο δυνατά, ώστε ακόμη και μέσα από το κρύσταλλο ή Πάμελα μπορούσε να άκούση το πνιγμένο φάντασμα του χαχανητού. Και τι γελοίες στάσεις που έπαιρναν, τί σκέρτσα έκαναν! "Η γρηά Μίς Ντιλλόν σκέπασε το στόμα με τα δύο της χέρια, τα τεράστια σκουλαρίκια της κουνούσαν πέρα-δωθε, άναταραζόταν σαν φάλαινα, τρεμουλιαζε στο ζέρσευ φόρεμά της σαν ζελέ. "Ο γέρος κ. Μπούλλ χτυπούσε τα πλευρά του, διπλωνόταν στα δύο, ξαναχτυπούσε τα πλευρά του και ξαναδιπλωνόταν.

"Εν τω μεταξύ, ο "Αλεκ είχε ρίξει πίσω το κεφάλι του και άφινε τα δόντια του να λάμπουν προς το ταβάνι. Και τώρα, με μια από κείνες τις ταχύτατες, αθόρμητες κινήσεις, που ή Πάμελα πάντα ύπωπτειόταν πως δόκίμαζε ώρες ολόκληρες στον καθρέφτη του μπάνιου, έσκυψε, άρπαξε το χέρι της θείας "Ελννορ, το σήκωσε έτσι καθώς άστραποβόλοισε από διαμάντια και το άκούμπησε στο ψαλλιδισμένο του μουστάκι, στα ύγρ, κόκκινα χείλια του. "Υστερα την κύτταξε καταπρόσωπο με μάτια γεμάτα θαυμασμό, σχεδόν έρωτικά. Τα χείλια του — ξαφνικά θύμισαν στην Πάμελα θαλάσσιες άνεμωνες — άρχισαν να κινούνται. "Η θεία "Ελννορ του χαμογέλασε και κούνησε το δάχτυλό της παι-

χνιδιάρικα σαν να τον μάλλωνε. Λίγα χειροφιλήματα ακόμη, σκεφθηκε ή Πάμελα με άγρια άηδία, λίγα ακόμη κομπλιμέντα την κατάλληλη στιγμή, και θά τον έκανε πληρεξούσιο. Μπορεί να του έδινε και τον έαυτό της και καλά να πάθη. "Οχι όμως, αυτό δεν θά τον ένοχλούσε καθόλου. Θά την άρραβωνιαζόταν, θά την παντρευόταν ίσως, με όλο το πάθος ενός πρίγκιπα κινηματογραφικής όπερέττας. Πρώτα όμως θά έπρεπε να του κάνει μια προγαμιαία δωρεά σε μετρητά.

★

Σαν ειρωνική κρίσι στις σκέψεις της, ένας παπαγάλος έκραξε άνατριχιαστικά στο σκοτάδι: πίσω της. "Η Πάμελα τρόμαξε και έστρεψε το κεφάλι. Πίσω από την μαύρη μάζα της ζωντανής βελανιδιάς, όπου κούρνιαζαν τα άόρατα πουλιά, ήταν ή επίπεδη λάμψη της θάλασσας, και από πάνω της, μία πρασινωπή, στερνή λάμψη που σκούραινε προς το κυανό. Μία άλλη μακρόσυρτη, άπάνθρωπη κραυγή άκούστηκε από τη βελανιδιά. "Ήταν το σύνθημα. "Ωρα να άντιμετώπιση τον κόσμο, ώρα να ύποταχθ ή άλλη μια φορά στο μαρτύριο της μοναξιάς και της άδεξιότητας, σ' έναν κόσμο ο οποίος —όλοφάνερα— την μισούσε με το ίδιο πάθος που κι' εκείνη τον έσιχαινόταν. "Ανοίξε την μπαλκονόπορτα και, χωρίς μια λέξι, χωρίς ούτε ένα βλέμμα στην θεία "Ελννορ ή σε κανέναν από τους άλλους, μπήκε σκυφτή στο δωμάτιο.

—«Καλησπέρα, χρυσή μου». "Ο τόνος της κ. Μάρσντεν έδειχνε την άπόφασί της να φανή στοργική. «"Εκανες ωραίο περίπατο;» "Η Πάμελα μούγκρισε κάτι άκαθόριστο και άφισε τον έαυτό της να πέση, καμπουριασμένη και

μέ το κεφάλι γυρτό, στην πιό κοντινή καρέκλα, και άμέσως άναψε τσιγάρο. "Όχι πώς ήθελε να καπνίση, αλλά δέν ήξερε πού να βάλη τὰ χέρια της.

Ή κ. Μάρσντεν κύτταξε τήν άνηψιά της και, φιλόανθρωπα, θύμισε στόν έαυτό της πώς επί τέλους δέν έφταιγε τó καυμένο τó κορίτσο πού ó καυμένος ó Ντουάιτ πέθανε όταν εκείνη ήταν δώδεκα χρονών, πού ή Μόλλυ θιάστηκε να κάνη εκείνον τόν καταστρεπτικό δεύτερο γάμο. Δέν έφταιγε. Έν τούτοις σίγουρα δέν ήταν αυτό αίτία, ένω είχε τόσο λεπτό πρόσωπο, να φαίνεται, άπό τήν κουτή, κακιά έκφρασι πού έπαρνε τó πρόσωπό της, τόσο διεστραμμένη και άσχημη. Και τὰ ρούχα... Μέν ένα γρήγορο έρευνητικό θλέμμα τὰ είδε όλα: τὰ ίσια πέδιλα, τó θρώμικο μπλέ πανταλόνι, τήν ζαρωμένη θαμβασκερή ζακέτα, τó ργωτό πουλόβερ, όχι μόνον άποκρουστικό, αλλά και πρόστυχο, σύνολο πάντως ταιριαστό με τὰ μασημένα νύχια, τὰ αλουστα μαλλιά δεμένα σε άλογοουρά π.σ.ω άπό τó κεφάλι. Βρωμιά και άσχήμια και όλα έπίτηδες.

—Μά, σε ύποχρεώνει κανείς παιδί μου να γυρίζης σαν σκουπιδιάρης; ρώτησε προφέροντας μία μία τις λέξεις άκόμη καθαρώτερα άπ' ό,τι συνήθιζε.

—Τί είναι; ό κ. Μπούλλ γύρισε τó μικρόφωνο τής άκουστικής του συσκευής πρós τó μέρος της. «Τί συμβαίνει;» Ή σκέψις ό,τι κάτι τού ξέφευγε τόν πλημμύριζε πανικό.

—Ακόμη με τó κεφάλι στραμμένο, ή Πάμελα φύσηξε άπό τó στόμα της καπνό και, κάνοντας μιά τεράστια προσπάθεια να συγκρατήση τή φωνή της να μην τρέμη, είπε:

—Ναί, με ύποχρεώνει.

Κάτω άπό τó διακριτικό τους βάψιμο, τὰ μάγουλα της κ. Μάρσντεν ήσαν κόκκινα άπό θυμό. "Ανοιξε τó στόμα της να μιλήση, αλλά τó μετάνιωσε. Τó μετάνοιωσε, είπε στόν έαυτό της, άπό χριστιανική άνεκτικότητα. Στην πραγματικότητα όμως ήταν γιατί είχε προσέξει πώς οί μύς γύρω άπό τó στόμα της Πάμελας είχαν σφίξει ξαφνικά και είχε φοβηθή. Β.ασε τόν έαυτό της να γελάση λίγο και στράφηκε, δθθεν άδιάφορη, στόν "Αλεκ και στην Μις Ντιλλόν.

—Πρίν σαράντα χρόνια, είπε σιγανά, ή μητέρα μου θά με έστειλε έξω άπό τó δωμάτιο. Τώρα πρέπει, λέει, να αφίνωμε τὰ πουλάκια μου να έκφράζουν τήν προσωπικότητά τους.» Ή κ. Μάρσντεν πρόφερε τις λέξεις ειρωνικά σαν να τις έβαζε άνάμεσα σε εισαγωγικά. "Αλλοιώς πληρώνεις τόν ψυχίατρο είκοσιπέντε δολάρια τήν ώρα για να σου πη γιατί δέν μπορούν να φερθούν σαν κυρίες ή —άν αυτό είναι ύπερβολική αξίωσις για τήν έποχή μας— τούλάχιστον σαν άνθρωποι.

"Ακόμη χτυπώντας τήν κλεισμένη πόρτα τής προηγούμενης κουθένας ό κ. Μπούλλ τράβηξε τήν καρέκλα του κοντά στην Πάμελα. «Τί είπατε;» τήν ρώτησε.

—Δέν έχει σημασία, είπε εκείνη, και καθώς τó μικρόφωνο γινόταν πιό επίμονα ένοχλητικό, έπανέλαθε: «Δέν έχει σημασία».

—Μά έχει, επέμεινε ό κ. Μπούλλ, και με τόν τρόπο πού είχε μήπως μένει άπ' έξω και άπό τó λιγώτερο σημαντικό πρᾶγμα ήταν ανακατωμένη μιά άκαθόριστη χυδαία περιέργεια για τó μωτρωμένο αυτό νεαρό πλάσμα με τούς άγορστικούς γοφούς, τó προκλητικά στενό πουλόβερ, μιά αξιολύπητη άπελπι-

σμένη έλπίδα ό,τι θά τόν διάλεγε έξομολογητή της, θά συζητούσε μαζί του τὰ προβλήματα της ψυχής της, θά τού ζητούσε συμβουλές για τήν σεξουαλική της ζωή. Γιατί ποίος θά μπορούσε να τήν συμβουλέψη καλύτερα άπό τó Θείο Ντάντλεϋ, πού είχε τόσο πλούσιο έρωτικό παρελθόν; Και οί συμβουλές μπορούν να οδηγήσουν όπουδήποτε. Μήπως ό Γκαίτε δέν είχε τήν Μπεττίνα στα όγδόοντα του; Και ό κ. Μπούλλ χάρισε στην Πάμελα τó πιό γοητευτικό του χαμόγελο.

Στήν άλλη άκρη τού δωματίου ή Μις Ντιλλόν είχε έξορμήσει —κουνώντας τὰ σχεδόν πολύτιμα σκουλαρίκια της, ένω ή πλούσια κοντράλτο φωνή της έπαλλε άπό συγκίνησι— ύπερασπίζοντας τούς νέους γενικά και τήν Πάμελα ειδικώτερα. "Ήταν τόσο φανερό, επέμεινε. Τó καυμένο τó πα δι δέν τó είχαν άγαπήσει άρκετά.

Ή κ. Μάρσντεν παρ' όλίγο να προσβληθή. "Αν τήν άκούγανε κανείς θά νόμιζε πώς ή Μόιρα είχε μονοπώλιο τήν χριστιανική άγάπη, πώς είχε δικό της σπίτι τήν ψυχολογία. Ποίος όμως της είχε πη να διαβάση τόν Πάτερ Ντ' Αρσύ; Ποίος τήν είχε στήσει στόν δόκτορα Χόρνεϋ; Ποίος πήγαινε τακτικά στην εκκλησία τήν έποχή πού ή Μόιρα δέν ήταν άκόμη παρά μιά ειδωλοάτρις με πνευματιστικές ιδιότητες; "Ερριζε μιά ματιά στόν καθρέφτη και ύστερα στράφηκε στην Μις Ντιλλόν λίγο άυστηρά:

—Της δίνω ό,τι δέν της έδωσε ποτέ ή μητέρα της.

—Ίσως, είπε ή Μις Ντιλλόν. "Αλλά τώρα πρέπει να της δίνης πολύ περισσότερα.

Ό κ. Μπούλλ δέν κρατιόταν:

—"Αχ, πητε μου! Ξαναπαράκάλεσε.

Ή Πάμελα τόν κύτταξε για μιά στιγμή σιωπηλά, και όλα έγιναν ξαφνικά μιά τεράστια φάρσα. Ή μητέρα της, ή θεία "Ελνορ, ό γέρο-ήλίθιος πού της έκανε κόρτε... Ξέσπασε σε γέλια.

—Νά σάς πω τί συμβαίνει, είπε. Βάζω τὰ δυνατά μου για να μοιάζω με σκουπιδιάρη.

—Σκουπιδιάρη; "Αγαπητή μου, τί λόγια είναι αυτά; Είσαστε γοητευτική.

"Αγνόησε τή φιλοφρόνησι. Μιά πόρτα είχε άνοίξει και πλημμύρα ξεχύθηκαν τὰ λόγια άπό μέσα της:

—Σκουπίδια, είπε. Μιά ζωή ό λόκληρη σκουπίδια. Σκουπίδια με φασκίες. Σκουπίδια σαν ήμουν πα δι και με πονούσαν τ' αυτιά. Κι' ύστερα ή Μαμά παντρεύτηκε τó γορίλλα της.

Ό κ. Μπούλλ είχε άντιρρήσεις: "Ο νεαρός Τόμ δέν ήταν και τόσο φρικτός.

Ή Πάμελα έδειξε τὰ δόντια σ' ένα άγριο χαμόγελο.

—Έν τάξει, είπε. "Ας ποΰμε πώς δέν ήταν γορίλλας. "Απλώς ένα γλυκό γορίλλακι. Και τὰ σκουπίδια δέν ήταν σκουπίδια. Ήταν παγωτό. Παγωτό άνάμικτο άπό φράουλα και ψαρονέφρι. Κι' όταν τσάκασα άπό τó σπίτι, δέν γλύτώσα, γιατί τó ίδιο με περιέμενε στο σχολείο. Και λίγο παραπάνω όταν έβγαίνα με κανέναν έξω. Κι' όταν βγήκα με κάποιον πού είχε επί τέλους κάποια σημασία, έβρετε ποιός έτυχε να είναι τó βασιλόπουλο τών δνεϊρών μου; "Ο Κάρλ."Ε. Σκουπίδια προσωποποιημένα! Και τώρα έτοστο!

"Εκανε μιά γενική κίνησι πού έκλεινε τὰ πάντα, τὰ μπροκάρ. τὰ χαλιά, τούς Ίμπρεσιονιστές στους τοίχους, τó καλόγουστο μίγμα μοντέρνων έπιπλων με βενε-

τσιάνικα του δεκάτου ογδόου, τις σκάλες που κατέβαιναν, αληθινός καταρράκτης από μάρμαρο από την γαλαρία με τις κολῶνες καί, στο κέντρο, την θεία "Ελληνορ με το ποτήρι του σέρβου στο χέρι να διοικῇ την Αὐλή της! "Άλλη μιὰ φορά ξέσπασε σὲ ἕνα δυνατό, μεταλλικό γέλιο.

Ἡ κ. Μάρσντεν τὴν κύτταξε φοβισμένη. "Αναρωτήθηκε μήπως τὸ κορίτσι ἐτοιμάζε καμμιὰ ἀπὸ τὶς ἐξωφρενικὲς σκηνὲς πού συνήθιζε.

Ἡ Μὶς Ντιλλὸν μιλοῦσε κι' ἔλεγε πὼς τὸ πᾶν εἶναι νὰ ἔχη κανεὶς ἀρκετὴ ἀγάπη μέσα του. Ἀρκετὴ γιὰ νὰ σβῆνῃ τὴν ἄρνησι τοῦ ἄλλου, νὰ ἐξουδετερώνῃ τὸ μῖσος, νὰ δώχνῃ τὸ φόβο του.

Εὐκολο νὰ τὸ λές, σκέφθηκε ἡ κ. Μάρσντεν ὅσο θυμόταν τόσα καὶ τόσα φρικτὰ ἐπεισόδια. Τὴν Πάμελα νὰ τρέχῃ στοὺς δρόμους με τὰ ἐσώρρουχά της καὶ νὰ τὴν φέρνῃ πίσω ὁ ἀστυνομικός. Τὴν Πάμελα νὰ δαγκώνῃ τὸ χέρι τοῦ Γερουσιαστοῦ. Τὴν Πάμελα σ' ἐκείνῃ τῇ συγκέντρωσι τοῦ Σουλῶγου φιλοπτώχων Κυριῶν νὰ ἐξηγῇ τὴν ἀκριβὴ ἔννοια τῆς λέξεως «νεκροφιλία». Τέτοια τῆς ἐτοιμάζε πάλι;

Ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ, σὰν ἀπὸ μηχανῆς θεός, ὁ Βίκτωρ ἐμφανίστηκε στὴν πόρτα καὶ ἀνῆγγεψε πὼς τὸ δέιπνο ἦταν ἔτοιμο. Μὲ βία πού σὲ κάθε ἄλλῃ περίστασι θὰ τὴν χαρακτήριζε ὡς ἀγένεια, ἡ κ. Μάρσντεν σηκώθηκε καὶ φωνάζοντας στοὺς ἄλλους νὰ τὴν ἀκολουθήσουν, προχώρησε στὴν τραπεζαρία.

☆

Τὰ νεύρα τῆς Πάμελας ἔπασαν ἀμέσως. "Ὡσπου νὰ ξεδιπλωθοῦν οἱ πετσέτες εἶχε ξαναγίνει ὁ παλιός της ἑαυτός — κλειστή, μουτρωμένη, ἀμίλητη. Μετὰ ἀπὸ

τῇ σούπα, ἡ Μὶς Ντιλλὸν γύρισε πρὸς τὸ μέρος της καὶ ἄρχισε νὰ τῆς μιλά με τὸν πιδ ἄπλῶ καὶ φυσικὸ τρόπο.

Ποιὸς ἦταν ὁ ἀγαπημένος της ποιητῆς;

Μισοῦσε τὴν ποίησι, ἄκουσε ἡ Πάμελα τὸν ἑαυτὸ της νὰ λέῃ.

Τί βαθμοὺς ἔπαιρνε στὸ Πανεπιστήμιο;

Κάτω ἀπὸ τὴ θάσι καὶ τὴν ἀπορρίψανε, ὑπῆρξε ἡ θριαμβευτικὴ ἀπάντησις.

Μὰ γιατί;

Γιατί ἦταν ὅλοι τους σαχλοὶ καὶ ἡλίθιοι.

Καὶ ἀπὸ θρησκεία;

Τίποτε.

Κι' ἐκεῖνο τὸ βιβλίο τοῦ Τρούμαν Καπούου;

Βλακεῖς.

Κι' ὅμως τὴν συμπαθοῦσε τὴν καυμένη τῇ γριά καὶ μισοῦσε τὸν ἑαυτὸ της πού φερνόταν τόσο βλακωδῶς ἄσχημα. Ἀλλὰ δὲν μπορούσε νὰ κἀνῃ ἄλλοιῶς.

Ἡ Μὶς Ντιλλὸν τὴν κύτταξε λίγο, σιωπηλά, χωρὶς θυμό, χωρὶς κἀν τὴν ἐπαγγελματικὴ περιέργεια τοῦ ψυχολόγου. «Ἡ ζωὴ, εἶπε στὸ τέλος, ἡ ζωὴ, ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐπιδίωξις τῆς εὐτυχίας».

Ἡ Πάμελα κουνήθηκε ἐνωχλημένη. Τί ἐννοοῦσε ἡ γρηά;

—Υπάρχει ὅμως καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ θανάτου, συνέχισε με τὴν θαυμάσια ἀν καὶ σπασμένη φωνή της ἡ παλιὰ ἡθοποιός. Τὸ δικαίωμα νὰ εἶσαι σκλάβος, τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδιώκῃς τὴ δυστυχία. Δὲν συμφωνεῖς μαζί μου; Καμμιὰ ἀπάντησις.

—Τὸ δικαίωμα πού δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ σοῦ στερήσῃ. Τὸ δικαίωμά σου τὸ θεόσταλτο νὰ πᾶς ἀναπόφευκτα στὸν Διάβολο.

Ἡ Πάμελα γέλασε:

—Στὸν Διάβολο! Ἀπὸ τὸ θέ-

ατρο τὰ θυμόσατε ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ λέτε;

—Ἐχεις δίκιο. Εἶναι λόγια, συμφώνησε ἡ Μὶς Ντιλλὸν. Ἀλλὰ τί συμβαίνει ὅταν ἀρχίξῃς νὰ ἐκμεταλλεύσαι αὐτὰ τὰ δικαιώματα; Τὰ λόγια γίνονται ἔργα. Δυσάρεστα ἔργα. Ἡ τρέλλα π.χ. καὶ ἡ —δὲν τὸ πιστεύεις φυσικά, ἀλλὰ εἶναι γεγονός— ἡ κατάστασις πού ἔκανε ἕνα ἄνθρωπο «δαιμονισμένο», ὅπως ἔλεγαν τὸν παλιὸ καιρό.

—Καὶ ποιὸς δαίμονας θὰ μπῇ μέσα μου; κοροῖδεψε ἡ Πάμελα. Τὸ φάντασμα τοῦ Κάρλ Μάρξ;

Ἡ Μὶς Ντιλλὸν δὲν ἀπάντησε καὶ ἡ Πάμελα αἰσθάνθηκε τὸ γελοῖο της ἀστεῖο νὰ τὴν καίῃ. Τέλος ἡ Μὶς Ντιλλὸν στέναξε καὶ εἶπε:

—Δὲν θὰ ἤθελα νὰ πάθαινες τίποτε.

—Ὄφ, μὴν κάνετε πὼς σὰς νοιάζει κι' ἐνδιαφέρεστε γιὰ μένα, γιατί ξέρω πὼς οὔτε σεῖς οὔτε κανεὶς ἄλλος θάδινε πεντάρα.

—Ἴσως ἔχῃς δίκιο, ἀπάντησε εὐθυμα ἡ Μὶς Ντιλλὸν. Κι' ἂν συνεχίσῃς ἔτσι, κανεὶς δὲν θὰ δῇν πιά πεντάρα τί σοῦ συμβαίνει. Μπορεῖ καὶ νὰ εὐχαριστηθοῦμε ἂν μᾶς ἀδειάσῃς τὸν τόπο.

Ἡ Πάμελα κοκκίνισε καὶ γύρισε τὸ κεφάλι. «Ἡ μόνῃ μου φίλῃ καὶ τὴν ἔφτυσα κατὰμουτρα». Καὶ τώρα, φυσικά, ἡ μόνῃ φίλῃ θὰ γινόταν κι' αὐτὴ ἐχθρὸς της ὅπως ὅλοι. Ἐξάφνου αἰσθάνθηκε τὸ χέρι τῆς Μὶς Ντιλλὸν στὸ μπράτσο της καὶ ἄκουσε τὴν θαθεῖα φωνή, τίμια, φυσικὴ ὅπως πάντα: «Θάθελες νὰ μιλήσωμε γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα καμμιὰ μέρα»; ἔλεγε.

Ἡ Πάμελα δὲν κατάφερε νὰ ἀρθρώσῃ λέξι. Δὲν κατάφερε οὔτε κἀν νὰ γυρίσῃ νὰ κυττάξῃ

τὸ πρόσωπο πού θὰ ἐδειχνε τὴν ἀγαθότητα, ὥστε θὰ τὴν ἔκανε νὰ θέλῃ νὰ κλάψῃ. Ἀκόμη γυρισμένη ἄλλοῦ, ἔσκυψε τὸ κεφάλι γιὰ νὰ πῇ «ναί».

Μὲ μιὰ λάμψι τῶν σκουλαρικιῶν της ἡ Μὶς Ντιλλὸν στράφηκε στὸν κ. Μποῦλλ, ὁ ὁποῖος με τὴν θροντώδη φωνή του ἐξηγοῦσε τὶς θεωρίες του, τί θάπρεπε νὰ γίνῃ στὴν Μέση Ἀνατολή.

«Ἡ μόνῃ μου φίλῃ, καὶ τὴν ἔφτυσα κατὰμουτρα», ἐπανέλαβε ἡ Πάμελα μέσα της. Τῆς ἦρθε κόμπος στὸ λαιμὸ καὶ βούρκωσε. Γιὰ νὰ βρῇ μιὰ δικαιολογίαν καὶ νὰ σκουπίσῃ τὰ μάτια της, ἔκανε πὼς πνίγηκε.

—Κυττάξετε τώρα τὸ Ἰράν... φώναζε ὁ κ. Μποῦλλ με τραγικὴ εἰρωνεία. Κυττάξετε το...

Καὶ καθὼς ξαφνικά κατὰλαβε πὼς εἶχε ξεχάσει τὸ φαῖ στὸ πιάτο του, ἔσκυψε στὸ καθοῦρι του. Ἀκολούθησε σιωπὴ.

—Κάνε νὰ μὴ μοῦ μιλήσῃ κανένας, παρακάλεσε ἡ Πάμελα τὸν Θεὸ πού δὲν πίστευε.

Ἡ προσευχὴ της εἰσακούσθηκε. Ἡ θεία Ἐλληνορ ἄρχισε νὰ λέῃ στὴν Μὶς Ντιλλὸν γιὰ τὶς τελευταῖες πνευματικὲς τῆς περιπέτειες. Εἶχε ὄνειρευτῇ τὴν Μιμὴ ντὲ Μπαρμπαζάνς καὶ ἀπὸ ποῖον, νομίζετε, πῆρε γράμμα τὴν ἄλλῃ μέρα τὸ πρωί; Ἀπὸ τὴν Μιμὴ ντὲ Μπαρμπαζάνς! Πάντα τέλειος στὸ ρόλο τοῦ Κοσμικοῦ Γραμματέως, ὁ Ἄλεκ Πόζνα ἐδεῖξε ζωερὴ ἐκπληξί καὶ θαυμασμό.

Καὶ τώρα ἦταν ἡ σειρά τῆς Μὶς Ντιλλὸν καὶ, ὅπως ἤξεραν ὅλοι, αὐτὴ εἶχε ἀληθινὰ ἐξαιρετικὲς ἱκανότητες, ἦταν πιά σχεδὸν ἐπαγγελματίας.

Πρὶν λίγες μέρες, ἄρχισε, στίς τρεῖς ἡ ὥρα τῇ νύχτα (ἡ καλλιεργημένη κοντράλτο φωνὴ ἀνέβηκε δραματικὰ καθὼς ὠριζε

την μαγική ώρα), ξύπνησε από μια φωνή που έλεγε καθαρώτα: «"Αλφρεντ"! και ύστερα άλλη μια φορά και πιά έντονα: «"Αλφρεντ"! Αυτά έγιναν την Τετάρτη, και την Πέμπτη το πρωί στην αεροπορική έκδοσι των «Τάιμς της Νέας Υόρκης» το είδε: είχαν την είδησι του θανάτου του καυμένου του Λόρδου Μπάσιγκστοουκ, πολύ ξαφνικά, από καρδιακή κρίσι. "Εγινε μια σιωπή γεμάτη σεβασμό. "Η θεία "Ελντορ αναστέναξε και στράφηκε στον "Αλεκ. Και τὰ σκυλιά; Δεν πίστευε πως τὰ σκυλιά είχαν τηλεπαθητικές ικανότητες; "Ο μικρός της Πόντο π.χ...

Για την Πάμελα αυτό ήταν ή λύτρωσι. Τώρα μπορούσε και πάλι να κοροϊδέψη, ήταν δικαιολογημένη για ό,τι προστυχιά κι' αν τους έκανε. «"Η καλύτερή μου φίλη και την έφτυσα κατάμουτρα». Ναί· αλλά είχε τώρα μια δικαιολογία. Την έφτυσε για τον Πόντο, για τον Μπάσιγκστοουκ και την Μπαρμπαζάνς και όλες αυτές τις αηδίες. Κρυφά, πίσω από την άπαθέστατη μάσκα του προσώπου της, γιούχαισε με είρωνεία.

☆

Έν τῷ μεταξύ, τὰ καθούρια είχαν παραχωρήσει τη θέση τους στο μωσχάκι και το κραγιό «σωτέρν» στο «κλάρετ», το οποίο ο "Αλεκ έκρινε ως το καλύτερο που είχε δοκιμάσει από τον πόλεμο. "Η θεία "Ελντορ του χαμογέλασε ένθαρρυντικά. "Υστερα, ή Μις Ντιλνόν άρχισε να λή μια ιστορία (νομίζω πως θα την βρης ένδιαφέρουσα, είπε ψιθυριστά στην Πάμελα) για μια «δαιμονισμένη» σερβ:τόρα που είχε έξορκίσει στο διάλειμμα μεταξύ

δύο παραστάσεων του θεάτρου στην πόλι Μονγκόμερυ της "Αλαμπάμας. Το κορίτσι είχε αποκτήσει ένα νόθο παιδί, δέν μπορούσε —φυσικά— να τὸ ζήσει και αναγκάστηκε να τὸ δώσει σὲ ανθρώπους που προσφέρθηκαν να τὸ υιοθετήσουν, και, σὲ λίγο, αίσθάνθηκε να εισβάλει μέσα της μια «δλότης», κάτι πάντως πού την υποχρέωνε να κἀνη χιλια πράγματα που δέν ήθελε. "Ανόητα πράγματα, θία, πρόστυχα, αηδιαστικά, πράγματα ένάντια στο ίδιο της τὸ συμφέρον και στο ίδιο της τὸ καλό.

Μὲ θυμὸ πὸν δλοένα μεγάλωνε —τί έννοοῦσε ή γριά και της εἶπε πως αὐτὲς οἱ θλακεῖες θὰ την ένδιέφεραν;— ή Πάμελα παρακολουθοῦσε τὰ ἐρείπια της κάποτε ὑπέροχης αὐτῆς φωνῆς ν' άνεβαίνουν και να πέφτουν με ἀπαράμιλλη τέχνη ἀκόμη! Μετὰ ἀπὸ ἕνα μακρὸ κατάλογο κάθε εἶδους προστυχιάς και θλασφemίας και ξεφωνητῶν, τὸ ἀνέκδοτο πλησίασε στο τέλος του:

—«Βγὲς ἀπὸ μέσα της! φώναξε ή Μις Ντιλνόν και ὕψωσε τὸ δεξί της χέρι με μια σαιεπηρική κίνησι. Βγὲς ἀπὸ μέσα της!» Καί, μετὰ ἀπὸ μια μικρὴ παῦσι, πολὺ τρυφερά: «"Εν δνόματι τοῦ Θεοῦ, βγὲς ἔξω και ἀφίσε την!»

"Ο κ. Μπούλλ, ὁ ὁποῖος ἔτρωγε με τέτοια ἀφοσίωσι ὥστε δέν εὔρισκε τὸση ὥρα καιρὸ να μιλήσει, ὕψωσε τὸ κάθιδρο πρόσωπό του και, πρὸς μεγάλον ένθουσιασμό της Πάμελας, βρυχήθηκε: «Δέν πιστεύω λέξι ἀπὸ ὅλα αὐτά!»

—Ντάντλεϋ! Μάλλωσέ ή κ. Μάρντεν.

"Αλλά κανείς δέν μπορούσε να επιβάλει σιωπή στον κ. Μπούλλ.

(Συνεχίζεται)

Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΛΙΟΥΣ

Του

LUIGI BARZINI

Περιφρόνησε τις συμβουλές των καλύτερων επαγγελματιῶν· δημιούργησε ένα πλήθος ἐχθρῶν... "Αλλά ἀπογοήτευσε ὁλους ἐκείνους πὸν ἐλπίζανε ὅτι θὰ τὰ ἔκανε θάλασσα.

Ἡ ἐπίπλωσις και ή διακοσμησης εἶναι τὸσο σύμφωνη με τὸ σωστὸ και τοὺς καινόνες, πὸν θυμίζει σκηνικὸ θεάτρου. Τὸ κτίριο πὸν στεγάζει την Πρεσβεία τῶν "Ηνωμένων Πολιτειῶν στή Ρώμη, τὸ Παλάτσο Μπουκομπάνι, εἶναι ἕνα ὠραῖο οἰκοδόμημα ρυθμοῦ "Αναγεννήσεως, χτισμένο στὰ 1870, για λογαριασμό κάποιου "Ιταλοῦ πρίγκηπα. Στὴν ἀρχή ἔμεινε ἐκεῖ κάποιος "Αμερικανὸς πρεσβευτής, ἄλλοτε στρατηγὸς στον πόλεμο Βορείων και Νοτίων. "Αργότερα τὸ κτίριο χρησίμευσε για κατοικία της Βασιλομήτορος, μιᾶς ἑξυπνης γυναίκας πὸν κυριάρχησε στή μόδα, την πνευματική και πολιτικὴ ζωὴ της Ρώμης ὡς τὸ θάνατό της τὸ 1926.

Στὸ κτίριο αὐτό, στο δωμάτιο

πὸν χρησιμοποιοῦσε για γραφεῖο ή Βασιλομήτορ, θρέθηκε ἕνα πρωῒνὸ τοῦ "Απριλίου 1953, για πρώτη φορά, καθισμένη μπροστὰ στο τραπέζι τοῦ Πρεσβευτοῦ τῶν "Ηνωμένων Πολιτειῶν στήν "Ιταλία, ή Κλαίρ Μπούθ Λιους, περιτριγυρισμένη ἀπὸ τὴ μεγαλο-

πρέπεια και τὴ λάμψι τοῦ διακοσμοῦ, ρυθμοῦ Λουδοβίκου 15ου. Πίσω ἀπὸ τὸ γραφεῖο της, δεξιά, ἐπάνω σὲ ἕνα σκαλοπάτι ἦταν μιὰ "Αμερικανική σημαία και ἀριστερὰ ή προσωπική πρεσβευτική σημαία με τὰ 48 λευκὰ ἀστέρια σὲ μπλε φόντο. "Οταν ή πρέσβειρα θρίσκει σὲ ὁποιοδήποτε πολεμικό, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὕψωνη τὸ σήμα αὐτὸ στο κατάρτι.

Ἐπάνω στο τραπέζι τοῦ γρα-

φείου της μπορούσε να διαβάσει την αγαπημένη της προσευχή γραμμένη με τα παλιά γράμματα που συνηθίζονται στα κουτιά του τσαγιού. «Κύριε, Σὺ γνωρίζεις πόσα πράγματα ἔχω νὰ κάνω σήμερα. Μπορεῖ γι' αὐτὸ νὰ Σὲ λησμονήσω. Σὺ μὴ μὲ λησμονεῖς.» (Αὐτὰ τὰ λόγια τὰ εἶπε ὁ λόρδος Ἀτλεὺ πρὶν ἀπὸ τὴ μάχη τοῦ Ἑτζιλλ.) Σὲ κάποιον ἄλλο παράμερο τραπεζάκι ἀργότερα πρόσθεσε ἡ ἴδια ἕνα γνωμικό. «Καὶ κυρίως, ὄχι ὑπερβολικὸ ζήλο» (Ταλλεϋράνδος). Τὸ τελευταῖο αὐτὸ τῆς ἄρρεσε ὄχι τόσο γιὰ νὰ τὸ θυμᾶται ἡ ἴδια, ὅσο γιὰ νὰ προλαμβάνη τοὺς ἄλλους. Στὴν ἄκρῃ τοῦ δωματίου εἶναι τὸ τραπέζι τῶν συνεδριάσεων γιὰ συσκέψεις μὲ τὸ ἀνώτερον προσωπικὸ τῆς Πρεσβείας. Ἀπὸ πάνω κρέμεται ἕνας μεγάλος χάρτης τῶν 2 ἡμισφαιρίων, πρῶμα ἀπαραίτητο γιὰ σκέψεις καὶ συσκέψεις διεθνούς φύσεως.

Τὸ προσωπικὸ τῆς Πρεσβείας —περισσότεροι ἀπὸ χίλιοι Ἀμερικανοὶ καὶ Ἴταλοι— περίμενε νέες ὁδηγίες μὲ κομμένη ἀναπνοή. Ἡ ἐπίσημη Ρώμη ἦταν περίεργη, μὲ διάθεσι κοροϊδίας καὶ ἀρκετὸ σκεπτικισμό, περιμένοντας ὅτι σύντομα ἡ νέα Πρέσβειρα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν θὰ ἐγελοιοποιεῖτο καὶ θὰ γύριζε σπιτάκι της. Τὰ ἄστεια καὶ τὰ κουτσομπολιά εἶχαν φθάσει πρὶν ἀπὸ τὴν ἴδια. Κανένας δὲν πίστευε ὅτι τὸ πείραμα Λιούς θὰ βαστοῦσε γιὰ πολὺν καιρὸ. Διεδίδετο ὅτι δέχθηκε τὴ θέσι ὅπως δέχεται κανεὶς ἕνα παράσημο, σὰν κάτι ποὺ νὰ μπορῇ νὰ προστεθῇ στὰ στοιχεῖα τῆς ἐπίσημης βιογραφίας της.

ΟΧΙ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟΣ ΖΗΛΟΣ

Αὐτὰ ὅλα τὰ ἤξερε. Ἦξερε ἐπίσης ὅτι εἶχε νὰ κάνη μὲ μιὰ

ἀπὸ τὶς χῶρες ποὺ δύσκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβῃ καὶ ἀκόμη δυσκολότερα νὰ δώσῃ κατευθύνσεις. Ἡ Ἰταλία εἶναι σκληρὸ καρύδι γιὰ κάθε ἄνθρωπο. Ὁ Κούρτσιο Μαλπάρτε ἀναφέρει ὅτι κάποτε ὁ Μουσολίνι τοῦ εἶπε: «Τὸ νὰ κυβερνήσῃς τὴν Ἰταλία δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀδύνατον. Εἶναι ἄσκοπο.»

Ἄν ἐπρόκειτο γιὰ τὸ 1903 ἢ τὸ 1913 ἀκόμη, ἡ ὑπόθεσις δὲν θὰ ἦταν παρὰ σχεδὸν ἀργομισθία. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἐκτὸς ἀπὸ μερικές προκαθορισμένες ἀπόψεις σχετικὰ μὲ ἐλάχιστα ἐιδικὰ προβλήματα, δὲν εἶχαν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ὅπως δὲν εἶχαν καὶ κοινωνία. Ὅταν παρουσιαζόταν καμμιὰ ἀνάγκη ἀγοράζαν ἀπὸ τὸ καλύτερον γαλλικὸ μπράντο καὶ ἀπὸ τὴς κατασταλαγμένες ἀπόψεις τῆς Ντάουνινγκ Στρίτ. Ὁ Ἀμερικανὸς Πρεσβευτὴς στὴ Ρώμη δὲν εἶχε παρὰ ἐλάχιστα ἀσχολίες. Συνήθως ἦταν ἕνας διακεκριμένος, ἀλλὰ ἡλικιωμένος ἐπιχειρηματίας ποὺ καθόταν μιὰ-δυὸ ὥρες τὴν ἡμέρα στὸ γραφεῖο του καὶ τὸν ὑπόλοιπο καιρὸ γύριζε τὶς ἐκκλησίες καὶ τὰ μουσεῖα, ἔψαχνε γιὰ καινούργια ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἢ πῆγαινε ἵππασια μὲ τοὺς συναδέλφους του τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας. Σύχναζε στὴ Βασιλικὴ Αὐλὴ καὶ συνδεόταν στενὰ μὲ τὴν ἀριστοκρατία τῆς Ρώμης, μὲ τὰ παλάτια καὶ τοὺς φημισμένους μαγεῖρους. Ἐλάχιστα προβλήματα ἦταν ἐκεῖνα ποὺ χρειάζονταν τὴν προσωπικὴ του ἐπέμβασι καὶ αὐτὰ σχετικὰ μὲ ταχυδρομικὰ τέλη, μὲ τὴν μετανάστευσι, τὸ ἐμπόριο, τὴ ναυσιπλοΐα καὶ τὰ ὑγειονομικὰ μέτρα. Ἀκόμη καὶ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1953 ἂν ἡ Κλαίρ Μπούθ Λιούς

δὲν ἦταν αὐτὴ ποὺ εἶναι, ἂν ἦταν ἕνας διπλωμάτης τῆς καρριέρας, ἡ δουλειὰ θὰ ἦταν ἀρκετὰ εὐκόλη. Βασιλικὴ Αὐλὴ δὲν ὑπάρχει πιά, ὅπου θὰ μπορούσε νὰ παίξῃ τὸ ρόλο τῆς Ἀμερικανίδος Μεγάλης Κυρίας. Δὲν ὑπάρχουν λαμπρὲς παρελάσεις τῶν Βασιλικῶν Φρουρῶν, τῶν Βασιλικῶν Δραγόνων τοῦ Πεδεμοντίου ἢ ἄλλων ἱστορικῶν μονάδων (ὅ,τι ἀπέμεινε ἀπὸ τὸ στρατὸ φορεῖ τώρα τὴ χακὶ στολὴ τοῦ Ν.Α.Τ.Ο καὶ χρησιμοποιεῖ τζιπ ἰταλικῆς κατασκευῆς).

Ἐν τούτοις ἡ Ρώμη ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες μεγάλες Εὐρωπαϊκὲς πρωτεύουσες. Ἡ κοινωνία της εἶναι ἡ πιὸ παλιὰ καὶ ἡ πιὸ κλειστὴ τῆς Εὐρώπης μὲ ὀνόματα ποὺ ἀντηχοῦν στὰ βάθη τῶν αἰώνων, μὲ παλάτια στὴν πόλι καὶ ἐρειπωμένους πύργους στὴν ἐξοχή. Ὑπάρχουν ἀκόμη σπιτία ποὺ στὸ δεῖπνο σερβίρουν ὑπηρέτες μὲ περούκες καὶ λιθρέες καὶ ποὺ μιὰ ἄδεια πολυθρόνα σκεπασμένη μὲ δαμασκηνὸ μεταξωτὸ περιμένει πάντα τὴν ἐπίσκεψι τοῦ Πάπα. Ὑπάρχουν φυσικά, οἱ ποιῶδεις ἑορτὲς τῆς Αὐλῆς τοῦ Βατικανοῦ καὶ οἱ λαμπρὲς θρησκευτικὲς τελετές. Ὑπάρχουν ἀκόμη ὥραιες χήρες, εὐστροφοὶ καὶ εὐέλκτικοι κληρικοὶ, πονηροὶ πολιτικοί, ἔξυπνοι συγγραφεῖς καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὡραιότερους καὶ πιὸ καλοντυμένους ἄνδρες τῆς πεζῆς ἐποχῆς μας, ποὺ ξέρουν πῶς νὰ φλερτάρουν μιὰ κυρία μὲ τὸν πιὸ κεκαλυμμένο, ἀλλὰ καὶ τὸν πιὸ ἐπικίνδυνο τρόπο. Ἡ Ρώμη εἶναι γεμάτη ἀπὸ κουτσομπολιὸ καὶ πλεκτηνὲς ποὺ προκαλοῦν τὸν καθέναν νὰ δοκιμάσῃ τὴ γοητεία τους. Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ περάσῃ ἀπὸ τὴ Ρώμη. Εἶναι ὡραία, διεφθαρμένη,

γεμάτη πονηριά, αἰσθησιακὴ, δραστήρια καὶ ἀθάνατη.

Ὁ Σερ Βίκτωρ Μάλλετ, πρεσβευτὴς τῆς Μεγάλης Βρεταννίας τὸν καιρὸ ποὺ ἀνέλαβε ἡ κ. Λιούς, τῆς ἔδωσε μερικές συμβουλές, ἀπαύγασμα τῆς ἐπαγγελματικῆς του πείρας. Νὰ μὴν ἀνησυχῇ, νὰ μὴν πηγαίνῃ τ' ἀπογεύματα στὸ γραφεῖο της, νὰ βλέπῃ ὅσο τὸ δυνατόν λιγώτερο κόσμον, νὰ ἀφίνη ὅλα τὰ πράγματα στὰ χέρια τοῦ ἐπιτελείου της, νὰ μὴν διαβάσῃ ἐπίσημες ἐκθέσεις καὶ ὑπομνήματα, νὰ ἀναπαύεται συχνὰ καὶ ἐπὶ πολὺ χρονικὸ διάστημα καὶ νὰ διασκεδάσῃ τὸ ἀπόγευμα. Ἡ Ρόζυ Φὸν Βέλντεκ, μιὰ φίλη της ποὺ ἔμεινε μαζί της γιὰ λίγο διάστημα, τῆς θύμιζε τὴ μέθοδο ἐργασίας τοῦ Γερμανοῦ Πρεσβευτοῦ στὸ Κρεμλίνο τὴν ἐποχὴ 1917—1919. Τὴν ἡμέρα κοιμόταν, τὸ θράδυ ἔδινε δεξιώσεις καὶ λίγο-λίγο κώθηκε μέσα στοὺς κλειστὸς κύκλους τῆς ἐπαναστάσεως διασκεδάζοντας τοὺς μπολσεβίκους ἡγέτες μέχρι τὸ πρωῒ. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶχε ἀνακαλύψει κάτι ποὺ ἀργότερα ἐγίνε εὐρύτατα γνωστὸ καὶ τὸ παραδέχθηκαν ὅλοι: ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶναι σχεδὸν πάντοτε τρομερὰ σνόμπ. Ἡ συμβουλὴ τοῦ Ταλλεϋράνδου περὶ τοῦ ζήλου τῆς ἐπανελήθη συχνὰ κατὰ τὶς πρώτες ἡμέρες τῆς παρουσίας της στὴν Πρεσβεῖα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στὴ Ρώμη.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ, Ο ΚΟΣΜΟΣ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Φυσικά ἡ Λιούς δὲν ἦταν σὲ θεσι νὰ κάνῃ τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. Ἡ ἐμφάνισις της ξεγελᾷ τοὺς Εὐρωπαίους. Μοιάζει σὰν μιὰ νωθρὴ καὶ «περιποιημένη» κυρία, ντυμένη ἀπλᾶ, ἀλλὰ κομψά, μὲ συμπεριφορὰ καὶ στάσι βασιλικῆς σχεδὸν ἀξιοπρεπείας.

Μαλλιά σαν ξανθό μεταξωτό, μάτια γαλανά με το χρώμα και την ανησυχία της θάλασσας, πρόσωπο ωχρο πού στην αυστηρότητά του έχει κάτι το μεσαιωνικό, το πουριτανικό, θά'λεγα. Πάντοτε με «καλούς» τρόπους, είναι σχεδόν πάντοτε εξαιρετικά ευγενική και περιμένει σχεδόν πάντοτε 'ακούση την απάντησι σε όποια δήποτε έρώτησί της. 'Από ένα σατυρικό θεατρικό συγγραφέα θά περίμενε κανείς μεγαλύτερη ελευθεροστομία. 'Εν τούτοις σπάνια επιτρέπει στον έαυτό της την ικανοποίησι μιάς τσουχερής απαντήσεως.

'Η πραγματική γυναίκα πού κρύβεται κάτω από την εμφάνισι αυτή είναι έντελως διαφορετική. Οί 'Ιταλοί δέν ξέρουν τίποτε για τα γεμάτα στερήσεις και αυστηρότητα παιδικά της χρόνια. Κόρη ενός βιολιστού πού με κόπο εξασφάλιζε τόν έπιούσιο και έγγονη ενός πάστορα, μεγάλωσε στο 'Ολντ Γκρήνουιτς και πήγε στο Σάιντ Μαίρς της Νέας 'Υόρκης και αργότερα στο σχολείο της Μίς Μαίχσον.

Κανονικά θά έπρεπε να ακολουθήσι τις άριστερές κατευθύνσεις της εποχής του Ρούζβελτ, αλλά ο προσωπικός της άγώνας έναντίον των οργανωμένων συμφορώντων πήρε συντηρητική μορφή. Σε μιά περιόδεια της στην Εύρώπη το 1920 με την μητέρα και τόν πατριό της 'Αλμπερτ 'Ωστιν, άναστατώθηκε από τό θέαμα των πεδίων του πολέμου, των νοσοκομείων και του καταστρεπτικού πληθωρισμού. 'Απεφάσισε να γίνη δημοσιογράφος για να μπορέση να «κάνη κάτι» για όλα αυτά. 'Αργότερα συνεργάσθηκε στην οργάνωσι της Ισοτιμίας των γυναικών και πετούσε σε άθλια άεροπλάνα για να μοιράζη προκηρύξεις «πού θά

βοηθούσαν τις γυναίκες ν' αυξήσουν την έπιρροή τους στην άμερικανική πολιτική.»

'Ο γάμος της με τόν πλούσιο Τζώρτζ Τάτλ Μπρόκαου κατέληξε σέ ναυάγιο το 1929 και από τότε άρχισε την καριέρα της στη δημοσιογραφία. Βρήκε θέσι στο περιοδικό «Βόγκ» και από κει μεταπήδησε στο «Βάνιτυ Φαίρ», του οποίου και έγινε αρχισυντάκτις το 1932. 'Ενα χρόνο αργότερα δημοσίευσε τό βιβλίο της «Φουσκωμένα ποκάμια», μιά σάτυρα των ήθων της άριστοκρατίας και των κοσμικών κύκλων, γραμμένη, όχι όπως θά την έγραφε ένας άριστοτέρας φιλελεύθερος από τό πεζοδρόμιο προς τα φωτισμένα παράθυρα, αλλά από τό έσωτερικό των σαλονιών. «'Η γυναίκα», τό θεατρικό της έργο πού γνώρισε μεγάλη έπιτυχία το 1936 στο Μπρόντουαί, ήταν ένα κατηγορητήριο κατά των νεοπλουτών. Τό έργο της «Περιθώριο για Σφάλματα» ήταν τό μόνο άντιναζιστικό έργο πού γνώρισε έπιτυχία στο Μπρόντουαί το 1939. Οί επιθέσεις της κατά της σύγχρονης κοινωνίας απέθλεπαν πάντοτε βασικά στην προστασία των εκ παραδόσεως καθιερωμένων αξιών.

Τό 1935 παντρεύτηκε τόν Χένρυ Λιούς, άπόλυτον άρχοντα του συγκροτήματος πού εκδίδει τα περιοδικά «Τάιμ» και «Λάιφ», χωρίς όμως αυτό να την έμποδίση να εξακολουθήση την εργασία της και την συγγραφή νέων βιβλίων, άρθρων και θεατρικών έργων. Κατά τόν πόλεμο εργαζόταν ως άνταποκριτής του «Λάιφ». Γύρισε την Βερμανία, τις Φιλιππίνες, τις 'Ινδίες, την Κίνα και τό 1942 εξέλεγη βουλευτής στην Πολιτεία Κονέκτικατ. 'Υπήρξε ή πρώτη γυναίκα μέλος της 'Επιτροπής Στρατιωτικών

'Υποθέσεων της Βουλής των 'Αντιπροσώπων χωρίς αυτό να την έμποδίση να ζήση πολύ περισσότερο πόλεμο από όλους τους άνδρες συναδέλφους της της 'Επιτροπής. 'Υποστήριζε με θέρμη την στρατιωτική προετοιμασία, την πολιτική της έξωτερικής βοήθειας και την εισδοχή προσφύγων. 'Αναλαμβάνοντας τό ρόλο της Κασσάνδρας, αντιτάχθηκε στην πολιτική του κατευνασμού, καταπολέμησε τη Γιάлта και την Τεχεράνη και προειδοποίησε τους συμπολίτες της για τις κατακτητικές επιδιώξεις της Ρωσίας σέ εποχή πού μιά τέτοια στάσις κάθε άλλο παρά της μόδας ήταν.

'Η μετάστασις της στον Καθολικισμό, τόν Φεβρουάριο του 1946, προέβλεπε γενική κατάπληξι. 'Ηταν λίγο μετά τό θάνατο της κόρης της σέ αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Στο έργο της: «'Η Πραγματική Αίτια», έξηγουσε τις πνευματικές της άνησυχίες και τό δημοσίευσε τόν επόμενο χρόνο. 'Εγκαταλείποντας την πολιτική ξαναγύρισε στο γράψιμο και τις διαλέξεις με περιεχόμενο, τη φορά αυτή, τόν Καθολικισμό και την ενάτηνισι της ζωής από τό πρίσμα της καθολικής θρησκείας πού της χάρισε έφόδια και δύναμι για να μπορέση να καταπολεμήση τα λάθη, τις παρεξηγήσεις και τα άμαρτήματα, κατά ένα τρόπο πού άποτελούσε μίγμα πουριτανισμού και καθολικισμού με επικρατέστερο τό πρώτο στοιχείο.

'Η φιλολογική της καριέρα φαίνεται ότι έσταμάτησε, προσωρινά τουλάχιστον, όταν άνεμείχθη στην προεκλογική έκστρατεία του στρατηγού 'Αϊζενχάουερ. 'Εκανε, ό,τι μπορούσε για να εξασφαλίση ο στρατηγός τό χρίσμα των Ρεπουβλικάνων στο Σικάγο το 1952. 'Ο 'Αϊζενχάουερ στο

τέλος του χρόνου την διόρισε πρεσβευτή στην 'Ιταλία.

Ο ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ

Όταν έχη ύπ' όψι του κανείς το πώς βρέθηκε ή Λιούς στη Ρώμη, δέν μπορεί να την φαντασθή να διασκεδάξη τ' άπογεύματα και ν' αφήνη τα πράγματα να πηγαίνουν μόνα τους τό μοιραίο δρόμο τους.

Κάθε μέρα εφυστρώνουν πολύπλοκα προβλήματα. 'Ο 'Αμερικανός πρεσβευτής στη Ρώμη, έκτός από τα άλλα, είναι υπεύθυνος και για τη λειτουργία στην 'Ιταλία του Προγράμματος 'Εξωτερικής 'Ενισχύσεως, για τό Πρόγραμμα Κοινής 'Αμυντικής Βοήθειας, για τό Σώμα Στρατιωτικής 'Αμυντικής 'Οργανώσεως, για τό Πρόγραμμα 'Αμερικανών Φυγάδων, την 'Επιτροπή Πολεμικών Μνημείων, την 'Αμερικανική 'Υπηρεσία Διαφωτίσεως με παραρτήματα στις κύριες Ιταλικές πόλεις, τό Γραφείον 'Ακολουθού Ναρκωτικών, τό Γραφείον Περιουσιακών 'Αναζητήσεων, την 'Υπηρεσία Ναυτικών Προμηθειών, τα Γραφεία των 'Ακολουθών Στρατού, Ναυτικού και 'Αεροπορίας, την Γεωργική 'Υπηρεσία 'Εξωτερικού, τόν 'Αμερικανό 'Αντιπρόσωπο στην Τεργέστη και τα προξενεία σε πολλές Ιταλικές πόλεις. 'Ο Πρεσβευτής είναι τό μόνο πρόσωπο πού μπορεί να δώση ενιαία μορφή στην άμερικανική πολιτική στην 'Ιταλία. Από οποιαδήποτε από τις ύπηρεσίες αυτές μπορεί ένα πρωί να προέλθη ή μεγάλη γκάφα πού θά προκαλέση κατάρρευσι της άμερικανικής πολιτικής στην 'Ιταλία και θά προξενήση μεγάλες δυσχέρειες στον πρόεδρο. Πρέπει να τα προσέχη κανείς όλα. Οί ήμέρες της Κλαίρ Μπούθ Λιούς είναι πιό γεμάτες από τις ήμέρες κάθε άλλου

στην Ρώμη. Από τις 8.30 — 9.30 ασχολείται με τις προσωπικές της υποθέσεις με βοηθό την ιδιαίτερη γραμματέα της. Από τις 9.30 μέχρι τη 1 μ. μ. θρίσκει στο γραφείο της, στην πρεσβεία. Απασχολημένη με τηλεφωνήματα, συσκέψεις, σύνταξι και παροχή οδηγιών, διεκπεραίωσε κρυπτογραφημάτων και υπαγορεύσεις. Τα προγεύματα στο σπίτι της είναι πάντοτε έπισημα. Προσκαλεί πολιτικούς, ύπουργούς, άλλους πρεσβευτές και μέλη του προσωπικού της και συζητούν τα πρόσφατα γεγονότα και προβλήματα. Ακόμη προσκαλούνται και όσοι Αμερικανοί είναι γνωστοί της και τυχαίνει να βρίσκονται περαστικοί στην Ιταλία. Και είναι πάρα πολλοί. Πρώην συνάδελφοι βουλευτάι και γερουσιαστάι, ανώτεροι υπάλληλοι και στρατιωτικοί και μέλη της Έθνικής Ενώσεως Τύπου. Για τους Αμερικανούς ή Κλαίρ Μπουθ Λιους θε-

ωρείται σήμερα ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα της Ρώμης όπως το Κολοσσαϊόν και ο Άγιος Πέτρος.

Στο γραφείο της ξαναρχίζει την εργασία στις 3.30 και συνεχίζει έως τις 7.30. Κάθε βράδυ σχεδόν μεταξύ 7.30 και 9 πρέπει να παρευρεθῇ σε κάποιο διπλωματικό κοκταίηλ, πολλές φορές και σε περισσότερα. Στις 9 δίνεται το βραδυνό γεύμα στην κατοικία του πρεσβευτού, πάντοτε έπισημο και πάντοτε με προσκεκλημένους ή είναι ή ίδια καλεσμένη σε άλλο έπισημο γεύμα. Ο καιρός για ύπνο είναι άκαθόριστος, αλλά συνήθως πριν από τα μεσάνυχτα, εάν κατορθώση να ξεγλυστρήση άπαρατήρητη, και αν δεν είναι αναγκασμένη να ξαναχτύση για να άκούση ώρισμένες πληροφορίες ή να μάθη κάτι από κάποιον από τους καλεσμένους της.

Η ιδιοκτησία είναι καρπός σκληρής δουλειάς· είναι κάτι που ο καθένας έπιθυμεί· είναι ένα θετικό αγαθό. Το ότι ένας είναι πλούσιος δείχνει πως και οι άλλοι μπορούν να γίνουν και αυτό συντελεί στην πρόοδο του έμπορίου και της βιομηχανίας.

“Ας μὴν αφήσωμε τὸν ἄστεγο νὰ παίρνη τὸ σπῆτι αὐτοῦ πού κοπίασε γιὰ νὰ τὸ χτίσῃ.

“Ας τὸν ἀφήσωμε ὅμως νὰ δουλέψῃ καὶ νὰ χτίσῃ κι’ αὐτὸς ἕνα δικό του σπῆτι. “Ετσι θὰ εἶναι βέβαιος ὅτι καὶ τὸ δικό του σπῆτι θὰ εἶναι προστατευμένο ἀπὸ κάθε βία ὅταν θὰ κτισθῇ.

Ἀβραάμ Λίνκολν

ΤΟ ΤΡΟΜΕΡΟ ΔΙΑΗΜΜΑ

Διήγημα

Του

ARTHUR GORDON

Στὸ ὑπόγειο τοῦ μεγάλου νοσοκομείου ὑπῆρχε ἕνα μικρὸ ἐστιατόριο, ὅπου τὰ μέλη τοῦ προσωπικοῦ μπορούσαν νὰ φάνε γρήγορα καὶ καλὰ, ἐγκαταλείποντας γιὰ λίγο τὴν ἀπέραντη προσπάθεια, τὴν ἀτέλειωτη πάλη μετὰ τὴς μαῦρες λεγεῶνες τοῦ θανάτου.

Ἡ ὥρα τοῦ δείπνου εἶχε περάσει, ἀλλὰ ἡ αἴθουσα ἦταν ἀκόμη γεμάτη.

“Ὅλα τὰ τραπέζια εἶναι πιασμένα καὶ ὁ νεαρὸς γιατρός Μάρλοου, κρατώντας μετὰ τὰ δύο του χέρια τὸ δίσκο του, διστάζει νὰ προχωρήσῃ.

Τὰ δυνατὰ, σκληρὰ φῶτα πέφτουν πάνω του, δίνοντας στα μαλλιά του μιὰ κοκκινωπή απόχρωσι. Τὸ καλοφτιαγμένο του πρόσωπο φαίνεται πῶς χλωμὸ ἀπὸ συνήθως.

Γύρισε τὸ κεφάλι του.

«Βλέπω δύο καρέκλες ἐκεῖ κάτω, “Αλαν,» εἶπε.

“Ὁ γιατρός Γκίλεσπυ εἶχε περῖπου τὴν ἴδια ἡλικία μετὰ τὸν Μάρλοου, ἀλλὰ φαινόταν μεγαλύτερος. “Ἦταν ἕνας κοντὸς, γεροδεμένος ἄνδρας μετὰ χαρακτηριστικὰ πού πρόδιναν θέλησι καὶ αὐτοπεποίθησι.

Μόλις εἶχε βγάλει τὸν ἀνακλαστήρα του, τὸ ἀπαραίτητο ἐργαλεῖο τοῦ ὠτορινολαρυγγολό-

γου, καὶ τὸ λουρί τοῦ εἶχε ἀφήσει ἕνα κόκκινο σημάδι στὸ μέτωπο, ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ τὰ φρύδια.

«Προχώρα, καὶ ἔρχομαι ἀπὸ πίσω σου. Μά, ελκρινὰ Τζιμ, δὲν καταλαβαίνω...»

«Πάψε, σὲ παρακαλῶ, “Αλαν.»

“Ὁ Τζιμ Μάρλοου προχώρησε ἀνάμεσα στὸν κόσμο καὶ τέλος ἔφθασε σ’ ἕνα τραπέζι γιὰ τέσσερις. Τὰ δύο καθίσματα ἦταν πιασμένα ἀπὸ νοσοκόμες πού χαμογέλασαν καὶ παραμέρισαν μετὰ σεβασμό.

“Ὁ Γκίλεσπυ ἄφισε μετὰ θόρυβον τὸν δίσκο του στὸ τραπέζι.

«Δὲν θὰ πάψω» εἶπε. «Θὰ εἶδνα τὴν ψυχὴ μου γιὰ νὰ κάνω αὐτὴ τὴν ἐγχείρησι αὔριο τὸ πρωῒ. Τὸ ἴδιο θὰκανε καὶ ὁ Γκρέυ, τὸ ἴδιο καὶ ὁ Μέρτσινσον. “Ὁ γέρω· Πόλαρντ διάλεξε ἐσένα. Κι’ ἔκανε καλὰ. Εἶσαι ὁ καλύτερος χειρουργὸς ἀπὸ ὅλους μας. “Ὅλοι τὸ ξέρουν καὶ κανεὶς δὲν τὸ ἀμφισβητεῖ. Κι’ ἐσὺ ἀντὶ νὰ ἐνθουσιαστής κάνεις σάν...»

«Κύτταξε, “Αλαν. Τὸ πῶς αἰσθάνομαι εἶναι δική μου δουλειά.»

«Ἀσφαλῶς ὄχι. Μιὰ τέτοια περίπτωση εἶναι σπάνια. Ἡ ἐγχείρησις αὐτὴ μᾶς ἐνδιαφέρει ὅλους. Καὶ ὅλοι θὰ τὴν παρακολουθήσωμε, τὸ ξέρεις. Στοιχημα-

τίζω πώς τὸ ἀμφιθέατρο θὰ εἶναι γεμάτο. "Αν...

«Ξέρω, ξέρω,» Τὰ μακρυὰ, νευρώδη δάχτυλα τοῦ Μάρλοου τράβηξαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ τὴν ζάχαρη, γέμισαν ἕνα κουταλάκι καὶ τὸ ἀδειασαν μὲ ἀκριβεία στὸν ἀχνιστὸ καφέ τῶν.

«Τότε τί σὲ ἐνοχλεῖ;» Ἡ φωνὴ τοῦ Γκίλεσπη ἦταν ἀπότομη καὶ προκλητικὴ σὰν γαύγισμα. «Μήπως ἔχεις τράκ;»

«Ὅχι! Ἀλλὰ ξέρω πὼς ὁ γέρος θὰ πεθάνῃ ὁποδὴποτε. Ἡ ἀρρώστεια τοῦ ἔχει προχωρήσει πολὺ. Δὲν μπορῶ νὰ τὸν σώσω. Κανεὶς δὲν μπορεῖ.»

Ὁ Γκίλεσπη ἔτριψε σκεπτικὸς τὸ πηγούνι του.

«Σωστά. Δὲν μπορεῖς νὰ τὸν γιατρέψῃς; ἀλλὰ μπορεῖς νὰ παρατείνῃς λίγο τὴν ζωὴ του. Αὐτὸ περιμένει ἀπὸ σένα ὁ Πόλαρντ. Αὐτὸ καὶ τὴν πείρα ποὺ θ' ἀποκτήσῃς.»

«Γιατί νὰ παρατείνω τὴν ζωὴ του, ἀφοῦ ἔτσι συνεχίζω τὴν ἀγωνία του; Ὁ κακομοῖρης δὲν ἔχει συγγενεῖς; οὔτε καν φίλους. Γιατί νὰ τὸν ἐγχειρήσω; Γιατί νὰ μὴν ἐξακολουθήσω νὰ τοῦ δίνω τὰ καταπραυντικά του ἀφήνοντας τὸν νὰ πεθάνῃ ἡσυχᾶ;»

Ὁ Γκίλεσπη σήκωσε ἔκπληκτος τὰ φρύδια του.

«Γιατί νὰ τὸν ἐγχειρήσῃς; μὰ φίλε μου, τὰ πράγματα ποὺ θὰ μᾶς ἀποδῇ αὐτὴν καὶ μόνον τὴν ἐγχειρήσῃς εἶναι ἀνεκτίμητα. Τὸ μόνον ποὺ ἔχεις νὰ κάνῃς...»

«Ξέρω τί ἔχω νὰ κάνω. Τὸν διέκοψε σοβαρὰ ὁ Μάρλοου.

Φαντάστηκε ξαφνικὰ τὸν ἑαυτὸ του μὲ ποδιὰ καὶ μᾶσκα νὰ παλεύῃ κάτω ἀπὸ τὰ ἐκφυλωτικά φῶτα τοῦ χειρουργείου μὲ τὴν ἀρρώστεια. Καρκίνο τῆς ρινικῆς κοιλότητος πολὺ προχωρημένης μορφῆς. Ξανά ὁ θυμὸς τοῦ φούντωνε.

«"Ακου, "Αλαν. "Εχω κάνει πολλές ἐγχειρήσεις, ἀλλὰ σὲ ὅλες προσπαθοῦσα νὰ σώσω μιὰ ζωὴ, νὰ νικήσω τὸν πόνο, νὰ προλάβω τὴν συμφορὰ. Ποτὲ δὲν ἔκανα ἐγχειρήσι ὅπου καταλάβαινα ὅτι δὲν μπορούσα νὰ βοηθήσω τὸν ἀρρώστο καὶ ὅπου ἤξερα ὅτι ὁ σκοπὸς μου ἦταν ἐγώϊστικός: νὰ μάθω κάτι εἰς βάρος του...»

«Μὰ φίλε μου, δὲν εἶναι ἐγώϊστικός, φώναξε ὁ Γκίλεσπη. «Τὸ νὰ παρατείνῃς μιὰ ζωὴ ἔστω καὶ γιὰ εἰκοσιτέσσερες ὥρες εἶναι σπουδαῖο πρᾶγμα. Ἐξάλλου εἶσαι γιατρός; ἕνα ὄργανο τῆς ἐπιστήμης. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐγχειρήσι θὰ εἶσαι πολὺ καλύτερος χειρουργός. Πολὺ πῶς πεπειραμένος. Ἴσως δὲν θὰ θεραπεύσῃς τὸν γέρο Χάρις, ἀλλὰ, ἐγχειρίζοντάς τον, θὰ μᾶς δώσῃς πρᾶγματα ποὺ θὰ σὲ κάνουν ἱκανὸ νὰ σώσῃς ἀργότερα ἄλλες ζωές.»

Ἦπτε μιὰ γερὴ γουλιὰ καφέ καὶ συνέχισε.

«Ξέρεις τί λέει ὁ Πόλαρντ; Στὴν χειρουργικὴ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν πείρα. Κι' αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Ἀλλοιῶς, θὰ μαθαίναμε ὅτι μᾶς χρειάζεται στὸ ἀνατομεῖο ὅπου δὲν μπορούμε νὰ ριψοκινδυνεύωμε παίζοντας μὲ τὴν ζωὴ, γιατί ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ζωὴ. Στὴν αὐριανὴ περίπτωσι πρέπει νὰ ἀφαιρέσῃς τὸ μισὸ πρόσωπο τοῦ ἀρρώστου, διατηρώντας τὸν συγχρόνως ζωντανό. Εἶναι ἕνα τρομερὸ πρόβλημα καὶ μιὰ τρομερὴ πρόκλησι στὶς δυνάμεις σου.»

Μιὰ ἀπὸ τίς νοσοκόμες τελείωσε τὸ γεῦμα τῆς, ἔσπρωξε τὴν καρέκλα τῆς καὶ μ' ἕνα σιγανὸ «μὲ συγχωρεῖτε» ἄφησε τὸ τραπέζι.

Ὁ Μάρλοου ἔσπρωξε τὸν καφέ του χωρὶς νὰ τὸν ἔχη ἀγγίξει.

«Διερωτῶμαι» εἶπε θαρραλεῶς, «ἂν ἡ ἐγχειρήσι αὐτὴ θὰ

γινόταν αὔριο ἂν ὁ ἀρρώστος δὲν ἦταν τοῦ θαλάμου τῶν ἀπορών. "Αν ἦταν ἑκατομμυριοῦχος, ἂν εἶχε δικό του δωμάτιο...»

«"Αν ἦταν ἑκατομμυριοῦχος» εἶπε μὲ πεποίθησι ὁ Γκίλεσπη, «δὲν θὰ θρῖσκοταν σὲ τόσο τρομερὴ κατάστασι! Θὰ εἶχε κυτταχτὴ πρὸ πολλοῦ. Ἀλλὰ εἶναι ἕνας κακομοῖρης ποὺ ἄφησε τὴν ἀρρώστεια νὰ προχωρήσῃ.»

Τελείωσε τὸν καφέ του καὶ ἔσπρωξε τὴν καρέκλα του.

«Πρέπει νὰ φύγω. Μὲ περιμένει μιὰ πιτσιρικά καὶ δὲν τῆς ἀρέσει ν' ἀργῶ.»

Σηκώθηκε καὶ τὸν χτύπησε φιλικὰ στὴν πλάτη.

«Θᾶπρεπε νὰ ὀρθῇ μιὰ κοπέλα, Τζιμ. Σκέπτεσαι πῶς πολὺ ἀπὸ ὅ,τι πρέπει. Μὴ στενοχωριέσαι τόσο! Αὔριο θὰ εἶμαι στὴν πρώτη σειρὰ γιὰ νὰ σὲ χειροκροτήσω. Γεῖα χαρά!» Κι' ἔφυγε μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ του περπάτημα.

Ὁ Μάρλοου τὸν κύτταξε νὰ φεύγῃ μὲ λύπη καὶ λίγη ζήλεια.

Ἀργὰ τράβηξε τὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ, τὸ σήκωσε καὶ γιὰ πρώτη φορὰ κύτταξε τὴν ἀδελφὴν ποὺ καθόταν ἀντίκρου του.

Τὰ καλοχτενισμένα καστανὰ μαλλιά κάτω ἀπὸ τὸν πεντακάθαρο σκούφο, τὰ μάτια τῆς ποὺ δὲν ἦταν οὔτε καστανὰ οὔτε γκρίζα, ἀλλὰ εἶχαν ἕνα δικό τους ἀκαθόριστο χρῶμα, τὸ γλυκὸ στόμα, τὸ σταθερὸ πηγούνι, ὅλη ἡ φυσιολογία τῆς κοπέλλας τοῦ φάνηκε γνωστὴ.

«Δὲν σὰς ἔχω δῆ καὶ ἄλλοτε;»

«Πολλὲς φορές γιατρέ,» τὸν βεβαίωσε.

Ζάρωσε τὸ μέτωπό του προσπαθώντας νὰ θυμηθῇ.

«Σὲ μιὰ ἀπὸ τίς πτέρυγες!... Δὲν εἶναι ἔτσι δεσποινίς... δεσποινίς...»

«Ἀντρίους. Αὐτὴ τὴν ἐβδομά-

δα εἶμαι νυχτερινὴ στὸν θάλαμο 12. Καὶ πρέπει νὰ θρῖσκομαι ἐκεῖ σὲ τρία λεπτά ἀκριβῶς.» Χαμογέλασε καὶ πῆρε τὸν λογαριασμό.

«Στὸν θάλαμο 12; Μὰ ἐκεῖ θρῖσκεται καὶ ὁ γέρο-Χάρις! Τότε θὰ ξέρετε τὴν περίπτωσί του, ἐκείνη ποὺ συζητοῦσα μὲ τὸν δρ. Γκίλεσπη!»

Ἡ κοπέλλα χαμήλωσε τὸ κεφάλι χωρὶς νὰ πῇ τίποτε. Ἦταν ἐπιφυλακτικὴ καὶ αὐτὸ ἄρρεσε στὸν Μάρλοου, ἀλλὰ ξαφνικὰ ἡ ἀγωνία τοῦ ξαναφούσκωσε ζητώντας μιὰ διέξοδο.

«Ἀκούσατε τὴν συζήτησι» εἶπε ἀπότομα. «Ὅ,τι εἶπε ὁ Γκίλεσπη ἦταν σωστό. Τότε ὅμως, γιατί αἰσθάνομαι ἔτσι, σὰν... σὰν νὰ λείπη κάτι σπουδαῖο, κάτι...» σταμάτησε ἀμήχανα.

«Κάτι λείπει» εἶπε ἀργά, σιγανὰ ἡ κοπέλλα.

Εἶχε ἑλπίσει πὼς ἐκείνη θὰ τὸν καθυσόχαζε, πὼς δὲν θὰ ἐνίσχυε τοὺς δισταγμούς του!

«Τί εἶναι τότε;»

Κοῦνησε τὸ κεφάλι τῆς καὶ σηκώθηκε γρήγορα, σὰ νάθελε νὰ τὰν ἀποφύγῃ· αὐτὸν καὶ τὸ πρόβλημα ποὺ τὸν τυραννοῦσε.

«Περιμένετε» εἶπε ἀπότομα «Πέστε μου τί λείπει.»

Τὸν κύτταξε ἴσια στὰ μάτια.

«Ἡ συγκατάθεσι τοῦ ἀσθενοῦς» εἶπε ἐκείνη καὶ ἔφυγε.

Ἦμεινε καθισμένος, ἔκπληκτος.

Ἡ συγκατάθεσι τοῦ ἀρρώστου! Μὰ ἡ ἀδελφὴ δὲν μπορούσε νὰ μὴν ξέρῃ πὼς εἶχαν ἦδη πάρει τὴν συγκατάθεσι τοῦ Χάρις, ὅπως τὴν ἔπαιρναν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀρρώστους ποὺ ἐπρόκειτο νὰ χειρουργηθοῦν!

Τὴν εἶδε νὰ πληρώνῃ καὶ νὰ θγαίνῃ ἀπὸ τὴν αἰθουσα.

Κάτω ἀπὸ τὸ τραπεζομάντηλ ἔσφιξε ἀργὰ τὴν γροθιά του.

“Αν σέ κάθε περίπτωση ο γιατρός έδινε στόν άρρωστο όλόκληρη τήν περιγραφή τής άρρώστειας του, τό αποτέλεσμα θά ήταν τρομερό.

Μόνον ο γιατρός έπρεπε νά ξέρη τά σχετικά μέ τήν άρρώστεια καί έπομένως αυτός νά έξη καί όλόκληρη τήν ευθύνη. “Ωφείλει νά είναι ο μοναδικός πού θά μπορούσε νά κρίνη τί είναι τό καλύτερο γιά τόν άρρωστο. Τοῦ ήρθε ξαφνικά ή έπιθυμία νά ακολουθήσῃ τήν αδελφή, νά τής εξηγήσῃ, νά τήν πείσῃ.

Νά τήν κάνῃ νά καταλάβῃ πώς άλλος είχε αποφασίσει αὐτή τήν έγχείρησι. Πώς τοῦ είχαν αναθέσει κάτι πού δέν μπορούσε ν' ἀποφύγῃ. “Ηθελε μιλώντας στήν κοπέλλα νά διώξῃ ἀπό μέσα του τίς τρελλές ἀμφιβολίες πού τόν βασάνιζαν. Πλήρωσε γρήγορα καί βγήκε.

Καθώς τό άσπασερ άνέβαινε άργά τοῦς δρόμους, ή καρδιά του άρχισε νά χτυπᾷ δυνατά, άκατάστατα.

“Ηξερε τήν αἰτία: “Αδρεναλίνη χυνόταν άνεμπόδιστα στό αίμα του. Καί ήξερε καλά τό αίσθημα πού προκαλοῦσε μιά τέτοια αντίδρασι: φόβος!

“Τί έπαθα!» σκέφθηκε θυμωμένα: «Δέν πρέπει νά φοβάμαι! “Ο,τι κάνω είναι ή δουλειά μου!»

Προχώρησε πρὸς τόν θάλαμο 12. Τό δωμάτιο τῶν αδελφῶν ήταν άδειο. “Ηξερε πώς ή μίς “Αντριους είχε πολλές δουλειές νά κάνῃ, μιά μιά περιεργή διαίσθησι τόν θεβαίωνε πώς θά βρισκόταν κοντά στόν Χάρρις, στό μικό δωμάτιο ὅπου μετέφεραν συνήθως τοῦς άρρώστους πρὶν ἀπό τήν έγχείρησι.

Προχώρησε γρήγορα, άνοιξε τήν πόρτα καί μπήκε.

“Η μίς “Αντριους δέν ήταν εκεί. “Ο γέρω Χάρρις κειτόταν ή-

συχά στό ψηλό κρεβάτι, περιμένοντας. “Ηταν όλομόναχος.

«Καλῶς τόν Γιατρό». Τά σθεσμένα του μάτια τόν άναγνώρισαν. Μοῦ είπαν πώς ἐσύ θά μέ έγχειρήσῃς τό πρωί· χαίρομαι γι' αὐτό», εἶπε ή γέρικη φωνή.

“Ο Τζίμ Μάρλοου άκούμπησε τίς πλάτες του στόν τοίχο, άκούγοντας νά ὑψώνεται έπιτακτική μέσα του ή φωνή πού άδικά είχε προσπαθήσει νά πνίξῃ.

«“Η κοπέλλα είχε δικιο» έλεγε ή φωνή. «“Εκείνο πού λείπει είναι ή συγκατάθεσι τοῦ άρρώστου. “Ο γέρος θέβαια ὑέγραψε τό χαρτί. Γιατί πιστεύει πώς ή έγχείρησι θά έπιτύχῃ. Γιατί έχει έμπιστοσύνη...» “Η καρδιά του άρχισε πάλι νά χτυπᾷ δυνατά. Μά τώρα ήξερε γιατί φοβόταν. “Αν έλεγε τήν αλήθεια στόν γέρο Χάρρις οί συνέπειες μπορεῖ νά ήταν πολὺ δυσάρεστες γιά τό μέλλον του.

Τοῦ Πόλαρντ δέν τοῦ άρρεσε νά συζητοῦν τίς αποφάσεις του. “Αν ὁ άρρωστος άπέσυρε τήν συγκατάθεσι του τήν τελευταία στιγμή, ή αἰτία θά μαθευόταν καί τότε...

«Φαίνεσαι στενοχωρημένος γιάτρέ. “Εχεις τίποτε;»

“Ο Τζίμ ένοιωσε τό στόμα του νά στεγνώνῃ.

Προχώρησε καί κάθησε στήν άκρη τοῦ κρεβατιοῦ.

«Κύριε Χάρρις» εἶπε, καί ή φωνή του άντήχησε παράξενα, «θάθελα νά σᾶς πῶ μερικά πράγματα πρὶν κάνετε τήν έγχείρησι.

Μιλοῦσε γιά πέντε λεπτά μέ φωνή σταθερή, σκουπίζοντας μέ τό χέρι του τόν ιδρώτα ἀπό τό μέτωπό του.

“Εξήγησε στόν Χάρρις πώς θά μπορούσαν νά περιμένουν κάποια καλύτερευσι ἀπό τήν έγχείρησι, μιά δέν προσπαθήσε νά κρύψῃ πώς κατά τήν γνώμη του ὁ γιατρός

θά κέρδιζε περισσότερα ἀπό τόν άρρωστο.

“Ο γέρο - Χάρρις τόν άκουγε χωρίς νά μιλά. “Ακόμη καί ὅταν ὁ Τζίμ σταμάτησε, έμεινε σιωπηλὸς γιά λίγο.

«Γιατί μοῦ τά είπες ὅλα αὐτά. γιάτρέ;»

«Κάποιος» εἶπε ὁ Τζίμ, «μ' έκανε νά καταλάβῃ πώς είχες διακίωμα νά μάθῃς τήν αλήθεια. “Αν θέλῃς μπορεῖς ν' άποσύρῃς τήν άδεια τής έγχειρήσεως. Μόνον ἐσύ τό μπορεῖς αὐτό καί κανείς άλλος.

Σιωπῇ ἀπλώθηκε στό δωμάτιο. Τέλος, άκούστηκε ή γέρικη φωνή. «Παίδι μου», έλεγε ή φωνή, «ἀπό ὅσα μοῦ είπες ή έγχείρησι δέν θά μοῦ κάνῃ κακό. “Οπωσδήποτε εἶμαι χαμένος. “Εσύ ἴσως μάθῃς κάτι...» “Η φωνή έσθῃσε μιά σέ λίγο άκούστηκε δυνατώτερη. «Σ' ὅλη μου τήν ζωή» έλεγε ὁ Χάρρις, «δέν έκανα τίποτε ἀληθινά καλό. Δέν θά εἶναι ὠραῖο ἂν στό τέλος μπορέσω νά κάνω κάτι γιά τοῦς άλλους;»

Στόν διάδρομο, ὁ Μάρλοου στάθηκε γιά λίγο άφίνοντας νά τόν πλημμυρίσῃ ή έμπιστοσύνη καί ή χαρά. Προχώρησε πρὸς τήν έξοδο μιά σταμάτησε. “Η μίς “Αν-

τριους καθόταν στό δωμάτιο τῶν αδελφῶν καί συμπλήρωνε ένα δελτίο. Τό φῶς τής λάμπας έπεφτε στόν κάτασπρο λαιμό τής καί στό μεταξένια τής μαλλιά.

Σήκωσε τά μάτια καί τόν κύταξε. “Η πέννα έπαψε νά τρέχῃ πάνω στό χαρτί.

“Ο Τζίμ τήν πλησίασε.

«Μίλησα μέ τόν Χάρρις. Δέν τήν ζήτησα, μιά μοῦ έδωσε τήν συγκατάθεσι του».

“Η κοπέλλα κούνησε τό κεφάλι της σοβαρά σάν νά μὴν τής φαινόταν περίεργο ὅ,τι είχε κάνει, σάν νά ήξερε πώς ὁ Τζίμ δέν μπορούσε παρά νά φερθῇ ἔτσι.

Κι' αὐτό άκόμη τοῦ χάρισε κάποια γαλήνη, μιά ευτυχία.

Κίνησε νά φύγῃ. Μά ὅταν έφθασε στήν πόρτα γύρισε νά τήν ξαναδῇ, νά χαράξῃ τό πρόσωπό τής βαθείά στή μνήμη του.

«Καληνύχτα μίς “Αντριους. Εὐχαριστῶ.»

“Η κοπέλλα είχε γυρίσει καί τόν κυττοῦσε πού έφευγε. Σκια έπεφτε στό πρόσωπό της. Δέν μπορούσε νά τήν δῇ καθαρά. Μά άκουσε τό ζεστό τόνο στήν φωνή της, καί τήν χαρά.

«Κοιμηθῇτε καλά, γιάτρέ», εἶπε.

Πῶς πάει ή αὐπνία σου; Χειρότερα ἀπό ποτέ. Τελευταία δέν μπορῶ νά κοιμηθῶ οὔτε τήν ὥρα τοῦ πρέπει νά ξυπνήσω!

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΙΣΠΑΝΙΑ»

Τού

ΝΙΚΟΤ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Ο Γκρέκο

Πού γεννήθηκε ο Γκρέκο, γιαγιά; —Έρω κ' εγώ, παιδί μου; Λέν πώς ήρθε από τη θάλασσα. —Τόν γνώρισες; —Και βέβαια. Μά ήμουν πολύ μικρή, δέν τόν θυμώμαι. —Και τί ήταν ο Γκρέκο, γιαγιά; —Ένας άνθρωπος πού έκαμε τόν Χριστό και τούς αποστόλους! Τής υποσχέθηκα νά τής φέρω καφέ και ζάχαρι άν μου πή την αλήθεια. 'Η γριά χάρηκε, τó κίτρινο μάγουλο κοκκίνισε, μουρμούρισε έμπιστευτικά: —'Ηταν ένας άνθρωπος πού έφερε τούς 'Αμερικάνους!

Τινάχτηκα χαρούμενος. Ποτέ δέν είχα φανταστή τόσο άπλά και γραφικά ó ωφελιμιστής, πειναλός λαός. 'Α χαχαχτηρίζει τούς μεγάλους του ήρωες. 'Ηρωες είναι εκείνος πού φέρνει τούς 'Αμερικάνους — δηλ. τó μπαξίσι και τήν καλοπέραςι. Σίγουρος, ó κερδοσκόπος, όλοπάτουχα αγγίζοντας τή γή, ó χωριάτης κυττάζει και κρίνει τά πάντα με τήν κοιλιά του.

Τρογουρίζω τó σπίτι του Γκρέκο, τó μουσείο του, τīs έκκλησιές όπου βρίσκονται τά έργα του, έχω στό νού μου όλη του τή ζωή και τόν άγώνα, λάμπουν στό μάτια μου τά σπαθωτά, φλεγόμενα στόματα, τά χλωμά, μακροδόχτυλα, σαν άστρα τής θάλασσας, χέρια, τά μάτια τά πυρπολημένα κι' άκίνητα. Όλες τούτες οι χαρές είναι μπροστά μου κι' άνυπομονούν νά μπούνε μέσα μου

και νά πάρουν έκφρασι, άνυπομονώ κι' έγώ μ' κρατιέμαι. Γιατί ξέρω ότι όταν θάρρη ή στιγμή τής τέλειος έπαφής ή λαχτάρα, δηλ. ή άνώτατη ήδονή, θά πεθάνη.

Πάω κ' έρχομαι στό στενά δρομάκια κι' ó νους μου χυμάει πίσω γοητευμένος. Στīs 8 του 'Απρίλη του 1614, ένα τέτοιο χαρούμενο πρωινό, ή πόρτα του σπιτιού του μεγάλου Κρητικού ήταν άνοιχτή, παιδόπουλα με άσπρα δαντελωτά πουκάμισα στέκονταν στό κατώφλι με κίτρινες λαμπάδες. 'Ο περήφανος μυστηριώδης ξένος πού είχαν έρθει, τώρα και σαράντα χρόνια, από τήν θάλασσα, είχε πεθάνει.

Όλο τó Τολέδο πενθούσε. 'Ο θρύλος πού είχε δημιουργήσει ó βίαιος, λιγομίλητος Κρητικός ζωντανευε πάλι σήμερα σέ όλα τά χείλια. 'Η ζωή του ήταν παράξενη, τó λόγα του λίγα και τσεκουράτα. Αυτός δέν ήταν πού είπε για τόν Μιχαήλ 'Αγγελο; «Καλός άνθρωπος μά δέν ήξερε νά ζωγραφίζει»; Αυτός δέν ήταν πού έκαμε τά φτερά των άγγέλων τόσο μεγάλα πού ή έκκλησία τρόμαξε; Αυτός δέν ήταν πού έγραψε μιά φορά σ' ένα χαρτί: «Δέν μπορώ πιά, βαγκέστισα!» Κι' όταν τόν ρώτησε ή 'Ιερά 'Εξέτασι: «Πούθε ήρθες; Γιατί ήρθες;» αυτός άποκρίθηκε: «Δέν έχω νά δώσω λόγο σέ κανένα!» Όταν έτρωγε είχε μουσικούς στό διπλανό δωμάτιο νά του

παίζουν και νά φραίνεται τρώγοντας. «Σπαταλούσε, λέει ó φίλος του 'Ιωσήφ Μαρτίνεθ, σπαταλούσε τά δουκάτα στό μεγαλείο του σπιτιού του! Τó δειλινό αγαπούσε νά πηγαίνει στους κήπους του καρδινάλιου Σαντοβάλ 'Ο Ρόχας. 'Ελιές, πορτοκαλιές, πεύκα, στέρνες με ψάρια, ζωτικά πουλιά, γδυμένα άγάλματα, γυναίκες. 'Εκεί έσιμιγε με τούς φίλους του — ποιητές, καλογέρους, πολεμιστές, καρδινάλιους: στους κήπους αυτούς πήγαιναν κ' οι πιό μορφωμένες Τολεδάνες πού, καθώς λέει ó Γκράθικ, «λέν περισσότερα με μιά λέξι παρά ένας 'Αθηναίος φιλόσοφος μ' ένα βιβλίο».

Τó Τολέδο τόν είχε γοητέψει. 'Ηταν ή πολιτεία πού του ταίριαζε — γιομάτη ακόμα μεγαλείο και λάμψη, μά πού είχε αρχίσει νά ξεπέφτει και ν' άφανίζεται. Όμως ζούσαν ακόμα και περπατούσαν στό στενά δρομάκια της, όλο περφάνεια, κούραση και μυστική έξαρση, οι ιππότες κ' οι εύγενείς, οι άγριοι καρδινάλιοι κ' οι χλωμοί καλόγεροι, όλες οι παθητικές φαρμακικές μορφές πού γοητέψαν τó μαύρο έξαλλο μάτι του άνυποτάχτου Κρητικού. Οι φλέδες του ήταν γιομάτες από τó πιό διαλεχτό άραβίτικο αίμα. Τούτοι οι 'Ιδιοι οι 'Αραβες, πού είχαν άρπάξει τήν 'Ισπανία, είχαν ξεχυθή ίσαμε τήν Κρήτη «τό νησί πού τρέχει μέλι και γαλα», ξεμπαρκαραν κ' έκαψαν τά καράβια τους για ν' αναγκαστούν νά τήν κυριέψουν. Τό ίδιο καταχτητικό άραβίτικο αίμα έτρεχε στīs κρητικές κ' ισπανικές φλέδες. Κι' όταν ήρθε ó Γκρέκο στό Τολέδο βρήκε μιάν άληθινή του πατρίδα. Κ' είχε ακόμα τó παρθένο μάτι πού δέν μπορούσαν νά τόχουν οι 'Ισπανοί ζωγράφοι: έβλεπε για πρώτη φορά, έκφραζα, στήν κρισιμότερη άκμή τής νιότης του, τó θέαμα τής 'Ισπανίας, τīs έκστατικές χλωμιασμένες μορφές, τήν πικραμένη αύστηρή άνάστασι, μιάς ράτσας πού αρχίζει νά γέρνει στήν δύσι της.

Ό Θερβάντες τήν ίδια απάραλληλη έποχή άθανάτιζε, κλαίγοντας, γελώντας, τούς ιππότες τούτους τής έλεεινης μορφής. Μά ó Γκρέκο, άναμερίζοντας τó έφήμερο κομικό

στοιχείο, κατάρθωσε, ξεκινώντας από τούς κουρασμένους τούτους διαβάτες, νά διατυπώση με τή γραμμή και τó χρώμα ένα αιώσιο φάσμα: τήν ακατάλυτη, άπελπισμένη ψυχή του ανθρώπου.

Παλιές έκκλησιές, γκρεμισμένα παλάτια, ένα άγιόκλημα μέσα στό χαλάσματα σηκώνει τó κεφαλάκι του και μυρίζει. Βρέθηκα πάλι στήν παλιά 'Οθριακή, στό σπίτι του Γκρέκο, δρασκέλισα τó κατώφλι. Μόλις έρριξα μιά βίαιη άρπαχτική ματιά στīs ζωγραφίες γύρα και σβάρνισα τά λαμπερά χρώματα και τīs χλωμές, φαγωμένες από τó πνεμα σάρκες έννοιασα νά πιάνεται ή πνοή μου. Κι' όπως συνηθίζω στīs μεγάλες μου πίκρες ή χαρές, άνάγκασα τόν εαυτό μου νά καμωθή τόν άδιάφορο. Έχω, στīs φοβερές τούτες στιγμές, άνάγκη νά παίξω, νά ξεστράτισω λίγο τó νού μου, νά τού δώσω καιρό νά καταλάβη πώς κ' ή πιό μεγάλη χαρά και πίκρα είναι ένας εφήμερος φωσφορισμός γύρα από τά κόκκαλα του ανθρώπου και δέν αξίζει για τó χατήρι τους νά σπάση ή καρδιά μας.

Στράφηκα πρós τόν γέρο φύλακα του Μουσείου κι' άρχισα νά μιλω και νά χαρατεύω μαζί του. Μίλησα, γέλασα, συνήφερε λίγο ή καρδιά μου και τότε σώπασα κι' άρχισα νά κυττάζω τόν Γκρέκο.

Όλο τó 'Αποστολάτο γύρω μου και νιώθω έκφραζα πώς έπεσα μέσα σέ φλόγες. 'Ο άπόστολος Βαρθολομαίος, ντυμένος όλόασπρα. Τό μαυρόσγουρο χλωμό, πεινασμένο κεφάλι σαλεύει σά φλόγα νά ξεκορμισθ από τó λαιμό. Κρατάει στό χέρι ένα μαχαίρι με τόση αλαφράδα και χάρη, λες και κρατάει φτερό και θέλει νά γράψη. Δίπλα του ó 'Ιωάννης με κοκκινώγουρα μαλλιά, έφηβος συνάμα και γυναίκα, άντρώγυνος μυστικός, κρατά ένα διακοπτόηρο ξεχειλισμένο φίδι. 'Ο γέρο Σίμωνας, με δουλιγμένα τά μάγουλά του, με τά μάτια άφραστα θλιμένα, κρατάει κοντάρι άγωνιστή και γέρνει όλος άπάνω του κι' άκουμπάει νά μην πέσει. Και καθώς σε κυττάζει νιώθεις τήν αγίατρευτη πίκρα και τήν ματαιότητα του άγώνα.

Όλοι οι απόστολοι έχουν πάρει φωτιά. Καί στην είσοδο ή περίφημη εικόνα του Τολέδο κι' ο Γιωργής, ο γιός του Γκρέκο, μπροστά με ξεδιπλωμένο το χάρτη. Κι' από τόν ουρανό καταβαίνει άπάνω στο Τολέδο, χορεύοντας, κρεμάμενο άνάερα, ένα σμάρι άγγελοι με την Παναγία στην μέση. Σάν ένα έρωτικό σμάρι: μέλισσες, την άνοιξη, με την βασίλισσα άνάμεσα στίς χνουδωτές κοιλιές τους. Ένας άγγελος πέφτει άπό πάνω κατακέφαλα, σάν άστρο που χύνεται.

Θυμούμαι την Άνάστασι του Γκρέκο στο μουσείο της Μαδρίτης. Κάτω οι φρουροί, κίτρινοι, πρασινωποί, γαλάζιοι, καταγκρεμίζονται τ' άνάσκελα κι' δλοίσιοι, σά μακροκότσανο κρίνο, κάτασπρος, άνεβαίνει άπό την παρδαλή τούτη, μανισμένην ανθρώπινη μάζα ο Χριστός: θείο βέλος που άνηφορίζει στόν ουρανό, νικώντας τó βάρος της ύλης και τó θάνατο. Καί μέσα στο παγωμένο Έσκοριάλ πώς λάμπει, σά σμαλτωμένο μέταλλο, τó μαρτύριο του Άγίου Μαυρικίου! Οι τρεις μπροστά πανοπλίες, μπλάθι, σκούρα θαλασσιά και κίτρινη, ή πράσινη φορεσιά του παιδιού, ή λάμπη ή άπόκοσμη που χτυπάει τόν άγέρα, σου δίνουν μιá τέτοιαν έξαρση που θαρρείς πώς σφεντονίστηκες σέ μυστικό της πανσέληνος τοπίο.

Όμοια σέ όλες τις ζωγραφίες του Γκρέκο τó φώς σπαθίζει με σφοδρότητα τόν άγέρα, έχει κάτι τó άνήλεο και σαρκοδόρο — είναι σάν τó Άγιο Πνεύμα στην «Επιφοίτησί» του. Οι άπόστολοι λαγάζουν κάτω τρεμάμενοι σά νά θέλουν νά ξεφύγουν, μά είναι πιά πολύ άργά. Τó Πνεύμα ορμάει σά γεράκι και γαντζώνεται άπάνω τους: ένας άπόστολος βάζει σταυρωτά τά χέρια άπάνω άπό τó κεφάλι του γιά ν' άποφύγη τó Πνεύμα, μά τά χέρια του γιομώνουν αίματα.

Τέτοιο τó φώς στά έργα του Γκρέκο. Τρώει τά σώματα, άποσυνθέτει τά σύνορα κορμιού και ψυχής, τα νύζει σά δοξάρι τά κορμιά — κι άσπάσουν. Τó φώς που είναι κίνηση. Κίνηση δίαινη. Δέν πηγάζει άπό τόν ήλιο, είναι αντίθετο με τó φώς

του ήλιου. Τó φώς χυμάει σάν άπό φεγγάρι τραγικό, ο άγέρας μερμηδίζει γιομάτος κεραυνό, οι άγγελοι κάποτε ξεσπούν κατάκορφα στόν ουρανό σάν άστροβολίδες, που σπάζουν πολύχρωμες, άπειλητικές άπάνω άπό τά κεφάλια τών ανθρώπων. Κ' έτσι τά πρόσωπα του Γκρέκο έχουν την κερωμένην έκστατικήν όψη που έχουν τά φαντάσματα ή που παίρνουν οι μορφές μας σέ μιá μεγάλη γαλάζιαν άστραπή.

Η άγωνία του Γκρέκο είναι: πίσω άπό τά φαινόμενα νά βρη την ουσία. Νά τυραννήση τó σώμα, νά τó μακρύνη, νά τó φωτίση άρπαχτικά, νά έπιφοιτήση άπάνω του και νά τó κάψη δλο. Όλος άνησυχία και πείσμα, περιφρονώντας τους συνθισμένους κανόνες της τέχνης, προσηλωμένος μονάχα στό δικό του τ' δράμα, παίρνει τó πινέλο του, όπως ο ίππότης τó σπαθί του, και ξεκινάει. «Η ζωγραφική, συνήθιζε νά λέη, δέν είναι τεχνική, δηλ. συνταγές και κανόνες. Η ζωγραφική είναι άθλος, έμπνευσι, έέργεια άπόλυτα προσωπική».

Όσο γερνάει, άντί νά γαληνεύη, δηλ. νά ξεθυμαίνη, όπως δλοι οι άνθρωποι, ο Γκρέκο άγριεύει όλοένα. Ό σφυγμός του δλο και γρηγορεύει, ή «παραφροσύνη» του δλο και γίνεται πιό γόνιμη. Τά στερνά του έργα: «Η Πέμπτη Σφαγίδα», «Ο Λαοκόωντας», τó «Τολέδο με την καταιγίδα», είναι καθάρια φλόγα. Δέν είναι σώματα. Η ψυχή τó ανθρώπου είναι σπαθί και ξεθηκάρωσε άπό τó σώμα. Κι' όσο προχωράει ο Κρητικός στην ήλικία, τολμάει άκόμα και τούτο: Ό άνθρωπος είναι ψυχή και σώμα — άλάκαιρος σπαθί. Όλοένα τó σώμα έξαυλώνεται, άντεντώνεται διάφανο, λαμπερό, άπόκοσμο — σάν ψυχή. Οι μυστικοί άλχημιστές του Μεσαίωνα έλεγαν: «Άν δέν άσωματώσης τά σώματα τίποτε δέν κατάρθωσης». Ό Γκρέκο στά στερνά χρόνια του τέλεψε τόν άλχημιστικό τούτον άθλο.

Κάποτε ή άγάπη της γής άναβρύζει σφοδρή άπό τά σώματα του Γκρέκο. Οι άγγελοί του έχουν στέρεα άθλητικά κορμιά: είναι μελα-

χρινοί, με άλαφρό μαύρο χνούδι στά μάγουλα και στό άπαναχέيلي κ' ή μύτη τους είναι άνασκωμένη δλο χάρη. Καί στην έκκλησιά του Άη Βιθέντε στο Τολέδο ένας άγγελος σπράχνει με τά ρωμαλέα μπράτσα του με τόση δύναμη την Παναγία στόν ουρανό, που καθώς τόν κυττάεις ή όρμη του σέ συνεπαίρνει τόσο που τά μπράτσα σου και τά στήθα πονούν, σά νά σπράχνουν δλη τη γής ψηλά κατá τόν ουρανό.

Τά πορτραίτα του Γκρέκο έχουν τόση ένταση που άνατριχιάζει, σά νά βλέπης μέσα άπό τó μαύρο φόντο νάρχεται, συμπύκνωσι φασματική του αϊθέρα, ο παλιός ίππότης ή καρδιανάλιος. Ό Γκρέκο ένοιωσε τó σώμα του ανθρώπου ως έμπόδιο συνάμα όμως ως και τó μόνο μέσο γιά νά έκφραστή ή ψυχή. Γι' αυτό δέν τó άπαρνήθηκε όπως οι Άραβες ξομπλιαστές, βάζοντας στή θέσι του άφηρημένα γεωμετρικά σχήματα. Τό ξαθέρι του κορμιού δέν ήταν γιά τόν Γκρέκο τó παχινίδι που κάνουν ή σαρκα και τó φώς. Ήταν ή ψυχή, τó άόρατο μαργαριτάρι που έπρεπε νά γίνη όρατό. Γι' αυτό όσο κυττάεις τά πορτραίτα του Γκρέκο, νοιώθεις νά σέ κυριεύη μεταφυσικός τρόμος. Οι σκοτεινές έννοιες: άλχημιστής, μάγος, γόης, ξορκιστής, έρχονται στό νοú σου. Όλοι τούτοι οι ζωγραφισμένοι άνθρωποι διαπνούν τó σώμα που είχαν όταν ζούσαν, τά ίδια σουσούμια, τά ίδια ρούχα, είναι οι ίδιοι που ξανάρχονται, μέσα άπό μαγικό καθρέφτη, άναστημένοι άπό έναν παντοδύναμο ξορκιστή. Η τέχνη έτσι ξαναπαίρνει την παλιά της μαγικιά δύναμη κι' άνασταίνει τους πεθαμένους. Μά δέν ύπάρχει πιά στ' άναστημένα τούτα κορμιά γλύκα, άφέλεια και σωματική ζέστα. Πέρασαν την Κόλαση, τó Πουργατόριο και τόν Παράδεισο και ξαναγεννίζουν στή γής άπόκοσμες φλόγες. Έτσι βγαίνουν, περνώντας άπό τó τρίπατο μυαλό του Γκρέκο, δλοι τού οι άγγελοι και οι άνθρωποι.

Ό πνευματικός της Άγίας Τερέζας, ο πάτερ Μπάνιερ, έλεγε: «Η Τερέζα είναι μεγάλη άπό τά πόδια ίσαμε τó κεφάλι. Μά άπό τó κεφάλι και πάνω τó μπτόι της είναι άσύγκρι-

τα πιό μεγάλο.» Τούτο τó μπτόι, τó άόρατο, άγωνίζονταν σέ δλη του τη ζωή ο Γκρέκο νά ζωγραφίση.

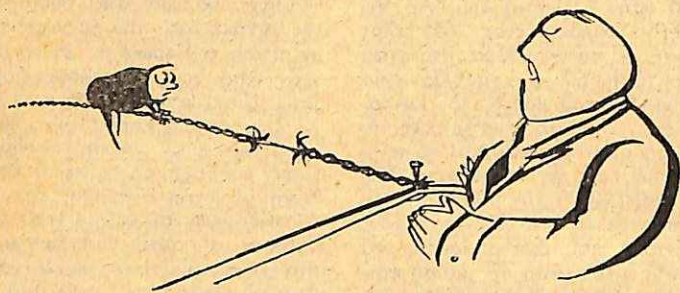
Γιατί, ύστερα άπό δύομιση αιώνες, βγήκε άπό την άλάνεια που είχε πέσει ο Γκρέκο κ' έγινε σήμερα ένας άπό τους μεγάλους άρχηγούς μας; Γιατί μπροστά σέ κανέναν άλλο ζωγράφο ή καρδιά μας δέν άνεστατώνεται με τόση σφοδρότητα; Γιατί ή εποχή μας είναι βαθιά δμολογη με την άνήσυχη, ταραωμένη, άγωνιζόμενη συνείδησι του Γκρέκο «Όμοια μ' αυτόν μάχονται κ' οι σύγχρονοι άνώτατες ψυχές νά βρουν όπό τά φαινόμενα — πού πιά δέ χωρούν τις πεθυμίες μας — μιάν ουσία.

Η τέχνη άρχίζει πάλι νά μη χωράη στά έξωτερικά φαινόμενα. Ζητάει νά βρη την ουσία, άφαιρεί άπό τά σώματα όση ύλη μπορεί, ζητάει μιá γραμμή, ένα χρώμα, μιάν κίνηση που νά μπορεί νά έκφράση τó άνέκφραστο — δηλ. τó μόνο άξιο νά έκφραστή. Δέ θέλει νά παραστήσι τί βλέπει τó μάτι του κορμιού παρά τó τί μαντεύει μέσα άπό τόν όρατό τούτον κόσμο, τó άνήσυχο μάτι της ψυχής.

Όλοι κρατούμε στην καρδιά μας σκλαβωμένο ένα μέλος του Διόνυσου. Ό δημιουργός είναι εκείνος που μαζεύει στην καρδιά του δλο τó σώμα του Διόνυσου. Γι' αυτό ένα άρτίο έργο τέχνης μäs λευτερώνει. Τί θα πη: μäs λευτερώνει; Συντρίβει την άποπνιχτικήν άτομικότητα, τά μέλη του θεού που σπαρτάριζαν μέσα μας μισερόμενα, τά σμίγει με δλα τά μέλη τού τά κατασκορπισμένα σέ όλους τους ανθρώπους και σέ όλον τόν κόσμο κ' εύτύς άναπνέμε όλοκληρωμένοι, άγνωρίζουμε τους άδερφούς, νικούμε τó θάνατο — γιατί, κυττάζοντας τά έργα της τέχνης νιώθουμε πώς δλα, άνθρωποι και ζωα, μελαύμενα και περασμένα, ζωή και θάνατος είναι ένα.

Στίς μεγάλες δημιουργικές στιγμές της άνθρώπινης σκοπός της τέχνης δέν ήταν ή όμορφιά. Η όμορφιά ήταν μονάχα τó μέσο. Σκοπός της τέχνης ήταν ή άποκάλυψη της ένότητας αυτής. Σκοπός της τέχνης ήταν ή λύτρωσι.

Εμπιστευτικές πληροφορίες για τὸν νεαρό ὑπάλληλο

ΕΣΥ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

Τοῦ

ALEX BAVELAS

Ο νέος ἄντρας, πού τώρα μόλις ἀρχίζει τὴν καριέρα του σὲ μιὰ ἐπιχείρησι, πολλές φορές θὰ ῥεθῇ μπερδεμένος σὲ περιπτώσεις πολὺ παράξενες. Ὡστόσο καμμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲν θὰ τὸν ἐκνευρίζῃ τόσο, ὅσο ἡ ἀδυναμία μερικές φορές νὰ θγάξῃ ἓνα νόημα, ἓνα ὁποιοδήποτε νόημα, ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις τῶν ἀνωτέρων του.

Ἐνα μεγάλο μέρος τῆς δυσκολίας αὐτῆς προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι πολλές κοινὲς λέξεις ἔχουν ἀποκτήσει ἓνα εἰδικό «διοικητικό» νόημα. Μερικές μάλιστα φαίνονται σὰν νὰ ἔχουν ἐντελῶς ἀντίθετη ἔννοια ἀπὸ ἐκείνη πού ἔχουν συνήθως μετὰξὺ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων. Φυσικά ὅσο οἱ προστριβὲς τοῦ ὑπαλλήλου μὲ τὸ εἰδικό αὐτὸ λεξιλόγιο αὐξάνουν, τόσο ἡ ἀβεβαιότητά του λιγοστεύει.

Ὡμως πάντοτε θὰ ὑπάρχουν περιπτώσεις, ὅπου οἱ παρατηρήσεις τοῦ ἀνωτέρου του θὰ μένουν

γι' αὐτὸν ἓνα σκοτεινὸ αἰνίγμα.

Πρέπει νὰ θυμώμαστε ὅτι ἓνας προϊστάμενος δὲν ἔχει τὴν πρόθεσι νὰ εἶναι πάντα σαφής. Πιθανὸ νὰ μιλά ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς ὑψηλῆς θεωρίας, ὁπότε, αὐτὸ πού φαίνεται ἀσάφεια, εἶναι στὴν πραγματικότητα μιὰ πολὺ σοφὴ προφύλαξις. Ἀλλωστε, θὰ ὑπάρχουν στιγμὲς ὅπου οἱ ἐκφράσεις του θὰ εἶναι τελείως τυχαίες: ἀπλούστατα μιλά χωρὶς νὰ σκέπτεται. Ἀλλὰ τὶς περισσότερες φορές, πραγματικά, θὰ λήῃ κάτι καὶ κάποτε-κάποτε θὰ λήῃ πολλὰ συγχρόνως.

Ὁ νεαρὸς ὑπάλληλος πρέπει νὰ θυμᾶται σὲ τέτοιες στιγμὲς μιὰ σπουδαία ἀρχή: ὅτι εἶναι πολὺ χρησιμώτερο γι' αὐτὸν νὰ ἀνταποκρίνεται, παρὰ νὰ καταλαβαίνει. Ἐνας νέος πού ἀνταποκρίνεται, ὑπόσχεται πολλὰ!

Οἱ μεγάλοι προϊστάμενοι εἶναι πολὺ εὐαίσθητοι στὴν ἀνταπόκρισι ἐκ μέρους τοῦ ὑπαλλήλου. Μὲ

χαρὰ τους θὰ συζητήσουν τὶς ιδέες τους μὲ κάποιον νεώτερό τους ἂν ἡ στάσι πού θὰ κρατήσῃ ὁ νεώτερος αὐτὸς ἀπέναντί-τους εἶναι ὅπως τὴν θέλουν. Μὰ ἂν δὲν εἶναι, οἱ παρατηρήσεις τους γίνονται ὅλο καὶ πὺρ αἰνιγματικές—καὶ τὸ χειρότερο—στὸ τέλος κάθε ἐπικοινωνία ἐνδέχεται νὰ σταματήσῃ. Βέβαια, αὐτὸ δὲν σημαίνει πὺρ μπορεῖ νὰ ἀποκτηθῇ, ἔτσι ἐπιφανειακά, μιὰ ἐνθουσιώδης καὶ ἄμεση ἀνταπόκρισι. Πρέπει κανεὶς νὰ τὴν αἰσθάνεται ἀληθινά. Τὴν αὐθόρμητη θέρμη τῆς ἀληθινῆς ἀνταποκρίσεως δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ὑποκριθῇ κανεὶς εὐκόλα! Μὲ λίγη ἐξυπνάδα ὅμως καὶ κάποια φαντασία μπορεῖ νὰ τὴν καλλιεργήσῃ μέσα του ἀρκετά: Μάθετε νὰ εἴσθετε σὲ κάθε πεδίο τῆς ἐργασίας σας ὥρισμα ὅτι εἶναι οἱ στοιχεῖα στὰ ὁποῖα μπορεῖτε νὰ χαρίσετε τὴν συμπάθειά σας. Ἡ καλλιέργεια μιᾶς εἰλικρινοῦς καὶ καθόλου ἀναγκαστικῆς ἀνταποκρίσεως θὰ δώσῃ πλοῦσιαν τὴν ἐσοδείᾳ της. Δὲν θὰ σᾶς χάριση μόνον τὴν εὐνοϊκὴν προσοχὴν τῶν ἀνωτέρων σας, ἀλλὰ θὰ δημιουργήσῃ μιὰ στέρη θάσι πείρας πού θὰ σᾶς βοηθήσῃ ἀργότερα γιὰ νὰ διακρίνετε τὴν ἀληθινὴ ἀνταπόκρισι τῶν δικῶν σας κατωτέρων.

Ἐνας δεῦτερος κανόνας πού δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παραβαίνετε, εἶναι ὅτι τὰ πρῶτα λόγια, οἱ πρῶτες ἀντιδράσεις ἐνὸς νεαροῦ ὑπαλλήλου δὲν κρίνονται κυρίως ἀπὸ τὸ περιεχόμενό τους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ποιότητά τους ἐμφάνισι. Οἱ πὺρ πειστικὲς δηλώσεις εἶναι οἱ ἐντελῶς κενὲς παντὸς πρακτικοῦ περιεχομένου. Καὶ εἶναι ἐντυπωσιακές, γιὰτὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὶς συζητήσῃ. Βέβαια, ἀπροκάλυπτη θλακία μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ κά-

ποια ἀμηχανία. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ σὲ τέτοιες στιγμὲς, ἡ πείρα ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἡλιθιότης σὲ τεχνικά ζητήματα μπορεῖ νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητη μέσα στὴν ὀργάνωσι τῆς δουλειᾶς, ἐνῶ ἡ κοινωνικὴ ἡλιθιότης ἔχει συνέπειες ἀπρόβλεπτες, καὶ γενικῶς δυσάρεστες. Ἄς ὑποθέσωμε π.χ. πὺρ σὲ ἓνα διάλειμμα τῶν καθημερινῶν του ἀσχολιῶν ὁ προϊστάμενος θρίσκεται μὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς ὑφισταμένους του καὶ τοῦ λέει:

«Τζόνς,... ἄραγε θὰ ἔπρεπε νὰ κάνωμε τίποτε σχετικὰ μὲ τὴν οἰκονομικὴ ἐκπαίδευσιν ἐκεῖ κάτω στὸ ἐργαστάσι;»

Πὺρ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπαντήσῃ ὁ Τζόνς; Ἄς ἐξετάσωμε μερικὰ πιθανὰ λάθη.

Λάθος πρῶτο: «Δὲν νομίζω πὺρ θὰ ἔπρεπε, κύριε διευθυντά.» Ἐδῶ, τὸ λάθος εἶναι τόσο φανερό, ὥστε δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὸ συζητήσωμε καν.

Ποτέ, κανεὶς δὲν ἀποκρίνεται σὲ ὁποιαδήποτε ἐρώτησι (ἀπὸ ἀνώτερο) πού περιέχει ρῆμα σὲ πρῶτο πληθυντικὸ πρόσωπο, μὲ κατεῦθεϊαν ἄρνησι. Τί εἶδους ἐντύπωσι περὶ τῆς ποιότητός του ὡς ὑπαλλήλου θὰ δώσῃ αὐτὸς ὁ νέος;

Λάθος δεῦτερο: «Νομίζω πὺρ θὰ ἔπρεπε, κύριε διευθυντά.» Αὐτὴ ἡ φράσις ἔχει τὸ λάθος ὅτι κατὰ κάποιο τρόπο σημαίνει ὅτι ἡ ἀπάντησις εἶναι τόσο φανερή, ὥστε δὲν χρειάζεται καν συζήτησι. Ἐπίσης πιθανὸ νὰ ὑποβάλλῃ καὶ τὴν ιδέα ὅτι τὴν σκέψι αὐτὴν τὴν εἶχε κάνει καὶ ὁ ὑπάλληλος πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν προϊστάμενό του. Καὶ ἀκόμη χειρότερο, ἡ ἀπάντησις δείχνει πὺρ ὁ νεαρὸς κατάλαβε τί σημαίνει ὁ ὅρος «οἰκονομικὴ

ἐκπαίδευσιν στους ἐργάτες»!..

Εἶναι πολὺ πιθανὸν ὁ προϊστάμενος νὰ μὴν ἔχῃ ξεκαθαρίσει αὐτὸ τὸ σημεῖο, καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ ὑπαλλήλου του τοῦ κάνει δύσκολη τὴν ὁμαλὴ συνέχισι τῆς κουβέντας.

Λάθος τρίτο: «Οἰκονομικὴ ἐκπαίδευσιν στὸ ἐργοστάσιο κύριε.» Ἡ ἐπανάληψις τῆς φράσεως αὐτῆς ἀναγκάζει τὸν προϊστάμενον ἢ νὰ τοῦ ξεκαθαρίσῃ τὸ νόημά της, ἢ νὰ διακόψῃ τὴν συζήτησι.

Λάθος τέταρτο: «Νὰ σὰς πῶ κύριε διευθυντά, νομίζω πὼς ἡ ἐπιτυχία τοῦ σχεδίου ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσι πού θὰ δοθῇ στὸ ὅλο πρόγραμμα, καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο πού θὰ ἐφαρμοσθῇ αὐτὸ σὲ κάθε διαφορετικὸ κλάδο τοῦ ἐργοστασίου. Μελετοῦσα τώρα τελευταῖα μία στατιστικὴ τῶν ἀποτελεσμάτων πού εἶχε ἓνα παρόμοιο σχέδιο σὲ μὴ κρατικοποιημένα ἐργοστάσια. Ἡ στατιστικὴ αὕτη δείχνει...»

Αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὁ μονόλογος ἔχει τὸ ἐλάττωμα ὅτι καθιστᾷ ἀδύνατη γιὰ τὸν προϊστάμενον οἰαδήποτε ἀξιοπρεπὴ ἀπάντησι.

«Ἀς δοῦμε τώρα τὴν ἄλλη πλευρά, μερικὲς λύσεις περισσότερο κατάλληλες:

Πρώτη ἀπάντησις: «Νομίζω πὼς ἡ ἰδέα σας εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα. Ὁμολογῶ πὼς θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ ἐξέρω περισσότερα πάντως αὐτὸ τὸ θέμα.»

Αὕτη ἡ ἀπάντησις προσφέρει στὸν προϊστάμενον τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνεχίσῃ στὰ σίγουρα τὴν κουβέντα του. Προσέξτε πόσο φανερά δειχνεὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ νεαροῦ ὑπαλλήλου καὶ τὴν ἐπιθυμία του νὰ μάθῃ.

Δεύτερη ἀπάντησις: «Φαντάζομαι πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ μελετήσωμε τὸ πρᾶγμα. Θὰ προσπαθῶσω

νὰ συγκεντρώσω μερικὰ συγκεκριμένα στοιχεῖα σχετικῶς μὲ τὸ θέμα.» Αὕτη ἡ ἀπάντησις δειχνεὶ περίσκεψιν καὶ αἰσθημα εὐθύνης. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ περάσῃ ἀπαρατήρητη ἡ ἔξυπνη χρησιμοποίησις τῆς λέξης «συγκεκριμένα».

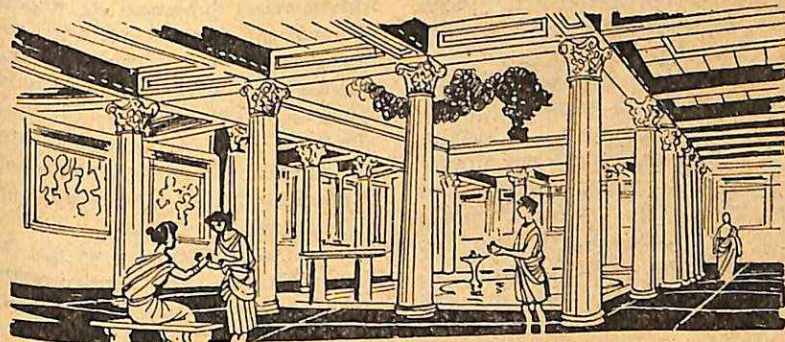
Ἰδιαιτέρο ἐνδιαφέρον στὴν συμπεριφορὰ ἐνὸς νεαροῦ ὑπαλλήλου παρουσιάζει ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἀντωνυμίας «ἐμεῖς». Αὕτη ἡ μικρὴ λεξούλα εἶναι ἀναμφισβήτητα πολὺ χρησιμὴ στὶς συνεννοήσεις προϊσταμένων καὶ ὑφισταμένων. Ἐπανειλημμένες μελέτες ἔδειξαν πὼς ἡ ἔννοια τοῦ «ἐμεῖς» ἐξασφαλίζει μίαν ἀρμονικὴ συνεργασία. Ἡ χρησιμοποίησις ὅμως τῆς ἀντωνυμίας αὐτῆς πρέπει πάντοτε νὰ ἀκολουθῇ μίᾳ σαφῇ ἔνδειξι ἀπὸ τὸν προϊστάμενον πὼς ἡ συνεργασίας θὰ τοῦ εἶναι εὐπρόσδεκτη.

Τρίτη ἀπάντησις: Σιωπὴ γιὰ μᾶτη περίσκεψιν, ὕφος ἐμβριθές, μάτια μισοκλεισμένα. Αὗτὲς οἱ σιωπηλὲς ἀντιδράσεις περιλαμβάνονται μὲ διαταγμὸ στὸν κατάλογο τῆς σωστῆς ἀνταποκρίσεως. Τεχνικῶς ὅμως προβάλλουν τὸ νόημα, δὲν τὸ υποβάλλουν. Τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας τους εἶναι ὅτι ἀποφεύγουν τὴν ἀπ' εὐθείας ἀπάντησι.

Ἐπίσης ἐμποδίζουν τὰ λάθη καὶ προσφέρουν ἓνα σωρὸ τρόπων γιὰ νὰ συνεχιστῇ ἡ συζήτησι.

Βέβαια δὲν μπορούμε νὰ συστήσωμε αὗτὲς τὶς σιωπηλὲς ἀνταποκρίσεις σὲ ἓνα ἀρχάριο, ἀν καὶ μίᾳ κάποια ἰδιαιτέρῃ πρακτικῇ κατ' οἶκον σ' αὐτὸν τὸν τομέα θὰ τὸν βοηθοῦσε νὰ καλλιεργήσῃ τὴν εὐαίσθησιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη πού ἀπαιτεῖται ἀπὸ ὅλη αὐτὴν τὴν τεχνικὴ.

Ἀπὸ τὰ ἐρεστιά της, θαμμένα κάτω ἀπὸ τὴν λάβα ἐπὶ 1900 χρόνια, προβάλλει ὁλοζώντανη ἡ εἰκόνα τῆς ζωῆς τῆς ἀρχαίας Ρωμαϊκῆς στὸν κολοφῶνα τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ὁμορφιάς της

Η ΠΟΛΙΣ

ΠΟΥ ΠΕΘΑΝΕ ΓΙΑ ΝΑ ΖΗΣΗ

Τῶν
D. καὶ L. PRATTIE

Ἡ 24 Αὐγούστου τοῦ 79 π.Χ. ἐξημέρωσε ὅπως ὅλες οἱ μέρες στὴ νότια Ἰταλία, ζεστὴ, λαμπερή, ἡρεμὴ. Ἡ Πομπηία ἐκπλωνε ἀνάμεσα στὰ δάση, τὶς ἀσημένιες ἐλιές της καὶ τὶς σκοτεινὲς ὀμπρέλλες τῶν πεύκων της. Κανένας δὲν κύτταζε μὲ προαίσθημα, πέντε μίλλια μακριά, τὸ Βεζούβιο. Ὁ παλιὸς του κρατήρας ἦταν σκεπασμένος μὲ θράχους καὶ ἀμπέλια ἐντυνὰν εἰρηνικὰ τὶς πλαγιές του.

Χτισμένη κοντὰ στὸ θρονὸ αὐτὸ καὶ στὸν κόλπο τῆς Νάπολης, ἡ πόλη μὲ τὰ κομψὰ τεῖχη, 600 κιόλας χρονῶν, εἶχε γίνῃ τὸ καλοκαίρινὸ καταφύγιο τῶν πλούσιων Ρωμαίων. Ὁ πληθυσμὸς

της, πού εἶχε φτάσει τὶς 20.000, ἀπλωνόταν τώρα πέρα ἀπὸ τὰ τεῖχη της, σὰν λουλούδια πού ξεφεύγουν ἀπὸ φράχτη.

Τὰ σπίτια καὶ τὰ μαγαζιά ἦταν χτισμένα ἀπὸ τὴν κιτρινωπὴ, γκρίζα ἢ μαύρη πέτρα τοῦ ἡφαίστειου. Κι' ἀνάμεσά τους ἔλαμπαν τὰ μάρμαρα στὶς θύρες καὶ στοὺς ναοὺς, ὅσο ἡ σκιά τοῦ ἡλιακοῦ ρολογιοῦ ἀρνόταν πρὸς τὴ μοιραία ὥρα: μὴ μὲ τὰ τὸ μεσημέρι. Οἱ μαγαζάτορες ἐκλείναν τὰ ξύλινα παραθυρόφυλλα γιὰ τὴν πολὺωρη μεσημεριανὴ ἀνάπαυσι. Οἱ κοπέλλες, πού ἔπαιρναν νερὸ καὶ κουτσομπόλευαν στὴ θρύση τῆς γωνίας, ἀποχαιρετίστηκαν καὶ πῆ-

ρε ή κάθε μία τὸ δρόμο της, μετὰ ψηλὰ λεπτὰ κανάτια στοὺς ὤμους. "Ενας φούρναρης φούρνεσε 81 καρβέλια καὶ ἔκλεισε τὴ σιδερένια πόρτα τοῦ φούρνου του. Σὲ μιὰ ταβέρνα ἕνας πελάτης ἄφησε τὰ λεπτὰ του στὸν μπάγκο. Ξαφνικὰ σεισμός συντάραξε τὴν πόλη.

Ἡ κοπέλλα στὴν ταβέρνα δὲν ἀπλῶσε ποτὲ νὰ πάρῃ τὰ χρήματα ἀπ' τὸν μπάγκο. Τὰ ψωμιά τοῦ φούρναρη ἔγιναν παξιμάδια. (Αὐτὰ τὰ καρβέλια μπορεῖ νὰ τὰ δῇ κανεὶς σήμερα στὸ Μουσεῖο τῆς Νάπολης). Γιατί, ἀπὸ τὴν πρώτη δόνησι, ὅλη ἡ συνηθισμένη ζωὴ τῆς Πομπηίας διεκόπη γιὰ πάντα.

Ἀλλὰ ὁ σεισμός ἦταν μόνο τὸ θηρίο πού εἶχε ξυπνήσει μέσα στὸ Βεζούβιο καὶ τινάζονταν προτοῦ νὰ ὀρμήσῃ. Μουγκρίζοντας καὶ γυαλοκοπώντας μετὰ διαβολικὴ λάμψι, τὸ ἡφαίστειο ἔβγαλε ἀπὸ μέσα του ἕνα μαγεμένο σύννεφο, πού ἡ κορφή του ἔτρεχε κατὰ τὸν οὐρανό. Τὰ πούλια ἔπεφταν νεκρά. Ἀπὸ τοὺς σπασμένους σωλῆνες καὶ τὶς ἀναταραγμένες πηγές νερὰ κυλοῦσαν μέσα στὴν πόλι.

Χιλιάδες ἄνθρωποι ἔτρεξαν ἀμέσως νὰ γλυτώσουν. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ φρόνιμοι — καὶ οἱ πιὸ φρόνιμοι ἀνάμεσά τους ἐξακολουθοῦσαν νὰ προχωροῦν ὅλο ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα καὶ τὸ θρόδυ. Τίποτε ἄλλο δὲν μπορούσε νὰ τοὺς κρατήσῃ ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο τοῦ θανάτου πού ὁ Βεζούβιος χάραζε γύρω του.

"Ἄλλοι ὅμως ἀργοπόρησαν γιὰ λόγους πού τοὺς ἐξηγοῦν τὰ πτώματά τους. Μιὰ ὁμάδα θρέθηκε εὐλαδικὰ σ' ἕνα νεκρικό δεῖπνο. "Ενας ἄνθρωπος θρέθηκε πεσμένος στὸ δρόμο σφίγγοντας ἀκόμη μιὰ φούχτα χρυσῶ νομίσματα — πού τ'ἔχε ἴσως κλέ-

ψει. "Ἄλλοι πάλι ἀργοπόρησαν γιὰ νὰ θάψουν τὰ χρυσαφικά τους καὶ θάφτηκαν οἱ ἴδιοι. "Ἄλλοι ξόδεψαν πολυτιμὴ ὥρα φορώνοντας κάρρα μετὰ ὑπάρχοντά τους. "Ἄλλοι κρύφτηκαν στὰ σπίτια τους, ἔκλεισαν τὶς πόρτες γιὰ νὰ μὴ μπαῖνῃ ἡ λάβα τοῦ ἡφαίστειου — γιὰ ν' ἀνακαλύψουν ἀργότερα πὼς δὲν μπορούσαν νὰ τὶς ξανανοῖξουν πιά.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς σιωπηρὲς αὐτὲς μαρτυρίες, πολλὰ ἀπ' ὅσα ξέρουμε γιὰ τὶς τελευταῖες ὥρες τῆς Πομπηίας προέρχονται ἀπὸ ἕνα δεκαοχτάχρονο ἀγόρι. Ὁ Γάιος Πλίνιος, πού ἔπωνομάστηκε Πλίνιος ὁ Νεώτερος, ζοῦσε στὸν Κόλπο τῆς Νάπολης, στὸ Μιζένο, μετὰ τὴ μητέρα του καὶ τὸ θεῖο του, πού εἶναι γνωστὸς ὡς Πλίνιος ὁ Πρεσβύτερος, ἕνα διάσημο φυσιοδίφῃ καὶ Ναύαρχο στὸ Ρωμαϊκὸ Ναυτικό. Ὁ νεαρὸς ἦταν γραμματέας τοῦ θεοῦ του καὶ ἄφησε τὴν καλύτερη περιγραφὴ πού ὑπάρχει. Λέει πὼς ὁ Ναύαρχος μόλις εἶδε τὴ στήλῃ τοῦ καπνοῦ πού ἐξεχύθηκε ἀπὸ τὸ Βεζούβιο, ἐκίνησε μετὰ καράβια του γιὰ τὴν καταδικασμένη ἀντικρινὴ ἀκτὴ, νὰ σώσῃ φίλους. Μέσα σὲ βροχὴ ἀπὸ στάχτες καὶ πέτρες ὁ Πλίνιος πέρασε τὴν ταραγμένη θάλασσα καὶ ἔφτασε στὴ Στάβια, ἕνα λιμάνι κοντὰ στὴν Πομπηία. Ἀλλὰ τόσο ψηλὰ σηκώνονταν τὰ κύματα πού εἶχε προκαλέσει ὁ σεισμός, ὥστε δὲν μπόρεσε νὰ ξαναφύγῃ.

Ὁλόκληρη τὴ νύχτα ἡ γῆ χοροπηδοῦσε καὶ τὸ θουνὸ ἔφτυνε φλόγες, λάβα καὶ θράχους. Στὸ Μιζένο, ὅταν πιά τέλειωσε ἡ νύχτα τῆς φρίκης, ὁ νεαρὸς Πλίνιος καὶ ἡ μητέρα του ἐνάθησαν μετὰ τὸ πλῆθος πού ἔφευγε ἀπὸ τὰ ἐτοιμόρροπα τείχη. Ἦταν ἑπτὰ τὸ πρωῒ, ὅμως ὅλο καὶ σκοτεῖ-

νιαζε καὶ σκοτεῖνιαζε. Ἡ μητέρα τοῦ ἀγοριοῦ, ἐξαντλημένη, τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ πεθάνῃ, ἀλλὰ ἐκείνος τὴν ἔσερνε κάτω ἀπὸ τὴ λάβα πού ἔπεφτε. Ξαφνικὰ τοὺς περικύκλωσε τέτοιο σκοτάδι, ὅπως «εἶναι μέσα σ' ἕνα κατάκλειστο δωμάτιο».

"Ὅπως τὰ φτερά τοῦ θανάτου ἀπλώνονταν πάνω ἀπὸ τὴν Πομπηία, τὰ πανικόβλητα πλήθη φούσκωναν μπροστὰ στὶς πύλες τῶν τειχῶν. Ἀλλὰ οἱ πύλες ἦταν στενὲς καὶ τὰ παραφορτωμένα κάρρα πού εἶχαν μαζευτῇ ἔπεφταν τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο καὶ τὶς ἔκλειναν περισσότερο. Τότε φύσηξε ἀέρας ἀπὸ ἄλλη διεύθυνσι καὶ ἀπὸ τὸ δηλητηριῶδες θουνὸ ἔφτασε πνοὴ ἀπὸ μοιραῖο ἀέριο — προφανῶς ἀτμοὺς θεοῦ. Στὴν ἀργοιολιὰ τῆς Στάβιας, ὁ Πλίνιος ὁ Πρεσβύτερος ἀνάσανε καὶ ἔπεσε νεκρός. Παντοῦ οἱ γυναῖκες ἔπεφταν πάνω στὰ παιδιά τους, προσπαθώντας μάταια νὰ τὰ σώσουν ἀπὸ τὴν ἀσφυξία. Μιὰ κυρία, τραβώντας τὸν πέπλο της στὸ πρόσωπο, ξάπλωσε νὰ πεθάνῃ μετὰ ἀξιοπρέπεια. "Ενας σκύλος, δεμένος μετὰ ἀλυσίδα, κουλουριάστηκε καὶ ἄφησε νὰ φανοῦν τὰ δόντια του στὴν ἀγωνία τῆς ἀσφυξίας. Ἀλλὰ ἡ ἀγωνία θὰ πρέπει νὰ κράτησε μόνο λίγα λεπτά.

Οἱ στάχτες, ἀνακατωμένες μετὰ βροχὴ, σχημάτισαν ἕνα εἶδος γύψου, πού σκλήρυνε γύρω ἀπὸ τοὺς νεκροὺς σὰν τέλειο ἐκμαγεῖο καὶ τοὺς διατήρησε στὶς τελευταῖες τοὺς στάσεις μέσα στοὺς αἰῶνες. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ ἐκρήξεις 28 ὥρῶν, ὁ Βεζούβιος ἡσύχασε. Ἡ Πομπηία κοιτόταν θαμμένη σὲ βάθος 6 μέτρων. Τὸ Ἡράκλειον θάφτηκε ἀπὸ ἕνα ποτάμι λάσπης, πού πέτρωσε σὰν θράχος, σὲ βάθος 18 μέτρων. Ὁ-

ταν ἐπὶ τέλους ξεπρόβαλε ὁ ἥλιος, δύο χιλιάδες περίπου κατωικοὶ τῆς Πομπηίας καὶ μερικὲς ἑκατοντάδες τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Στάβιας δὲν ἦταν πιά ζωντανοὶ γιὰ νὰ τὸν δοῦν.

☆

Ἡ ἐνταφίσις τῆς Πομπηίας τὴν ἔσωσε γιὰ μᾶς. Ὅλες οἱ ἄλλες ἀρχαῖες πόλεις ὑπέφεραν τὴ μοῖρα τῆς μεταβολῆς, τῆς καταστροφῆς, τῆς παρακμῆς. Ἡ Πομπηία ὅμως δὲν πέθανε ἀπὸ ἀργὸ θάνατο· σκοτώθηκε, γρήγορα, στὸν κολοφῶνα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὁμορφιάς της. Καὶ ἔτσι ἔμεινε ἐπὶ αἰῶνες κλειδωμένη μέσα στὴ γῆ, περιμένοντας τὸ χέρι τῆς ἐπιστήμης νὰ ξεδιπλώσῃ τὰ στάχτινα σάβανά της. Ὡς τὸν Μεσαῖωνα ἡ τοποθεσία, ἀκόμη καὶ τὸ ὄνομα τῆς Πομπηίας, εἶχαν ξεχαστῇ. "Ενας ἀκατοίκητος μεγάλος στάχτινος σωρὸς κοντὰ στὸν ποταμὸ Σάρνο ὀνομαζόταν «la Civita», πού σημαίνει «ἡ πόλι», ἀλλὰ κανεὶς πιά δὲν ρωτοῦσε ποῖα πόλι. Ὅταν στὰ 1594 τρυπήθηκε ἕνα τούνελ κατὰ τὸν ὅλοφον αὐτὸ γιὰ νὰ ἐρθῇ νερὸ ἀπ' τὸν Σάρνο, αὐτοὶ πού ἐσκαβάν ἐξέσπῃσαν δύο ἐνεργίως πλάκες. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἱταλικὸ ἔδαφος εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀρχαῖα, οἱ ἐργάτες τὶς ἄφησαν κατὰ μέρος. Κανεὶς δὲν ὑποψιάστηκε τίποτα ὡς τὰ 1739, ὁπότε ὁ μηχανικὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Νάπολης ἐπιθεώρησε τὸ τούνελ. Ὁ μηχανικὸς Ἀλκουμπιέρρε μετὰ 24 ἄντρες καὶ μετὰ πυρίτιδα γιὰ εὐνοούμενο ἐργαλεῖο, ἄρχισε ξανά χονδροειδεῖς ἀνασκαφές στὰ 1748. Καὶ τότε, μέσα σὲ λίγες μέρες, ἀνακαλύφθηκαν μιὰ τοιχογραφία μετὰ θαυμαστὰ λαμπερὰ χρώματα καὶ τὸ πρῶτο πτῶμα ἐνός ἀπὸ τὰ θύματα — τοῦ κλέφτη πού κρατοῦσε τὰ χρυσῶ νομίσματα.

Ἐνθουσιασμένη ἀπὸ τὰ εὐρήματα αὐτὰ ἡ ὁμάδα ἔσκαθε μὲ μαρτὰ καὶ ὅπου τύχαινε. Ὁ Ἀλκουμπέρρε μάζευε ὅ,τι εὑρίσκε, γιατί ἤθελε νὰ τὰ χάριση γιὰ τὴ συλλογὴ τοῦ Βασιληᾶ, ἀλλὰ τὸ κυριώτερο ἐνδιαφέρον τοῦ προκαλοῦσαν οἱ τεχνικὲς δυνατότητες τῆς πυρίτιδος. Ἡ λεπτή τεχνικὴ τῆς σημερινῆς ἀρχαιολογίας δὲν εἶχε ἀκόμη γεννηθῇ.

Στὰ 1763 ἦρθε στὴν Πομπηία ἕνας μεσόκοπος Γερμανὸς ὁ Ἰωάννης Ἰωακείμ Βίνκελμαν, γιὸς ἐνὸς φτωχοῦ παπουτοῦ, ἀλλὰ ἐπιστήμων μὲ πάθος γιὰ τὴ ἀρχαιότητα. Τὴν Πομπηία ὅμως τὴν ἤλεγχαν τώρα σχολαστικοὶ πρὸ ἀποφασισμένοι νὰ φυλάξουν μυστικά, παρὰ νὰ τὰ ἀποκαλύψουν. Τοῦ ἀπαγόρευαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ χῶρο τῶν ἀνασκαφῶν. Κατῳρῶσε καὶ μῆκε κρυφὰ στὸ Μουσεῖο τῆς Νάπολης. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὴν ἀδεία νὰ κάνῃ ἕνα σχέδιο ἢ νὰ πάρῃ μέτρα, ὁ Βίνκελμαν μελέτησε ὁλόκληρὴ τὴ συλλογὴ τῶν εὐρημάτων, ὥσπου τὴν ἔμαθε ἀπ' ἑξῶ. Ἐπειτα ξεγλίστρησε ὡς τὴν Πομπηία, δωροδόκησε τὸν ἐπιστάτη καὶ ὅ,τι εἶδε ἐκεῖ — ἢ μᾶλλον ὅ,τι ἡ μεγαλοφυΐα του τὸν ἔκανε νὰ ἰδῇ ἐκεῖ — εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἀρχὴ τῆς ἀρχαιολογίας.

Τέσσερα χρόνια ἀργότερα δολοφονήθηκε ἀπὸ ἕνα Ἰταλὸ κακοποιὸ σ' ἕνα ξενοδοχεῖο τῆς Τεργέστης. Ἀλλὰ στὸ μεταξύ πρόλαβε νὰ μετατρέψῃ ἕνα κυκεῶνα ἀπὸ εὐρήματα σὲ μιὰ καθαρὰ καταγραφή ἑξ αἰώνων ζωῆς καὶ τέχνης στὴ χαμένη πόλιν. Ἡ ἐργασία του εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐπιτεύγματα στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, γιατί ὑπέδειξε μεθόδους γιὰ ὅλες τὶς σπουδαίες ἀνασκαφές πού ἀκολούθησαν — τῆς Τροίας, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Κρήτης,

τῆς Νινευί, τῆς Βαβυλῶνος, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Γιουκατάν.

Ἀλλὰ τότε στὴν Πομπηία καὶ οἱ δὲν τοῦ ἔδωσαν προσοχή.

Στὰ ἑκατὸ χρόνια πού ἀκολούθησαν, τὸ ξέθαμμα τῆς πόλης ἐξακολούθησε. Ἀποκαλύφθηκε ἡ μεγάλη κεντρικὴ Ἀγορά, μὲ τὰ ἐμπορικὰ, τὰ δικαστήρια, τοὺς ναοὺς, ἔπειτα τὸ Θέατρο, τὸ Ὡδεῖο, ὁ Ἰππόδρομος πού χωροῦσε 20.000 ἀνθρώπους, ὁ Ζωολογικὸς Κήπος, καὶ τὰ λαϊκὰ λουτρά μὲ σύστημα κεντρικῆς θερμάνσεως. Ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ, οἱ «ἀρχαιολόγοι» δὲν ἔψαχναν νὰ βροῦν τὴ ζωὴ πού εἶχε θαφτῇ, ἀλλὰ μνημεῖα τέχνης γιὰ τὸ Μουσεῖο τῆς Νάπολης. Ἡ Πομπηία, γυμνωμένη, ἔγινε ἕνα κοχύλι γεμάτο ἥχους — πού δὲν ἄκουγε κανεὶς.

Στὰ 1860 ὅμως διώχτηκαν οἱ Βουρβῶνοι πού βασιλεύαν στὴ Νάπολη καὶ ἡ Πομπηία ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ Ἰωσήφ Φιορέλλι, τοῦ πρῶτου διακεκριμένου ἐπιστήμονα πού στάθηκε κοντά της, ἔπειτα ἀπὸ τὸν Βίνκελμαν. Σταμάτησε ἀμέσως τὸ ἀπρόσεχτο κυνήγι τῶν θησαυρῶν καὶ ἀναγνώρισε σὰν θησαυρὸ κάθε κομμάτι ἀπὸ τὸ παρελθόν, ὡς τὸ τελευταῖο κανάτι καὶ τὸ ἐλάχιστο ἕλκος τροχοῦ στοὺς πέτρινους δρόμους. Τώρα πιά ἡ ἀνασκαφὴ προχωροῦσε δρόμο μὲ δρόμο, σπίτι μὲ σπίτι, μὲ σύστημα καὶ φρόνησι. Οἱ ἴδιες κοπιαστικὲς μέθοδοι ἐξακολούθησαν ὡς σήμερα, παρ' ὅλο πού γιὰ νὰ ἀποκαλυφθῇ τὸ κάθε τι πού ὑπῆρχε μέσα στὰ τεῖχη τῆς Πομπηίας, θὰ χρειασθοῦν ἄλλα 100 χρόνια ἀκόμη.

Τώρα, τὸ κάθε τι πού θρίσκεται, τοποθετεῖται, ὅσο εἶναι δυνατόν, στὴ θέσι του. Μιὰ σπασμένη κολῶνα ὑψώνεται πάλι ἐκεῖ ὅπου εἶχε στηθῇ κάποτε. Ἐνα σκορπισμένο μωσαϊκὸ τοποθετεῖ-

ται πάλι ἐκεῖ πού ἦταν ἀρχικά. Αὐτὴ ἡ ἀναστήλωση ἀπαιτεῖ πολὺ περισσότερὴ τέχνη ἀπὸ τὴν ἀπλὴ ἀνασκαφὴ, ἀλλὰ οἱ ἐργάτες — καμμὶά ἑκατοστὴ περίπου — σέβονται ὑπερβολικὰ τὴν ἐργασίαν τους. Τὸ ἐπάγγελμα μεταβιβάζεται ἀπὸ πατέρα σὲ γιό, γιατί κάθε ἐργάτης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαλέξῃ ἕναν ἄλλο ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του καὶ ἔτσι ἡ τιμὴ νὰ σκάψῃ κανεὶς τὴν Πομπηία ἔχει φθάσῃ ὡς καὶ τέταρτὴ ἀκόμη γενεά. Ἡ Κυβέρνησις πληρώνει τὰ τρία τέταρτα τῶν χρημάτων πού ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἐργασίαν αὐτή. Τὰ ὑπόλοιπα καλύπτονται ἀπὸ τὰ εἰσιτήρια τοῦ μισοῦ ἑκατομμυρίου τῶν περιηγητῶν πού ἐπισκέπτονται κάθε χρόνον τὴν Πομπηία.

Ἄν ἀφήσετε πίσω σας τὴ φαντασία καὶ τὴν ἀγάπη, ὅταν ἐπισκεφθῇτε τὴν Πομπηία πιθανὸν νὰ ἀπογοητευθῇτε ἀπὸ τοὺς ἔρημους δρόμους τῶν ἐρειπίων. Ἀλλὰ ἂν ἡ καρδιά σας τοὺς γεμίσει ἀπὸ κόσμον, ἂν πᾶτε μὲ ἕνα βιβλίον γι' αὐτὰ, ἡ καλύτερα μὲ ἕνα ὁδηγό, τότε μορεῖτε νὰ χτισετέ γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας ὅ,τι ὑπῆρξε κάποτε ἐκεῖ.

Θὰ ἀκούσετε φωνές καὶ κρότους. Θὰ ρίξετε μιὰ ματιὰ στοὺς ἐμπορικοὺς δρόμους καὶ θὰ δῆτε ὅλα τὰ σπίτια νὰ ἔχουν μαγαζιά μπροστὰ στὸ ἰσόγειο, — ταβέρνες, παπουτοῖδικα, φούρνους, ψαράδικα ἢ κρεοπωλεῖα, γιὰ νὰ μὴ μιλήσουμε γιὰ τὴ μεγάλη σκεπαστὴ ἀγορὰ, τὸ κεντρικὸ Φόρουμ. Ἐκεῖ πιά ἔλαμπαν οἱ μεγαλύτεροι ναοί, τὰ δικαστήρια, τὰ σαράφικα, τὰ Ταμεία ὅπου πᾶν ὅταν τὸ δημόσιο χρῆμα, καὶ πάναν κάτω στὸ Φόρουμ περνοῦσαν ἄντρες καὶ γυναῖκες, ἀπασχολημένοι μὲ ὑποθέσεις πού δὲν εἶχαν ἐπαύριον.

Πόσο ὅμοιες μὲ τὶς δικές μας

ἦταν αὐτὲς οἱ ὑποθέσεις καὶ ἡ ζωὴ τους φαίνεται ἀπὸ τὶς ἐπιγραφές πού βρέθηκαν. Τὰ χρόνια αὐτὰ πού δὲν ὑπῆρχε χαρτί, οἱ ἄσπροι τοῖχοι ἦσαν τὸ καλύτερο μέσο γιὰ νὰ μιλήσῃ κανεὶς στὸ κοινόν. Πάνω σ' αὐτοὺς — Λατινικά, Ἑλληνικά ἢ Ὅσκινα — προκηρύσσονταν ἐκλογές, διαφημιζόνταν ἐμπορεύματα, ἀναγγέλονταν μελλοντικὲς ἀτραξιόν, ἢ τίποτα τεμπέληδες ἔγραφαν ὀρθοσκοπίσματα — μιὰ θρυσία, λίγο κουτσομπολιό, ἕνα πείραγμα ὅτι ὁ Κουίντος ἀγαπᾷ τὴ Δρουσίλλα καὶ κάτι τέτοια.

Ἀλλὰ οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι τῆς Πομπηίας εἶναι ἐκεῖνοι πού παρέδωσαν τὸ μεγαλύτερον πλοῦτον τῆς Ἑλληνο-ρωμαϊκῆς ζωγραφικῆς πού ἀνακαλύφθηκε ποτέ, διατηρημένο ὅπως σὲ κανένα ἄλλο μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἀντὶ γιὰ ταπεταρίες ἢ κρεμαστὲς εἰκόνες, ὑπάρχουν οἱ τοιχογραφίες πού ἀποκαλύπτουν τὸ γούστο καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ ἰδιοκτήτη τοῦ σπιτιοῦ. Μῦθοι καὶ θεότητες, τοπεῖα, ναοὶ καὶ μάχες καὶ ἔρωτες, ζωντανεῖαν τὰ δωματῖα. Τὰ χρώματά τους — αὐτὰ τὰ θαυμαστὰ κόκκινα καὶ μαύρα, ἀνοιχτὰ γαλάζια καὶ πράσινα τῆς θάλασσας — ἀκόμα λάμπουν μὲ τὴν ἀγαλλίασιν τῆς ζωῆς ἐκείνου πού μακρινοῦ ἀρχαίου καιροῦ.

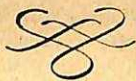
Οἱ μέρες ἐκεῖνες ἔρχονται πρὸς κοντὰ ὅταν μῆτε μέσα σ' ἕνα σπίτι τῆς Πομπηίας, ὅπως τὸ σπίτι τῶν Χρυσῶν Ἑρῶτων. Οἱ τοῖχοι πρὸς τὸ δρόμον δὲν ἔχουν παράθυρα, καὶ τὰ σπίτια αὐτὰ κρατοῦν τὸ χαμόγελό τους γιὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς φίλους. Ὅλα τὰ δωματῖα βλέπουν στὴν κεντρικὴ αὐλὴ, στὸ ἄτριον, ὅπου ὑπάρχει μιὰ μικρὴ δεξαμενὴ πού γεμίζει ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς βροχῆς πού πέφτει ἀπὸ τὶς γερτές

στέγες. Στο θαυμάσιο κλίμα της Πομπηίας, ή οικογένεια ζούσε τόν περισσότερο καιρό στο άτριον' έδω οι γυναίκες έρραβαν και φλυαρούσαν· έδω τὰ περιστέρια κατέβαιναν από τη στέγη να πιουν νερό στη δεξαμενή. Καί έδω, στόν κήπο που θρισκόταν στο πίσω μέρος, κυνηγιούνταν τὰ παιδιά γύρω από τὰ λουλούδια — τριαντάφυλλα, νάρκισσοι, μενέξεδες, μέσα σε ξύλινες χαμηλές θήκες, που έχουν προσεκτικά ξαναφυτευτή σήμερα.

Τη νύχτα και τὸ χειμῶνα, ή οικογένεια μαζευτόταν σ' ένα κεντρικό δωμάτιο που τὸ γέμιζε χαρά τὸ μαγκάλι. Σε μιὰ ἀπομονωμένη γωνιά ήταν ὁ θωμός της οικογένειας με τὰ μικρά του ἀγάλματα που τὰ ἔλεγαν Λάρη-

τες, τὶς θεότητες της οικογενειακῆς τύχης καὶ ἀγάπης.

Ὁ ἐπισκέπτης της Πομπηίας θὰ δῇ τοὺς κατοίκους της σιωπηλῆς πόλης ὄχι σὰν φαντάσματα πεθαμένων, ἀλλὰ σὰν ζωντανούς που γίνονται ἀθέατοι μέσα στήν ἐκθαμβωτικὴ Μεσογειακὴ λιακάδα. Είναι ή ἴδια παμπάλαιη λιακάδα που πέφτει πάνω στο χέρι σας σήμερα, που χάιδεψε κάποτε τὸ μάγουλο της νεαρῆς νύφης στο Σπίτι τῶν Ἑραστών. Στή ζεστασιά της καταλαβαίνετε, ὅτι έδω δὲ λογαριάζονται πιά οἱ λίγες ὄρες τοῦ τρόμου καὶ οἱ λίγες στιγμὲς της ἀγωνίας, ἀλλὰ μάλλον ἔξι αἰῶνες της ζωῆς που μέσα τους ἐπιζῇ τὸ δυνατό καὶ ἱερὸ νόημα της κοινῆς μας ἀδελφωσύνης.

Ὁ περίφημος ἠθοποιὸς Σέρ Σέντρικ Χάρντγουϊκ ἐπρόκειτο νὰ δώση ἕνα πρῶτὴ μία ραδιοφωνικὴ συνέντευξι.

Ὁ δημοσιογράφος τὸν προειδοποίησε: Θὰ σὰς ζητήσω νὰ μοῦ περιγράψετε τὸν καλὸ ἠθοποιό. Μπορεῖτε νὰ βρῆτε ἕνα πετυχημένο ὄρισμό;

Καὶ ὁ Χάρντγουϊκ δὲν ἔχασε καιρό: Καλὸς ἠθοποιὸς εἶναι ἕνας ἄνθρωπος που στρώνεται πρῶτ-πρῶτὸ στο σκαμνί, ἀπαντᾷ σὲ ἀνόητες ἐρωτήσεις — καὶ συγχρόνως δείχνει πῶς αὐτὸ τὸν διασκεδάζει καταπληκτικά!

Tatler

☆

Μιὰ φρόνιμη γυναίκα λέει: «Ἡ πείρα μου με δίδαξε ὅτι ὅτι σταματᾷ ἐπὶ τὴν ἄκρη τῆς γλώσσας μου δὲν πρέπει νὰ προχωρήσῃ περισσότερο.»

M. L.

Ἡ «Κόκκινη Λαιμητόμος»

Ἡ ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Τοῦ
NORBERT MAHLEN

Ὁ πιὸ πιστὸς στὴ Μόσχα καὶ πιὸ φοβερὸς δήμιος τῆς Εὐρώπης σήμερα εἶναι μιὰ γυναίκα στήν Ἀνατολικὴ Γερμανία. Ἡ Ἀκουσα πολλοὺς Γερμανοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας νὰ ψιθυρίζουν ἀνευλαβῇ ἀστεία εἰς θάρος τῶν ἰσχυροτέρων προσώπων τῶν Σοβιετ, ἀλλὰ ποτὲ γιὰ τὴν Κυρίῃ Ὑπουργὸ τῆς Δικαιοσύνης, τὴν Χίλντε Λάνγκε Μπέντζαμιν. Τὸ μόνο αἶσθημα τὸ ὁποῖο φαίνεται ὅτι προκαλεῖ εἶναι ὁ τρόμος. Στὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία συχνὰ τὴν ἀποκαλοῦν «Ἡ Κόκκινη Χίλν-

τε». Ἐχουν καὶ ἕνα δεύτερο παρατσούκλι που τὸ μεταχειρίζονται μόνο ὅταν βρίσκονται με στενοὺς φίλους καὶ χωρὶς νὰ χαμογελοῦν: «Ἡ Κόκκινη Λαιμητόμος».

Ἡ Κόκκινη Χίλντε εἶναι 53 χρόνων. Τὰ γκρίζα της μαλλιά, δεμένα πίσω σὲ αὐστηρὸ κότσο, πλαισιώνουν ἕνα παράξενα ρυτιδωμένο, πρησμένο πρόσωπο με μαύρα ἔξυπνα μάτια σὰν δυὸ ἐπικίνδυνα ἔγχειρίδια.

Περισσότερο ὅμως ὁ κόσμος τὴ γνωρίζει καὶ τὴ μισεῖ ἀπὸ τὴ φωνή της. Στὰ 1950 καὶ 1951

γινόταν ραδιοφωνική άναμετάδοσι από πολλές δίκες. Και εκατομμύρια άνθρωποι άκουγαν, σκυμμένοι στα ραδιόφωνα τους, την Κόκκινη Χίλντε — Δημόσιο κατήγορο τότε — να γαυγίζει στούς δυστυχισμένους κατηγορούμενους και να προσπαθή να κάνει όλους τούς άκροατές πού την άκουγαν από τó ραδιόφωνο να πιστέψουν ότι δεν υπήρχε έλπίδα για όποιον δεν ύποτασσόταν όλοκληρωτικά στίς κομμουνιστικές έντολές.

Σέ δυό χρόνια 194.175 κάτοικοι της Άνατολικής Γερμανίας καταδικάστηκαν από την Κόκκινη Χίλντε για πολιτικά άδικήματα. Άνάμεσα σ' αυτούς, ένας έφηβος καταδικάστηκε σέ θάνατο γιατί έγραψε και μοίραζε μερικά αντικομμουνιστικά φυλλάδια. Ένας άλλος νέος πού έγραψε τή λέξη «Έλευθερία» στόν τοίχο ενός σπιτιού καταδικάστηκε σέ έξι χρόνια καταναγκαστικά έργα «διά έγκλημα κατά τής ειρήνης». Τέσσερεις νεαροί πού ήταν σέ έπαφή με μιά αντιμιλιταριστική οργάνωση του Δυτικού Βερολίνου, καταδικάστηκαν ό ένας σέ θάνατο, ό άλλος σέ ισόβια δεσμά και οί άλλοι δυό σέ 25 χρόνια καταναγκαστικά έργα, σύμφωνα με τó Νόμο «Έναντίον τής Προπαγάνδας πού θέτει τήν Ειρήνην εν κινδύνω».

Έπτά μεταλλωρύχοι καταδικάστηκαν 34 χρόνια καταναγκαστικά έργα και 13 χρόνια φυλάκισι για «σαμποτάζ» — έγινε ένς άτύχημα τήν ώρα τής θάρδιας τους και θεωρήθηκαν ύπεύθυνοι.

Αυτές οί βαρύτατες ποινές — προπάντων οί θανατικές ποινές — εξέγηγε ή Χίλντε Μπέντζαμιν, θά χρησίμευαν «για να εκπαιδεύσουν τούς εργάτες». Η Κόκκινη Χίλντε αισθάνεται έξαιρετικά περήφανη — τό καυχιέται μόνη της — ότι δεν

ένοιωσε ποτέ οίκτο για κανένα από τίσ πολλές εκατοντάδες άντρες και γυναίκες πού καταδίκασε.

Πολλούς από τούς καινούργιους νόμους επί τής θάσει τών όποιων κατεδίκασε τά θύματα της, τούς συνέταξε ή ίδια. Συνέταξε άκόμη όλόκληρο σύστημα από διατάξεις, με τίσ όποιες οί κατηγορούμενοι στερήθηκαν τά πιό στοιχειώδη μέσα ύπερασπίσεώς τους. Έτσι, π.χ. ένας κατηγορούμενος δεν καλείται να άπολογηθή στό Δικαστήριο άν ύπάρχη έκθεσις τών Άστυνομικών Άρχών για τó έγκλημά του. Η άπόφασις λαμβάνεται άνεξάρτητα από τó τί θά μπορούσε να πη ό κατηγορούμενος γι' αυτό.

«Δεν πρέπει να άπομείνη ούτε ένας δικαστής», διακηρύσσει ή Χίλντε Μπέντζαμιν, «πού να μην είναι όπαδός του έπαναστατικού άγώνα. Άν ένας δικαστής προσπαθή να είναι άμερόληπτος, είναι ένοχος έγκλήματος — τού έγκλήματος τής αντικειμενικότητος — και άξίζει να τιμωρηθή». Και επί τής θάσει αúτης τής άρχής αντικατέστησε τούς έπιστήμονας δικαστές με «δικαστές τού λαού» — δοκιμασμένους κομμουνιστάς, μερικους ούτε είκοσι χρονών καλά καλά πού είχαν παρακολουθήσει τριών έβδομάδων μαθήματα για τó νέο τους έπάγγελμα.

Έν αντίθεσι με τήν «έκφυλσμένη» παράδοσι τής Δύσεως, ή Χίλντε Μπέντζαμιν εξέγηγε κάποτε σέ ένα άρθρο της ότι ή δουλειά τού κομμουνιστού δικηγόρου δεν είναι να ύπερασπίσει τόν πελάτη του όσο καλύτερα μπορεί, αλλά να τόν πείσει πόσο δίκαιη είναι ή τιμωρία πού τού επιβάλλεται. Άν ένας δικηγόρος τολμήση να κάνει άλλωώς θεωρείται «έχθρός τού λαού».

Με φανατισμό σπάνιό άκόμη

και για τούς κομμουνιστάς έξακολούθησε τó έργο τής νέας νομοθεσίας για τήν άπονομή τής δικαιοσύνης, ώσπου ή δικαιοσύνη έγινε, όπως λέει ή ίδια, όπλο τής Έπαναστάσεως, ή για να άκριβολογήσουμε, έπαψε να είναι δικαιοσύνη.

Κανένας δεν μπορεί να καταλάβη πώς ή Χίλντε Μπέντζαμιν κατάντησε «Κόκκινη Λαιμητόμος» άν δεν ξέρη τήν παράξενη ιστορία τής ζωής της. Είναι μιά ένδιαφέρουσα περιπτώσει κομμουνιστού άρχηγού πού θασανίζεται από τούς ίδιους φόβους με τούς όποιους γίνεται ό επιάλτης τών συμπολιτών της και καταστρέφει τή δική της αξιοπρέπεια, τήν ώρα πού καταστρέφει τή ζωή, τήν έλευθερία και τήν ευτυχία τού λαού της. Η Χίλντε Μπέντζαμιν, τó γένος Λάνγκε, γεννήθηκε σέ μιά βιομηχανική πόλι τής Άνατολικής Γερμανίας και οί γονείς της ήταν συνηρητικοί άστοί. Ο πατέρας της ζούσε άνετα και μπόρεσε να δώση καλή μόρφωση στά τέσσερα παιδιά του.

Η Χίλντε, ή μικρότερη, ήταν έπαναστάτις. 14 χρονών άρνήθηκε να άκολουθήσει τήν Εύαγγελική Λουθηρανή Έκκλησία στήν οποία άνήκαν οί γονείς της και διακήρυξε πώς ήταν άθεη. Ήταν λαμπρή μαθήτριά, αλλά κλειστή στόν έαυτό της. «Ποτέ δεν διασκέδαζε», θυμάται ή άδελφή της «όλο διάβαζε».

Όταν σπούδαζε στό Πανεπιστήμιο τού Βερολίνου γνώρισε τόν Γκέοργκ Μπέντζαμιν, πού τήν έπηρεάσε βαθύτατα. 29 χρονών, γιός ενός πλούσιου Έβραίου τού Βερολίνου, φανατικός κομμουνιστής, άφησε τήν πλούσια συνοικία όπου κατοικούσε και μετοίκησε στήν πιό φτωχική συνοικία τού Βερολίνου. Ήταν για τούς και έπειδή πολλοί από τούς

άρρώστους του δεν είχαν χρήματα για να τόν πληρώσουν, τούς θεράπευε δωρεάν, αλλά δεν παρέλειπε να λήη κι' από κανένα κομμουνιστικό σύνθημα και να επαινιή τή Μόσχα.

Ο δόκτωρ Μπέντζαμιν και ή Χίλντε άγαπήθηκαν. Όταν εκείνη έγινε 24 χρονών και πήρε τó δίπλωμα τής Νομικής, γράφτηκε στό κομμουνιστικό κόμμα και παντρεύτηκε τόν κομμουνιστή γιατρό. Από τότε τó ζευγάρι εργαζόταν μαζί για τήν ιδεολογία του. Τό 1932 απέκτησαν ένα γιό, τó Μιχαήλ. Τό 1933 ανέθηκε ό Χίτλερ στήν έξουσία. Οί Ναζί καταδίκασαν τó γιατρό σέ τρία χρόνια φυλακή για κομμουνιστική δράσι. Συνέλαβαν και τή γυναίκα του, αλλά γρήγορα τή άφησαν έλευθερη — προφανώς έπειδή δεν τήν πολυλογάρισαν. Μόνο πού τής πήραν τήν άδεια έξασκήσεως τού επαγγέλματός της. Πήρε τó γιό της και κατοικούσε με τούς γονείς της. Αφού πέρασαν τά τρία χρόνια τής φυλακής, οί Ναζί έστειλαν τόν άντρα της σέ στρατόπεδο συγκεντρώσεως.

Στά 1942, ένα μικρό σημείωμα από τή Γκεστάπο τήν πληροφορούσε ότι ό άντρας της αυτοκτόνησε άγγίζοντας ένα ηλεκτροφόρο σύρμα στό στρατόπεδο συγκεντρώσεως. Μέσα στόν ίδια φάκελλο υπήρχε και ένας μικρός φάκελλος με τή στάχτη του. Αúτος ήταν ό συνηθισμένος τρόπος με τόν οποίο γινόταν ή άναγγελία τού έγκλήματος στούς συγγενείς τού θύματος. Έκείνη τήν εποχή, ή Χίλντε εργαζόταν σάν μοδίστρα. Ο γιός της, ό Μιχαήλ, πού τόν λάτρευε, ήταν ένα όμορφο και έξυπνο αγοράκι 10 χρονών. Έπειτα από τήν πτώσι τού Χίτλερ, ή Χίλντε κατέλαβε διάφορες θέσεις νομικού στό Δυτικό

Βερολίνο στὸν Ἀμερικανικὸ Τομέα — ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ σύμμαχοι ἐμπιστευόνταν τὰ Σοβιετ καὶ δὲν ἔδιναν σημασία στὸ ὅτι ἦταν συνειδητὴ κομμουνίστρια.

Ὅταν ὅμως στὰ 1947 ἄρχισαν νὰ διαλύονται οἱ ἐλπίδες γιὰ εἰρηνικὴ συνεργασία Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, καὶ τὰ Σοβιετ ἔδειξαν καθαρὰ τὰ ἐχθρικά τους αἰσθήματα, ἡ Χίλντε κατέφυγε στὸ Ἀνατολικὸ Βερολίνο, ὅπου τὴν περίμενε ἡ λαμπρότερη σταδιοδρομία.

Κι' ὅμως βαθιὰ μέσα της φαίνεται ὅτι ἀκόμη τότε δὲν μπορούσε νὰ ὑποταχθῇ στὶς ἀνωθεν διαταγές. Ὅπως μοῦ εἶπε ἕνας πρῶην βοηθός της: «Ὅταν παρυσιάσθηκα γιὰ πρώτη φορὰ ὡς νεώτερος βοηθός της, δὲν μιλήσαμε γιὰ ὑποθέσεις. Ἀρχισε νὰ μοῦ μιλά γιὰ τὸ γιό της καὶ ἔξαφνα μὲ ρώτησε ἂν ἀγαπῶ τὴ μουσικὴ. Κι' ὅταν τῆς εἶπα ὅτι τὴν ἀγαποῦσα, ἀρχίσαμε νὰ μιλοῦμε πολλὴ ὥρα γιὰ τὸν Μπετόβεν, τὸν Μπάχ καὶ τὸν Τσαϊκόφσκυ, τοὺς ἀγαπημένους της συνθέτες. Οἱ σπουδαῖοι κομμουνισταὶ ποὺ εἶχαν συνέντευξι μαζί της, περίμεναν ἀπ' ἔξω. Ἀναρωτιέμαι ἂν τὸ ἔκανε ἐπίτηδες ἡ παρὰσούρηκε ἄθελά της ἀπὸ τὰ ἐξωκομμουνιστικὰ ἐνδιαφέροντά της.

Ἡ καλύτερη φίλη της ποὺ ἐξέδιδε τὸ γυναικεῖο κομμουνιστικὸ περιοδικὸ τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας, τὴ ρώτησε: «Δὲν σκέπτεσαι ποτέ τὸν ἄντρα σου καὶ τὴ μοίρα του ὅταν καταδικάζεις σὲ θάνατο γιὰ πολιτικοὺς λόγους;» Ἀντὶ γιὰ ἀπάντησι, ἡ Χίλντε κοκκίνισε καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Ἀρχισε νὰ πίνῃ ὄλο καὶ περισσότερο οἶνοπνευματώδη ποτὰ — ἴσως γιὰ νὰ ἀποκοιμίσῃ τὴ συνείδησίν της.

Ἐξακολουθοῦσε νὰ λατρεύῃ τὸ γιό της τὸ Μιχαήλ, ποὺ τὸν φώναζε «Μίσα» ἐπὶ τὸ ρωσικώτερον. Ὅταν ὁ Μίσα ἔγινε 17 χρόνων, θέλησε νὰ τὸν στείλῃ στὴν Ἑλβετία νὰ μορφωθῇ ἐκεῖ — σὲ ἐλεύθερη χώρα. Ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς πῆρε «πρόσκλησι» νὰ στείλῃ τὸν Μίσα στὴ Μόσχα γιὰ νὰ τὸν μορφώσουν ἀντάξια μὲ τὴ μεγάλῃ σταδιοδρομία γιὰ τὴν ὁποία τὸν προώριζαν. Στὴν ἀρχὴ ἀντιστάθηκε καὶ βρῆκε ἕνα σωρὸ δικαιολογίες γιὰ νὰ μὴν τὸν στείλῃ. Εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ πάῃ στὴν Ἑλβετία γιὰ νὰ μάθῃ γλῶσσες καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ ἀργότερα τὰ Σοβιετ ὡς διπλωμάτης.

«Θὰ μάθῃ πολλὰς ξένες γλῶσσες στὴ Μόσχα,» τὴν ἐβεβαίωσαν εὐγενικά, «καὶ μερικὰ ἄλλα πράγματα ἀκόμη». — «Μὰ ἡ ὑγεία τοῦ Μίσα ἦταν λεπτή καὶ θὰ τοῦ ἔκανε καλὸ ὁ ἀέρας τῶν βουνῶν τῆς Ἑλβετίας». — «Γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν πιστῶν μας φίλων,» ἦταν ἡ ἀπάντησι, «ἔχουμε τὰ καλύτερα ἀναρρωτήρια στὰ βουνὰ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Φυσικά, ἂν δὲν θέλετε νὰ τὸν στείλετε, εἶναι δικαίωμά σας. Ἀλλὰ αὐτὸ θὰ σημαίνῃ ὅτι δὲν ἔχετε ἐμπιστοσύνη στοὺς ἀρχηγούς μας καὶ φυσικὸ εἶναι νὰ χάσουν καὶ ἐκεῖνοι τὴν ἐμπιστοσύνη ποὺ ἔχουν σὲ σὰς. Καὶ ξέρετε θέβα: αὐτὸς σὲ σημαίνει αὐτό, δὲν εἶναι ἔτσι;» Μία μέρῃ ἀργότερα, ἀφοῦ μέθυσε ὅλη τὴ νύχτα, ἀπάντησε ὅτι ὁ Μίσα καὶ ἐκείνη ἦταν εὐγνώμονες γιὰ τὴ σοβιετικὴ πρόσκλησι καὶ ὁ Μίσα ἐπιθυμοῦσε νὰ φύγῃ τὸ συντομώτερο. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀναχώρησι τοῦ Μίσα, ὅλες οἱ ἀναμνήσεις τοῦ ἰδεαλιστικοῦ μιά φορὰ παρελθόντος της, καὶ οἱ τελευταῖες της τύψεις γιὰ τὸ ρόλο ποὺ ἔπαιζε τὴν ἔξαφανίστηκαν. Διέκοψε ἐντελῶς καὶ τὶς σχέσεις μὲ τὴν οἰκογένειάν της. Δὲν ἔγραψε καν

στὴ μητέρα της ὅταν ἦταν ἐτοιμοθάνατη. Τ' ἀδέρφια της κατέφυγαν σὲ «ἐχθρικό ἔδαφος», στὴ Δυτικὴ Γερμανία καὶ στὴν Ἀγγλία.

Ἡ Κόκκινη Χίλντε δὲν μισεῖ μονάχα τοὺς ἀντικομμουνιστὰς καὶ τοὺς κομμουνιστὰς. Ἐκεῖνοι ποὺ τὴν ξέρουν καλά, ξέρουν ὅτι μισεῖ ἐπίσης καὶ τοὺς κομμουνιστὰς. Οὐτὲ οἱ πῶς μεγάλοι ἀξιοματοῦχοι κομμουνισταὶ μποροῦν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸ μῖσος της. Ὅπως εἶχε ἐμπιστευθῇ στὴν πιστὴ της φίλη, καλλιεργεῖ μιά εἰδικὴ τεχνικὴ γιὰ νὰ τιμωρῇ τοὺς συντρόφους της, ἀκόμη καὶ τοὺς ἀνωτέρους της. Ἐνθαρρύνει τὶς προσωπικὲς καὶ πολιτικὲς ἀδυναμίες τους, ὥσπου νὰ μὴν πρῶν νὰ τοὺς καταγγεῖλῃ ἀκριβῶς γι' αὐτές. Καὶ ὅμως ἡ φοβερὴ αὐτὴ γυναίκα τυραννιέται καὶ ἡ ἴδια ἀπὸ φόβους. Δὲν θγαίνει ποτέ ἀπὸ τὸ σπίτι της χωρὶς δυὸ γερὰ ὄπλισμένους σωματοφύλακες. Στὸ γραφεῖο της, καὶ στὸ σπῆτι συνοδεύεται πάντα ἀπὸ μιά γυναίκα σωματοφύλακα ἀκόμη καὶ γιὰ νὰ πάῃ στὸ μάντι. Ἀλλάζει τὸ αὐτοκίνητό της κάθε λίγους μῆνες. Ἐπειδὴ φοβάται μήπως τὸ γάλα ποὺ φέρνουν στὸ σπῆτι εἶναι δηλητηριασμένο, ἔπαψε νὰ πίνῃ γάλα. Τὰ τελευταῖα δύο χρόνια ἀλλάξε τέσσερις φορὲς διαμέρισμα. Ὁ ἀριθμὸς τοῦ τηλεφώνου της εἶναι γνωστὸς μόνο σὲ πολὺ λίγους συνεργάτες καὶ πάλι τὸν ἀλλάζει συχνά, γιὰ τὴν κάποτε τὸ τηλεφῶνο χτυπᾷ τὴ νύχτα καὶ μιά φωνὴ τὴ ρωτᾷ πάντα τὴν ἴδια ἐρώτησι: «Μπορεῖς νὰ κοιμηθῇς ἀπόψε;» Αὐτὸ ποὺ ἔκανε τὴ Χίλντε Μπέντζαμιν νὰ γίνῃ ἡ «Κόκκινη Λαιμητόμος», τὸ ἔξηγούν με ἀδιοφανοὺς τρόπους ὅσοι ἔζησαν κοντά της καὶ τὴ γνώρισαν πολὺ καλά.

Ἐνας πρῶην βοηθός της πι-

στεύει ὅτι θρίσκειται παγιδευμένη ἀνάμεσα στὴ Δύσι —δὲν μπορεῖ νὰ καταφύγῃ ἐκεῖ γιατί θὰ τὴ συλλάβουν ἀμέσως — καὶ στὴν Ἀνατολή — ὅπου φοβάται ὅτι θὰ ἐκκαθαρισθῇ μὲ τὴ σειρὰ της ἀπὸ ἄλλους κομμουνιστὰς.

Μιά γυναίκα φίλη της μοῦ εἶπε ὅτι βλέπει τὸν ἑαυτὸ της περικυκλωμένο ἀπὸ ἐχθροὺς ποὺ τῆς ἔκλεψαν τοὺς δυὸ ἀνθρώπους ποὺ ἀγάπησε στὴ ζωὴ της — τὸν ἄντρα της καὶ τὸ γιό της. Προσπαθεῖ νὰ πάρῃ ἐκδίκησι γιὰ τὴ δυστυχία της, καταστρέφοντας φίλους καὶ ἐχθρούς. Ἐνας Γερμανὸς ψυχίατρος ἐξηγεῖ τὸ μῖσος ποὺ τρέφει γιὰ ὅλο τὸν κόσμον ὡς προβολὴ τοῦ μίσους καὶ τοῦ ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ της. «Ξέρεῖ πολὺ καλά», συνεχίζει ὁ ψυχίατρος, «τὰ ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα ποὺ κρύβει μέσα της. Μὲ τὶς πράξεις της προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτὸ της καὶ τοὺς ἄλλους ὅτι μπορεῖ νὰ καταπνίξῃ αὐτὲς τὶς ὁρμές καὶ νὰ εἶναι τόσο καλὴ κομμουνίστρια, καλύτερη μάλιστα καὶ ἀπὸ τὸν καλύτερο κομμουνιστὴ.»

Μιά ἄλλη ἐξηγήσι μοῦ δόθηκε ἀπὸ ἕνα πρῶην κομμουνιστὴ, ἀρχηγὸ ἐργατικῶν Σωματείων. Ἡ Χίλντε Μπέντζαμιν, εἶπε, ἔβρε πολὺ καλά, ὥπως τὸ ξέρουν καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι κομμουνισταὶ ἡγέται, ὅτι ἡ μεγάλῃ πλειοψηφία τῶν χωρῶν μὲ κομμουνιστικὴ κυβέρνηση μισοῦν τὸν κομμουνισμό ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τους.

Καὶ ἡ Χίλντε πιστεύει ὅτι μόνο με τὴν ἀπάνθρωπη σκληρότητα εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικρατήσῃ ὁ κομμουνισμός.

Μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἀλήθεια σὲ κάθε μιά ἀπὸ τὶς θεωρίες αὐτές. Ἰσως καὶ νὰ χρειάζονται ὅλες αὐτὲς οἱ προσωπικὲς καὶ πολιτι-

κές αιτίες μαζί για να εξηγηθῇ ἡ μανία τῆς ἐκδικήσεως πού θα-
σιλεύει στὴ δικαιοσύνη τῆς Ἀνα-
τολικῆς Γερμανίας, στὸ πρόσω-
πο τῆς Χίλντε Μπέντζαμιν.

Ὅπως ἡ Νέμεσις τῆς ἀρχαίας
μυθολογίας, μὲ τὰ φίδια γιὰ μαλ-
λιά, ἔτσι κι' αὐτὴ ἐμπνέει τρόμο
— καὶ στὸν τρόμο στηρίζεται ἡ
δύναμι τοῦ κομμουνισμοῦ.

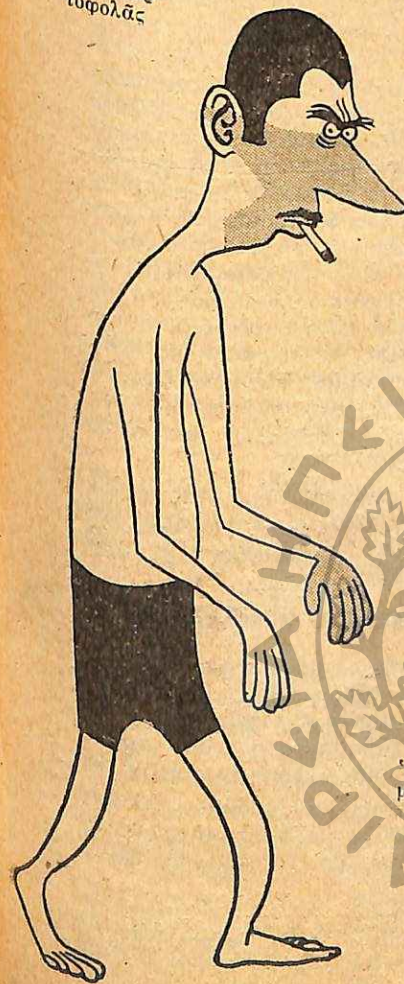
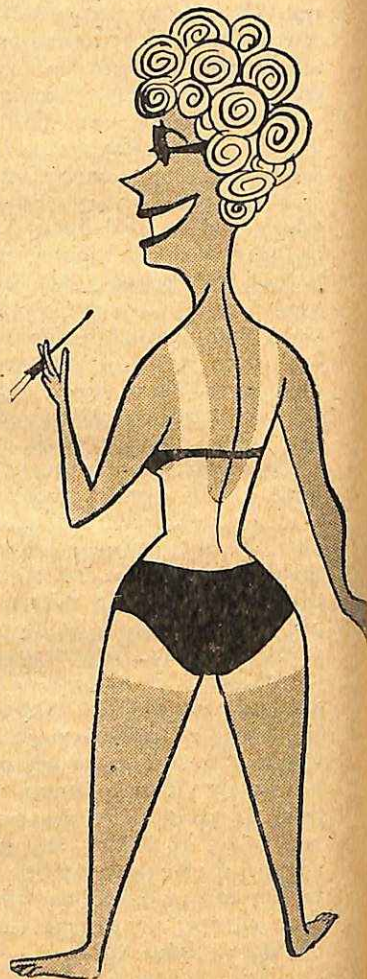
ΔΕΙΞΕ ΜΟΥ
ΠΟΥ ΜΑΥΡΙΣΕΣ
ΝΑ ΣΟΥ ΠΩ
ΤΙ ΕΙΣΑΙ

Σκίτσα τοῦ Virgil Partch

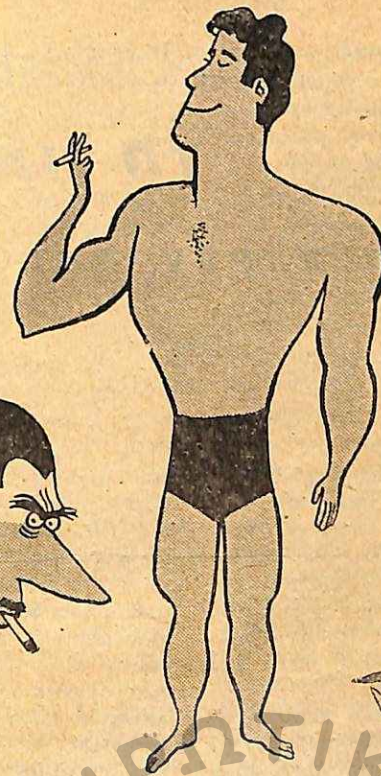

Σὰν τὰ λαγωνικά, ὁ σκιτσογράφος «Vip»
χώνει τὴ μύτη του παντοῦ. Τὰ λίγα αὐτὰ σκί-
τσα ἀποτελοῦν τὰ πορίσματα μιᾶς τελευταίας
ἔρευνας πὺν ἔκαμε σὲ μία κοσμικὴ πλάξ. Καὶ
τώρα ξέρει: ἐπάγγελμα, συνήθεια, ἢ ἀπλῶς
οἱ περιστάσεις καθορίζουν τὸ πὺν θὰ πιάσει
ὁ ἥλιος τὸν καθένα.

Ἡ κυρία φορεῖ καινούργιο μαγιώ.

Ἐδῶ εὐθύνεται τὸ ἐπάγ-
γγελμα. Ὁ κύριος αὐτὸς
εἶναι... πορ-
τοφολᾶς

Αὐτὸς ὁ ἀχαϊρευτος δὲν
κάνει τίποτε ἄλλο, παρὰ
νὰ γυρίξῃ στὸν ἥλιο!

Ὁ τραπέζιτης προτι-
μᾷ τὶς νυχτερινὲς ἐ-
ξόδους

Συχνά πιστεύουμε, έντελώς λανθασμένα, ότι τὰ ψυχικά φαινόμενα ξεφεύγουν από τὸν ἔλεγχο τῆς ἐπιστήμης. Ἀντίθετα οἱ σχετικὲς ἐρευνες ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ Παραψυχολογία μπορεί νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἐξήγησι φαινομένων πού πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἐθεωροῦντο ἀνεξήγητα.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΝΙΚΗΤΗΣ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΥ

Τοῦ

J. B. RHINE

Γιὰ ποῖο λόγο τὰ ψυχικά πειράματα προκαλοῦν τόσο ἐνδιαφέρον; Γιατί ἀνοίγουν καινούργιους ὁρίζοντες στὴ γνῶσι τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν δυνατοτήτων του, γνῶσι πού μᾶς βοηθεῖ νὰ τὸν τοποθετήσουμε καλύτερα μέσα σ' αὐτὸ πού ὀνομάζουμε σύμπαν.

Ἡ μελέτη μερικῶν περιπτώσεων ἔδειξε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει μιὰ μὴ ὕλική καὶ μὴ νοητὴ ιδιότητα. Γιὰ νὰ ἀναλύσουμε καὶ νὰ ἐρμηνεύσουμε αὐτὴ τὴν ιδιότητα, πρέπει νὰ σπάσουμε τὰ δεσμά τῶν συμβατικῶν ἐπιστημῶν πού ἐξετάζουν τὴν συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου — τὰ συμπεράσματα ὅλων τῶν ἐπιστημῶν πού ἔχουν ὡς ἀφετηρία τους προβλήματα πού δημιουργοῦνται ἀπὸ ἀνεξήγητα γεγονότα.

Ἄς ἐξετάσουμε μερικὲς ἐνδιαφέρουσες περιπτώσεις καὶ ἄς δοῦμε πού θὰ μᾶς οδηγήσῃ αὐτὴ ἡ ἀνάλυσις. Δὲν θὰ ἐξαγάγουμε συμπεράσματα, παρὰ μόνο ἂν ἐπαληθευθοῦν πειραματικῶς οἱ ὑποθέσεις μας.

Ἡδὴ ἀπὸ τὸν περασμένο αἰῶ-

να, μερικὰ ἀνήσυχτα πνεύματα παρατηρώντας περιστάσεις τηλεπαθείας ἢ μεταθιβάσεως σκέψεως, ἔβλεπαν σ' αὐτὰ τὰ φαινόμενα τὴν ἀπόδειξι ὅτι ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐρμηνεύεται μόνο ὕλιστικά. Ἡ τηλεπάθεια ἀπότελοῦσε ἓνα ἐπιχείρημα ἐναντίον τῶν ὕλιστικῶν θεωριῶν καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, οἱ περισσότεροι μέλη τῆς Ἑταιρίας Ψυχικῶν Ἑρευνῶν τῆς Γαλλίας, ἀφοσιώθηκαν στὴ μελέτη περιπτώσεων πού συναντοῦσαν.

Τὸ σπουδαιότερο ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν παρατηρήσεων ἦταν ὠρισμένα πειράματα πού ἀκολούθησαν.

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΙΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Τὸ ἱστορικὸ τῆς πειραματικῆς ἐργασίας πού συνετελέσθη στὸν τομέα τῆς τηλεπαθείας ἐδῶ καὶ ἐβδομήντα περίπου χρόνια παρουσιάζει ὠρισμένες περιέργες ιδιοτυπίες. Μποροῦμε, ὥστόσο, νὰ ποῦμε μὲ βεβαιότητα, ὅτι οἱ περισσότεροι ἐπιστήμονες πού ἔ-

λαβαν μέρος στὰ πειράματα αὐτὰ ἦταν βέβαιοι ὅτι βρίσκονταν μπροστὰ σὲ μιὰ πραγματικὴ ἐξωαισθητικὴ μεταθίβασι τῆς σκέψεως μεταξύ δυὸ ἀτόμων.

Ἡ τηλεπάθεια εἶναι τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ ψυχικά φαινόμενα πού μελετήθηκαν, ὥστόσο ὑπάρχουν καὶ ἄλλα, ὅπως π. χ. ἡ ἐνόρασις ἢ ἡ δευτέρη ὄρασις.

Ἄς ἐξετάσουμε τὴν ἀκόλουθη περίπτωση. Μιὰ ἡμέρα ἓνα παιδί ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ τὸ χωριὸ τοῦ χωρὶς νὰ ἀφήσῃ κανένα ἶχνος. Δυὸ ἡμέρες ἀργότερα, μιὰ γυναίκα τοῦ χωριοῦ πού εἶχε ξαπλώσει γιὰ νὰ ξεκουραστῇ εἶδε ξαφνικά, σὰν σὲ ὄνειρο, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βράχους, τὰ παπούτσι, τὰ πόδια καὶ ὕστερα τὸ σῶμα τοῦ μικροῦ ἀγοριοῦ· εἶχε πέσει μὲ τὸ κεφάλι καὶ τὸ σῶμα του εἶχε σκεπαστῇ ἀπὸ φύλλα καὶ κλωνάρια. Ἐπηρεασμένη καὶ συγκινημένη ἀπὸ τὸ ὄραμα πού εἶχε δῆ, ἔβαλε ἀνθρώπους νὰ ψάξουν. Ὑστερα ἀπὸ λίγο ἀνακαλύφθηκε τὸ πτώμα τοῦ παιδιοῦ στὴ στάσι πού ἐκείνη εἶχε περιγράψει.

Σὲ τέτοιες περιπτώσεις δὲν μποροῦμε νὰ ὑποθέσουμε ὅτι ἡ πᾶρξι κάποιος «παράγων» πού μεταδίδει τὸ μήνυμα ἢ τὴν ἐντύπωσι φαίνεται μᾶλλον ὅτι αὐτὸ γίνεται ἐξ ἀποστάσεως ἀπὸ μιὰ ἐξωαισθητικὴ ἀντίληψι τῶν γεγονότων.

Τὸ ζήτημα αὐτὸ κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ καθηγητοῦ Σάρλ Ρισέ, ὁ ὁποῖος ἄρχισε νὰ ἐργάζεται σχετικά. Τὰ τέστ πού χρησιμοποίησε ἦταν ἀπλούστερα ἀπὸ τῆς τηλεπαθείας: ἔβαζε π.χ. ἓνα τραπουλόχαρτο σ' ἓνα ἀδιαφανὴ φάκελλο καὶ τὸ ρωτοῦσε τὸ ἐξεταζόμενο ἄτομο νὰ τοῦ πῇ τί εἶχε μέσα. Τὰ περισσότερα ἀποτελέσματα ξεπερνοῦσαν κατὰ πολὺ τὴν πιθανότητα τῆς τύχης,

πράγμα πού ἐπιβεβαίωσε τὶς ὑποθέσεις πού διατυπώνονταν κατὰ τὴν παρατήρησι τυχαίων περιπτώσεων.

Ἡ τεχνικὴ αὐτῶν τῶν τέστ βελτιώθηκε σημαντικὰ μὲ τὸν καιρὸ καὶ σήμερα γίνονται μὲ ἐξαιρετικὰ μεγάλῃ ἀκρίβεια. Ἡ ὑπαρξις τοῦ ἐξωαισθητικοῦ τύπου «διπλῆ ὄρασις» εἶναι σήμερα ἀπόλυτα δεκτὴ ἢ μελέτη τοῦ ἀρχισε μὲ παρατηρήσεις σὲ τυχαῖες περιπτώσεις.

Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικά τῶν περιπτώσεων αὐτῶν πού εἰσέρχονται στὸ πλαίσιο τῆς τηλεπαθείας ἢ τῆς διπλῆς ὁράσεως εἶναι ἡ τελεία ἀνεξαρτησία τους ἀπὸ τὸν παράγοντα — ἀπόστασις. Δυὸ πρόσωπα πού συνδέονται στενὰ μὲ τὴ σκέψι μποροῦν νὰ βρίσκονται στὰ δυὸ ἄκρα τῆς γῆς καὶ νὰ ἐπικοινωνοῦν ψυχικῶς σὰ νὰ θρίσκονταν στὸ ἴδιο σπιτί.

Ἐνας φίλος μου ψυχίατρος μοῦ διηγήθηκε μιὰ μέρα ὅτι ὁ γιός του πού θρίσκοταν στὴν ἰάβα εἶχε δῆ στὸ ὄνειρό του τὴν κηδεῖα τῆς μητέρας του πού γινόταν στὴ Νότιο Καρολίνα. Μιὰ γυναίκα κάλι μοῦ διηγήθηκε ὅτι ἐνῶ θρίσκοταν στὴν Ἑλβετία «εἶδε» τὴν ὥρα καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου τῆς ἀδελφῆς τῆς στὸ Σικάγο· ὁ ἄνδρας τῆς σημείωσε τὴν ὥρα καὶ τὴν ἡμερομηνία, πού ἀποδείχτηκαν σωστές. Οἱ περιπτώσεις αὐτὲς δείχνουν ὅτι ἡ ἀπόστασις δὲν παίζει ρόλο στὴν τηλεπάθεια ἢ διπλῇ ὄρασι. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ στοιχεῖα τῶν διαφόρων περιπτώσεων δὲν ἦταν ἀρκετὰ γιὰ τὴν ἐξαγωγή συμπερασμάτων, ἡ σημασία τοῦ παράγοντος «ἀπόστασις» ἐξετάσθηκε μὲ τὴ βοήθεια ἐπιστημονικῶν τέστ. Τὰ ἐργαστηριακὰ ἀποτελέσματα ἐπιβεβαίωσαν τὴν θεωρία.

Ἁ J. B. Rhine εἶναι διευθυντὴς τοῦ Ἑργαστηρίου Παραψυχολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Duke καὶ συγγραφεὺς τοῦ «New Frontiers of the Mind» καὶ τοῦ «The Reach of the Mind».

ΟΝΕΙΡΑ Η" ΠΡΟΑΙΣΘΗΣΙΣ

Στὰ ψυχικά πειράματα ἀπορεί κανείς όταν βλέπει ὅτι ὄχι μόνο ὁ χρόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ χρόνος χάνει τὴ σημασία του.

Τὸ θέμα «προαίσθησις» εἶχε παραμεληθῇ τελείως, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦταν κάτι ἀνεξήγητο· ὡστόσο, ἦρθε κάποτε ἡ ἡμέρα νὰ τοῦ δώσουμε τὴν προσοχὴ πού ἄξιζε. Ἡ προαίσθησις ἐκδηλώνεται συχνὰ ὑπὸ μορφὴ ὀνείρων πού ἔχουν ἓνα πολὺ ἐνδιαφέροντα προειδοποιητικὰ χαρακτηριστῆρα.

Τὸ πιὸ συνηθισμένο παράδειγμα εἶναι τοῦ ἀνθρώπου πού κοιμάται καὶ βλέπει ἓνα σιδηροδρομικὸ δυστύχημα τῇ στιγμῇ πού σχεδιάζει νὰ ταξιδέψῃ· ἂν ἐπηρεασθῇ πολὺ ἀπὸ τὸ ὄνειρο ἀναβάλλει τὴν ἀναχώρησίν του. Ἄν τὸ δυστύχημα γίνῃ καὶ πολλές λεπτομέρειές του συμφωνοῦν μετὰ τὸ ὄνειρο — μετὰ ἄλλα λόγια ἂν ἡ ἐπαλήθευσι τοῦ ὀνείρου δὲν εἶναι ζήτημα τύχης — γεννᾶται ἓνα ἐρώτημα πού ἀποτελεῖ πραγματικὴ πρόκλησις στὶς παραδεδογμένες θεωρίες.

Σὲ παρόμοιες περιπτώσεις κανείς δὲν μπορεῖ νὰ πῇ ὡς πού φθάνει ἡ τύχη ἢ ἡ σύμπτωση. Αὐτὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ παράθεσις διαφόρων περιπτώσεων δὲν ἀποδεικνύει τίποτε μετὰ τρόπο ὀριστικό. Συμβαίνει μερικὲς φορές τὸ ὄνειρο-προαίσθησις νὰ ὑποκρύπτῃ κάτι πού προστατεύει ἐκεῖνον πού τὸ βλέπει ἀπὸ ἓνα πολὺ ἰσχυρὸ κλονισμό.

Καταπληκτικὸ παράδειγμα στὴν περίπτωσιν αὐτὴ εἶναι ἓνας φίλος μου δικαστῆς. Ὁνειρεύτηκε μιὰ κηδεὶα πού γινόταν σὲ μιὰ καθολικὴ ἐκκλησία καὶ εἶχε τὴν ἀπόλυτη θεβαιότητα ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ συνέβαινε σὲ 31 ἡμέρες. Ὁ πεθαμένος ἦταν ὁ Πρόεδρος Ρουζβέλτ, πού τότε

ζοῦσε ἀκόμη. Ἀκριβῶς μετὰ 31 ἡμέρες ὁ φίλος μου δικαστῆς παρακολουθοῦσε τὴν κηδεὶα τῆς μητέρας του πού γινόταν σὲ μιὰ καθολικὴ ἐκκλησία, παρ' ὅλο πού ἡ οἰκογένειά του δὲν ἀνῆκε σ' αὐτὸ τὸ δόγμα. Ἡ μητέρα του εἶχε πάθει ξαφνικὰ καρδιακὴ προσβολὴ καὶ τὸ κοινοτικὸ νοσοκομεῖο πού μποροῦσαν νὰ τὴν μεταφέρουν ἔτυχε νὰ εἶναι καθολικόν.

Ὅταν στὰ 1923 ἄρχισαν στὸ Πανεπιστήμιο Ντιούι οἱ σχετικὲς μετὰ τὸ φαινόμενο τῆς προαισθήσεως ἔρευνες, ἦρθαν ὅσων φυσικὴ συνέχεια τῶν πειραμάτων πού εἶχαν γίνῃ μετὰ τὴν ἐξωαισθητικὴ ἀντίληψιν, σχετικὰ μετὰ τὸν παράγοντα «ἀπόστασις».

Ἄν ἡ ἀπόστασις δὲν ἔφερνε κανένα ἐμπόδιο στὴν ἐξωαισθητικὴ ἀντίληψιν, τότε οὔτε ὁ χρόνος ἔπρεπε νὰ φέρνῃ. Ὁρισμένα άτομα ὑποβλήθηκαν στὸ ἀκόλουθο τέστ: κρατοῦσαν μιὰ τράπουλα στὸ χέρι καὶ ἔπρεπε νὰ πούν ἀπὸ πρὶν σὲ τί σειρά θρίσκονταν τὰ χαρτιά, ἀφοῦ ἡ τράπουλα ἀνακατευόταν μιὰ φορά. Τὰ χαρτιά ἀνακατευόνταν ἀπὸ εἰδικὸ μηχανήμα, ὡστόσο τὰ «πειραματόζωα» δὲν ἔκαναν παρὰ μικρὰ λάθη. Ἔτσι δὲν μποροῦσε νὰ ὑποπτευθῇ κανείς ὅτι ἦταν ἀπλῶς ζήτημα τύχης.

Στὴν Ἀγγλίαν, πολλοὶ ἐρευνῶνται ὁσυχολοῦνται μετὰ τὴν μελέτη τῆς προαισθήσεως: ὁ Τύρρελ, ὁ Κάρινγκτον, ὁ Σὼλ καὶ τελευταῖα ὁ Δόουλες. Τὸ φαινόμενο ὑπάρχει. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν περιπτώσεων. καλύπτεται ὅμως ἀκόμη ἀπὸ μυστήριον καὶ θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὁ ὑπ' ἀριθμὸν ἰ ἀγνωστος τῆς ἐπιστήμης.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΨΥΧΙΚΕΣ

Συμβαίνει οἱ περιπτώσεις πού ἀνέφερα νὰ παρουσιάζουν ὡ-

ρισμένες ἐκδηλώσεις ὕλικές, ἢ πού τὶς χαρακτηρίζομε ὡς ὕλικές χωρὶς νὰ γνωρίζομε πραγματικὰ τὴ φύσιν τους.

Ἄν π.χ., στὸ θάνατο ἐνὸς ἀληθινοῦ φίλου, ἀκοῦμε νὰ κτυπᾷ ἡ πόρτα χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος, ἂν ἓνα ρολοὶ σταματημένο ἀπὸ καιρὸ ἀρχίσῃ νὰ ἐργάζεται, ἂν τὸ πιάνο παίξῃ χωρὶς νὰ τὸ ἀγγίξῃ χέρι, δὲν ξέρομε ποτέ ἂν θρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰ ὕλικὴ ἐκδήλωσιν ἢ μιὰ προαίσθησι. Ὁρισμένα άτομα, αὐτὸ εἶναι γνωστὸ, παθαίνουν προαισθήσεις.

Ὁστόσο, ὠρισμένες περιπτώσεις φαίνεται ὅτι προέρχονται περισσότερο ἀπὸ τὴν πραγματικότητα παρὰ ἀπὸ τὴν φαντασίαν. Ὅταν δυὸ πρόσωπα ἀκοῦνε συγχρόνως τὸ κτύπημα στὴν πόρτα ἢ τὸ κτύπημα τοῦ ρολοιοῦ, ἢ προαισθησι εἶναι θέβαια κάτι «δυνατό», ὄχι ὅμως καὶ τόσο «πιθανόν». Ἐνας φίλος μου π.χ. μοῦ διηγήθηκε ὅτι τῇ στιγμῇ πού πέθανε ὁ πεθερὸς του, ἀπὸ καρδιακὴ προσβολή, τὸ ραδιόφωνο πού θρισκόταν στὴν κάμαρά τοῦ ἀσθενοῦς, μακρυνὰ ὅμως ἀπ' αὐτόν, ἔπαψε ξαφνικὰ νὰ παίζῃ, χωρὶς νὰ τὸ ἀγγίξῃ κανείς καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ καμμιά θλάβῃ. Καὶ κατὰ σπουδαιότερον ἀκόμη: δυὸ κόρες τοῦ ἀρρώστου πού ἔμεναν σὲ μεγάλη ἀπόστασιν ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἀκούγαν κ' αὐτὲς ραδιόφωνο πού σταμάτησε ἀπὸτομα ἀπὸ κάποιον μυστηριώδη λόγο. Οὔτε τῆς μιᾶς οὔτε τῆς ἄλλης τὸ ραδιόφωνο παρουσίαζε καμμιά θλάβῃ καὶ ἡ ἐκπομπὴ συνεχιζόταν καιονικά.

Στὶς περισσότερες ἀπὸ αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ τελικὴ ἐρμηνεία τους, πρόκειται ἢτε γιὰ σοβαρὸ λάθος στὴν παρατήρησιν ἢ στὴν ἀφήγησιν, ἢτε γιὰ ἐνέργεια πού ἀσκει-

ται ἐπὶ τῆς ὕλης ἀπὸ ἐκεῖνο πού ὀνομάζομε πνεῦμα.

Ἄν ἡ ψυχοκινητικὴ ἐπίδρασις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης ὑπάρχῃ, τότε ὀλοκληρώνεται στὸ πεδίο τῶν ἐξωαισθητικῶν ἀντιλήψεων. Γιατὶ ἂν τὸ πνεῦμα μπορῇ νὰ ἐξωτερικεύεται στὸ χρόνο καὶ στὸ χωρὸ καὶ νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου ὥστε νὰ ἐκφράζῃ μιὰ ἰδέαν, ἔχει μιὰ δύναμιν πού γίνεται ἐμφανὴς στὸν ὕλικὸ κόσμον. Οἱ δυὸ ἐνέργειαι: ἀντίληψις καὶ πράξις, θὰ εἶναι, μποροῦμε νὰ ποῦμε, τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς ἀμοιβαίας ψυχο-φυσικῆς ἐνέργειας. Θὰ μπορούσαμε νὰ συμπεράνωμε ὅτι τὸ πνεῦμα μπορεῖ νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου χωρὶς τὴν μεσολάθεσιν τῶν αἰσθητηρίων ἢ κινητηρίων ὀργάνων ὅπως συμβαίνει μετὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἐγκέφαλον.

ΤΑ ΖΑΡΙΑ ΥΠΑΚΟΥΟΥΝ
ΣΤΗ ΘΕΛΗΣΙ ΤΩΝ ΠΑΙΚΤΩΝ

Ἡ ὑπόθεσις τῆς ὑπάρξεως μιᾶς ψυχοκινητικῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης ἦταν δύσκολο νὰ ἐπαληθευθῇ μετὰ τὴν ὁμήθεια τῶν τέστ.

Εἶναι περίπου δεκαπέντε χρόνια πού ἓνας παίκτης μᾶς ἔδωσε μιὰ χρήσιμη ἔνδειξιν, θυμίζοντάς μας ὅτι ὠρισμένα άτομα πού παίζουν ζάρια πιστεύουν ὅτι μποροῦν νὰ ἐπηρεάσουν τὸ ρίξιμον τῶν ζαριῶν μετὰ τὴ θέλησίν τους. Ἐπὶ 10 χρόνια ἐλέγχσαμε τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειας αὐτῆς διαφόρων ἀτόμων, γιὰ νὰ καταλήξωμε στὸ ἀκόλουθο συμπέρασμα: ὠρισμένα άτομα ὑπὸ εὐνοϊκὰς ψυχολογικὰς συνθήκας μποροῦν νὰ ἀσκήσουν μιὰ μικρὴ ψυχοκινητικὴ ἐπίδρασιν. Τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἦταν τόσο καταπληκτικὰ ὅπως τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν ἐξωαισθητικὴ ἀντίληψιν. Ὑστερα ἀπὸ χιλιάδες πειράματα καταλήξαμε νὰ ἀναγνωρίσωμε τὴν ὕ-

παρξί κάποιας επιδράσεως του πνεύματος επί της ύλης.

"Ας εξετάσωμε ώρισμένα άλλα ψυχικά πειράματα που γίνονται με τρόπο αυθόρμητο, χωρίς την βοήθεια της έπιστήμης.

"Ας πάρωμε πρώτα ένα άτομο που ξέρει ότι έχει πείρα ή είναι θέβαιο ότι δεν κάνει λάθος.

"Ένας φίλος μου γιατρός μου ανέφερε την περίπτωση μιάς άσθενους, ή οποία, μία νύχτα, ξύπνησε με τη βεβαιότητα ότι ο γιός της είχε πεθάνει. Ήταν στο τέλος του πολέμου, οι έχθροπραξίες είχαν λήξει, αλλά ο γιός της δεν είχε άκμή αποστρατευθή.

Τόν «είδε» να πέφτη με ένα καίωμένο αεροπλάνο και από τότε ήταν απολύτως θέβαιη ότι αυτό που είχε δη ήταν αλήθεια. Υπήρχαν πολλές πιθανότητες να είχε κάνει λάθος, γιατί ο γιός της δεν ήταν αεροπόρος. Ο γιατρός και οι δικοί της προσπάθησαν να της κλονίσουν την πίστι της στο δρασ της. Ωστόσο, ή αγωνία της μεγάλωνε, τόσο που στο τέλος αναγκάστηκαν να την θάλουν στο νοσοκομείο. Κι' όμως, δεν είχε μόνο προαισθανθή σωστά το θάνατο του γιού της, αλλά και την ώρα που είχε γίνει το δυστύχημα.

"Η απόλυτη αυτή βεβαιότητα είναι κάτι που δεν παρουσιάζεται ποτέ στα εργαστήρια. Πώς είχε αυτή ή γυναίκα την προαίσθησι; "Αν μπορούσε να ανακαλυφθή ή προέλευσις της απόλυτου αυτής βεβαιότητας σε παρόμοιες περιπτώσεις, τότε θα κατωρθώναμε να υποβάλωμε αυτές τις ικανότητες στον πειραματικό έλεγχο και να τις χρησιμοποιήσωμε ένυσυείδητα.

Στο έξωαισθητικό πεδίο ή συμπεριφορά των ζώων δημιουργεί ένδιαφέροντα προβλήματα. Τα ψυχικά πειράματα επί ανθρώπων είναι γενικώς γρήγορα, ενώ στα

ζώα μπορεί να διαρκέσουν πάρα πολύ. "Ας πάρωμε το παράδειγμα ενός σκύλου που οι κύριοί του τον εγκαταλείπουν γιατί αλλάζουν τόπο διαμονής. Το ζώο, που τους αγαπά και τους είναι άφωσιωμένο, δεν μπορεί να συνθήσει στους νέους κυρίους, και δραπετεύει. Διασχίζοντας πεδιάδες και βουνά, μπορεί να χρειασθί να κάνει εκατοντάδες χιλιόμετρα για να φθάση, με τα πόδια ματωμένα, μισοπεθαμένο της πείνας, στην πόρτα των κυρίων του που δεν ήξεραν να έκτιμήσουν την άφοσίωσί του.

"Η περίπτωση αυτή είναι συνιθισμένη στον σκύλο ή έξωαισθητική αντίληψις δεν έκδηλώνεται κατά σύντομες περιόδους, αλλά κατά τρόπο συνεχή και ίσως συνειδητό. Αυτό πρέπει, δίχως άλλο, να αποδοθί στην σχετική απλότητα του νευρικού του συστήματος, σε αντίθεσι με το περίπλοκο νευρικό σύστημα του ανθρώπου.

"Όταν μπορέσουμε να συγκρίνωμε σημαντικά στοιχεία διαφόρων περιπτώσεων σχετικά με τους ανθρώπους καθώς και τα διάφορα είδη των ζώων, ή ανάλυσι τους ίσως μās επιτρέψη να δούμε τις έξωαισθητικές αντιλήψεις υπό διαφορετικό πρίσμα, να τις καταλαβαίνωμε καλύτερα και τέλος να εξαγάγωμε θετικά λογικά συμπεράσματα.

ΟΙ ΟΠΤΑΣΙΕΣ

Σε όλα τα ψυχικά πειράματα αναφέρονται πολλές περιπτώσεις «έμφανίσεως» νεκρών ή ζωντανών προσώπων υπό διαφορετική υπόστασι. Πολλοί άνθρωποι βλέπουν όπτασις, πράγμα που συχνά δεν φανερώνει παρά κακή υγεία, κούρασι ή μιά τάσι του πνεύματος να ξεχωρίζη ή να διαίρη τις αισθήσεις.

Μιά όπτασις μπορεί να παρα-

βληθί με ένα όνειρο που βλέπουμε ξυπνητοί και που δίνει εικόνες πολύ καθαρές. Η κατάσταση αυτή μπορεί πολύ εύκολα να προκληθί από την αυθυποβολή. Ωστόσο, οι περιπτώσεις που συγκεντρώνουν την προσοχή μας είναι εκείνες που ξεπερνούν την απλή παραίσθησι γιατί φέρνουν ένα καθωρισμένο μήνυμα, που γίνονται αντίληπτες από πολλούς ή που αφήνουν εξακριβωμένα υλικά ίχνη.

"Ιδού ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: δυο φίλοι σταματούν σ' ένα πανδοχείο για να πιούν κάτι και θέλουν να γυρίζη εκεί γύρω ένας άνδρας με κυνηγετικό κοστούμι. Ρωτούν τη γυναίκα του πανδοχείου για το μυστηριώδες αυτό πρόσωπο και μαθαίνουν τά έξης: ένας άνδρας που έμοιαζε καταπληκτικά με εκείνον που είχαν περιγράψει οι δυο φίλοι, άλλοτε πελάτης του πανδοχείου, είχε σκοτωθί τυχαία στα άμπέλια την ίδια στιγμή που παρουσιάστηκε ή όπτασις... Οι δυο άνδρες είδαν πραγματικά μια όπτασις ή ήταν θύματα της φαντασίας τους; Ποιός ξέρει;

"Ένας γιατρός από την Νέα Υόρκη διηγείται κάτι που του συνέβη στα νιάτα του. Μετά τον θάνατο μιάς θείας του, νοσοκόμου στο στρατό, μιλούσε γι' αυτή με πέντε άλλους συγγενείς όταν, ξαφνικά, ένας από αυτούς σήκωσε το κεφάλι και φώναξε: «"Ηεία "Έθελ στέκεται στην πόρτα!» "Όλοι κύτταξαν προς την πόρτα και την είδαν πράγματι να στέκεται εκεί με τη στολή της νοσοκόμου. Και μιά καταπληκτική λεπτομέρεια: ο σκύλος, που κοιμόταν ήσυχα στα πόδια τους, σηκώθηκε ξαφνικά και γαύγισε προς το μέρος όπου ήταν ή όπτασις ή «"Έθελ» ώστόσο χάθηκε χωρίς να προφέρη λέξι και τίποτε δεν συνέβη που να επιτρέ-

πη να δώσωμε μιά έρμηνεία στο άνεξηγήτο αυτό γεγονός.

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Υπάρχει επιβίωσις της προσωπικότητας μετά τον θάνατο; Οι ψυχολόγοι δεν έχουν ασχοληθί με τον ολισθηρό αυτό τομέα, εκτός από μερικά ανήσυχα πνεύματα που εργάζονται για λογαριασμό έταιριών ψυχικών έρευνών.

"Ας εξετάσωμε ώρισμένες ενδιαφέρουσες περιπτώσεις. Μιά κυρία παντρεμένη, υπάλληλος τραπέζης, είχε μιά φίλη νοσοκόμο, ή οποία πέθανε. Λίγες έβδομάδες αργότερα, ή κυρία ήταν ξαπλωμένη σ' ένα ντιβάνι, πιθανόν μισοκοιμισμένη, όταν της φάνηκε ότι άκουσε τη φίλη της να την φωνάζη με το όνομά της και να της λέη ότι ήταν έγκυος και σοβαρά άρρωστη και να πάη να συμβουλευθί τον γιατρό που της άνόμασε. "Υστερα απ' αυτή την προειδοποίησι ή κυρία έκλεισε ραντεβού με το γιατρό, που ήταν φίλος της νοσοκόμου και επέθεβάωσε την ακρίβεια του μεταθανάτιου αυτού μηνύματος: ήταν έγκυος και είχε κ' ίνομόωμα.

"Αναφέρω άλλη μιά περίπτωση έξ ίσου περιέργη, που συνέβη σ' έναν κύριο. Την πρώτη νύχτα μετά τον θάνατο του πατέρα του, αυτός και οι δυο μεγαλύτεροι αδελφοί πήγαν και κοιμήθηκαν καθένας στην κάμαρά του. Στη μέση της νύχτας ο έν λόγω κύριος άκουσε ένα θαρύ βήμα. Το γνώρισε άμέσως: ήταν του νεκρού πατέρα του, ο οποίος άνέβαινε τη σκάλα. "Η πόρτα άνοιξε, ο πατέρας του μπήκε στο δωμάτιο, τον χάιδεψε στο κεφάλι και του μίλησε. "Υστερα τά βήματα κατευθύνθηκαν προς τά δωμάτια όπου κοιμόντουσαν τά

αδέλφια του και πάλι τόν άκουσε καθαρά.

Τò πρωτò οί τρεῖς άδελφοί άνέφεραν τά γεγονότα τής νύχτας: όλα συμφωνούσαν έκτός από τά λόγια πού είχε πη ό πατέρας τους στόν καθένα τους.

Στήν προκειμένη περίπτωση φαίνεται ότι έχομε σκόπιμη ψυχική ενέργεια, έξωγήνης προελεύσεως. Τά παραδείγματα αυτά θά άρκοϋσαν για νά τεθή τò ζήτημα τής μεταθανάτιου επιβίωσης τής ανθρωπίνης προσωπικότητας, άν θέβαια δέν είχε ήδη τεθή. Όστόσο, ή σύγχρονη επιστήμη θά προσανατολιζόταν καθαρά πρòς μιá άρνητική άπάντησι σχετικά με τò ζήτημα έκτός άν οί ψυχίατροι και οί βιολόγοι

έβρισκαν ότι τò πρόβλημα άξιζει τόν κόπο νά μελετηθή.

"Αν ύπάρχη μιá αλήθεια πέραν τής ύλης, άποτελεί ένα κόσμο τελείως νέο πού πρέπει νά έξερευνηθή και τού όποιου δέν πρέπει νά άποκρύπτουμε τή σπουδαιότητά.

Οί διάφορες άντιλήψεις για τις ανθρωπινες άξίες και σχέσεις θά άνατραποϋν τελείως από τά πράγματα πού θά άποκαλύψη ό άγνωστος αυτός κόσμος. "Η έξερεύνησις είναι έργο τής παραψυχολογίας, μποροϋν ώστόσο νά βοηθήσουν και άλλες επιστήμες όπως ή ψυχιατρική, ή ψυχολογία, ή ιατρική, ή βιολογία, ή ανθρωπολογία και ή φιλοσοφία.

Τί ακριβώς έννοείλε όλαν γέλε

Για κάθε μιá από τις παρακάτω λέξεις διαλέξτε άνάμεσα στους 3 όσμούς εκείνον πού νομίζετε ότι άποβίδει τήν ακριβή σημασία της.

1) ΑΔΕΚΑΣΤΟΣ. Α: Υπόδικος. Β: Αύστηρος. Γ: Άδέκαρος.

2) ΒΩΝΤΒΙΛ. Α: Βόδι καλής ράτσας. Β: Λουτρόπολι τής Γαλλίας. Γ: Θεατρικό έργο.

3) ΕΚΤΡΟΠΟ. Α: Άπρέπεια. Β: Φιλονικία. Γ: Άδιαντροπία.

4) ΕΠΙΛΑΧΩΝ. Α: Βουλευτής. Β: Φοιτητής. Γ: Έπιτυχών.

5) ΚΑΤΑΚΛΕΙΣ. Α: Καταπαχή. Β: Κλειδαριά. Γ: Τέλος.

6) ΜΥΗΣΙ. Α: Κατήχησι. Β: Μυστήριο. Γ: Ίερή ακολουθία.

7) ΠΑΝΘΕΟ. Α: Κινηματογράφος. Β: Μουσωλείο. Γ: Είδωλολατρεία.

8) ΠΑΡΙΑΣ. Α: Κατώτερος πολίτης. Β: Συνέταιρος. Γ: Μαγουλάς.

9) ΠΟΥΡΙΤΑΝΙΣΜΟΣ. Α: Χριστιανισμός. Β: Χτίσιμο με πουρί. Γ: Αύστηρότητα ήθών.

10) ΡΑΓΔΑΙΟΣ. Α: Βροχερός. Β: Όρμητικός. Γ: Σύντομος.

11) ΣΚΑΙΩΣ. Α: Με περιφρόνησι. Β: Άπότομα. Γ: Σκοτεινά.

12) ΣΟΡΟΣ. Α: Λείψανο. Β: Στήλη. Γ: Λοφίσκος.

13) ΤΡΟΠΑΙΟ. Α: Νίκη. Β: Λάβαρο. Γ: Σημαία.

14) ΦΑΝΤΑΣΙΟΚΟΠΟΣ. Α: Έγωϊστής. Β: Όνειροπόλος. Γ: Άπαισιόδοξος.

(Άπαντήσεις στὴ σελίδα 127)

ΕΔΩ ΚΙ' ΕΚΕΙ

Τρὶν από λίγο καιρό, ένας Άμερικανός πλασιέ ξεκίνησε με τò αεροπλάνο μιáς από τις εφημερες εταιρείες πού εμφανίζονται κάθε τόσο στην Μέση Άνατολή νά πάη από τήν Βαγδάτη σέ ένα άπομακρυσμένο έμπορικό σταθμό, στην έρημο. Μόλις είχαν εγκατασταθή οί επιβάτες στο αεροπλάνο, μπαίνει ό πιλότος, ό όποιος άναγγέλλει ότι τò σκάφος δέν θά ξεκινήσει προτού τού αλλάξουν τόν ένα κινητήρα. "Όλοι οί επιβάτες κατέβηκαν. Σε μιá ώρα βρίσκονται πάλι στο αεροπλάνο έτοιμοι νά ξεκινήσουν.

—Άλλάξαν αεροπλάνο; ρώτησε τήν συνοδό ό Άμερικανός.

—Ό,χι.

—Τότε τόν κινητήρα;

—Όχι, άπάντησε ή συνοδός. Άλλάξαμε πιλότο!

Tatler

☆

Μιá άγγλική εφημερίδα είχε οργανώσει ένα τεστ μεταξύ τών άναγνωστών της για νά μάθη τί προβλήματα δημιουργούνται σε μιá οικογένεια, όταν πρόκειται νά αγοράσθι αυτοκίνητο.

Άκούστε τά άποτελέσματα:

Τò πρόβλημα τού πατέρα: Πόση βενζίνα ξοδεύει στα 100 χιλιόμετρα;

Τò πρόβλημα τής μητέρας: Ποιό χρώμα καρσοσερί ταιριάζει στο δέρμα μου;

Τò πρόβλημα τού γιου: Πόση ταχύτητα μπορεί νά αναπτύξει;

Τò πρόβλημα τών γειτόνων: Πυρ, διάβολο, βρήκαν τά λεπτά για νά άγοράσουν αυτοκίνητο;

A. M.

—Τί έπαθε, παιδί μου, ή μαμά σου;
—Κάποιος στόν δρόμο τήν πήρε για άδελφή μου!

Ἀπὸ τοῦ μᾶς ἦρθαν;

Τοῦ
O. HESELTINE

Αὐτὸ πού θά διαβάσετε τὸ ἔχει γράψει ἓνας ἀπὸ κείνους πού πιστεύουν ὅτι κάθε ἀνθρώπινη ἐπίτευξι, ἀπὸ τοὺς μεγαλίθους μέχρι τὴν ποντικοπαγίδα, ἔχει διαδοθῇ ἀπὸ ἓνα καὶ μοναδικὸ κέντρο. Χωρὶς ὥστόσο νὰ θέλωμε νὰ προχωρήσουμε στὴ γοητευτικὴ αὐτὴ συζήτησι, μπορούμε νὰ παρατηρήσουμε ἀπὸ πόσο μακριὰ μᾶς ἔχουν ἔρθει πολλὰ ἀπὸ τὰ πράγματα πού μᾶς τριγυρίζουν στὴν καθημερινή μας ζωή.

Τὰ περισσότερα κηπουρικὰ προϊόντα, ὅπως τὰ λάχανα, τὰ κουνουπίδια, τὰ καρρότα, ξεκίνησαν κυρίως ἀπὸ τὶς Κάτω Χώρες γιὰ νὰ διαδοθοῦν στὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη. Πολλὰ ἀπὸ τὰ λαχανικά αὐτὰ ἦταν γνωστὰ στοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ρωμαίους, ἢ διάδοσίς τους ὅμως στὸν ὑπόλοιπο κόσμο χρειάστηκε κόπο πολὺ καὶ χρόνος. Ἡ Σκωτία, περὶφημη σήμερα γιὰ τὰ κατσαρά της λάχανα, τὰ ἀγνοοῦσε ὡς τὴν ἐποχὴ πού ὁ Κρόμγουελ πέρασε τὰ σύνορά της. Ἐπίσης πολλὰ ὀπωροφόρα δέντρα ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Φλάνδρα. Ὁ Ρίτσαρντ Χάρρις, κηπουρὸς τοῦ βασιλέως Ἐδουάρδου Η', ἀγόρασε 105 ἄκρο (420 στρέμματα) γονίμης γῆς στὸ Τέυνχαμ, τὰ χώρισε σὲ 10

κομμάτια, ἔφερε φυτὰ πέρα ἀπὸ τὶς θάλασσες, τὰ φύτεψε καὶ αὐτὸ τὸ μέρος ὑπῆρξε ἡ μητέρα ὅλων τῶν ἄλλων ὀπωροκήπων τῆς Ἀγγλίας. Οἱ ἀγκινάρες, ἂν καὶ φυτρώνουν ἄγριες σὲ πολλὰ μέρη τῆς Νότιας Γαλλίας καὶ ἄλλων χωρῶν τῆς Νοτίου Εὐρώπης, κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἀσία. Ἀπαραίτητη στὶς σαλάτες μας, ἡ ντομάτα, εἶναι σταθερὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν διαίτᾳ μας. Ἐν τούτοις ὁ Κορτέζ εἶναι ἐκεῖνος πού ἀπέσπασε αὐτὸ τὸ «μῆλο τοῦ ἔρωτα», ὅπως λεγόταν κάποτε ἡ ντομάτα, ἀπὸ τοὺς Ἀζτέκους, πού ζοῦσαν στὸ σημερινὸ Μεξικό.

Οἱ ἱστορικοὶ μᾶς λένε ὅτι μόνον τρία κληροδοτήματα ἀπέμειναν στὴν Ἀγγλία ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴ κατοχὴ πού κράτησε 4 αἰῶνες: οἱ δρόμοι, οἱ θέσεις τῶν πόλεων καὶ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία. Ὅμως πόση εὐγνωμοσύνη δὲν χρωστοῦν οἱ Ἄγγλοι στὴν Ρώμη γιὰ πολλὰ κοινὰ πράγματα! Ἡ Ρώμη ἔδωσε τὸ ζυμαρικό! Ἡ Ρώμη ἔδωσε τὸ πῆρε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Σῦκα καὶ καρύδια πρωτοκαλλιεργήθηκαν στὴν Εὐρώπη μαζί μὲ τὸ ἀμπέλι, ἀλλὰ μὲ λιγώτερη ἐπιτυχία. Στὴν Ρώμη χρωστᾶμε τὸν θαυμάσιο φα-

σιανὸ τῆς Περσίας. Τὸ μεγάλο πρόβλημα μὲ τὸ μακρὸ μαλλὶ εἶναι πιθανῶς ρωμαϊκῆς προελεύσεως.

Ὅμως πολὺ πρὶν ξαπλωθοῦν οἱ Ρωμαῖοι, οἱ Φοίνικες ἔμποροι διασχίζανε τὶς θάλασσες τοῦ κόσμου. Οἱ Φοίνικες ἔμποροι κρεμμυδιῶν εἶναι ἐκεῖνοι πού ἔμαθαν στοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης νὰ νοστιμίζουν τὰ γεύματά τους μὲ βολβούς καὶ νὰ πῆζουν τὴν κρέμα τους.

Τὸν 6ο π.Χ. αἰῶνα, ἓνας Ἕλληνας ναυτικός, παρασύρθηκε ἀπὸ σφοδρὴ τρικυμία πέρα ἀπὸ τὶς Στήλες τοῦ Ἡρακλέους. Ἐκεῖ ἔκοψε ἓνα νόμισμα πού παρουσιάζει δύο στήλες περιτριγυρισμένες μὲ μιὰ γιρλάντα. Αἰῶνες ἀργότερα αὐτὸ τὸ νόμισμα μεταφέρθηκε στὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ αὐτὸ τὸ σῆμα ἔμεινε ἀπὸ τότε τὸ διακριτικὸ τοῦ δολλαρίου.

Τὸ ὅτι τὸ οἰκονομικὸ μας πρόβλημα εἶναι τόσο πιεστικὸ ὀφείλεται ἔν μέρει σὲ κάποιο ναρκωτικὸ: τὸν Ράλεϋ δὲν τὸν θυμόμαστε μόνον γιὰ τὶς πατάτες. Αὐτὸς εἶναι «πού ἐκάπνισε μιὰ πίπα καπνοῦ λίγο πρὶν ἀνέβῃ στὸ Ἰκρίωμα». Ἄν καὶ ὁ Ράλεϋ Λαίην, πρῶτος κυβερνήτης τῆς Βιργινίας, καὶ ὁ σὲρ Φράνσις Ντραίηκ ἦταν οἱ πρῶτοι πού τὸν ἔκαναν νὰ προσέξῃ τὸ φυτὸ αὐτό, μόνον τὸ ὑψηλὸ παράδειγμα τοῦ Ράλεϋ διέδωσε τὴν συνήθεια τοῦ καπνίσματος στοὺς αὐλικούς τῆς Ἑλισάβετ.

Τὰ μεταλλικὰ κέρματα ἐπίσης ἦταν ἓνα σημαντικὸ θῆμα πρὸς τὴν ἐξέλιξι τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἀνακάλυψίς τους, ὅπως ξέρομε, (ἀφοῦ ὅλοι τῶρα εἴμαστε οἰκονομολόγοι), ἔκανε δυνατὴ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν ἀγαθῶν καὶ τὴν μεγαλύτερη παραγωγικότητα. Τὰ πρῶτα νομίσματα κατασκευάσθηκαν κατὰ τὸν Ἡρόδοτο στὴν

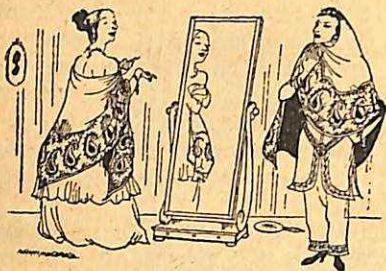
Λυδία, στὸ τέλος τοῦ 8ου π.Χ. αἰῶνος, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διαδόθηκαν στὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλία, τὴν Περσία καὶ τὶς Ἰνδίες. Ἀργότερα, τὰ κέρματα παρουσιάστηκαν ἀνεξάρτητα στὴν Κίνα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Ἰαπωνία καὶ τὴν Κορέα.

Μία ἐπικὴ ἱστορία περιβάλλει ἓνα ἀπὸ τὰ κοινότερά μας φρούτα. Υἱοθετώντας τὴν χαριτωμένη τακτικὴ νὰ ἀλλάξῃ διαβατήριό σε κάθε στάσι τοῦ ταξιδιοῦ του, τὸ Σανσκορπικὸ ναγκροῦγκο ἔγινε ναρούγκι στὶς Ἰνδίες, ναράντζ στὴν Ἀραβία, ἀράντσια στὴν Ἰταλία, ἀράγκι στὴν Ρουμανία καὶ τελικὰ παρουσιάστηκε στὶς λατινογενεῖς γλώσσες μὲ τὴν τελευταία του ταυτότητα, μὲ τὸ προθηγκιανὸ ὄραντζ (πορτοκάλι).

Ὁ Βάσκο ντὲ Γκάμα καὶ οἱ Πορτογάλοι ἔφεραν τὸ ντόλτσο κινέζικο πορτοκάλι ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ μετὰ τὸν πρῶτο του γύρο τοῦ κόσμου καὶ τὸ ἐφύτεψαν στὴν πατρίδα τους καὶ στὶς Ἀζόρες.

Ἀκόμα κάνομε σχοινιά ἀπὸ γιοῦτα, πού πουθενὰ ἄλλοῦ δὲν εὐδοκίμεϊ τόσο ὅσο στὴν Βεγγάζη, καὶ καθαρίζομε τὰ πόδια μας σὲ χαλιά καμωμένα ἀπὸ τὶς ἴνες τῶν κοκκοκάρυδων τῶν Νοτίων θαλασσῶν.

Τὸ τσάι, θεθαίως, μόνον στὴν Ἀγγλία γίνεται ὅπως πρέπει, ἀλλὰ χρειάστηκε νὰ ταξιδέψῃ ὡς ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Κίνα μέσῳ τῆς Ἰάβας. Ὁ καφὲς ἐγκατέλειψε τὸ σπιτί του στὴν Ἀθησούνια, γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ὄνομά του στὴν Ἀραβία πρὶν ἔλθῃ στὴν Εὐρώπη. Καὶ ἡ σοκολάτα ἐχρημάτισε, ὡς «σοκολάτλ», ἓνα πικρὸ καὶ πικάντικο ποτὸ τῶν Ἀζτέκων. Ἡ ἰσπανικὴ ζάχαρι καὶ τὸ ἀγγλικὸ γάλα τὸ μετέτρεψαν στὸν 20ῶ αἰῶνα στὸ γνωστὸ μας ρόφημα.

Ο περισσότερος κόσμος γνωρίζει την περιεργή Ιστορία του μεταξιοῦ που ἄρχισε νά ντύνη τόν Δυτικό κόσμο στά μέσα περίπου τοῦ δού αἰώνα. Βυζαντινοὶ μοναχοί, ἱεραπόστολοι στήν Κίνα, παρακολούθησαν τίς μεθόδους καλλιέργειας τῶν μεταξοσκωλήκων καί προετοιμασίας τοῦ ὕλικου. Μετέφεραν κρυφά τὰ αὐγά τῆν Κωνσταντινούπολι κ' ἐκεῖ ἀκολούθησαν τὴν γνωστή τους πιά μέθοδο.

Ἀπὸ τὸ ἀσήμαντο αὐτὸ ξεκίνημα μυριάδες μεταξοσκωλήκων ρίχτηκαν στὴ δουλειά γιὰ νὰ δμορφῇουν τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ τροφοδοτήσουν τὰ ἐργοστάσια της. Οἱ περιπέτειες τοῦ μπαμπακιοῦ, ἂν καὶ λιγώτερο ρομαντικές, εἶναι ἐξ ἴσου παλαιές. Ξεκινώντας ἀπὸ τίς Ἰνδίες ἀπὸ ἀμνημονεύτων ἐτών, ἦταν γνωστὸ στὴν Κίνα πρὶν ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ ἐποχή, στὴν Αἴγυπτο, σὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ νησιά τῆς Μεσογείου, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἰταλία. Ὁ Κολόμβος τὸ θρῆκε στὸ Μεξικὸ καὶ οἱ κληρονόμοι του στὴν Νότιο Ἀμερική.

Οἱ σάρπες τοῦ Κασμίρ, μὲ τὸ τρίγωνικό τους σχῆμα, ποὺ κρέμονταν μὲ τόση χάρι ἀπὸ τοὺς ὤμους τῶν προγιαγιάδων μας, εἶναι πιθανῶς ἴδιες μὲ κεῖνες που περιέγραψε ὁ Ἰεζεκιήλ καὶ εἰσῆχθησαν στὴν Τύρο μέσω τοῦ Ἀντεν. Ὁ ὅρος εἶναι περσικῆς

προελεύσεως (σάλ) καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ τῶν κατοίκων τῶν βορειοδυτικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Σὲ διαφορετικὰ σχήματα καὶ ὀνόματα ὅμως τὸ ἐξάρτημα αὐτὸ τῆς γυναικείας ἐνδυμασίας θρίσκεται σήμερα στὰ περισσότερα μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ μουσλίνα πρωτοκατασκευάστηκε στὴν Μουσούλη καὶ τὰ γάντια στὴν Γάνδη.

Σὲ νεώτερα κάπως χρόνια, ὁ Μπεσαμέλ, μαίτρ ντ' ὀτέλ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', παρασκεύαζε τὴν σάλτσα του ποὺ τὸν ἔκαμε ἀθάνατο καὶ ὁ δούξ τοῦ Ρισελιέ, ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΕ', ἐφεῦρε τὴν μαγιονέζα. Ἀκόμα μεταχειριζόμαστε τὸ ὄνομά της. Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια τῶν Ἀγγλῶν τὸ ὅτι τὸ μπιφτέκι κατέχει τιμητικὴ θέσι στὴν γαλλικὴ κουζίνα καὶ τὸ λουκάνικο, ποὺ ὁ καλὸς βασιλιάς Ἀλφρέδος παραγέμιζε μὲ μεγάλα κομμάτια πάχος, εἶναι γνωστὸ καὶ ἀγαπητὸ σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Μιά μικρότερη σφαῖρα ἔκανε κάτι ζωηρὲς μετακινήσεις. Τὸ ντόνατ, γεννημένο στὴν Βοημία, μετανάστευσε μὲ μερικοὺς Τσέχους στὴν Ἀμερική καὶ ἀπὸ τὸ τηγάνι τοῦ Νέου κόσμου ξαναπετάχτηκε στὸν Παλαιό.

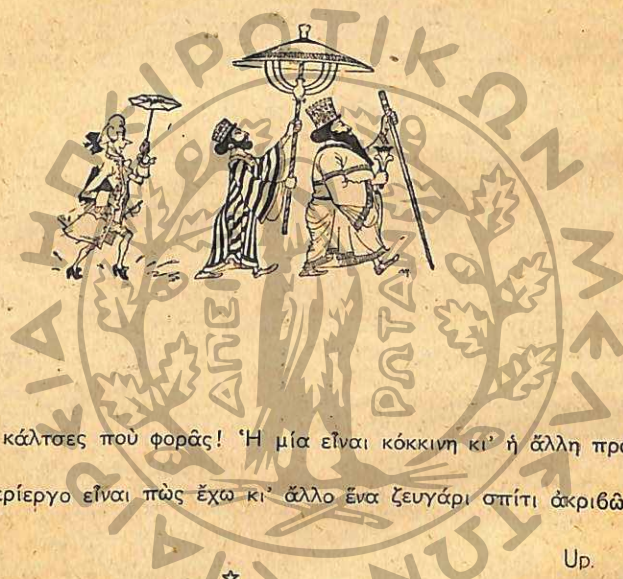
Ἄν θγάλετε τὸ χαρτάκι ἀπὸ τὴν κοινωνία μας εἶναι σὰν νὰ τὴν στερῇτε ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ της. Τὸ μουσικὸ του, ὅμως, μᾶς ἦρθε ἀπὸ κάτι αἰχμαλώτους Κινέζους, ποὺ συνέλαβαν οἱ Ἀραβες ἔξω ἀπὸ τὴν Σαμαρκάνδη στὰ μέσα τοῦ 8ου αἰῶνος. Στὴν Εὐρώπη ἡ Μουσουλμανικὴ Σικελία καὶ ἡ Μουσουλμανικὴ Ἰσπανία πρωτομεταχειρίσθηκαν τὸ νέο αὐτὸ ὕλκιο.

Ἡ μόνη διαφορὰ, λένε, στὴν Ἀγγλία μεταξὺ καλοκαιριοῦ

καὶ χειμῶνα εἶναι ὅτι στὸ πρῶτο θρέχει καὶ στὸν δεύτερο χιονίζει. Οἱ ὀμπρέλλες καὶ τὸ λάστιχο ἐξυπηρετοῦν καλὰ. Ἡ ὀμπρέλλα, βέβαια, ἔμεινε ἀρκετὸ καιρὸ μαζί μας, ὥσπου νὰ δώση τὸ ἀλεξίπτωτο. Ἡ ὀμπρέλλα ἦταν σύμβολο διακρίσεως στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο καὶ τὴν Ἀσία καὶ τὸ ἀλεξίπτωτο παρ' ὀλίγον νὰ τὴν μιμηθῇ στὰ τελευταῖα χρόνια.

Ἡ ὀμπρέλλα εἰσῆχθη στὴν Ἀγγλία στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος, ἦταν ὁ Ἰωνᾶς Χάνγουαίη, γυρίζοντας ἀπὸ τὰ ταξίδια του τὴν πρωτομεταχειρίστηκε στοὺς δρόμους τοῦ Λονδίνου. Ἐπέμεινε ἐπὶ 30 χρόνια, ἀψηφώντας ὑπομονητικὰ τίς φωνὲς τῶν ἀμαξάδων καὶ τίς εἰρωνεῖες τῶν διαβατῶν, ἕως ὅτου τελικὰ τὴν ἐπέβαλε.

Τὸ καουτσούκ μᾶς προστατεύει ἀπὸ τὴν θροχή. Ἐχει περάσει πολὺς καιρὸς ἀφ' ὅτου ὁ Κολόμβος, στὴν δεύτερη ἐπίσκεψί του στὴν Νότιο Ἀμερική, εἶδε τοὺς μαύρους νὰ διασκεδάζουν μὲ ἓνα θαρὺ τόπι μαῦρο ἀπὸ φυσικὸ καουτσούκ. Χρειάστηκε ἡ ἐφεύρεσις τοῦ βουλκανιζαρίσματος, στὰ 1834, γιὰ νὰ γίνη τὸ καουτσούκ ἐμπορεύσιμο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπάρξῃ ἐπάρκεια χρειάστηκε ἓνα τέχνασμα. Ὁ σέρ Τζόφερ Χούκερ, ὁ περίφημος διευθυντὴς τῶν Βοτανικῶν Κήπων τοῦ Κιου, ἔστειλε τὸ 1873 κάποιον κ. Φάρρις νὰ σπᾶσῃ τὴν ἀπαγόρευσι ἐξαγωγῆς σπόρων βραζιλιανῆς Χεθέας, πρᾶγμα ποὺ τὸ κατάρθωσε παραγεμίζοντας «βαλσαμωμένους κροκοδείλους» καὶ περνώντας ἔτσι ἀνενόχλητα ἀπὸ τὸ τελωνεῖο!

Πί περιεργες κάλτσες ποὺ φορᾶς! Ἡ μία εἶναι κόκκινη κι' ἡ ἄλλη πράσινη.
—Ναὶ καὶ τὸ περίεργο εἶναι πὼς ἔχω κι' ἄλλο ἓνα ζευγάρι σπῆτι ἀκριβῶς σὰν καὶ τοῦτο.

☆

Up.

Οἱ πισκέπτες πάντα δίνουν μιὰ χαρὰ — ἂν ὄχι ὅταν ἔρχονται, τούλάχιστον ὅταν φεύγουν.

Πορτογαλικὴ παροιμία

Ποιὸς δὲ βρῆ ἡ περισσότερα;

Ὅπως βλέπετε παρακάτω, πρέπει νὰ συμπληρωθοῦν οἱ ἀστερίσκοι τῶν ἐξὶ λέξεων μὲ γράμματα, ἔτσι ὥστε νὰ σχηματισθοῦν ἐξὶ ἄρτιες λέξεις.

Οι πιθανότητες σχηματισμού είναι, σε κάθε σχεδόν λέξι, πολλές. Έκείνο που επιδιώκει η άσκησης αυτή, που είναι συνάμα μία διδακτική διασκέδασις και για πολλά άτομα, είναι ο σχηματισµός λέξεων που δίνουν όσο το δυνατόν περισσότερους βαθµούς.

Βάσι για τη βαθμολογία θα χρησιμοποιήσετε το αλφάβητό μας, όπως το βλέπετε παρακάτω. Σε κάθε γράμμα αντιστοιχούν όσοι βαθμοί αναφέρονται στον πίνακα.

Βαθμολογούνται φυσικά μόνο τα γράμματα που λείπουν από τις λέξεις. Έπιτρέπεται η χρησιμοποίησης μόνον άρτίων λέξεων, ουσιαστικών, κυρίων ονομάτων, γεωγραφικών και έπιστημονικών όρων.λ.π. Έπιτρέπονται έπίσης πασίγνωστες λέξεις ξενικών όρων.

Μετοχές, ρήματα, ἐπιρρήματα, ἄντωνυμίες, πληθυντικοί, γενικές, δοτικές κ.λ.π. δὲν ἐπιτρέπονται.

Εάν τώρα δρῆτε γιὰ σύνολο παραπάνω ἀπὸ 220 βαθμούς, θὰ ἔχετε ἐπιτύχει μιὰ πολὺ καλὴ βαθμολογία.

Στη σελίδα των λύσεών μας θα βρήτε ένα παράδειγμα, με μια επίσης αξιόλογη βαθμολογία, την οποία... εύχόμεθα να έχετε υπερβεί.

А В Г Д Е З Н О І К Л М

1 7 6 5 2 10 8 10 7 2 6 4

N ≡ O Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

8 9 4 3 9 3 5 8 8 9 10 10

Βαθμολογία:

1)	*	*	*	Е	*	А	*	О	Σ	=	
2)	*	А	*	*	*	А	*	О	Σ	=	
3)	*	*	О	Г	*	*	*	І	Σ	=	
4)	*	*	*	О	*	А	*	Н	Σ	=	
5)	Е	*	*	*	*	*	Е	І	А	=	
6)	О	*	*	А	*	*	*	І	А	=	

Σύνολον βαθμολογίας

1. x.

(Λύσεις στη σελίδα 127)

A. E. MASON

ΤΟ ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

(ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

907

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ο Τζιμ μόλις μπόρεσε να ακούση την τελευταία φράση. Το μεγάλο του έπιχειρημα για το ρολόι, ή προσπάθειά του να αποκαταστήση την αθωότητα της Μπέττυ είχε γκρεμισθεί. "Έπεσε εξουθενωμένος σε μιὰ καρέκλα.

— Τὰ καταλάβατε ὅλα τόσα γρή.
 Ὑορα! εἶπε μὲ πικρία.

—“Ω, καθόλου γρήγορα, απάντη-
σε ό ‘Ανώ. Μή μου αποδίδετε, κύριε,
έπαράνθρωπα χαρίσματα. Έχω έ-
ξασκηθῆ. Αυτό είναι όλο. Έχω μεί-
νει είκοσι λεπτά στην άρένα. Άκού-
στε λοιπόν τί έγινε: Κρίμα που ο
ένουσιώδης φίλος μας ο Μωρίς Τε-
βνέ δεν είναι εδώ για να έπωφελη-
θῆ από τό μάθημα. Λοιπόν πρώτα
άπ’ όλα: “Ήξερα πώς ή δεσποινίς
Μπέττυ δρισκόταν εδώ καί έκανε κά-
τι σπουδαίο. Ίσως νά έκαίε μόνο
τά γράμματα που βρέθηκαν οί σπά-
χτες τους στο τζάκι. Ίσως κάτι
σπουδαιότερο. Πρέπει νά περιμένω
για νά δώ. Ύστερα ή δεσποινίς
Άνν, ενώ στεκόταν μπροστά στον
καθρέφτη, έκανε την παρατήρησι
πως τό ρολόι τῆς είχε φανῆ ψηλότε-
ρα. Άκόμη δέν καταλαβαίνω τίποτε.
Άλλά μου κινείται τό ένδιαφέρον.
Ύστερα παρατηρώ κάτι παράξενο.
Ένα άριστούργημα του Μπενβενού-
το Τσελλίνι είναι θαλμένο πάνω στο
τζάκι όπου κανένας δέν μπορούσε
νά τό δῇ. Τό παίρνω λοιπόν κοντά
στο παράθυρο για νά τό θαυμάσω
καί πάω νά τό βάλω πάλι στή θέση
του. Καί τότε παρατηρώ πάνω στο
ράφι τέσσερα μικρά σημάδια που

τὰ ἐκρुβε ἡ κασετίνα. Καὶ τὰ τέσσερα σημάδια θὰ ἦταν σημάδια ποὺ θὰ ἄφηναν τὰ ποδαράκια τοῦ ἁμορφοῦ αὐτοῦ ρολογιοῦ ἂν βρισκόταν πᾶνω στὸ τζάκι, στὴ φυσικὴ του θέσι. Ναί, καὶ τὸ χαμηλὸ σκαλιστὸ ντουλαπάκι ἦταν ἡ φυσικὴ θέσι γιὰ τὸ κομποτήριον τοῦ Τσελλίνι. Ἐκεῖ θὰ μπορούσαν ὅλοι νὰ τὸ δοῦνε. Καὶ ἔτσι εἶπα στὸν ἑαυτό μου: «Καλέ μου Ἀνώ, ἡ δεσποινίδουλα μας ἄλλαξε τὴ θέσι τῶν πραγμάτων». Μὰ οὔτε καὶ τώρα μάντεψα τὸ γιατί. Σᾶς εἶπα μιὰ φορὰ, φίλε μου, πὼς εἴμαστε ὑπέρτερες τῆς τύχης καὶ τὸ ξαναλέω καὶ τώρα. Ἡ τύχη εἶναι καλὴ κυρία ἀν οἱ ὑπέρτερες τῆς δὲν ἀποκοιμηθοῦν. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα μοῦ φέρθηκε πολὺ καλὰ. Στεκόμουν στὸ χῶλλ, πολὺ στενωχωρημένος μ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι, γιατί τίποτε δὲν με βοηθοῦσε. Πίσω μου στὸν τοῖχο ἦταν ἓνα μεγάλο παλιὸ βαρόμετρο καὶ μπροστά μου ἓνας καθρέφτης. Σηκώνω, τυχαία, τὰ ματιά μου καὶ βλέπω μέσα στὸν καθρέφτη τὸ βαρόμετρο ποὺ θρίσκεται πίσω μου. Τυχαία ἡ προσοχή μου συγκεντρώνεται ἐκεῖ. Γιατί βλέπω πὼς ὁ δείκτης τοῦ βαρομέτρου δείχνει θεάλια κι' αὐτὸ εἶναι γελοῖο. Γυρίζω λίγο καὶ βλέπω πὼς τὸ βαρόμετρο δείχνει αἰθρία. Καὶ σὰν ἀστραπὴ καταλαβαίνω. Κυττάζω τὴ θέσι τῶν δεικτῶν χωρὶς νὰ βλέπω τὰ γράμματα καὶ καταλαβαίνω. Πηγαίνω στὸ δωμάτιο τῶν θησαυρῶν καὶ κλειδώνωμαι μέσα. Δὲν μετακινῶ τὸ ρολοῖ. Δὲν θέλω νὰ τὸ κάνω μὲ κανέναν τρόπο. Ἀλλὰ βγάζω τὸ ρολοῖ μου καὶ τὸ

κρατώ απέναντι στον καθρέφτη. Βάζω τους δείκτες του να δείχνουν δέκα και μισή και τὸ δλέπω μέσα στον καθρέφτη. Δείχνει μία και μισή. Τώρα λοιπόν ξέρω! Θέλω μὴπως περισσότερες αποδείξεις; Τίς ἔχω, κύριε. Ἀνοίγοντας τὴν πόρτα γιὰ νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ δωμάτιο, βρίσκονται ἀντιμέτωπος μὲ τὴν δεσποινίδα Μπέττυ. Αὐτὴ ἡ κοπέλλα! Παρ' ὅλο πὺ τὴν ὑποψιάζομουν ἤδη, ἡ ὄψη τῆς μὲ τάραξε ἀληθινά, ἂν καὶ οἱ ἐκπληξίσεις δὲν μὲ συγκινοῦν εὐκόλα. Γιὰ μιὰ στιγμή εἶχε πέσει ἡ μάσκα ἀπὸ τὸ πρόσωπό της. Ἐνοιῶσα κάτι παγωμένο στὴν πλάτη μου. Γιατὶ εἶδα μέσα στὰ ὁμορφα μάτια τῆς τὸ ἔγκλημα!

Στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή σὰν νὰ τὸν εἶχε κυριέψει ἡ θύμησι τῆς σκηνῆς ἐκείνης.

— Ἀλλὰ μιλάμε πολύ, κύριε Φρόμπισερ, καὶ κρατοῦμε τὴν δεσποινίδα ἀπὸ τὸν ὕπνο της. Ἐλάτε!

Πῆρε τοὺς συντρόφους του στὸ χῶλλο, ἄναψε τὰ φῶτα, κλείδωσε τὸ δωμάτιο τῶν θησαυρῶν καὶ ἔβαλε τὸ κλειδί στὴν τσέπη του.

— Δεσποινὶς Ἄνν, τῆς εἶπε μαλακά, θὰ ἀφήσωμε αὐτὰ τὰ φῶτα ἀναμμένα καὶ ὁ Μορῶ θὰ φυλάτῃ τὸ σπῆτι. Δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῇ τίποτε. Θὰ βρίσκεται κοντὰ στὴν πόρτα σας. Καληνύχτα.

Ἡ Ἄνν τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι τῆς μὲ ἓνα ἀμυδρὸ χαμόγελο.

— Θὰ σὰς εὐχαριστήσω αὔριο, τοῦ εἶπε καὶ ἀνέβηκε τὴ σκάλα ἀργὰ σέρνοντας τὰ βήματά της.

Ὁ Ἄνν τὴν κύτταξε πού ἀνέβηκε ὡς ἐπάνω καὶ ὕστερα γύρισε στὸν Τζίμ μὲ ἓνα χαμόγελο.

— Τί κρίμα! εἶπε. Ἐσεῖς... ἐκείνη! Ὅχι; Ἴσως ὅμως...

Σταμάτησε, γιατί ὁ Φρόμπισερ ἄρχισε νὰ κοκκινίζει καὶ νὰ παίρνῃ τὸ καθὼς πρέπει ὕψος του. Καὶ τὸ μόνο πού δὲν ἤθελε νὰ κἀν ὁ Ἄνν ἦταν νὰ τὸν θίξῃ σ' αὐτὸ τὸ σημείο.

— Μὲ συγχωρεῖτε, τοῦ εἶπε. Εἶμαι ἀνόητος καὶ κουτοσυνόλης. Ἄν παρεκτρέπομαι, εἶναι γιατί θέλω τὸ καλὸ σας. Τὸ καταλαβαίνετε; Ἐντάξει. Καὶ γιὰ νὰ σὰς τὸ ἀποδείξω γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά: αὔριο ἡ δε-

σποινὶς Ἄνν θὰ μὰς πῇ τί ἔγινε ἀπόψε. Θέλω νὰ εἶστε παρών. Καὶ θὰ σὰς πῶ κι' ἐγὼ πῶς ἔφθασα στὰ ὑπεράσματά μου. Θὰ ἀπαντήσω στὰ ἐρωτήματά σας ὅλα. Καὶ θὰ φροντίσω νὰ μὴν κληθῇ μάρτυς γιὰ τὰ ἀποφινὰ γεγονότα.

Ὁ Τζίμ ἔβλεπε τώρα ἓναν καινούργιο πάλι Ἄνν. Ἦταν γεμάτος ἀξιοπρέπεια, εὐγένεια καὶ διακριτικότητα.

— Καληνύχτα σας! εἶπε ὁ Ἄνν μὲ μιὰ ὑπόκλιση.

Ὁ Τζίμ τοῦ ἔδωσε αὐθόρμητα τὸ χέρι του.

— Καληνύχτα σας!

Ὁ Ἄνν ἔσφιξε τὸ χέρι του μὲ ἓνα χαμόγελο καὶ ἔφυγε.

Ὁ Τζίμ κλείδωσε τὴν ἐξώπορτα καὶ μὲ ἓνα αἶσθημα ἀπελπισίας γύρισε στὸ χῶλλο. Ἄκουσε τίς πόρτες τοῦ κήπου νὰ κλείνουν. Εἶχαν μείνει ἀνοιχτὲς ὅπως πάντα ὅταν κάποιος τοῦ σπιτιοῦ ἦταν νὰ γυρίσῃ ἀργά. Ὅλα εἶχαν προετοιμασθῇ μὲ τὴν προσοχὴ πού δίνει ὁ ἐπιτελάρχης στὰ σχέδια τῆς μάχης. Οἱ ὑπηρετὲς ὅλοι κοιμόνταν. Ἄν δὲν ἦταν ὁ Ἄνν, ἴσως ἡ Μπέττυ τώρα νὰ ἀνέβαινε αὐτὲς τίς σκάλες ἔχοντας τελειώσει τὸ ἀπαίσιο ἔργο της. Οἱ ὑπηρετὲς αὔριο θὰ καταλάβαιναν πῶς ἡ Ἄνν εἶχε προτιμήσει νὰ φύγῃ κρυφὰ παρὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ μιὰ δίκη. Κάποια στιγμή θὰ ἐρχόταν ὁ Ἐσπινόζα. Θὰ ἔμπαινε στὸ δωμάτιο τῶν θησαυρῶν, θὰ εὑρίσκε τὸ φυτάρι στὴν κουζίνα τοῦ ἄλλου σπιτιοῦ...

Ὅλοι οἱ κίνδυνοι εἶχαν προβλεφθῇ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἄνν. Ἀκόμη ὅμως κι' αὐτὸς εἶχε προβλεφθῇ μὲ τὸ ἀπελπισμένο τηλεγράφημα πού ἔφτασε στὸ γραφεῖο Χάσλιτ καὶ Φρόμπισερ.

— Θὰ εἶμαι στὴ σκάλα, κύριε, ἂν μὲ θελήσετε, εἶπε ὁ Μορῶ.

Ὁ Τζίμ διέκοψε τοὺς συλλογισμούς του.

— Εὐχαριστῶ πολύ, εἶπε καὶ ἀνέβηκε στὸ δωμάτιό του. Πόσο τὴν εἶχε, ἀλήθεια, βοηθήσει τὴ Μπέττυ ἐκεῖνο τὸ τηλεγράφημα! Καὶ ἀκόμη δὲν ἤξερε πῶς ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ πανικόβλητο τηλεγράφημα εἶχε συντρίψει ἐπάνω τῆς ὅλα τὰ προσεχτικά της σχέδια.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ANN ΑΠΚΟΤ

Τὴν ἄλλη μέρα νωρίς τὸ πρωὶ ὁ Ἄνν τηλεφώνησε στὴν Βίλλα Γκρενὲλ καὶ κανόνισε τὸ ραντεβού του γιὰ τὸ ἀπόγευμα. Ὁ Τζίμ πέταξε τὸ πρωὶ μὲ τὸν κ. Μπέξ πού δὲν μποροῦσε νὰ συνέλθῃ μὲ τὰ νέα

— Οἱ φυλακισμένοι ἔχουν δικαίωμα νὰ ζητήσουν τὴν παρουσία τοῦ δικηγόρου στὴν ἀνάκρισι. Θὰ πάω ἀμέσως στὴν ἀστυνομία, εἶπε στὸν Τζίμ.

Καὶ ὁ κ. Μπέξ μὲ στητὸ τὸ κεφάλι καὶ φουσκωμένο τὸ στήθος ξεκίνησε νὰ ἀγωνιστῇ γιὰ τὴν πελάτισσά του. Ὡστόσο δὲν εἶχε νὰ δώσῃ καμμιά μάχη. Ἡ πελάτισσά του βρίσκotan τώρα ἀπομονωμένη. Καὶ δὲν θὰ παρουσιαζόταν στὸν δικαστὴ πρὶν ἀπὸ μιὰ - δυὸ μέρες. Πάντως ἡ ὑπεράσπισις θὰ εἶχε κάθε δυνατότητα νὰ κἀν τὸ χρέος τῆς καὶ ὁ κ. Μπέξ θὰ εἶχε ἀσφαλῶς τὴν εὐκαιρία νὰ δῇ τὴν πελάτισσά του πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάκρισι, ἂν τὸ ἤθελε καὶ ἡ ἴδια. Πρῶτα ὅμως θὰ ἀνέκριναν τὴν Φρανσίν.

Ὁ κ. Μπέξ γύρισε στὸ γραφεῖο του καὶ βρῆκε τὸν Τζίμ Φρόμπισερ νὰ βηματίζει ἐπάνω κάτω ἀνήσυχος.

— Δὲν μ' ἀρέσει καθόλου αὐτό! φώναξε ὁ κ. Μπέξ. Ὅλοι εἶναι πολὺ εὐγενεῖς, ναί. Ἀλλὰ ἀνακρίνουν πρῶτα τὴν ὑπηρετρία. Αὐτὸ εἶναι κακό. Οἱ ὑπηρετὲς μποροῦν νὰ μιλήσουν καλύτερα. Αὐτὰ εἶναι δουλειὰς τοῦ Ἄνν...

Ὁ Τζίμ τὸν ἄφησε καὶ γύρισε στὴν Βίλλα Γκρενὲλ. Ἦταν φανερό πῶς δὲν εἶχε ἀκόμη μαθευτὴ τίποτε ἀπὸ τὰ προμερὰ γεγονότα τῆς «ὑποθέσεως Βαμπέρσκι». Οὔτε ψήφους στοὺς δρόμους, οὔτε περίεργοι ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι. Ὁ Τζίμ εἰδοποίησε τὴν Ἄνν πῶς θὰ μετέφερε τίς ἀποσκευές του στὸ ξενοδοχεῖο καὶ θὰ τῆς ἄφηνε τὸ σπῆτι γιὰ νὰ μείνῃ ἐκείνη, κατὰ παράκλησί του. Ἀκόμη καὶ τὴ στιγμή αὐτὴ στὰ χεῖλιά τῆς Ἄνν φάνηκε ἓνα χαμόγελο καθώς διάβασε τὸ γεμάτο ἀμνηχανία σημεῖωμα τοῦ Τζίμ.

«Εἶναι πολὺ καθὼς πρέπει, ὅπως

θὰ ἔλεγε ὁ κ. Μπέξ» σκέφτηκε ἡ Ἄνν.

Ὁ Τζίμ γύρισε στὴν Βίλλα Γκρενὲλ τὸ ἀπόγευμα καὶ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά κάτω ἀπὸ τὴ σκιά τῶν δέντρων ἡ Ἄνν διηγήθηκε πάλι μιὰ ἱστορία τρόμου, μόνο πού εἶχε τώρα μικρότερο ἀκροατήριον.

— Δὲν θὰ σκεπτόμουν ποτὲ νὰ πάω στὸ χορὸ τῆς Μαντάμ Λὲ Βαί, ἄρχισε νὰ λὲῃ ἡ Ἄνν, ἂν δὲν ἦταν τὸ ἀνώνυμο γράμμα.

Τὸ ἀνώνυμο γράμμα εἶχε φθάσει τὴν ὥρα πού ἡ Ἄνν, ἡ Μπέττυ καὶ ὁ Τζίμ ἔτρωγαν. Θὰ εἶχε λοιπὸν ταχυδρομηθῇ ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτη διήγησι τῆς Ἄνν. Ἡ κοπέλλα ἀνοίξε τὸν φάκελλο καὶ μὲ ἐκπληξὴ καὶ φόβο εἶδε τὴν ὑπογραφή: «Ἡ Μάστιξ». Ὅταν διάβασε τὸ γράμμα ἐνοχλήθηκε λίγο, μὰ οἱ φόβοι ἐλαττώθηκαν. Τὸ γράμμα τῆς ἔδινε λεπτομερεῖς ὁδηγίες ὅτι στίς δέκα καίριὰ νὰ δῇ τὴν πελάτισσά του πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάκρισι, ἂν τὸ ἤθελε καὶ ἡ ἴδια. Πρῶτα ὅμως θὰ ἀνέκριναν τὴν Φρανσίν.

— Δὲν τὸ εἶπα λοιπὸν σὲ κανένα, εἶπε ἡ Ἄνν. Σκέφθηκα πῶς τὸ γράμμα θὰ ἦταν κάποιο πονηρὸ ἀστεῖο πολὺ ταιριαστὸ μὲ τὴν Μάστιγα πού τὸ ὑπέγραφε. Τὸ ἔβαλα στὸν φάκελλό του μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τὸ ξεχάσω. Ἄν τὸ γράμμα ἔκρυβε κάποια ἀλήθεια καὶ ἐγὼ δὲν πῆγαίνα! Γιατὶ ἡ Μάστιξ νὰ ἤθελε νὰ ἐξαπατήσῃ ἐμένα πού οὔτε λεπτὰ εἶχα οὔτε ἡμουν κανένα σημαντικὸ πρόσωπο; Καὶ σιγὰ - σιγὰ γεννήθηκε μέσα μου μιὰ ἐλπίδα ἐντελῶς παράλογη.

Μετὰ τὸ φαγητὸ ἡ Ἄνν πῆρε τὸ γράμμα ἀπὸ τὸ δωμάτιό της. Μιὰ τὸ πίστευε, καὶ μιὰ κορόιδευε τὸν ἐαυτὸ τῆς γι' αὐτό. Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα εἶχε σχεδὸν νοιώσει τίς χειρο-

πέδες στα χέρια της. Δεν έπρεπε να άρνηθώ καμμία ευκαιρία, όσο τρελλή κι' αν φαινόταν, για να δώσω τις υποψίες από πάνω της.

Έτσι απόφασισε να συμβουλευθώ τη Μπέττυ και έτρεξε κάτω στο δωμάτιο των θησαυρών που είχε φάω, αλλά ήταν άδειο. Η ώρα ήταν εννιάμισι. Η Άνν απόφασισε να περιμένη την Μπέττυ και για μια ακόμη φορά της έκανε εντύπωση πόσο χαμηλά ήταν το ρολόι επάνω στο ντουλαπάκι. Πήρε το δικό της ρολόι στο χέρι της με κάποια άοριστη σκέψη πώς αυτό μπορεί να την βοηθούσε. Και πραγματικά αν είχε στρέψει το ρολόι στον καθρέφτη θα είχε καταλάβει την αλήθεια. Άλλα δεν είχε καιρό. Γιατί ένας ελαφρότατος θόρυβος στο δωμάτιο πίσω της κίνησε την προσοχή της.

Γύρισε απότομα. Το δωμάτιο ήταν άδειο. Και όμως είχε ακούσει το θόρυβο μέσα στο δωμάτιο. Δεν υπήρχε παρά ένα μόνο σημείο από όπου μπορούσε να είχε προέλθει ο θόρυβος. Κάποιος ήταν κρυμμένος μέσα στο χρυσοποικίλο παλαιό φορείο. Η πρώτη της σκέψη ήταν να χτυπήσει το κουδούνι και να περιμένη τον Γκαστόν. Το δωμάτιο είχε ένα σωρό πολύτιμα αντικείμενα δολαστικά για κάθε κλέφτη. Ύστερα απόφασισε να ενεργήσει πιδό τολμηρά. Πλησίασε σιγά το φορείο από πίσω και απότομα στάθηκε μπροστά στις κρυστάλλινες πόρτες του.

Άμέσως οπισθοχώρησε με ένα επιφώνημα εκπλήξεως. Τα κάγκελλα ήταν κατεβασμένα, οι πόρτες άνοιχτες και άκουμπώντας στα μαξιλάρια καθόταν μέσα στο φορείο η Μπέττυ Χάρλοου. Στεκόταν ακίνητη σαν μαρμαρωμένη ακόμη και αφού φάνηκε η Άνν εκπληκτική μπροστά της. Άλλα δεν ήταν κοιμισμένη. Τα μάτια της έλαμπαν σταθερά στο μισοσκόταδο, έτσι που η Άνν παραξευεύτηκε.

—Σε παρακολουθούσα, είπε η Μπέττυ πολύ άργα.

Και αν ακόμη υπήρχε μια πιθανότητα να μαλακώσει, η ευκαιρία είχε χαθεί τώρα. Είχε δει από τον κρυφό διάδρομο και βρήκε την Άνν να παίζει με το ρολόι της μπροστά

στον καθρέφτη γυρεύοντας μια εξήγηση για την αμφιβολία που την βασάνιζε. Και ήταν τόσο κοντά στην αλήθεια! Τόσο κοντά! Η Άνν άκουσε στα λόγια της Μπέττυ την θανατική καταδίκη της. Και παρ' όλο που δεν κατάλαβε την απειλή τους, κάτι, από τον άργό, ξερό τόνο τους την τάρανε λίγο.

—Μπέττυ, είπε, θέλω τη συμβουλή σου.

Η Μπέττυ δγίηκε από το φορείο και πήρε στα χέρια της το άνωσυμο γράμμα.

—Πρέπει άραγε να πάω; ρώτησε η Άνν.

—Αντίο εξαρτάται από σένα, απάντησε η Μπέττυ. Έγώ στη θέση σου θα πήγαινα. Δεν θα δισταζα. Κανένας δεν ξέρει ακόμη πώς σε υποπτεύονται.

Η Άνν παρατήρησε πώς το να πάει σε χορό από ένα σπίτι που είχε πένθος θα ήταν άπρεπο.

—Εσύ δεν είσαι συγγενής, είπε η Μπέττυ. Μπορείς να πιάς λίγο πιδό άργα, άνεπίσημα. Θα μπορούμε ασφαλώς να το κανονίσουμε. Άλλα θέβαια εξαρτάται από σένα.

—Γιατί όμως να θέλη να με βοηθήσει η Μάστιξ;

—Μα φαντάζομαι πώς θα το κάνω κάπως έμμεσα. Φαντάζομαι πώς θα κάνω επίθεσι εναντίον άλλων χρησιμοποιώντας εσένα. Άλλωστε πάντα δεν είχε δίκιο σε ό,τι έλεγε; Αυτό, αν ήμουν στη θέση σου, θα με έκανε να αποφασίσω. Μα δεν θέλω να σε επηρεάσω.

—Καλά. Τότε θα πάω, είπε η Άνν αφού σκέφθηκε λίγο.

—Τότε να καταστρέψουμε το γράμμα, είπε η Μπέττυ και έκανε να το σκίσει.

—Όχι! φώναξε η Άνν και το πήρε πίσω. Δεν ξέρω καλά το σπίτι της μαντάμ Λε Βαί. Θα μπορούσα εύκολα να τα μπερδέψω χωρίς τις οδηγίες. Πρέπει να το πάρω μαζί μου.

Η Μπέττυ συμφώνησε.

—Πρέπει όμως να πιάς σχεδόν άπαρατήρητη, της είπε και ρίχτηκε με τα μούτρα στις προετοιμασίες.

Θα έδινε άδεια έξοδου στην Φρανσιν και θα βοηθούσε η ίδια την Άνν

να ντυθώ με το όμορφο λαμπερό κοστούμι της. Έγραψε στον Μισέλ, τον δεύτερο γιό της μαντάμ Λε Βαί, που ήταν και φανατικός θαυμαστής της, ένα γράμμα, που εύτυχώς ο Μισέλ το κράτησε και έτσι δεν τον έμποτεψέθηκαν για συνένοχο. Γιατί η Μπέττυ μεταχειρίστηκε και μ' αυτόν το ίδιο έπιχείρημα με το οποίο είχε συγκινήσει τον Τζίμ. Του έγραψε καθαρά πώς η άστυνομία υποπτεύεται την Άνν και πώς έπρεπε να την φυγαδεύσουν.

«Όλα είναι έτοιμα, του έγραψε. Η Άνν θα έλθει και θα συναντήσει εκεί φίλους που θα την βοηθήσουν, στο μικρό γραφείο σας. Έσύ καλύτερα να ξέρεις όσο το δυνατόν λιγώτερα για το σχέδιο. Αν προσέξεις να μην περάσει κανείς από τον διάδρομο για λίγη ώρα, εκείνοι θα φύγουν από την βεράντα μέσα από τον κήπο. Την άλλη μέρα θα βρίσκονται στο Παρίσι».

Έκλεισε το γράμμα χωρίς να το δειξί στην Άνν και της είπε:

—Θα το στείλω αύριο στα χέρια του Μισέλ. Τώρα να δούμε πώς θα πιάς στο χορό.

Οι δυο κοπέλλες έκαναν συμβούλιο εκείνο το βράδυ. Άν έλεγαν να ετοιμασθή η μεγάλη λιμουζίνα, θα προκαλούσαν τις ύπνους του Άνω. Τί πιδό φυσικό από το να φανταστή πώς η Άνν σκόπευε να το σκάσει και η Μπέττυ θα την βοηθούσε; Θα έπρεπε να γίνει κάτι άλλο.

—Ξέρω, είπε η Μπέττυ, τί θα κάνουν. Θα πούμε της Ζάν Λεκλέρ να έρθη να σε πάρη. Θα είσαι έτοιμη. Θα σταματήσει μια στιγμή το αυτοκίνητό της στα σκοτεινά και θα φύγετε άμέσως.

—Τη Ζάν Λεκλέρ! είπε η Άνν δυσχεστετημένη.

Πολλές φορές η Άνν άπορούσε γιατί η Μπέττυ, που ήταν τόσο άγέρωχη και έκλεκτική, διάλεγε τους φίλους της ανάμεσα σε ανθρώπους φτηνούς και κατώτερους. Άλλα φαίνεται πώς προτιμούσε να βασιλεύει ανάμεσα σε κατώτερους, παρά να έχη τη θέση της ανάμεσα στους όμοιους της. Η έπιθυμία να την κολακεύουν, να την θαυμάζουν, να την

άναγνωρίζουν σαν άρχηγό, ήταν μια φλόγα που διαρκώς την έκαιε.

Η Ζάν Λεκλέρ ήταν ανάμεσα στους δορυφόρους της, μια κοκκινομάλλα, νόστιμη κοπέλλα, λίγο χτυπητή. Η Άνν όχι μόνο την άντιπαθούσε, με ούτε της είχε έμπιστοσύνη. Της φαινόταν πώς υπήρχε κάτι ύπουλο στον χαρακτήρα της.

—Θα κάνη ό,τι της πώ, απάντησε η Μπέττυ. Γι' αυτό την σκέφθηκα. Και ξέρω πώς θα πάη στο χορό.

Η Άνν υποχώρησε και έτσι γράφτηκε ένα δεύτερο γράμμα για την Ζάν, που της ζητούσε να έρθη στην Βίλλα Γκρενέλ το πρωί. Η Ζάν ήρθε και κλείστηκε με την Μπέττυ κάπου μια ώρα. Έτσι ετοιμάστηκαν όλα.

Στο σημείο αυτό διέκοψε ο Τζίμ.

—Θα πρέπει να μάς πητε τί ρόλο έπαιξαν και ο Έσπινόζα και ο άδελφός του.

—Η δεσποινίς Άνν μάς είπε, συμπλήρωσε ο Άνώ, πώς βρήκε την Μπέττυ καθισμένη στο φορείο. Είχε πάει στο άλλο σπίτι, όπου περίμενε ο Έσπινόζα. Από εκεί ο Έσπινόζα πήγε στην όδο Γκαμπέτα και περίμενε τον Ζάν Κλαντέλ. Έκείνη τη νύχτα, φίλοι μου, έγινε πολλή δουλειά. Ο γερο - λύκος, ο Νόμος, βρισκόταν στο κατώφλι τους. Δεν είχαν καιρό για χάσιμο.

Το επόμενο βράδυ, όπως θυμόταν ο Τζίμ, το φαγητό είχε άργήσει πολύ να σερβιριστή και τούτο γιατί η Μπέττυ βοηθούσε την Άνν να ντυθώ. Ο Τζίμ και η Μπέττυ έφαγαν μόνοι και ο Τζίμ θυμόταν την άνησυχία της Μπέττυ, ώσπου να άκούση την έξωπορτα να κλείνη σιγά και το αυτοκίνητο να φύγη. Η Άνν είχε φύγει από την Βίλλα Γκρενέλ και δεν θα έμπαινε πια στο δρόμο της Μπέττυ.

Η Ζάν και η Άνν έφθασαν στο χορό λίγο μετά τις δέκα. Ο Μισέλ τις υποδέχτηκε και τις ώδήγησε στο θεατήριο. Βγαίνοντας από κεί ήρθε κοντά τους ο Έσπινόζα.

—Ο κ. Έσπινόζα θα σας πάη στο μπουφέ, είπε ο Μισέλ, για να

φροντίσω εγώ για κάτι άλλους αργότερο φίλους μας.

Ο Έσπινόζα ώδηγησε τις κοπέλλες στον μπαouφέ. Η Άνν δεν μπορούσε να φάει τίποτα. Τα μάτια της ήταν καρφωμένα στην πόρτα, τα χέρια της παγωμένα. Μήπως ήταν καμμία παγίδα; Μά γιατί; Θα μάθαινε άραγε σε λίγο την αλήθεια;

—Θα με στείλετε μετά στο σπίτι; ρώτησε την Ζάν. Δεν θέλω να μείνω εδώ...μετά.

—Ασφαλώς, είπε η Ζάν. Όλα είναι κανονισμένα. Ο σωφέρ έχει διαταγές. Πιάστε τον καφέ σας τώρα, αγαπητή μου.

—Δεν θέλω τίποτα, είπε η Άνν. Είναι ώρα να πηγαίνω.

Είδε την Ζάν και τόν Έσπινόζα να ανταλλάσσουν ένα βλέμμα περίεργο, μα εκείνη την ώρα δεν ήταν σε θέσι να αναζητήσει την έρμηνεία του. Ασφαλώς ο Έσπινόζα θα είχε ρίξει κάτι στον καφέ της και ήθελε να τη βάλει να τον πιει.

Η Άνν πήγε να πάρει το παλτό της και άφησε τους συντρόφους της μόνους. Ύστερα δεν γύρισε στον μπαouφέ, αλλά μπήκε στον διάδρομο που ξεκινούσε από το χώλλ. Ο Μισέλ στεκόταν εκεί κοντά και της έκανε ένα νεύμα.

—Στο βάθος άριστερα είναι το μικρό γραφείο, της ψιθύρισε.

Η Άνν προχώρησε σιγά. Το σπίτι εκεί ήταν έρημο και σιωπηλό. Βρήκε το δωμάτιο και άνοιξε την πόρτα. Μέσα ήταν σκοτεινά. Μα μπόρεσε να διακρίνει στους τοίχους ψηλές βιβλιοθήκες και στο βάθος τις κουρτίνες. Ώστε είχε έρθει πρώτα. Έκλεισε την πόρτα, προχώρησε προσεκτικά, παραμέρισε τις κουρτίνες και κρύφθηκε από πίσω τους.

Άμέσως άκούστηκε μέσα στο δωμάτιο ένα τρίξιμο, που όλο και δυναμώνα. Ώστε κάποιος ήταν εκεί και την είχε δη να μπαίνει. Η Άνν με τρεμάμενα χέρια μισάνοιξε την κουρτίνα και από το άκυδρό φως που έμπαινε πίσω της από το παράθυρο κύτταξε μέσα στο δωμάτιο. Στην άλλη άκρη του δωματίου μια σκιά κατέβαινε σά γάτα από την όροφή μιας βιβλιοθήκης.

Η Άνν τρομοκρατήθηκε. Ένας λυγμός την έπινξε και έτρεξε στην πόρτα. Μα ήταν πολύ άργα. Την ώρα που έφτανε στην πόρτα, η σκιά είχε πηδήξει από την βιβλιοθήκη κάτω και έρριξε ένα μαντήλι γύρω στο στόμα της Άνν πνίγοντας τη φωνή της. Την έσπρωξε πίσω, μα καθώς παραπατούσε, το χέρι της Άνν έπιασε τον διακόπτη και καθώς έπεφτε κάτω το δωμάτιο φωτίστηκε. Η σκιά έπεσε επάνω της και της έδωσε σφιχτά το μαντήλι πίσω στο κεφάλι της. Η Άνν προσπάθησε να στραφεί και άναγνώρισε κατάπληκτη πως ο δεσμοφύλακας της ήταν η Φρανσίν Ρολλάρ. Ο πανικός της μεταβλήθηκε σε όργη και ταπεινώσι. Πολέμησε μ' όλη τη δύναμή της να ελευθερωθεί. Άλλα γρήγορα κατάλαβε πως δεν μπορούσε να τα βάλει με την χειροδύναμη χωριάτισσα. Τα χέρια της Φρανσίν σάν τανάλιες έδωσαν τα χέρια της Άνν πίσω. Ύστερα η Φρανσίν μισάνοιξε την πόρτα και έκανε νόημα. Σέ λίγο μπήκαν μέσα άθδουβα η Ζάν και ο Έσπινόζα.

—Εντάξει, ρώτησε ο Έσπινόζα.

Η Φρανσίν γέλασε.

—Δεν ήταν όμως και πολύ βολικό το μωρό μας! Έπρεπε να της δώσετε τον καφέ, για να μπορέ να περπατήσει. Τώρα θα πρέπει να την σηκώνουμε. Έχει τα χάλια της.

Η Ζάν έρριξε ένα σάλι στο κεφάλι της Άνν για να κρύψει το φιμωμένο της στόμα. Ο Έσπινόζα της έβαλε στους ώμους το άσπρο της παλτό και το κούμπωσε μπροστά. Ύστερα έσβησε το φως και άνοιξε την μπαλκονόπορτα.

—Πρέπει να κάνουμε γρήγορα, είπε ο Έσπινόζα.

Προχώρησαν ανάμεσα στα σκοτεινά δένδρα, ύποβαστάζοντας ανάμεσά τους την δεμένη κοπέλλα. Κάπου - κάπου στέκονταν για να ξεκουραστούν. Άνάμεσα στα δένδρα φαινόταν ένα αυτοκίνητο να περιμένει.

Λίγο πιό πέρα όμως τους σταμάτησε η θέα ενός λευκού φορέματος και ή λάμψη ενός τσιγάρου κάτω από τις φυλλωσιές. Σταμάτησαν

απότομα γιατί κατάλαβαν πως κάποιος καλεσμένος έκαναν περίπατο στον κήπο. Η Φρανσίν άρχισε να μιλά σαν να διηγόταν κάτι και οι άλλοι, με την Άνν στη μέση, παρακολουθούσαν τάχα με ενδιαφέρον. Η καρδιά του Έσπινόζα θα είχε σταματήσει όταν άκούστηκε ο άντρας να λέει:

—Κύτταξε! Είναι και άλλοι από δώ! Πάμε να τους δοούμε;

Μα η κοπέλλα με το λευκό φόρεμα τον συγκράτησε:

—Δεν θα είναι πολύ διακριτικό, του είπε γελώντας. Άς γυρίσουμε. Μόλις έφυγαν, ο Έσπινόζα ψιθύρισε:

—Γρήγορα να φεύγουμε! Βρήκαν το αυτοκίνητο του Έσπι-

νόζα, έβαλαν την Άνν μέσα και η Ζάν κάθησε δίπλα της. Καθώς έπαιρναν το δρόμο της Κοιλιάδας Τερζήν, ένα ρολόι χτύπησε έντεκα. Μέσα στο αυτοκίνητο η Ζάν έβγαλε το φίμωμα από την Άνν, τράβηξε τον σάκκο, την έκλεισε μέσα και τον έδωσε από πάνω. Στη διασταύρωση περίμενε ο νεαρός Έσπινόζα με την μοτοσυκλέτα του.

—Θα συμπληρώσω με λίγα λόγια την ιστορία σας, δεσποινίς, είπε ο Άνν. Πρώτα ο Μισέλ Λε Βαί πήγε αργότερα στο μικρό γραφείο και έκλεισε το παράθυρο, πιστεύοντας πως βρίσκεστε ασφαλής στο δρόμο για το Παρίσι. Και ο Έσπινόζα και η Ζάν Λεκλέρ συνελήφθησαν γυρίζοντας στον χορό.

ΤΙ ΕΙΧΕ ΣΥΜΒΗ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ ΤΗΣ 27ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ακόμη δεν φθάσαμε στο τέλος, έπρεπε ο Άνν στον Τζίμ αργότερα την ώρα που κάθονταν μόνοι τους στον κήπο. Μα πλησιάζουμε. Πρέπει ακόμη να δοθεί απάντησις στην έρωτησή μου: γιατί η πόρτα επικοινωνίας ανάμεσα στο δωμάτιο της κυρίας Χάρλου και στο δωμάτιο των θησαυρών ήταν ανοικτή; Όταν το μάθουμε αυτό, θα καταλάβουμε γιατί η Μπέττυ Χάρλου και η Φρανσίν Ρολλάρ δολοφόνησαν την κυρία Χάρλου.

—Ώστε πιστεύετε πως και η Φρανσίν είναι συνένοχος; ρώτησε ο Τζίμ.

—Είμαι βέβαιος, απάντησε. Θυμάστε το πείραμά μου με την σκηνή της αναπαραστάσεως; Η Μπέττυ εαυλώθηκε και η Φρανσίν ψιθύρισε τα μοιραία λόγια.

—Ναί.

—Η Φρανσίν δεν έννοούσε να σταθεί δίπλα στο κρεβάτι. Στάθηκε στα πόδια και ψιθύρισε τα απλά λόγια. Αυτό είχε σημασία, φίλε μου. Δεν ήθελε να σταθεί σπή θέσι που ήταν τη νύχτα του έγκλήματος. Έχω μεγάλες ελπίδες στην Φρανσίν. Λίγες ημέρες στο κελλί της φυλάκης και το άγριμι θα μερώσει.

—Και ο Βαμπέροσκι, τί ρόλο έπαιξε; άναφώνησε ο Τζίμ.

—Δεν είχε καμμία σχέση με όλα αυτά, είπε ο Άνν γελώντας. Έκανε μια κατηγορία που δεν την πίστευε και η κατηγορία βγήκε να είναι αληθινή. Μα ψέματα. Κάτι βοηθήσει κι αυτός. Γιατί μάς είπε πως είδε ένα πρωί την Μπέττυ Χάρλου στην όδο Γαμβέττα, κοντά στο μαγαζί του Ζάν Κλαντέλ. Δεν σάς έλεγα, φίλε μου, πως είμαστε όλοι υπηρέτες της τύχης;

Ο Άνν έφυγε και ο Τζίμ έκανε τρεις μέρες να τον δη. Μα η εξέλιξη που φοβόταν ο κ. Μπέξ και την περίμενε ο Άνν πραγματοποιήθηκε. Την τρίτη μέρα ο Άνν κάλεσε τον Τζίμ στο γραφείο του, στην άστυνομία.

Στο χέρι του κρατούσε το σημείωμα του Τζίμ.

—Θυμάστε τί είχατε γράψει; ρώτησε. Κυττάξτε! Λέτε πως αν δεν βρέθηκε δηλητήριο στο σώμα της νεκρής, η αλήθεια μπορεί να φανερωθεί είτε από κάποια όμολογία είτε από την διάπραξη ενός άλλου δμοιου έγκλήματος.

Ο Τζίμ έρριξε μια ματιά στις σημειώσεις του.

— Ποτέ μου δεν συνάντησα πιο δύσκολη υπόθεση, συνέχισε ο 'Ανώ. Σέ κάθε βήμα, εμπόδιο. Νομίζω πως έχω τσακώσει τον Ζάν Κλαντέλ και φθάνω με καθυστέρηση πέντε λεπτών. Νομίζω πως μια εταιρία του Παρισιού θα μου δώσει χρησιμες πληροφορίες και η φίρμα έχει σταματήσει τις εργασίες της από δέκα χρόνια. Και γι' αυτό πρέπει να ριψοκινδυνέψω. Και ξέρετε τι; Πρέπει να υποθέσω πως η δεσποινίς "Ανν θα φθάσει ζωντανή στο κλειστό σπίτι τη νύχτα του χορού. Θα την έφερναν εκεί ασφαλώς γιατί δεν θα υπήρχε ασφαλέστερη θέση γι' αυτήν από τις πλάκες του έρημου σπιτιού. "Επειτα ήταν και η βαλίτσα του σάιτ - κάρ. Δεν ήταν πολύ ελαφριά. Μερικοί φίλοι μου παρακολούθησαν το φόρτωμά της στη μοτοσυκλέττα. Θα είχε ασφαλώς το βάρος της νεαρής μας φίλης.

— Ποτέ μου δεν κατάλαβα τον λόγο αυτής της βαλίτσας, είπε ο Τζιμ.

— Ήταν ζήτημα χρονομετρήσεως. "Επρεπε να καλυφθούν 25 χιλιόμετρα σε κακό δρόμο με αρκετές στροφές και μια μοτοσυκλέττα με άδειο σάιτ - κάρ θα ήθελε περισσότερη ώρα από μια φορτωμένη, που θα έπαιρνε τις στροφές με μεγάλη ταχύτητα. "Ήθελαν να ξέρουν την ακριβή ώρα για να μην περιμένουν άσκοπα. Μά η προσοχή τους ήταν υπερβολική. Μερικά εγκλήματα, βλέπετε, ανακαλύπτονται γιατί τα άλλοι είναι τόσο τέλεια, ώστε φαίνονται αόφυστα. "Ετσι λοιπόν πίστευα πως θα έφερναν πίσω την "Ανν ζωντανή. "Ήταν τόσο πιδό εύκολο να την ξεκάνουν με λίγο από το δηλητήριο του βέλους. Ούτε αίματα, ούτε άγώνας, ούτε φασαρίες. Φαντάστηκα πως θα τις έδιναν ναρκωτικό. Μά όταν εκείνο το βράδυ ή μοτοσυκλέττα έσβησε τη μηχανή της την ώρα που περιμέναμε στο έρημο σπίτι, απέλπισα. "Επί τέλους ριψοκινδυνέψα. Και φθάσαμε στο σημείωμά σας. Παρ' όλο που γίνη και ένα άλλο δημοίον εγκλημα.

Ο Τζιμ κούνησε το κεφάλι του αμίλητος.

— Τώρα όμως, συνέχισε ο 'Ανώ,

έχουμε στα χέρια μας και το άλλο σημείο σας: την όμολογία. Όμολογία της Φρανσίν και τόσα στοιχεία από την Ζάν Λεκλέρ, τον Έσπινόζα και τον Μωρίς Τεβενέ, που ισχυριζόμαστε με όμολογίες. Συγκεντώσαμε όλα τα στοιχεία και συνθέσαμε την εικόνα του φόνου της κυρίας Χάρλου.

Ο Τζιμ θέλησε να τον διακόψει, μά σταμάτησε.

— Συνεχίστε, άκουσε τον έαυτό του να λέει.

— Για ποιο λόγο ή Μπέττυ Χάρλου άρχισε να γράφει ανώνυμα γράμματα; Ποιος το ξέρει; Την έσπρωξε ή μονοτονία της ζωής στην έπαρξια; Η αναζήτησι συγκινήσεων; Καμμία φλέβα κακίας και ανωμαλίας μέσα της; Η κουραστική συντροφιά της θείας της; "Ισως όλα μαζί. Και ξαφνικά το βρήκε πολύ εύκολο. Ανακάλυψε ένα παλιό λογαριασμό που της αποκάλυψε την ύπαρξιν του περάσματος ανάμεσα στα δυο σπίτια, γιατί ήταν ο λογαριασμός της αναστυλώσεως από μια οικοδομική εταιρία. Το μισοκαμμένο κομμάτι του λογαριασμού το είδατε και σεις από τις στάχτες που βρήκαμε στο δωμάτιο των θησαυρών. Μια παλιά γραφομηχανή του θείου της και η απόλυτη μυστικότητα του ακατοίκητου σπιτιού διευκόλυναν το παιχνίδι. Η Μπέττυ Χάρλου δοκίμασε τί θα πεί δύναμι. Σε λίγο μύησε στο μυστικό και μερικούς άλλους, την Φρανσίν, τον Μωρίς Τεβενέ, την Ζάν Λεκλέρ και τον Ζάν Κλαντέλ, πολύ χρήσιμο πρόσωπο. Και η μικρή βασίλισσα, ή Μπέττυ, έγινε ο μεγάλος σκλάβος των έκβιασμών της. "Επρεπε να πληρώνει τον Τεβενέ για τις φιλονεικίες του, να πάρει από τον Έσπινόζα αυτόκίνητο και να παρέχει στην Ζάν πολυτέλειες. Ο Τεβενέ ήξερε τα σχετικά με την αστυνομία, και ο φίλος της Ζάν που δούλευε στα ταμειώθρια τους έδινε πληροφορίες για τα οικονομικά των διαφόρων. "Ηρθε όμως μια στιγμή που ο κύκλος έκλεισε και δεν είχαν ποιόν να εκδιώσουν. Η Μπέττυ κύτταξε γύρω της για να βρή θύμα. Ναί, υπήρχε κάποιος. "Ας παραδεχτού-

με πως την φαινή ιδέα την είχε ο έλπιδοφόρος νέος ο Τεβενέ. Και ποιο ήταν το θύμα, φίλε μου;

Ο Τζιμ ήταν άνικανος να σκεφθώ.

— Μά, ή κυρία Χάρλου! είπε ο 'Ανώ. Η κυρία Χάρλου πήρε ένα ανώνυμο γράμμα την ώρα που έτρωγε. Εκείνο το βράδυ είχε φάει στο κρεβάτι, όπως θυμάστε. Το γράμμα το έδειξε στην νοσοκόμο που το θυμάται καλά. Της ζήτησε ένα μεγάλο ποσό και έλεγε κάτι για κάποια έρωτικά γράμματα που ίσως δεν θα ήθελε να δοθούν στην δημοσιότητα. Δεν έλεγε πολλά, αλλά έδειχνε πως ο δεσμός της άλλοτε κυρίας Ραδιάρ και του Σίμον Χάρλου δεν ήταν μυστικός για την Μάστιγα. Θα σάς πω και κάτι που θα σάς εκπλήξει: Το γράμμα το έδειξε και στην Μπέττυ την ώρα που ήρθε στο δωμάτιο της θείας της, προτού φύγει για τον χορό, για να την καληνυχτίσει και να της δείξει τον καινούργιο της φουστάνι. Δεν ήταν παράξενο που ή Μπέττυ έχασε λίγο την ψυχραιμία της όταν της έστησε μια παγίδα, λέγοντας πως δεν ήθελα να διαβάσω τί είπε ή θεία της στην νοσοκόμο μόλις εκείνη έφυγε για το χορό.

— Μά για σταθίτε! διέκοψε ο Τζιμ. Αφού ή νοσοκόμος ήξερε για το γράμμα, γιατί δεν είπε τίποτα στον άνακριτή;

— Γιατί να πη; Η Ζάν Μπωντνέν είναι καλή κοπέλλα. Γι' αυτήν ή κυρία Χάρλου είχε πεθάνει φυσιολογικά. Δεν έδινε καμμία πίστι στην κατηγορία του Βαμπέρκι. Γιατί να βγάλει στη μέση σκάνδαλα; Μόνη της ποτέ στην Μπέττυ να μην πη τίποτε για το γράμμα.

— Ναί ... καταλαβαίνα, είπε ο Τζιμ.

— Η Μπέττυ λοιπόν έφυγε για το χορό, συνέχισε ο 'Ανώ. Η "Ανν βρίσκεται στο σαλονάκι της. Η Ζάν Μπωντνέν τελείωσε τη δουλειά της. Η κυρία Χάρλου μένει μόνη. Τι κάνει; Πίνει; "Οχι. Κάθεται και σκέπτεται. "Υπήρχαν άραγε γράμματα δικά της και του Σίμον πριν από τον γάμο τους; Νόμιζε πως τα είχε καταστρέψει όλα. "Αν όμως εί-

χε κρατήσει μερικά από αίσθηματισμό, που να βρίσκονταν, άραγε; Μά βέβαια, στο έρημο σπίτι. Κάτι τέτοιο θα σκέφθηκε, γιατί σκηώθηκε, φόρεσε τη ρόμπα και τα παπούτσια της, άνοιξε την πόρτα έπικοινωνίας με το δωμάτιο των θησαυρών και πέρασε από τον υπόγειο διάδρομο στο άλλο σπίτι. Και τί βρήκε εκεί; "Ενα δωμάτιο που φαινόταν να χρησιμοποιείται καθημερινά, μερικά γράμματά της έτοιμα στο συρτάρι του γραφείου, την παλιά μηχανή του Σίμον και τα χαρτιά και τους φακέλους των ανωνύμων γραμμάτων. Μόνο ένας άνθρωπος μπορούσε να έρχεται σ' αυτό το σπίτι: ή κοπέλλα που την είχε ευεργετήσει και που με τον τρόπο της την αγαπούσε. Εκείνο το βράδυ σπής έντεκα ή Φρανσίν ζύπνισε βλέποντας την κυρία της να μπαίνει στο δωμάτιο της. Στην αρχή νόμισε πως ή ήταν μεθυσμένη. Μά εκείνη της είπε να σηκωθεί, να περιμένη την Μπέττυ και, να την πάει στο δωμάτιο της θείας της μόλις θα έρχόταν. Στη μία έρχεται ή Μπέττυ και ή Φρανσίν της λέει την ειδοποίησι. "Ακόμη δεν ξέρουν τί ακριβώς ξέρει ή κυρία Χάρλου. Μά ή Μπέττυ έτρεξε πρώτα στο δωμάτιό της. Είχε έτοιμαστή για την περίπτωση που θα την ανακάλυπταν. Είχε έτοιμο το δηλητήριο του βέλους, έτοιμο για τον έαυτό της. Γέμισε την σύριγγα και κρύβοντάς την στο χέρι της κατέβηκε στο δωμάτιο της θείας της.

»Φαντάζεστε τη σκηνή. Η προσβεβλημένη γυναίκα να ξεσπά δη της την όργη εναντίον της Μπέττυ, μπροστά στην Φρανσίν. Θα την αποκλήρωνε, θα την έδιωχνε. Και φαντάζεστε τις σκέψεις και τα αίσθηματά της Μπέττυ που της άλλαξαν σκοπό. Γιατί να μην χρησιμοποιήση το δηλητήριο για τη θεία της και να μείνει εκείνη πλούσια και ελεύθερη; Οι φωνές της κυρίας Χάρλου εξακολουθούν. Μπορεί να ζυγνήσουν και τους άλλους. Και ξαφνικά το κακό συντελείται. Την ρίχνουν στο κρεβάτι, ή Φρανσίν της βουλώνει το στόμα και ή Μπέττυ αδειάζει την σύριγγα, προφέροντας ψιθυριστά τις

λεξεις: «Ένταξίς τώρα». Άλλα στην πόρτα του δωματίου των θησαυρών στα σκοτεινά-στέκεται ή Άνν και άκούει τον ψιθυρο. Καί οί φόνισσες δέν τό ξέρουν.

Ψάχνουν ψυχραιμα για τὰ γράμματα καί δέν τὰ βρίσκουν, γιατί ή κυρία Χάρλουσ τὸ εἶχε σπρώξει μέσα στο ντουλάπι μὲ τοὺς παλιούς λογαριασμούς. Φτιάχνουν τὸ κρεβάτι, τοποθετοῦν τὸ θῦμα σὰν νὰ κοιμάται καί πηγαίνουν στο δωμάτιο τῶν θησαυρῶν, ξεχνώντας νὰ κλειδώσουν πίσω τοὺς τὴν πόρτα. Πηγαίνουν καί στο ἄλλο σπῆτι, γιατί μόνον ἐκεῖ μπορεῖ ή Μπέττυ νὰ κρύβει μὲ ἀσφάλεια τὸ ὑπόλοιπο δηλητήριο καί τὴν σύριγγα. Καί ὅταν τὰ φρόντισαν ὅλα, ή Μπέττυ μῆκε σιγὰ στο δωμάτιο τῆς Άνν νὰ δῇ ἂν κοιμάται. Τότε ή Άνν ξύπνησε καί ἀπλώνοντας τὰ χέρια ἔπιασε τὸ πρόσωπό της. Αὐτὴ εἶναι ή ὑπόθεσι πού θὰ πρέπει νὰ ὑπερασπίσει μὲ τὸν κ. Μπέξ, φίλε μου.

Ὁ Τζίμ τότε εἶπε ἐκεῖνο πού ἤθελε νὰ πῇ στὴν ἀρχή.

— Θὰ τὰ πῶ ὅλα αὐτὰ στὸν κ. Μπέξ, θὰ τὸν βοηθήσω ὅσο μπορῶ, ἀλλὰ ἐγὼ δέν ἔχω πιά ἐπισήμως καμμιὰ σχέση μὲ τὴν ὑπεράσπισι.

Ὁ Άνὼ τὸν κύτταξε μὲ ἀπορία: — Δὲν καταλαβαίνω. τοῦ εἶπε. Δὲν εἶναι στιγμὴ αὐτὴ γιὰ νὰ ἐγκαταλείπετε ἕναν πελάτη.

— Δὲν εἶναι αὐτό, εἶπε ὁ Τζίμ. Μὰ ὁ κ.Μπέξ μοῦ εἶπε... μοῦ ἐξήγη-

σε μὲ πολλὴ λεπτότητα... πὼς ή δεσποινὶς Χάρλουσ δέν ἐπιθυμεῖ νὰ μὲ ξυναδῇ.

Ὁ Άνὼ πλησίασε στο παράθυρο. Ἡ ταπεινὴ πού φαίνονταν στὴ φω-νὴ καί στὴν ἔκφρασι τοῦ Τζίμ τὸν εἶχε συγκινήσει. Καί εἶπε σιγὰ:

— Τὸ καταλαβαίνω. Ἡ Μπέττυ Χάρλουσ ἀγωνίστηκε γιὰ πολλὰ τοῦ-τη τὴν ἑβδομάδα: τὴν ἐλευθερία της, τὴν περιουσία της, τὸ δνομά της καί σὰς. Ἄς εἴμαστε ἐλίκρικ-νείς! Ἐσεῖς ἤσατε διαφορετικὸς ἀπὸ τοὺς φίλους της. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κινήσατε τὸ ἐνδιαφέρον της. Καί τὴν πρώτη ἡμέρα ὅταν ὑποσχεθήκατε στὴν Άνν Ἄπκοτ νὰ μείνετε στὴν βίλλα Γκρενέλ, ἐνὼ εἶχατε ἀρνηθῇ προηγουμένως στὴν Μπέττυ, θυμά-στε τί πάθος ζήλειας ἔλαμψε στὸ βλέμμα της; Ἀφοῦ, λοιπὸν, ἀγωνί-στηκε καί ἔχασε, εἶναι φυσικὸ νὰ μὴ θέλῃ νὰ σὰς δῇ. Μπροστὰ σας τὴν ἔδεσα σὰν ἀρνί. Τὴν καταλαβαίνω πολὺ καλά.

Ὁ Τζίμ πῆρε τὸ καπέλλο του.

— Πρέπει νὰ φύγω γιὰ τὸ Λονδί-νο μὲ τὴν τελειώσω μὲ τὸν κ. Μπέξ. Μὰ ἔλω πλήρη τὰ στοιχεῖα. Πότε ὑποψιαστήκατε τὴν Μπέττυ Χάρλουσ γιὰ πρώτη φορὰ;

— Θὰ σὰς τὸ πῶ κι' αὐτό γιατί εἶμαι δέβαιος γιὰ τὴν ἀπόφασί τοῦ δικαστηρίου. Ἀλλὰ νὰ πᾶμε καλύ-τερα στὴν τὰρὰτσα τοῦ δημαρχείου νὰ θαυμάσουμε πάλι τὸ Λευκὸ Ὅρος ἀπὸ μακριά.

Η ΠΡΟΣΩΠΙ ΤΗΣ ΝΟΤΡ — ΝΤΑΜ

Ἡμέρα ἦταν πάλι καθαρὴ καί στὸν ὄριζοντα φαίνονταν ἀσημένιο καί ἀπόκοσμο τὸ ψηλὸ βουνό. Ὁ Άνὼ ἄναψε ἕνα τσιγάρο καί μὲ λύπη του πῆρε τὸ βλέμμα του ἀπὸ τὴν ὠραία εἰκόνα.

— Ἐγὼ εἶναι δύο μεγάλα σφάλμα-τα, εἶπε. Ἐνα στὴν ἀρχὴ ἀπὸ τὴν Μπέττυ Χάρλουσ, καί ἕνα ἄλλο στο τέλος ἀπὸ μένα. Ἀπὸ τὰ δύο τὸ δικό μου ἦταν λιγώτερο συγχωρη-τέο. Λιπὸν: ή κυρία Χάρλουσ πέθα-νε φυσιολογικά. Γίνεται ή κηδεία. Ἡ Μπέττυ κληρονομεῖ ὅλη τὴν περι-

ουσία. Ὁ Βαμπέρσκι τῆς ζητᾷ ἕνα ποσὸ καί ή Μπέττυ τὸν περιφρονεῖ. Θὰ τὸ μετάνοιωσε πολὺ αὐτό. Γιὰ φανταστήτε τί θὰ ἐνοίωσε ὅταν ὁ Βαμπέρσκι ἔκανε τὴν κατηγορία του; Πρὶν ἀπὸ λίγο ἦταν ἀσφαλῆς, μὰ τώρα φοβάται μήπως φανερωθῇ τί-ποτε. Τὴν ἀναγκρύνουν, μὰ κάνει ἕνα λάθος. Μαθαίνει πὼς κάλεσαν ἐμέ-να γιὰ τὴν ὑπόθεσι καί σὰς στέλνει τὸ τηλεγράφημα.

— Γιατί ἦταν λάθος;

— Γιατί ἀμέσως ἀναρωτήθηκε: «Πὼς ἔμαθε ή Μπέττυ Χάρλουσ γιὰ

μένα;». Βέβαια θύμωσα μπροστὰ σας γιὰ τοὺς συναδέλφους μου τοῦ Ντιζόν, ἀλλὰ δέν πίστεψα στὴν ἀκρι-τομυθία τοὺς. Ὅχι. Μόνο μοῦ κι-νῆθηκε ή περιέργεια γιὰ τὴν Μπέτ-τυ Χάρλουσ. Ἐρχόμαστε στο Ντι-ζόν καί τῆς λέτε πὼς μοῦ δείξατε τὸ τηλεγράφημα.

— Ναί, θυμᾶμαι πού ἄπλωσε τὸ χέρι της στο παράθυρο, σὰν γιὰ νὰ στηριχθῇ.

— Ναί, ἀλλὰ συνῆλθε ἀμέσως. Ἐπρεπε νὰ δικαιολογήσῃ τὸ τηλε-γράφημα. Δέν μπορεῖ νὰ πῇ πὼς εἶ-χε μάθει τὴν εἰδησι ἀπὸ τὸν Μωρίς Τεβενέ. Γι' αὐτό ὅταν τὴν ρώτησα ἂν εἶχε λάβει κανένα ἀνώνυμο γράμ-μα, λέει ναί, πὼς πῆρε ἕνα γράμμα κι' ἀπ' αὐτό ἔμαθε τὸν ἐρχομό μου γιὰ τὸ γράμμα ἔλεγε πὼς θὰ ἐρ-χόμεν νὰ τὴν κρεμάσω. Μὰ ξέρω πὼς λέει ψέματα γιατί μόνο τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ ἐγίνε λόγος νὰ μὲ καλέσουν. Μοῦ λέει, ὅμως, γιὰ νὰ γίνῃ πιστευτὴ, πὼς τὸ γράμμα δέν τὸ κατέστρεψε καί πὼς τὸ ἔχει στο σφραγισμένο δωμάτιο τῶν θησαυρῶν, ἔφροντας πὼς μπορεῖ νὰ πᾶ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν μυστικὴ εἴσοδο καί νὰ βάλῃ ἕνα τέτοιο γράμμα σ' ἕνα συρτά-οι. Μὰ γιὰ νὰ εἶναι τὸ γράμμα στο δωμάτιο τῶν θησαυρῶν, θὰ πρέπει νὰ τὸ εἶχε πάρει τὴν Κυριακὴ τὸ πρωί, γιατί τὴν Κυριακὴ τὸ μεση-μέρι σφραγίστηκαν τὰ δωμάτια. Ἡ Μπέττυ Χάρλουσ δέν ξέρεῖ πότε σκέ-φθηκαν νὰ μὲ καλέσουν καί λέει κά-τι στὴν τύχη. Καί μένα αὐξάνεται ή περιέργειά μου γι' αὐτὴν.

Ὁ Τζίμ τὸν κύτταξε μὲ φρίκη.

— Ὡστε ἐγὼ, πού ἤρθα γιὰ νὰ τὴν ὑπηρετήσω, σὰς ἔβαλα σὲ ὑπο-ψίες δείχνοντας τὸ τηλεγράφημα;

— Κύριε Φρόμπισερ, αὐτό δέν θὰ εἶχε σημασία ἂν ή Μπέττυ Χάρλουσ ἦταν ἀθῶα, ὅπως πιστεύατε.

Ὁ Τζίμ ἔμεινε σιωπηλὸς καί πε-οίμενε.

— Μετὰ τὴν πρώτη μου συνάντη-σι μὲ τίς κοπέλλες ἔκανα ἕνα γύρο στο σπῆτι καί στο δωμάτιο τῆς Άνν Ἄπκοτ βρῆκα κάτι πού μοῦ κίνησε ἀμέσως τὴν προσοχή. Τί ἦταν αὐτό;

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Τζίμ τὸ βρῆκε.

— Τὸ βιβλίο γιὰ τὸ δηλητήριο...

— Ναί. Τὸ δηλητήριο, πού δέν ἀφήνει ἴχνη... Τί γύρευε ἐκεῖ τὸ βι-βλίο; Βρίσκα μέσα μιὰ σημείωσι μὲ ἀριθμὸ σελίδας. Καί στὴν σελί-δα ἐκείνη βρῆκα ὅλα τὰ σχετικὰ γιὰ τὸ τέλος τοῦ Σίμον Χάρλουσ. Τὰ ἀνώνυμα γράμματα τὰ ξέχασα ἀμέσως. Μήπως ὁ Βαμπέρσκι εἶχε δικίο καί εἶχε γίνει πραγματικὰ φό-ιος; Καί τί θὰ εἶχε νὰ κερδίσει ή Άνν Ἄπκοτ ἀπ' αὐτόν; Ἡ μήπως δέν ἤξερε τὴν παρουσία τοῦ βιβλίου μαζί μὲ ἄλλα στο δωμάτιό της; Πῆ-ρα τὸ βιβλίο κάτω ἀπὸ τὸ γιλέκο μου νὰ τὸ διαβάσω καί ὅταν κατέ-βηκα τσάκωσα τὸ κακὸ καί ζηλιά-ρικο βλέμμα τῆς Μπέττυ γιὰ τὴ φί-λη της. Ὡστε δέν εἶχα νὰ κάνω μὲ καμμιὰ ἀγαθὴ ἐπαρχιωτοπούλα.

— Μὰ ξεχνᾶτε πὼς ἀμέσως δια-τάξατε νὰ φύγῃ ὁ χωροφύλακας, πού φρουρούσε τὸ σπῆτι, εἶπε ὁ Τζίμ.

— Ὅχι, δέν τὸ ξεχνῶ, ἀπάντησε ἀτάραχος ὁ Άνὼ. Εἶναι ἀχρηστο, ὅμως, νὰ παρακολουθῇ ἀνθρώπους πού ξέρουν πὼς παρακολουθοῦνται. Γι' αὐτό ἔδωξα τὸν χωροφύλακα μὲ τὴ στολή καί ἄρχισα μιὰ στενὴ μυ-στικὴ παρακολούθησι τῶν δύο κορι-τσιῶν. Τὸ ἀπόγευμα, πού ἐσεῖς με-τακομίζατε στὴ βίλλα ἀπὸ τὸ ξενο-δοχεῖο σας, ή Μπέττυ Χάρλουσ βγή-κε περίπατο. Ὁ Μωρὸ τὴν παρακο-λουθοῦσε καί ξαφνικά τὴν ἔχασε. Δέν φταίει αὐτός, γιατί δέν ἔπρεπε νὰ εἶναι πολὺ κοντὰ της. Ἡ Μπέττυ φαίνεται χάθηκε στο δρομάκι, πού ὡδηγοῦσαν στὴν πίσω πόρτα τοῦ κλειστοῦ σπιτιοῦ. Εἶχε νὰ γράψῃ τὸ ἀνώνυμο γράμμα πού ἔπρεπε νὰ βρῶ ἐγὼ, ὅταν θὰ ἐσφραγίζαμε τὰ δωμάτια. Ἐγὼ ὅμως δέν τὸ ἤξερα. Ἡξερα μόνο πὼς ή Μπέττυ ἐξαφα-νίστηκε καί φάνηκε ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα σὲ ἕνα ἄλλο δρόμο. Στο μεταξύ, προσπάθησα νὰ πληροφορηθῶ τί εἶ-δους ζωὴ κάνουν οἱ δύο κοπέλλες καί τί φίλους ἔχουν. Καί ἔμαθα πα-ράξενα πράγματα γιὰ τοὺς φίλους τῆς Μπέττυ Χάρλουσ. Προσέξτε, κύ-ριε Φρόμπισερ. Σὲ κοπέλλες πού ἔ-χουν προοδευτικὲς κοινωνικὲς ἰδέες,

πολιτικές, φιλολογικές, οι παράξενοι φίλοι δεν έχουν σημασία. Άλλα για μια κοπέλλα που φαίνεται να ζή τη ζωή της καλής τάξεως, ένα τέτοιο φαινόμενο κάνει διαφορετική έντυπωση. Οί Έσπινόζα, ο Τεβενέ, ή Ζαν Λεκλέρ, οι φθηνοί, χτυπητοί άνθρωποι ταιριάζουν στην λεπτή, εύθραυστη Μπέττυ Χάρλου;

Ο Τζίμ έσκυψε το κεφάλι του. Και κείνος είχε παραξενευτεί με την οικειότητα της Μπέττυ με τον Έσπινόζα.

— Το βράδυ, συνέχισε ο Άνω, που τὸ περάσατε τόσο εὐχάριστα με τὶς κοπέλλες στὸν κήπο, ἐγὼ τὸ πέρασα με τὸν καθηγητὴ τοῦ Ἐδιμβούργου. Καὶ ἐτοίμασα μιὰ μικρὴ παγίδα. Τὴν ἄλλη μέρα ἦρθε νωρίς στὴ Βίλλα Γκρενέλ καὶ ἔβαλε τὸ βιβλίο στὴ θέσι του, ποὺ ἦταν ἄδεια τὴν προηγούμενη μέρα.

Ο Άνω σταμάτησε λίγο, γιὰ νὰ ἀνάψῃ κι' ἄλλο τσιγάρο.

— Ὑστερα ἦρθε ἡ συνομιλία μετὸν Βαμπέρσκι. Μπορεῖ νὰ ἔλεγε ψέματα, μπορεῖ καὶ ἀλήθεια. Μὰ τώρα πιά με ἔχει κυριέψει ἡ ἰδέα πὼς θὰ εἶχε γίνῃ φόνος. Τότε τὸ δηλητήριο θὰ τὸ εἶχε ἐτοιμάσει κάποιος ποὺ ἤξερε ἀπὸ τέτοια... ἴσως ὁ Ζαν Κλαντέλ. Ἡ περιέργιά μου γιὰ τὴν Μπέττυ Χάρλου μεγαλώνει. Καὶ μόλις ἔφυγε ὁ Βαμπέρσκι ἔστησα τὴν παγίδα μου καὶ πέτυχα, πέτυχα πέσα ἀπὸ κάθε προσδοκία. Ρώτησα πειὸς ἔβαλε τὸ βιβλίο, ποὺ ἔλειπε γθές, στὴ θέσι του. Ἡ δεσποινὶς ἄν ἔπεσε ἀπ' τὰ σύννεφα. Δὲν ξέρει τίποτε. Εἶναι ὀλοφάνερο. Μὰ ἡ Μπέττυ Χάρλου τὸ κατάλαβε ἀμέσως καὶ σὲ μιὰ στιγμή ἀπερισκέπτου σαρκασμοῦ μ' ἄφησε νὰ καταλάβω πὼς ἤξερε. ἤξερε πὼς τὸ εἶχε βρῇ, πὼς τὸ εἶχε μελετήσει καὶ πὼς τὸ εἶχε βάλεῖ στὴ θέσι του. Καὶ δὲν ἔδειξε ἔκπληξη. Γιατὶ ἤξερε ποὺ τὸ βρῆκα. Ἡ Μπέττυ Χάρλου εἶχε ἐτοιμασθῇ γιὰ νὰ μεταφέρῃ τὶς ὑπόνοιες ἀπὸ κείνην στὴν ἄν Ἀπκοτ, ἂν γεννιώνταν ὑπόνοιες. Μὰ οἱ ἄθωοι ἄνθρωποι δὲν τὰ κάνουν αὐτά. κύριε Φρόμπισερ.

»Ἐπειτα πήγαμε στὸν κήπο καὶ

ἡ ἄν Ἀπκοτ μὰς εἶπε τὴν ἱστορία της. Σὰς ἔλεγα πὼς ὅλοι οἱ μεγάλοι ἐγκληματίες ποὺ ἦταν γυναῖκες ἦταν καὶ μεγάλοι ἠθοποιοί. Ἀλλὰ ποτὲ μου δὲν εἶχα συναντήσει τόσο ὑπέροχη ἠθοποιία. Γιὰ σκεφθῆτε! Εἶχε γίνῃ ἕνας φόνος μυστικὰ καὶ ξαφνικὰ ἡ δολοφονία ἀναγκάστηκε νὰ ἀκούσῃ μιὰ πιστὴ περιγραφή τοῦ φόνου ἀπὸ ἕναν μάρτυρα, μπροστὰ στὸν ἀστυνομικὸ ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν ὑπόθεσι. Καὶ δὲν ἔφειρε καὶ πὼς ὁ μάρτυρας αὐτὸς δὲν «εἶδε» τὴν ἀλήθεια. Ἀπὸ λέξι σὲ λέξι περιμένει τὴν ἀποκάλυψι. Καὶ συνεχῶς, ἐνῶ ἀκούει, ἀναρωτιέται: Μήπως ἡ ἄν Ἀπκοτ πλησίασε τὴν πόρτα καὶ εἶδε; Μήπως ξέρει τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν κράτησε μυστικὴ γιὰ νὰ τὴν πῇ μπροστὰ στοὺς ἄλλους ἐκ τοῦ ἄσφαλου; Ἡ Μπέττυ Χάρλου θὰ πέρασε τρομερὲς στιγμὲς.

— Καὶ ὁμως, δὲν ἔδειξε καμμιὰ ταραχή, εἶπε ὁ Τζίμ.

— Πῆρε, ὁμως, τὶς προφυλάξεις της. Ξαφνικά, ἔτρεξε μέσα στὸ σπῆτι.

— Ναί, καὶ μοῦ φάνηκε πὼς γιὰ μιὰ στιγμή θελήσατε νὰ τὴν σταματήσετε, εἶπε ὁ Τζίμ. Πῆγε νὰ φέρῃ τὶς φωτογραφίες τῆς θείας της.

— Ὡ, καὶ κάτι ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὶς φωτογραφίες, εἶπε ὁ ἄν Ἀπκοτ. Κάθισε μετὰ τὴν καρέκλα της γυρισμένη πρὸς τὴν ἄν Ἀπκοτ μετὸ σαγόνι ἀκουμπισμένο στὸ χέρι ποὺ κρατοῦσε τὸ μαντῆλι. Μιὰ τρυφερή, γεμάτη συμπάθεια φίλη. Μὰ ὅταν ἡ ἄν Ἀπκοτ εἶπε πὼς ἡ ὥρα τοῦ φόνου ἦταν δέκα καὶ μισή, τὴν πλημύρισε μιὰ ἀδυναμία. Ἦταν φυσικὸ. Καὶ τῆς ἔπεσε τὸ μαντῆλι. Τὸ σήκωσε ἀμέσως, μὰ ἐκεῖ ποὺ εἶχε πέσει τὸ μαντῆλι ἔβαλε τὸ πόδι της. Καὶ ὅταν σηκωθήκαμε νὰ μποῦμε μέσα, ζούληξε τὸ χῶμα μετὸ πόδι της μετὰ κάποια βία. Ἦμουν περίεργος νὰ δῶ τί εἶχε χῶσει ἐκεῖ. Ἦταν κάτι ποὺ εἶχε φέρεῖ μέσα στὸ μαντῆλι τῆς ἀπὸ τὸ σπῆτι καὶ τώρα δὲν ἤθελε νὰ τὸ δῇ κανεὶς. Ἀφῆσα ἐπίτηδες τὰ γάντια μου ἐκεῖ γιὰ νὰ γυρίσω νὰ τὰ πάρω καὶ νὰ δῶ τί ἦταν. Μὰ με πρόλαβε καὶ μοῦ ἔφερε ἐκείνη τὰ

γάντια. Ὡστόσο βρῆκα ὅτι ζητοῦσα ἀργότερα, ὅταν σείς οἱ ἄλλοι με περιμένατε στὴν βιβλιοθήκη. Ἦταν ἡ ταμπλέττα τοῦ κυανίου ποὺ σὰς ἔδειξε στὴν ἀστυνομία. Ἡ Μπέττυ Χάρλου δὲν ἤξερε ὡς ποὺ θὰ ἔφθανε ἡ ἱστορία τῆς ἄν Ἀπκοτ. Τὸ δηλητήριο τοῦ βέλους ἦταν κρυμμένο στὸ ἄλλο σπῆτι. Μὰ εἶχε ἐτοιμοτὸν ἀστραπιαῖο θάνατο. Ἡ πράξι τὴν χρειαζόταν θάρρος, σὰς βεβαιώσω. Καθόταν ἀτάραχη στὴν καρέκλα τῆς μετὰ τὴν ταμπλέττα ἐτοιμὴ κοντὰ στὸ στόμα της. Οἱ ἄθωοι δὲν τὰ κάνουν αὐτά, φίλε μου.

Ο Τζίμ δὲν εἶχε νὰ πῇ τίποτε σ' αὐτό. Καὶ ὁ ἄν Ἀπκοτ συνέχισε:

— Προτοῦ σπάσουν οἱ σφραγίδες ἔπρεπε νὰ γίνουν ὠρισμένα πράγματα. Τὸ ρολόι νὰ ἀλλάξῃ θέσι ἀπὸ τὸ τζάκι στὸ ντουλαπάκι καὶ νὰ καθοῦν μερικὰ γράμματα.

— Ναί. Μὰ γιατί; ρώτησε ὁ Τζίμ.

— Μοῦ φαίνεται πὼς τὰ γράμματα θὰ ἔκαναν συχνὴ μνεῖα τοῦ μυστικοῦ διαδρόμου καὶ γι' αὐτὸ θελήσε νὰ τὰ ἐξαφανίσῃ. Πάντως ἐκεῖνο τὸ μεσημέρι βεβαιώθηκα γιὰ τὸν ὑπαρξὶ τοῦ διαδρόμου. Ὁ Μορὼ αὐτὴ τὴν φορὰ δὲν ἔκανε λάθος. Εἶδε καθαρά τὴν Μπέττυ Χάρλου νὰ μπαίνει στὸ ἔρημο σπῆτι καὶ ἐγὼ εἶδα ἀπὸ δῶ ἐπάνω νὰ βγαίνει καπνὸς ἀπὸ τὴν καμινάδα τοῦ δωματίου τῶν θησαυρῶν. Τὸ ἴδιο ἀπόγευμα, ὅταν ἀνοίξαμε τὰ δωμάτια, εἶνε κάτι ποὺ δὲν μποροῦσα νὰ τὸ ἐξηγήσω.

— Ἡ ἐξαφάνισι τοῦ κολλιέ;

— Βλέπετε; Πισιότηκατε καὶ σείς στὴν παγίδα. Ὁχι, αὐτὸ τὸ περίμενα γιὰτὶ τώρα οἱ ὑποψίες μεταβιβάζονταν στὴν ἄν Ἀπκοτ. Τὸ βέλος ἐρέθηκε στὴν κάμαρά της καὶ τὸ πολῦτιμο κολλιέ χάθηκε. Μὰ ἐκεῖνο ποὺ δὲν καταλάβαινα ἦταν ποὺ ὅταν ἡ Μπέττυ Χάρλου πῆγε μετὰ τὸν Ζιραντὸ στὸ δωμάτιο τῆς νοσοκόμου γιὰ νὰ καταλάβουν ἂν μποροῦσε νὰ ἀκουσθῇ ὡς ἐκεῖ μιὰ φωνή, ὁ Ζιραντὸ γύρισε μόνος του. Ποῦ ἦταν ἡ Μπέττυ Χάρλου; Τὴν ζήτησα ὅταν πῆγαμε πάλι στὸ δωμάτιο τῶν θη-

σαυρῶν καὶ νάτην! ἔχει γλυστρήσει πάλι ἀνάμεσά μας ἄθόρυβα.

— Ναί, θυμάμαι ποὺ σταθήκατε μετὰ τὸ χέρι σας στὴν πόρτα καὶ τὴν ζήτησατε. Δὲν κατάλαβα γιὰτὶ. Ἐγὼ δὲν εἶχα δώσει σημασία στὴν ἀπουσία της.

— Ὅλες τὶς ἀπαντήσεις θὰ μὰς τὶς ἔδινε τὸ δωμάτιο τῶν θησαυρῶν. Μόλις βρέθηκα ἐκεῖ κύτταξα γύρω μου νὰ δῶ ποὺ μποροῦσε νὰ εἶναι ἡ εἴσοδος τοῦ ὑπογείου διαδρόμου καὶ τὴν βρῆκα. Μόνο τὸ παλαιὸ φορεῖο μποροῦσε εὐκόλα νὰ κρυβῇ κατὰ τέτοιο. Πρόσεξα, λοιπόν, νὰ μὴν πολυψάξω πίσω ἀπὸ τὰ μαξιλάρια του. Οὕτε ζήτησα τὸν φάκελλο τοῦ ἀνωῦμου γράμματος ποὺ εἶχε λάβει ἡ Μπέττυ. Θέλησα νὰ ἀφῆσω τὴν Μπέττυ νὰ νομίσῃ ὅτι με ξεγέλασε. Καὶ μόλις πῆγαμε στὸ δωμάτιο τῆς ἄν Ἀπκοτ εἶδα τὸν λόγο τῆς ἀπουσίας τῆς Μπέττυ Χάρλου.

— Δηλαδή;

— Τὴν πέννα ἀπὸ τὸ βέλος! Τὴν προηγούμενη μέρα δὲν ἦταν ἐκεῖ. Εἶχα ψάξει ἐγὼ, τότε ποὺ εἶχα βρῇ τὸ βιβλίο. Ποῦ ἦταν τὸ βέλος πρὶν; Στὸ κλειστὸ σπῆτι. Ἡ Μπέττυ Χάρλου τὸ εἶχε φέρεῖ μαζί της τὴν ὥρα ποὺ πῆγε ἐκεῖ κρυφὰ καὶ μετὰ τὴν πρώτη εὐκαιρία τὸ ἄφησε στὸ δωμάτιο τῆς φίλης της. Ὑστερα τὴν ἄλλη μέρα, ἐνῶ ἐσεῖς μετὰ τὴν Μπέττυ Χάρλου κάνατε τὴ γενικὴ δοκιμὴ στὴν κοιλάδα Τερζήν, ἐγὼ μετὰ τὸν Μορὼ, ἀφοῦ μάζεψα διάφορες πληροφορίες γιὰ τὴν ἱστορία τῶν δύο σπῆτων καὶ γιὰ τὸν διάδρομο ἐπικοινωνίας, δοῦλεψα καλὰ στὸ ἔρημο σπῆτι. Καὶ βρῆκα τὸ κολλιέ ποὺ εἶχε χαθῇ, μέσα στὸ συρτάρι τοῦ γραφείου.

Ο Τζίμ ἔκανε μιὰ δόλτα στὴν παράτα. Ναί, τώρα ἔβλεπε καθαρά ὅλη τὴν ἱστορία, μιὰ ἱστορία σκοτεινοῦ πάθους καὶ ματαιοδοξίας καὶ ἀπληστίας, ποὺ γύρευε νὰ κορεσθῇ μετὰ τὸ πιδὸ σκληρὰ μέσα. Δὲν ὑπῆρχε ἀρὰ γε οὕτε μιὰ σπῆθα ἐλπίδας πουθενά; Στράφηκε στὸν ἄν Ἀπκοτ θέλοντας νὰ τὰ μάθῃ ὅλα.

— Εἶπατε πὼς κάνατε ἕνα λάθος. Τί ἦταν;

— Σας είπα να διαβάσετε τη γνώμη μου για την "Ανν" Απκοτ στην πρόσοψη της Νότρ Ντάμ.

— Και το έκανα, απάντησε ο Τζίμ δείχνοντας με το χέρι την έκκλησία με το τρομερό ανάγλυφο για την ημέρα της κρίσεως.

— Ναί, αλλά αυτή δεν είναι η Νότρ - Ντάμ, είπε ο 'Ανν και έστρεψε τον Τζίμ σε άλλη κατεύθυνση.

Κοντά τους, κάτω ύψωνόταν η χαριτωμένη σιλουέττα μιας γοθτικής εκκλησίας.

— Να ή εκκλησία της Νότρ— Ντάμ. Πάμε τώρα να κυττάξουμε την πρόσοψί της.

Ο 'Ανν ώδήγησε τον Τζίμ στην θαυμάσια εκκλησία και του έδειξε το ανάγλυφο της προσόψεως. Έκεϊ ο Τζίμ είδε ένα σωρό διαβολικές μορφές, μισές ανθρώπους μισές ζώα, και ανάμεσά τους μια κοπέλλα με άγνωστο πρόσωπο και βασανισμένη έκφρασι, γονατιστή να παρακαλή τους

διαβάτες να την λυπηθούν και να την γλυτώσουν από τα τέρατα που την περικύκλωναν.

— Αυτό σας έστειλα να δείτε, κύριε Φρόμπισερ, είπε ο 'Ανν, μα δεν το είδατε.

Καθώς μιλούσε το πρόσωπό του άλλαξε έκφρασι. "Ελαμψε με καλωσύνη. "Εβγαλε το καπέλλο του και χαιρέτησε κάποιον.

Ο Τζίμ είχε τα μάτια του καρφωμένα πάνω στο ανάγλυφο. Και άκουσε πίσω του τη φωνή της "Ανν "Απκοτ.

— Πώς έρμηνεύετε το παράξενο αυτό έργο, κύριε 'Ανν; ρώτησε η "Ανν και στάθηκε δίπλα στους δύο άνδρες.

—Αυτό, δεσποινίς, θα αφήσω τον κύριο Φρόμπισερ να σας το εξηγήσει.

Η "Ανν και ο Τζίμ στράφηκαν μαζί να του μιλήσουν. Μα ο 'Ανν είχε ήδη φύγει.

Τ Ε Λ Ο Σ

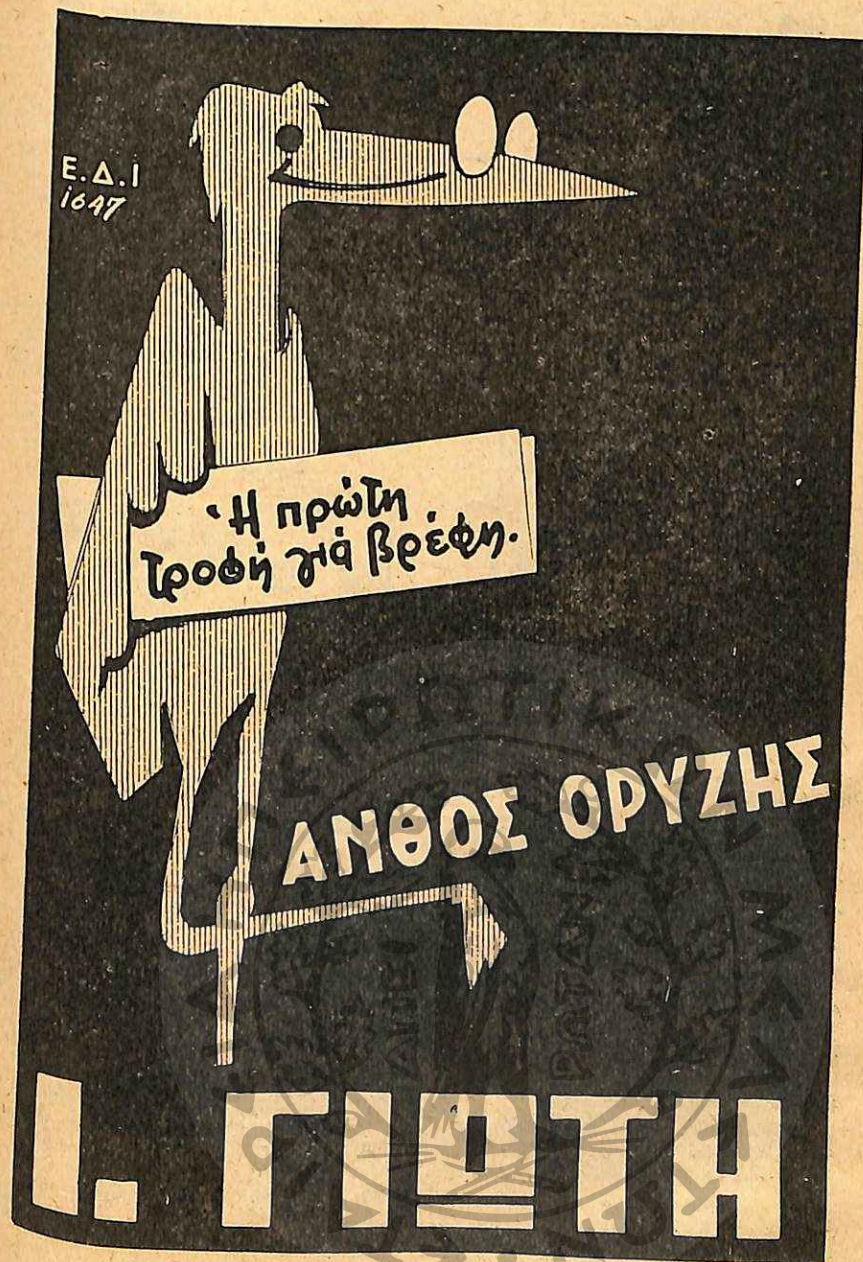
ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ
ΤΟ ΝΕΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ "ΕΚΛΟΓΗΣ"

ένα άριστούργημα της αγγλικής φιλολογίας

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΠΟΥ ΕΧΑΣΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ

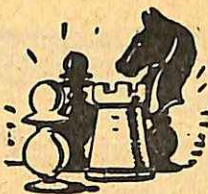
ΤΟΥ Α. ΜΠΛΑΚΠΟΥΛ

"Ένα βιβλίο που αξίζει να διαβαστεί από όλους.

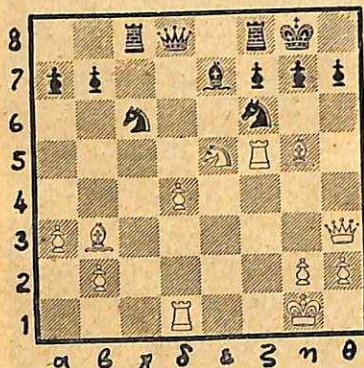
ΣΚΑΚΙ

ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΠΑΡΤΙΔΑ

"Ασκήσις άρ. 432

ΜΑΥΡΑ (12)

ΛΕΥΚΑ (12)

Λευκά: Ρη1. Β03. Π61. ζ5. Α63.
η5. Ie5. Σα3. 62. 64. η2. 02.

Μαύρα: Ρη8. Β68. Πγ8. ζ8. Ae7.
Iγ6. ζ6. Σα7. 67. ζ7. η7. 07.

Τά Λευκά παίζουν και κερδίζουν.

Ποία είναι όμως η σωστή συνέχεια;
"Ασκήσις άρ. 433. 'Από μίαν παρτίδα.

Λευκά (9): Ρ01. Βη4. Π67. ζ1.
I05. Σ62. 63. γ2. 02.

Μαύρα (9): Ρη1. Β66. Πζ8. η6.
Αη5. Σα7. 65. γ6. ε6.

Τά Λευκά παίζουν και κερδίζουν.
"Ασκήσις άρ. 434. 'Από μίαν παρτίδα

Λευκά (10): Ρ01. Βη3. Πγ7. η1.
Iζ4. Σ64. ε3. ζ2. η6. 03.

Μαύρα (11): Ρη8. Β63. Πζ5. ζ8.
Αγ8. Σα4. 64. 65. ε4. η7. 06.

Τά Λευκά παίζουν και κερδίζουν.

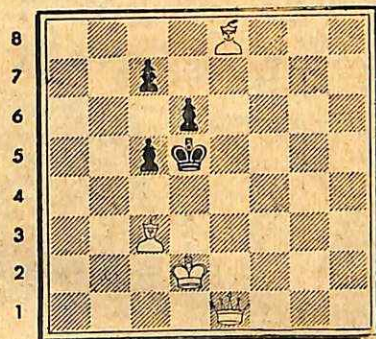
Εάν ο μαύρος Βασίλης εδρίσκετο
στο η7 και δεν υπήρχαν ο Πγ7 και ο
Iζ4, τότε το 1) Βη3—γ7+ θα ήτο κα-
ταστρεπτικόν διά τὰ Μαύρα. Βάσει αύ-
της της σκέψεως πρέπει νά λύσετε τη
"Ασκήσις άρ. 435. 'Από μίαν παρτίδα.

Λευκά (6): Ρζ4. Π01. Α65. Iη6.
Σ65. ε4.

Μαύρα (8): Ρη8. Πγ2. Αη2. Iζ6.
Σ66. γ6. 66. η7.

Τά Λευκά παίζουν και κάνουν μāt
σε δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 436

J. MIESES
ΜΑΥΡΑ (4)

ΛΕΥΚΑ (4)

Λευκά: Ρ62. Βε1. Αγ3. ε8.

Μαύρα: Ρ65. Σγ5. γ7. 66.

Τά Λευκά παίζουν και κάνουν μāt
σε δύο κινήσεις.

Μία χαριτωμένη μινιατούρα.

"Ασκήσις άρ. 437.

P. MONREAL

Λευκά (11): Ρ63. Πα6. 62. Αζ5.
02. Iγ8. 04. Σ64. γ3. 63. η5.

Μαύρα (7): Ρ65. Β03. Π68. η7.
Α07. Ie5. Σε3.

Τά Λευκά παίζουν και κάνουν μāt
σε δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 438.

C. MINK

Λευκά (5): Ρ06. Βγ7. Πε2. Αγ8.
Iη7.

Μαύρα (7): Ρζ6. Π65. Αα4. I:5.
Σζ7. η4. η6.
Τά Λευκά παίζουν και κάνουν μāt
σε δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 439.

G. BAIBO

Λευκά (7): Ρ03. Βζ8. Α68. 63.
I64. 68. Σγ3.

Μαύρα (6): Ρε5. Π66. Iγ4. γ7.
Σζ3. η6.

Τά Λευκά παίζουν και κάνουν μāt
σε δύο κινήσεις.

"Ασκήσις άρ. 440. 'Από μ'αν παρτίδα.

Λευκά (11): Ρζ1. Βζ4. Πε1. 03.
Iγ3. Σα2. 62. γ2. 63. η2. 04.

Μαύρα (11): Ρη8. Β68. Πα8. ζ8
I68. Σα7. 67. γ6. 65. ζ7. 07.

Τά Λευκά παίζουν και κερδίζουν.

Πώς κερδίζεται ή παρτίδα γύρω ά-
πό το επίμαχο σημείο ζ6;

"Ασκήσις άρ. 441. 'Από μίαν παρτίδα.

Λευκά (11): Ρη1. Βη3. Πζ1. Α63.
η4. Iζ4. Σα3. ε3. ζ2. η2. 02.

Μαύρα (13): Ρη7. Βγ5. Πα8. 08.
Αγ8. 68. I67. ζ7. Σα7. 67. γ6. ζ7.
05.

Τά Λευκά παίζουν και κερδίζουν.

Το σάχ έξ άποκαλύψεως Α06+ θα
ήτο καταστρεπτικόν εάν δεν υπήρχε το
πόνι ζ7.

Επάνω σ' αυτήν την σκέψιν προσ-
παθήστε νά λύσετε την άσκησιν αυτήν.

"Ασκήσις άρ. 442. 'Από μίαν παρτίδα.

Λευκά (4): Ρ02. Β06. Π62. Αζ5.
Μαύρα (6): Ρη8. Βα8. Πα2. α5.
Α65. Σζ7.

Τά Λευκά παίζουν και κερδίζουν.

Γύρω από το επίμαχο τετράγωνο ζ7
πρέπει νά διεξαχθή ή μάχη.

Ο Α65 το προστατεύει όμως. Πρέ-
πει λοιπόν νά εξουδετερωθή διά νά κερ-
δίσουν τὰ Λευκά.

Με ποιόν τρόπον επιτυγχάνεται αύ-
τό;

"Ασκήσις άρ. 443. 'Από μίαν παρτίδα

Λευκά (10): Ρη2. Β05. Πη4. Iζ5.
06. Σα2. 63. ε4. η3. 02.

Μαύρα (11): Ρ08. Βγ3. Π66. ζ8
I68. Σα5. 67. γ7. ζ6. ζ7. 07.

Τά Λευκά παίζουν και κερδίζουν.

Η νίκη επιτυγχάνεται με μερικές
μόνο κινήσεις.

I. X.

(Λύσεις στη σελίδα 127)

Ενας νεαρούλης, καμμιά δεκαπενταριά χρόνων, έξηγουσε στη μητέρα του
το πρόβλημα που αντιμετώπιζον τὰ κορίτσια της ηλικίας του.
—Μόλις τὰ αγόρια φθάσουν σε μιά ηλικία που παύουν τις άνοησιες, ρί-
χνονται στο ποδόσφαιρο!

Robert Cr.

Η γιαγιά στην έγγονούλα:
—Μην είσαι έτσι άπότομη παιδάκι μου. Η μυίγα πιάνεται με το μέλι
κι' όχι με το ξύδι.
Και ή πρακτική έγγονούλα: Και τί νά τις κάνω εγώ τις μυίγες, γιαγιά;
Ου.

Γράμματα

τῶν ἀναγνωστῶν μας

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Γιώργο Μανουσάκη: γιὰ τίς ἐπὶ πλέ-
ον πληροφορίες πού ζητᾶτε, εἶναι κα-
λύτερα νὰ γράφετε ἀπ' εὐθείας στο
ὕπουργεῖο Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

ΖΗΤΩ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

...μέ νέες καὶ νέους τῆς Κύπρου.

Ἀριστομένης Παυλάκης
Αἰτωλικοῦ 184α
Πειραιεύς

...γιὰ διάφορα θέματα.

Γεώργιος Ξενοπούλος
Ἀναπαύσεως 400
Παλαιὸ Φάληρο

...εἴμαστε δύο μηχανοδηγοὶ καὶ θέ-
λουμε νὰ ἀλληλογραφήσουμε μέ νέες
καὶ νέους.

Γεώργιος Ἀλεξόπουλος
Βασίλειος Ἡλιόπουλος
Greek Expedition Forces
C.A.P.O. 5800
B. Σ. Τ. 902

...μέ νέες καὶ νέους ἀπὸ ὅπου καὶ
ἂν βρίσκωνται σὲ γλώσσα ἑλληνική.

Παναγιώτης Γερόπαπας
Λυγιά Ναυτάκτου

...σὲ θέματα σχετικὰ μέ τὴν λογο-
τεχνία, κινηματογράφο, σπόρ, ζωγρα-
φική.

Διαδίδασται
Τέρρης Μίτσης
Εὐάγγελος Νέζος
Γεώργιος Ξενοπούλος
490 Τ.Δ.
2ος Λόχος

...μέ νέους καὶ νέες Ἑλληνες ἀπὸ
τὴν Τουρκία γιὰ διάφορα θέματα καὶ
γιὰ τὴν ἀνταλλαγὴ γραμματοσήμων.

Νικόλαος Ζακυνθινὸς
Πατρέως 20
Πάτραι

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἀπὸ τυπογραφικὸ λάθος, τὸ Σύν-
ταγμα τοῦ 1952 ἔγινε Σύνταγμα τοῦ
1912, στὸ τεῦχος Αὐγούστου.

Ἵσοι ἀσχολεῖσθε μέ τὴν ναυτιλίαν, ἐνημερώνεσθε ἀντικειμενι-
κῶς στὰ ζητήματά της, ὅταν διαβάσετε τὰ

"ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΑ ΝΕΑ"

Ἀνεξάρτητος ναυτιλιακὴ ἐφημερίς, ἐκδιδομένη εἰς Ἀθήνας
ἀπὸ τοῦ 1950, ἀνὰ 150 ἡμέρων. — Γραφεῖα: Εὐριπίδου 4.

ΛΥΣΕΙΣ

«ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ» ἀπὸ σελίδα 15

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1) ΕΠΙΤΕΤΑΓΜΕΝΑ. 2) ΠΕΡΙ-
ΣΦΥΡΙΑ. 3) ΙΡ. — ΣΤΑΣΙΣ. —
ΙΝ. 4) ΤΑΥ. — ΑΤΤΑ. — ΚΡΑ.
5) ΡΜ (Ρώμη). — ΣΛ. — ΣΛΕΜ.
6) ΑΛΛΗ. — ΣΑΧ. — ΟΚΑ. 7)
ΑΡΧΕΛΑΟΣ. 8) ΗΤΤΑ. — ΦΟ.
9) ΠΙ. 9) ΛΑΡΓΚΟ. — ΒΑΡΝΑ.
10) ΕΓΕΡΤΗΡΙΟΝ. 11) Ο «ΚΙΟΥ-
ΤΑΧΗΣ». 12) ΝΗΑΣ. — ΣΚΑΣΕ.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1) ΕΠΙΤΡΑΧΗΛΙΟΝ. 2) ΠΕΡΑ-
ΜΑ. — ΤΑ. — ΚΗ'. 3) ΙΡ. — ΛΑ-
ΤΡΕΙΑ. 4) ΤΙΣ. — ΣΗΡΑΓΓΟΣ.
5) ΕΣΤΑΛ. — ΚΕ.Υ. 6) ΤΑΦΤ. —
ΣΤΡΟΦΕΣ. 7) ΑΥΣΤΡΑΛΟ. —
ΤΑΚ. 8) ΓΡΙΑ. — ΒΗΧΑ. 9) ΜΙΣ.
— Ο «ΜΑΡΗΣ». 10) ΕΑ. — ΚΛΟΣ.
— ΡΙΣΕ. 11) ΚΕΡΙ. — Π.Ν.Ο.
(Πανελλ. Ναυτ. Ὀμοσπονδία). 12)
ANNA MANIANI.

«ΣΚΑΚΙ» ἀπὸ σελίδα 124

Ἀρ. 432. 1) ΑΧ6, ΑΧ6 2) ΒΧ
07+, ΡΧΒ 3) Π05+, Ρη8 4) Ιη6 μέ
ἀκόλουθον μάτ.

Ἀρ. 433. 1) ΒΧ6+, ΠΧ6 2) Πη7+
Ρ08 3) ΠΧ8+ μάτ.

Ἀρ. 434. 1) ΠΧη7+, ΡΧη7 2)
Ι05+, ΠΧ05 3) Βγ7+ καὶ τὰ Λευκὰ
κερδίζουν.

Ἀρ. 435. 1) Π08+, Ρ57 2) Αε8+.
ΙΧ8 3) Ρη5 καὶ τὰ Μαῦρα ἐγκατα-
λείπουν.

Ἀρ. 436. 1) Βε1—01! Ἐξαναγκα-
σμός κινήσεως.

Ἀρ. 437. 1) Ιη2! Ἀπειλή. 2) Ι54+
μάτ.

Ἀρ. 438. 1) Π4! Ἀπειλή. 2) Π54+
μάτ.

Ἀρ. 439. 1) Ρη3! Ἀπειλή. 2) Β54+
μάτ.

Ἀρ. 440. 1) Πη3+, Ρ08 2) Β06,
Πη8 3) Πε8! ΒΧ8 4) Β56+ μέ ἀκό-
λουθον μάτ.

Ἀρ. 441. 1) Ιε6+, ΖΧ6 2) Α06+,
Ρ57 3) Βη7+, Ρε8 4) Αη6+ μάτ.

Ἀρ. 442. 1) Α07+, Ρ08 2) Αγ2+!
Ρη8 3) Πη2+, ΑΧη2 4) Α07+ (ὁ
δρόμος εἶναι τώρα ἐλεύθερος) Ρ08 5)
Αη6+, Ρη8 6) Β07+, Ρ58 7) ΒΧ
57+ μάτ.

Ἀρ. 443. 1) ΒΧ57! ΙΧ57 2) Πη8+
ΠΧη8 3) ΙΧ57+ μάτ.

«ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΒΡΗ ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟ-
ΤΕΡΑ» ἀπὸ σελίδα 103

1) ΘΙΒΕΤΑΝΟΣ = 37. 2) ΡΑ-
ΦΙΝΑΤΟΣ = 37. 3) ΩΤΟΓΛΥ-
ΦΙΣ = 37. 4) ΥΔΡΟΧΑΡΗΣ =
40. 5) ΕΥΚΡΙΝΕΙΑ = 34. 6) Ο-
ΧΛΑΩΓΙΑ = 37. ΣΥΝΟΛΟΝ =
222.

«ΤΙ ΕΝΝΟΕΙΤΕ ΟΤΑΝ ΛΕΤΕ;» ἀ-
πὸ σελίδα 102

1) ΑΔΕΚΑΣΤΟΣ: Β. Ἐκεῖνος πού
δὲν μπορεῖ νὰ τὸν δεκκᾷς (= δα-
ροδοκήσης), ἀμερόληπτος, αὐστηρὸς. Ἀ-
δέκαστος δικαιοσύνη — δι-
καστής.

2) ΒΩΝΤΒΙΑ: Γ. Ἐλαφρὰ κωμωδία,
φάρσα. Ἡ γαλλικὴ λέξι vaude-
ville πού εἶναι παραφθορά τῶν
Vai de Vire (= κουλὰδα τοῦ
Vire), πατρίδας τοῦ δημιουργοῦ τοῦ θεα-
τρικοῦ αὐτοῦ εἰδους Olivier Basselin
(15ος αἰ.). Τὸ νέο ἔργον τοῦ
θεάσου... δὲν εἶναι ἔρ-
γο μέ ἀξιόσεως. Εἶναι
εἷς διασκεδαστικώτατο
θῶν τῶν βίλ.

3) ΕΚΤΡΟΠΟ: Α. Οὐδέτερο τοῦ ἐ-
πιδέτου ἑκτροπος (= ἐκεῖνος
πού δὲ ἀκολουθεῖ τὴν ὁρὴν κατειθῆ-
ναι, ἀνάρμοστος), ὡς οὐσιαστικὸ, σημει-
νει πρᾶξι ἢ συμπεριφορὰ ἀνάρμοστη.
Κατὰ τὴν συνῆλυσιν
τῶν... συνέθεσαν πολλὰ
ἑκτροπα.

4) ΕΠΙΛΑΧΩΝ: Γ. Γιὰ ὑποψηφίους
σ' ἐκλογὰς σημαίνει ἐκεῖνους πού ἐρ-
χονται ἀμέσως μετὰ τοὺς ἐπιτυχόντας.
Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς
Θεσσαλονίκης, ὁ Α' ἦλ-
θε δεῦτερος ἐπιλαχών.
Σὲ διαγωνισμό γιὰ εἰσαγωγή σὲ σχο-
λὴ ἢ κατάληψι θέσεως, καθένος ἀπὸ ἐ-
κεῖνους πού συγκεῖτρωνουν μὲν τὴν θέσιν
ἀλλὰ βρίσκονται κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας
κάτω ἀπὸ τὸν προκαθορισμένο ἀριθμὸ
εἰσακτέων.

5) ΚΑΤΑΚΛΕΙΣ: Γ. Ἀρχικά μέρος τῆς κλειδαριάς μετ' τὸ ὁποῖον ἀσφάλιζαν τελικὰ τὸ κλείσιμο τῆς πόρτας. Μεταφ. τὸ τελευταῖο μέρος λόγου, διηγήσεως, ἐπιστολῆς. Ἐν κατακλείδι τοῦ λόγου ἐζητωκράυγασεν ὁ πέρ τῆς ἐνώσεως τῆς Κύπρου.

6) ΜΥΗΣΙ: Α. Ἡ ἐνέργεια τοῦ μυῶ (= εἰσάγω κάποιον σὲ θρησκευτικὸ μυστήριον), κατήχησι, διδασκαλία. Μεταφ., τὸ νὰ κάνης κάποιον μέτοχο μυστικοῦ ἀποκαλύπτοντάς του τοὺς σκοποὺς μυστικῆς ὁργανώσεως. Ἡ μὴ ὕψισι τοῦ Ὑψηλάντη στὴ Φιλικῇ Ἐταιρίᾳ ἐγένε ἀπὸ τὸν Ξάνθο.

7) ΠΑΝΘΕΟ: Β. Μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα ὅπου τιμῶνται ἡ θάξονται μεγάλοι ἄνδρες. Τὸ Πάνθεον τῶν Παρισίων. ἢ Τὸ σύνολο τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν — πραγματικὰ ἡ εἰρωικά. Τὸ Πάνθεον τῆς Ἱστορίας — τὸ λωποδυστικὸν Πάνθεον. Ἀρχικά, ἐσήμαινε ναὸ ἀφιερῶμένο σ' ὅλους τοὺς θεοὺς. Εἶναι γνωστὸ τὸ Πάνθεο τοῦ Ἀγρίππα στὴ Ρώμη.

8) ΠΑΡΙΑΣ: Α. Ἀνθρώπος μετ' κατώτερα πολιτικά καὶ κοινωνικά δικαιώματα, φτωχός, ἀπόκληρος. Ἀρχικά, οἱ Παρίαί ἦσαν ἰθαγενεὶς λαὸς τῶν Ἰδίων ποὺ ἔρισκόταν σὲ κατώτερη μοῖρα ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο πληθυσμὸ τῆς χώρας.

9) ΠΟΥΡΙΤΑΝΙΣΜΟΣ: Γ. Ἰδιότης τοῦ πουριτανοῦ, ἀνθρώπου ποὺ ἐπιτη-

δεύεται μεγάλη αὐστηρότητα ἀρχῶν καὶ ἡθῶν. Ἀρχικά, αἰρεσι χριστιανικῇ στὴν Ἀγγλία ποὺ πρεσβεύει τὴν ἀπλοῦστευσι τῶν θρησκευτικῶν τύπων καὶ τῇ μεγάλῃ αὐστηρότητι τῶν ἡθῶν.

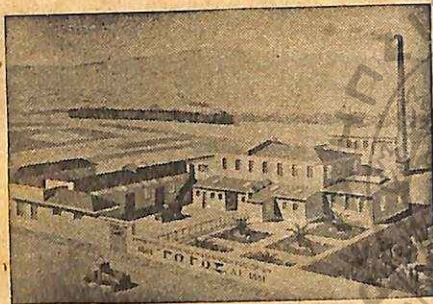
10) ΡΑΓΔΑΙΟΣ: Β. Ἐκεῖνος ποὺ γίνεταί ράγδην (= μετ' σφοδρότητα καὶ σὲ μεγάλη ποσότητα — ἀπὸ τὸ ράσσω = κτυπῶ, ρίχνω μετ' ὀρμή), ὀρμητικὸς, δυνατός: ραγδαία ἑροχή. Συνεκδοχικά, γρήγορος, ἀπότομος: ραγδαία πτώσις τῶν χρεωγράφων.

11) ΣΚΑΙΩΣ: Β. Ἀπὸ τὸ ἐπίθετο σκαῖος (= ἀπαίδευτος, ἀδέξιος, ἀγέλης), σημαίνει μετ' ἐάρβαρο, ἐάναυσο τρόπο: τοῦ φέρεται σκαῖως — τὸν ἀπέπεμψε σκαῖως.

12) ΣΟΡΟΣ: Α. Φέρετρο, καὶ συνεκδοχικά, ὁ νεκρός. Πλήθος κόσμου ἡσπάσθη τὴν σορὸν τῆς Μαρίκας Κοτοπούλης εἰς τὸν ναόν...

13) ΤΡΟΠΑΙΟ: Α. Ἀρχικά, πρόχειρο μνημεῖο ἀπὸ σωρὸ λαφύρων συνήθως ποὺ ὕψωναν οἱ ἀρχαῖοι νικηταὶ σὲ πεδίον τῆς μάχης. Συνεκδοχικά, ἡ ἴδια ἡ νίκη, ὁ θρίαμβος. Κατήγαγε τρόπαια ἡ ἐθνικὴ μας ὁμάς τοῦ μπάσκετ-μῶλ στὴν Ἱταλία.

14) ΦΑΝΤΑΣΙΟΚΟΠΟΣ: Β. Ἐκεῖνος ποὺ φαντάζεται ἀδύνατα, ἀπραγματοποιήτα πράγματα, ποὺ τρέφει μετ' μάταιες ἐλπίδες, ὀνειροπόλος. Συνών. φαντασιόπληκτος.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΖΑΧΑΡΩΔΩΝ ΠΡΟ-ΙΟΝΤΩΝ

"ΓΩΓΟΣ"

ΑΘΗΝΑΙ

ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΟ 1881

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΡΑΤΗΡΙΑ:

ΟΔΟΣ ΚΑΛΑΜΙΤΟΥ 12

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ: 24.963

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ — ΑΘΩΝΗΚΗ:

ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 248

ΤΗΛ. 482.475, 482.365

ΚΟΥΦΕΤΑ, ΜΠΟΜΠΟΝΙΕΡΑΙ ΩΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΙΔΗ
ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ